

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת וילך - שבת
תשובה

כי ביום הזה יכפר עליכם

לקראת שבועת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 292

פנינים לפרשת וילך - שוובה

לפעמים באים אלי אנשים שסובלים. הם מבקשים שאני יאבחן את הבעיה ואגייד להם אם זאת קללה, או כישוף, או עין הרע, ושגם אמליץ להם על טכניקה מתאימה איך להסיר את הכישוף הזה שגורם לכם כל כך הרבה צער... אתם יודעים מה אני אומר לאנשים אלו?

ראש ישיבת המקובלים 'שער השמים', הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, בשיחה נוקבת ופתוחה על מה שקורה בעשרת ימי תשובה, ומה אנחנו צריכים לעשות כדי לעבור את הימים הללו בשלום

יעקב א. לוסטיגמן

יעקב לדרמן/פלאש 90

התקשינו מאוד להשיג את ראש ישיבת המקובלים 'שער השמים', הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, לשיחה בימים שלפני ראש השנה. חדר ההמתנה לקבלת הקהל של הרב שליט"א, היה עמוס להתפקע, ואך בקשי הצלחנו לקבל חלון הזדמנות של מספר דקות, כדי לשמוע מפיו דברי התחזקות לקראת הימים הנוראים, לצורך הגליון שיתפרסם בעשרת ימי תשובה.

כשהשיחה החלה, היא נמשכה והתארכה. רק פתח ראש הישיבה שליט"א, וכבר זרמו הסיפורים והמשלים, הווארטים, דברי המוסר וההתחזקות, כמים הנובעים ממועיין המתגבר. כמובן שבמסגרת זו לא נוכל להביא אותם במלואם, אבל בעזרת ה' בגיליונות הבאים נוציא מהם לאור קמעא קמעא, כדי להשקות את העדרים בדברי החכמה המאירים, ובמאמרים המחזקים לבבות נשברים ומאמצים ברכיים כושלות בעבודת ה'.

"ימי הדין, ראש השנה ויום הכיפורים, הם ימים מאוד גורליים כידוע", פותח ראש הישיבה שליט"א את דבריו, "זכיתי לשמוע פעם דיבור נפלא בעניין, מפיו של הגאון הצדיק רבי זונדל קרויזר זצ"ל, בעל 'אור החמה'.

"רבי זונדל קרויזר היה אומר: 'הצורה שבה זה עובד בבית דין של מעלה היא ככה: פעם בשנה, ביום הדין, הלא הוא ראש השנה, מעבירים אחד אחד, ובודקים... שווה לי להחזיק אותך בעולם הזה?

הבאת השנה יותר תועלת מנוק? בסדר, נכניס אותך לספרן של צדיקים. אתה יכול להמשיך אתנו שנה אחת נוספת, ואז נבדוק שוב. "אבל אם חס וחלילה הבאת יותר נזק מתועלת, אף אחד לא אוהב נזקים. גם הקב"ה לא רוצה שיקלקלו את עולמו ויחריבו את כרם בית ישראל. מי שהשותות שלו על פני האדמה מזיקה יותר ממה שהיא מועילה, צריך להוריד אותו אל מתחת לפני האדמה. אז כל מי שנכשל ב'טסט' נכנס לרשימה השחורה, הלא היא 'ספרן של רשעים' חלילה וחלילה, ובמשך השנה הקרובה ייגמר לו הדלק'. הוא יעבור לעולם אחר, לתת ודין וחשבון על פעלו בעולם הזה...

"ומה קורה עם מי שהתועלת והנוק שלו שווים? הוא לא הזיק יותר ממה שהועיל ולא הועיל יותר ממה שהזיק? הוא הולך לספרן של בינונים. מחזיקים אותו ככה בספר הזמני הזה, עד יום הכיפורים. ביום הכיפורים, ספרם של בינונים הולך לגניזה. כל מי שמופיע שם צריך לבחור צד, אם הוא הולך לספרן של צדיקים או לספר השני חלילה וחס.

"בדיוק כמו טסט לאוטו, אם הכל בסדר אתה יכול להמשיך עוד שנה, אם לא, מורידים אותך מהכביש. אין בזה חכמות, ואם את האחראי על המוסך של הטסטים אפשר לשחד בממון או במילה טובה, את מלך מלכי המלכים אי אפשר לשחד. אצלו כל הדינים הם אמת וצדק, כל אחד מקבל בדיוק מה שמגיע לו, לא פחות ולא יותר."

"היה אצלי בשבוע שעבר יהודי עשיר, יש לו כמה וכמה חברות ומפעלים. ברוך ה' האירה לו ההצלחה פנים. הוא התייעץ איתי כמה כסף לתת לצדקה לקראת הימים הנוראים. שאלתי אותו, נו... כמה הרווחת בשנה האחרונה?

"אתם יודעים מה השיב לי היהודי? 'אני לא יודע. אין לי מושג כמה הרווחתי ואני גם לא בטוח שהרווחתי בכלל. למה? כי יש לי כל כך הרבה עסקים, אני משקיע לטווח הרחוק, לפעמים זה מצליח ולפעמים פחות מצליח, לפעמים הרווח מגיע מיד ולפעמים אני רואה אותו רק אחרי כמה שנים. כדי לדעת אם הרווחתי וכמה הרווחתי, אני צריך לעשות חשבון מאוד מורכב ומסובך, לבדוק כל עסק ועסק בפני עצמו, ולאחר מכן לשקלל את כל החשבונות האלו ביחד, ולעשות מאזן שנתי שיגיד לי אם אני בעלייה או בירידה... את המאזן הזה עושים רק פעם בשנה, ויש עוד כמה חודשים עד לסופה של שנת הכספים, אז אני פשוט לא יודע..."

"זה בדיוק מה שעושה הקב"ה אתנו. עכשיו אנחנו מתקרבים לסוף 'שנת הכספים' של הקב"ה, ראש השנה זה סוף השנה שלו ותחילת השנה החדשה. עכשיו הוא בודק אותנו, האם הוא 'מרוויח' מאתנו או חלילה וחלילה אנחנו גורמים לו נזקים והפסדים..."

"היוצא ממה שדיברנו עד כאן זה דבר נורא ואיום. יושבים עכשיו אנשים בבית הכנסת או בבית, קוראים את העלון הזה שבו מופיעים הדברים הכתובים הללו, המזוגן עובד, האור דולק מצוין, מזג האוויר בחוץ נעים יחסית, גם בחשבון הבנק לא מרגישים מחסור באופן יוצא דופן, והילדים? בלי עין הרע, מתפתחים וגדלים לשם ולתפארה..."

"אבל מי אמר לך שאתה נמצא ברשימה הנכונה? מי אמר לך שאתה בספרן של צדיקים? אולי אתה בספרם של בינונים? עכשיו עשרת ימי תשובה, אתה תלוי ועומד בין חיים ל... חלילה וחלילה. פחד פחדים!"

באיזו רשימה אתה?

"יתירה מזאת, איך אנחנו יודעים שאין אנו רשומים חס ושלום ברשימה השחורה? אולי אנחנו מאלו שנכשלו בטסט ה' ישמור... מי שנמצא בספר של רשעים חלילה וחלילה, מה הוא יכול לעשות? לשבת ככה ולקרוא עלונים בנחת, זה התכלית? פשוט לחכות עד

שיגיע הרגע הגורלי בלי לעשות שום דבר?

"על זה אנחנו אומרים בתפילה של ראש השנה ויום הכיפורים: 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה'. יש פתרון! יש מוצא! יש דרך! אפשר להינצל מהגזירה, אבל צריך להרבות בצדקה, להרבות בתפילה וכמובן הכי חשוב להרבות בתשובה..."

"אבל הזמן לעשות את התשובה הוא עכשיו! הרגע! אסור לנו לחכות להזדמנות אחרת. צריך לתפוס את ההזדמנות ברגע הנכון, כי אחר כך יהיה מאוחר מדי חלילה."

"הקדוש ברוך הוא בודק אותנו עכשיו. אם אנחנו עכשיו נבכה, אם אנחנו עכשיו נזעק בקול מר 'אוי נא לנו כי חטאנו', אנחנו נוכל אחר כך לשמוח ולצחוק כל השנה. אבל אם חלילה וחלילה נתעסק עכשיו עם דברי הבל ורעות רוח, אני לא רוצה לחשוב איך תיראה השנה שלנו."

התקווה האחרונה

"ובכן כמו שאמרנו, יש פתרון. עוד לא מאוחר מדי. הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו נתן לנו את עשרת ימי תשובה. אפילו מי שנכנס בספרן של רשעים גמורים, יכול ברגע אחד לעבור לספרם של צדיקים. מה צריך לעשות? תשובה ותפילה וצדקה?

"אבל מה זה תשובה? מה זה אומר לחזור בתשובה? אנחנו עומדים ובוכים, על חטא שחטאנו לפניך אוי אוי... אנחנו מבטיחים לא לחטוא עוד, ומה שחטאתי לפניך מחוק ברחמיך הרבים..."

"נו, שוין... אומר היהודי אני לא אחטא עוד. את מי אתה מרמה? תגיד לי, אתה בטוח שאתה יודע איך נוטלים ידיים לסעודה כדת וכדין, שאתה מבטיח לא לחטוא? הרי אם חסר לך פרט בנטילת ידיים, אתה תיגש במוצאי יום כיפור לסעוד את הסעודה ותאכל בלי נטילת ידיים כשרה. מה זה? זה לא חטא?"

"מספרים שמרן רשכבה"ג הגר"ש ואזנר זצ"ל, עמד פעם על יד הכיורים של בית המדרש, בזמן שנטלו ידיים לסעודה שלישית וצפה בנעשה. אחרי שכולם נטלו ידיים וברכו 'המוציא' על 'לחם משנה', הוא אמר: 'מכל הקבוצה כאן יש רק יהודי אחד, שאכל עם נטילת ידיים כדת וכדין. כל השאר בירכו ברכה לבטלה, את ברכת 'על נטילת ידיים', ולאחר מכן ישבו לשולחן ואכלו פת בלי נטילת ידיים. למה? כי חוץ מאותו יהודי שדקדק בהלכה, כל השאר נטלו ידיים באופן שאינו עומד בדרישות ההלכה, ולכן לא עלתה להם הנטילה. הם בירכו לחינם ואכלו בלי ליטול ידיים'."

"אז אתה עכשיו מתייפח כמו תינוק שלא תחטא עוד, ורגע אחר כך אתה עובר אסורים נוראיים, בלי שתדע בכלל שעברת על איסורים. זה נקרא לחזור בתשובה???"

"הרבי רבי יהונתן אייבשיץ כותב ב'יערות דבש', ובח"ח מביא את זה בהקדמה להלכות שבת, שמי שאינו יודע הלכות שבת על בוריין, לא ימלט שייכשל באיסורים מדאורייתא בכל שבת!"

"כבר למדת את הלכות שבת על בוריין? אם כן, אשריך ואשרי חלקך, אבל אם אתה לא שולט בכל ההלכות הללו כראוי, מה אתה מתחייב שלא תחטא עוד? הרי אתה חוטא על ימין ועל שמאל בלי

ששמת לב לכך... ככה חוזרים בתשובה?

"כדי לחזור בתשובה צריך ללמוד הלכה! זה הבסיס. אי אפשר לחיות יום אחד בעולם הזה, בלי לדעת הלכה! כל אחד חייב לקבל על עצמו ללמוד שתי הלכות לפחות בכל יום, לפחות שתי הלכות!".

סיני הלומד 'נדרים'

"תארו לעצמכם שמגיע עכשיו גוי סיני, והוא מחליט להתגייר. נאמר שבית הדין קיבל את הגירות שלו כדת וכדין, הוא מל וטבל ועכשיו הוא יהודי כשר וישר, אבל הוא לא יודע כלום.

"אותו גר צדק ישאל אותך: 'נו... מה אני צריך עכשיו ללמוד?' מה תגייד לו? אולי תשלח אותו ללמוד ספרי חסידות או מסכת נדרים? אולי רשב"א וריטב"א? אולי תגייד לו שיגיד את כל התהילים כל שבת?

"ברור שלא! אנחנו נשים לו ביד 'קיצור שולחן ערוך' ונגיד לו תקרא! תקרא מקצה לקצה, לא פעם אחת אלא עשר פעמים. תקרא ותסכם ותשנן עד שתדע את הכל. רק אחר כך אפשר לדבר על דברים אחרים. אתה לא יודע כלום מהחיים שלך, אתה אוכל בלי נטילת ידיים, אתה מתפלל בלי לדעת איך מתפללים, אתה לא שומר שבת כי אין לך מושג מה הן המלאכות שאסור לעשות, ואתה רוצה לומר תהילים או ללמוד נדרים? קודם תדע את הבסיס ואחר כך נדבר על כל השאר..."

"ומה אתנו? מה עם הילדים שלנו? מה עם הבנים והבנות שלנו? מה עם החברים שלנו? אנחנו כן יודעים את כל הבסיס? הילדים שלנו כבר יודעים בדיוק מה מותר ומה אסור?"

"אבי מורי, הגאון בעל ה'מעדני השולחן' זכר צדיק לברכה, הוא היה מתייחס להלכה בחרדת קודש. לא היתה סעודת שבת, שהוא לא לימד אותנו שתי הלכות בנחת ובשמחה, בביאור נפלא ובפרוטרוט. היו לו שש בנות ושני בנים. כל אחת מהאחיות שלי יודעת את הלכות שבת על בוריין! זה היה הדבר הכי חשוב בבית. ככה נראה יהודי שבאמת חשוב לו לקיים את ההלכה.

"אז כשאנחנו צועקים ביום כיפור 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין' ככה נראה יהודי שבאמת חשוב לו לקיים את ההלכה.

"אז כשאנחנו צועקים ביום כיפור 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין' ככה נראה יהודי שבאמת חשוב לו לקיים את ההלכה.

"אז כשאנחנו צועקים ביום כיפור 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין' ככה נראה יהודי שבאמת חשוב לו לקיים את ההלכה.

את רוע הגזרה, כדאי שנחשוב על זה... מה זה התשובה הזאת. לחזור בתשובה זה אומר לדעת את ההלכה ולקיים אותה. בלי לקיים את ההלכה אין פה לא תשובה ולא עזיבת החטא!

"לפעמים באים אלי אנשים שסובלים מצרות שונות ומשונות, מחלות ושידוכים ובעיות בשלום בית ובפרנסה ובבריאות ומה לא... הם אומרים לי, שהם מרגישים שיש שעליהם קללה. אולי כישוף, מישהו הטיל עליהם כישוף ולכן יש להם צרות. אחרים חושבים שאולי זה עין הרע, פעם הם הצליחו מאוד, והיתה איזו שכנה שמאוד קינאה והטילה עליהם עין הרע..."

"הם מבקשים שאני יאבחן את הבעיה ואגיד להם אם זאת קללה, או כישוף, או עין הרע, ושגם אמליץ להם על טכניקה מתאימה, איך להסיר את הכישוף הזה שגורם לכם כל כך הרבה צער..."

"אתם יודעים מה אני אומר לאנשים אלו? - 'אין שום בעיה! אני אגיד לכם בדיוק מה הגורם לכל הצער הזה. אבל לפני כן יש לי בקשה פשוטה... הנה ספר 'קיצור שולחן ערוך', קחו אותו הביתה ותתחילו לקרוא מסימן א', סעיף א'. קחו ביד עיפרון, וכל פעם שיש איזה סעיף אחד שאתם לא מקיימים אותו כי לא ידעתם או כי שכחתם או כי התעצלתם, תסמנו 'כוכבית' בצד.

"אם אתם מסיימים לקרוא את כל הספר כולו, ולא היתה שום 'כוכבית', כי קיימתם את הכל, תחזרו אלי, ואז אני אגיד לכם אם זה כישוף, או קללה או עין הרע.

"אבל אם יש סעיף אחד! אחד! בכל הקיצור שולחן ערוך, סעיף אחד שאתם נכשלים בו, ולא משנה למה, אז בבקשה - אל תדברו איתי על קללות וכישופים. הגורם לייסורים הוא מאוד פשוט, אי ציות לחוקים של הקב"ה! זה מה שמביא ייסורים על האדם.

"ומידה טובה מרובה, ועל כל סעיף וסעיף שאנחנו כן מקיימים - אנו זוכים לשכר מופלא משמי מרום, מה רב טובך אשר צפנת! 'יהי רצון שנזכה שיהיו הדברים להתעוררות, ונרבה בלימוד ההלכה ונשוב בתשובה שלמה, ונזכה יחד עם כל עם ישראל לגמר חתימה טובה!'".

"ומידה טובה מרובה, ועל כל סעיף וסעיף שאנחנו כן מקיימים - אנו זוכים לשכר מופלא משמי מרום, מה רב טובך אשר צפנת! 'יהי רצון שנזכה שיהיו הדברים להתעוררות, ונרבה בלימוד ההלכה ונשוב בתשובה שלמה, ונזכה יחד עם כל עם ישראל לגמר חתימה טובה!'".

"ומידה טובה מרובה, ועל כל סעיף וסעיף שאנחנו כן מקיימים - אנו זוכים לשכר מופלא משמי מרום, מה רב טובך אשר צפנת! 'יהי רצון שנזכה שיהיו הדברים להתעוררות, ונרבה בלימוד ההלכה ונשוב בתשובה שלמה, ונזכה יחד עם כל עם ישראל לגמר חתימה טובה!'".

"ומידה טובה מרובה, ועל כל סעיף וסעיף שאנחנו כן מקיימים - אנו זוכים לשכר מופלא משמי מרום, מה רב טובך אשר צפנת! 'יהי רצון שנזכה שיהיו הדברים להתעוררות, ונרבה בלימוד ההלכה ונשוב בתשובה שלמה, ונזכה יחד עם כל עם ישראל לגמר חתימה טובה!'".

במשך יותר מחמישים שנה, זכיתי להיות תלמיד קרוב של מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל. לא רק תלמיד הייתי, אלא נהגתי להתחקות אחר כל זווית ופינה מהנהגותיו ומהליכותיו. הייתי הולך איתו לכל דרשותיו

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על המלחמה עם היצה"ר

הזדמנות פז לבקש מחילה מהקב"ה על כך שמיעטנו בערכו, וימינו פשוטה לקבל את תשובתנו באהבה וברצון. בימים אלו, מי שאינו שב בתשובה - עונשו גדול שבעתיים, שכן בכך הוא מזלזל בהזדמנות שהקב"ה נתן לו, ולא מתייחס אליה. רבינו יונה בספרו "שערי תשובה" (שער א) הביא על כך משל:

"כִּי יִדְעָתָי אֶת יִצְרוֹ" (דברים ל"א, כ"א)

בימים אלו הקב"ה נמצא קרוב אלינו. כמו שדרשו חז"ל (ראש השנה יח ע"א) על הכתוב "דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב", שהכוונה לעשרת הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים. יש לנו

Yaakov Cohen/Flash90

עבודת החיים שלנו היא לתפוס את היצר בלי לשחרר אותו. אין לתת לו לשלוט בנו!

ככל שאדם תופס יותר את יצרו, הוא יותר זוכה להתעלות. ככל שתפסת וכבלת אותו - זכית! ככל ששחררת - אבדת!

שוב ושוב - לקום

היצר מציב לנו ניסיונות אחר ניסיונות, ומה שנדרש מאתנו זה לא לפול, אלא לקום שוב ושוב!

גלגל של עליות ומורדות

אדם שהצליח לעמוד בניסיון מול יצרו - צריך להכין את עצמו לניסיון הבא... לעולם אין לחשוב: גמרנו אתו, הוא כבר לא יוכל לקום... יצר הרע אורב תמיד ומנסה שוב ושוב להפיל את האדם. באותו רגע שמפילים אותו, הוא עלול לקום... כנגדו נתן לנו הקב"ה עוצמה אדירה, המאפשרת לנו לעמוד מולו שוב.

מאיך גיסא - אם היצר הרע הפיל את האדם, אל לו לחשוב: 'זהו, גמרנו, הוא ניצח אותי...' חלילה וחס! גם לאחר נפילה עדין יש לאדם כוח להתרומם, ובפעם הבאה הוא יהיה המנצח!

לעולם אין להתייאש - היצר הרע אינו מתייאש לעולם, וגם אתה אל תתייאש, לעולם תחזור ותלחם בו!

אדם צריך לדעת שהמאבק עם היצר כמוהו כגלגל - גם מי שיורד למטה, יכול עדיין לעלות למעלה. הדבר תלוי באדם בלבד - אם יהיה בו אומץ ולא ייתן לייאוש לחלחל ללבו, תמיד יוכל לעלות ולנצח!

פתויי היצר

היצר הרע מגיע אל האדם בפתויים גדולים, אולם מי שרוצה - יכול לעמד נגדו, לא להתפתות לו, ולנצחו!

לפעמים מרגיש אדם: 'זהו זה, עשיתי ככל יכולתי, מעבר לכך אני פשוט לא מסוגל'. לעתים עובד היצר בכוון הפוך, וממריץ את האדם לקבלות ולחומרות שבאות על חשבון מצוות שהוא חייב בהן - אלו וגם אלו אינם אלא פיתויים של היצר. צריך להתחכם כנגדו, ולזכור

"משל לכת של לסטים שחבשם המלך בבית האסורים, וחתרו מחתרת, פרצו ויעברו, ונשאר אחד מהם. בא שר בית הסהר, וראה מחתרת חתורה, והאיש ההוא עודנו עצור. ויך אותו במטהו. אמר לו: קשה יום! הלא המחותרת חתורה לפניך ואיך לא מיהרת המלט על נפשך?".

אותו האחד, שלא ברח, מזלזל בחומרת המאסר. לא אכפת לו מהייסורים שיהיה עליו לסבול שם. אם היה מעריך נכון את עוצמת הייסורים שביד המלך להענישו שם - גם הוא היה בורח. וכמוהו בדיוק הוא זה שאינו שב בתשובה בימים אלו! הקב"ה מאפשר לכל יחיד לברוח! לשוב בתשובה! ומי שלא מנצל את ההזדמנות לברוח, סימן שהוא לא מעריך נכון את מה שעלול לקרות לו כתוצאה מהעברות שעשה.

עלינו לזכור! אדם שאינו מנצל את המפלט שהקב"ה נתן לו - יש לקב"ה גם דרכים אחרות, דרכים של ייסורים, רחמנא ליצלן.

במשך יותר מחמישים שנה, זכיתי להיות תלמיד קרוב של מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל. לא רק תלמיד הייתי, אלא נהגתי להתחקות אחר כל זווית ופינה מהנהגותיו ומהליכותיו. הייתי הולך איתו לכל דרשותיו. במשך עשרות שנים כתבתי במחברות את כל הכתבים של "חזון עובדיה", משיעורי מרן בבית הכנסת "שאול צדקה", מדי יום ביומו.

מרן זצ"ל ידע בעל פה למעלה מארבעים אלף ספרים. כשהייתי הולך לביתו, הייתי רואה ספרים על הכסאות. ולמה? כי מרן לא היה מכניס ספר לספרייה לפני שהכניס אותו קודם כל לראש... למעשה, הוא לא היה צריך את כל הספרים. יכול היה למכור אותם. אבל השאירם ברשותו מתוך חביבותו לתורה הקדושה.

כשהיה בבית חולים, וחששו הרופאים ליכרונו, אמר להם: "יש לכם פה, ב'הדסה', ספרייה? תביאו ספר, תגידו שורה ואני אמשין".

הביאו ספר אחר ספר, והפרופסורים השתוממו בראותם את עצם בקיאותו בתורה הקדושה, ולא נפגם זכרונו.

התורה היא תורת חיים!

כל אחד צריך לומר: "מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי", לצפות לגדולה ברוחניות. מי שאינו מצפה להיות המפקד העליון - גם חייל טוב לא יהיה. כל אחד ישאף ויתאמץ להגיע לדרגה הגבוהה ביותר שיוכל, בהתאם לכוחות ולכלים שנתנו לו משמים.

יש אנשים שמצטדקים: "מה אני יכול לעשות... יש לי יצר הרע...". טעות בידם, שהרי מי שאין לו יצר הרע, הולך מיד לעולם הבא! כולנו כאן דווקא בגלל היצר הרע שיש לנו, ובגלל המלחמה שעלינו לעשות איתו!

וכי לבבא סאלי הקדוש לא היה יצר הרע? ודאי שהיה לו. פי כמה וכמה מכל אדם רגיל, אלא שהוא כל הזמן התגבר עליו ולא נתן לו לנצח אותו!

אם אומר לך היצר הרע: 'לך תנוח... עבדת יותר מדי...' אף אתה אמר לו: 'לך אתה לנוח, והסתלק מפה'...

תמיד מה רוצה מאתנו ה' יתברך.

שוכחים מה עוד דרשו מהפסוק...

האדמו"ר רבי דוד מלעלוב זצ"ל, היה למדן עצום ועובד ה' גדול. הקפדה גדולה היה מקפיד באפייית המצות שלו. היו אלו מצות שמורות בשמירה מעולה, שנעשות בדקדוק גדול וביראה עצומה. הוא עצמו טחן את החיטים ואפה את המצות!

שנה אחת, ימים ספורים לפני חג הפסח, נכנס לביתו עני וביקש: "רבי, הצילני! תן לי משהו לאכול!". הושיבו הצדיק ופנה לחפש אחר דבר מאכל - אך לא מצא מאומה. הבית היה ריק.

חשב: מה אביא לו? איך ביכולתי להאכילו? ונזכר במצות השמורות שלו... נטל אותן, פורר אותן לחתיכות, והביאן לפני העני המורעב! כליל הסדר נבהלו בני ביתו לראות, כי המצות היקרות אינן. בררו, ונודע להם שהרב נתן אותן לעני!

נדהמו: מדוע לא שלח את העני לחפש אוכל בבית אחר? למה לתת לו את המצות השמורות היקרות?

ענה להם הרב: "שוכחים אתם מנין לומדים שהמצות צריכות להיות שמורות... התורה אמרה: 'ושמרתם את המצות'. דרשו רבותינו במכילתא (פרשה ט): 'אל תקרא כן אלא ושמרתם את המצות', כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוה, אלא אם באה מצוה לידך עשה אותה מיד". באה לידך מצוה? חטוף אותה! אל תאמר: אלך ואחפש מישהו אחר שיעשה זאת... לא! אתה עצמך! אל תחמיץ את ההזדמנות!".

"וכי יפלא עוד בעיניכם שנתתי לו את המצות השמורות שלי?!" סיים הצדיק, היצר אורב לאדם, אך עבודתנו בעולם היא לנצח, ולהגיע לדבקות עליונה בקב"ה, שממנה מגיעים לכל המידות הטובות.

(לקט מתוך הספר 'משכני אהרין')

יום כיפור הוא היום הגדול של המקטרגים שציפו לו שנה שלימה. הם מחזיקים היטב בידיהם את "הרשימות השחורות", מכחכים בגרונם, בעוד רגע יתחילו לפרוס את רשימת הקטרוגים הארוכה שהכינו כנגד בני האדם. ואז - לפתע שומעים הם את בני האדם מתחילים לומר וידוי, מפרטים בפרוט רב את עוונותיהם: "אשמנו, בגדנו, גזלנו"... המקטרגים שומעים זאת ונבוכים, כעת הם ממש מרגישים מיותרים...

הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל על כוחה של תשובה

התורה אומרת (דברים ל, יד): "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו". הרמב"ן אומר שפסוק זה מתייחס למצוות התשובה: "בפיך" - זה הוודוי, "בלבבך" כולל את החרטה על העבר ואת הקבלה לעתיד, אבל, מוסיפה התורה ואומרת, "לעשותו" - יש להתחיל לעשות את התשובה מיד, ללא דיחויים, למעשה!

חז"ל (בראשית רבה כא, ו) אומרים: "אין 'ועתה' אלא תשובה, שנאמר (דברים י, יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעימך כי אם ליראה את ה'... ללכת בכל דרכיו, ולאהבה אותו, ולעבוד את ה'... בכל לבבך ובכל נפשך".

הרב"ה רבי שלום זצ"ל היה אומר: היסוד של תשובה הוא "ועתה" - להתחיל עכשיו! "אין 'ועתה' אלא תשובה". אם לא מתחילים עכשיו אלא דוחים למחר - לא יהיה שום דבר!

המשנה אומרת במסכת בבא מציעא (פ"א משנה ד): "ראה את המציאה ונפל עליה, ובא אחר והחזיק בה - זה שהחזיק בה זכה בה". הבה נתאר לעצמינו מה קורה כאן:

אדם הולך ברשות הרבים ורואה שעון זהב. בואו נאמר, למשל,

שמדובר ב'אושן פארקווי'. הייתם פעם שם? לא הייתם? טוב שלא הייתם! אני הייתי שם ומדדתי בפסיעות את הרוחב... זה "רשות הרבים" מדאורייתא... הרוחב שם הוא לא שש עשרה אמה אלא שישים אמה... מיליונים עוברים שם... ואתם יודעים למה אני מצייר את הסיפור על 'אושן פארקווי'? כי

שעון זהב יש לו סימן, ובארץ ישראל שיש בה רק יהודים, יהיה המוצא חייב להכריז...

בקיצור, אותו אדם רואה שעון זהב באמצע הכביש. הוא רץ ונפל עליו מלא קומתו... השתטח עליו באמצע הכביש... אתם מבינים מה קרה שם? כל התנועה נעצרה... צפירות, בלאגן... חשבו שהוא מת... אבל כשניגשו אליו ראו שהוא חי. "כנראה שהתעלף" אמרו, אך הוא אמר: "לא התעלפתי! אני מרגיש טוב! בסך הכל מצאתי שעון, הנה תסתכלו כאן למטה, מתחתיי, תוכלו לראות אותו. אבל! שאף אחד לא יעז לגעת בו! הוא שלי!"

והנה לפתע ניגש איזה שהוא יהודי, בשקט, בלי להישכב על הכביש, בלי צעקות, בלי לעשות בלאגן, בלי לעצור את התנועה, ו'סוּחב' את השעון מתחתיו...

של מי השעון?

של השני, שתפס!

למה? כי הראשון לא עשה כל 'מעשה' בשעון. הוא בסך הכל נשכב עליו. לא קונים שעון בלי לעשות בו מעשה קנין. השני, שעשה 'מעשה' בשעון והגביה אותו - קנה!

אפשר לדבר שעות על גבי שעות על "תשובה"... אפשר להתחזק, להתרגש... אבל כל זה איננו שווה בלי "לעשותו" - בלי להתחיל ולעשות "מעשים"!

אין 'ועתה' אלא תשובה - כדי שהתשובה תחשב לתשובה - יש צורך להתחיל עכשיו, מיד, ללא דיחוי, ולעשות מעשים בפועל. לשנות. לקיים. לברך ברכת המזון מתוך סידור. להתפלל מתוך סידור. להתגבר על הכעס. לנצור את הפה מדיבורים אסורים. כל אחד יודע על עצמו מה הוא צריך לשנות "למעשה"...

המתוודה בעצמו - סותם פי המקטרג

בכל תפילה מתפילות יום הכיפורים הננו מתוודים בפרוט רב על חטאינו "אשמנו, בגדנו, גזלנו..."

ויש להתבונן: הן יום כיפור הוא היום הגדול של המקטרגים שציפו לו שנה שלימה. הם מחזיקים היטב בידיהם את 'הרשימות השחורות', מכחכחים בגרונם, בעוד רגע יתחילו לפרוס את רשימת הקטרגים הארוכה שהכינו כנגד בני האדם.

ואז- לפתע שומעים הם את בני האדם מתחילים לומר וידוי, מפרטים בפרוט רב את עוונותיהם: "אשמנו, בגדנו, גזלנו..." המקטרגים שומעים זאת ונבוכים, כעת הם ממש מרגישים מיותרים, וחיש מהר עוזבים את המקום...

נשאלת השאלה: מה נפקא מינה אם את דברי הקטרוג משמיע המקטרג או שהאדם עושה זאת בעצמו? נכון שכשהאדם עושה זאת הוא סותם את פי המקטרג, אבל סוף כל סוף דברי הקטרוג נשמעים, ועוד מפי האדם עצמו, כהודאת בעל דין!

אומר המגיד מדובנא: משל למה הדבר דומה: ילד נעשה בר מצווה, אביו קונה לו חליפה יקרה לכבוד בר המצווה.

זהו, כעת הוא כבר הולך מידי יום לחיידר כמו בן תורה, לבוש בחליפה ובמגבעת. אבל בתוך תוכו הוא עדין ילד, בהפסקות הוא משחק

ומשתובב עם חבריו בחצר החיידר. הוא לא מספיק בוגר להבין, שאם רוצים לשמור על החליפה שלא תתבלה ותתלכלך - צריך לפשוט אותה ולתלותה על קולב, ואז אפשר לשחק בחופשיות. הילד נשאר לבוש בחליפה, מתפלש בבוץ ומתבוסס ברפש עם חבריו. החליפה מתלכלכת, וקרע רציני נפער מאחור.

בתום הלימודים חוזר הילד הביתה, ואז מגיע שלב ההתפכחות. כעת הוא שם לב מה הוא עשה לחליפה החדשה והיקרה שאביו קנה לו מה יעשה כעת?

הוא מסתובב ברחוב אנה ואנה, לא מסוגל להיכנס הביתה. פגש בו אחד השכנים ונבהל ממראה עיניו.

מיהר השכן לדפוק על דלת ביתו של הילד, וסיפר לאביו שבנו מסתובב ברחוב, לבוש בחליפה מטונפת וקרועה. אביו מיהר לרחוב, וכשראה את בנו ואת מה שהיתה פעם חליפה חדשה ונקייה, שאל אותו בכעס: "מה קרה?"

השיב הבן במבוכה: "שיחקתי עם חברי בחצר"...

התשובה הזאת הרתיחה את האב עוד יותר. "מה זאת אומרת שיחקת עם חבריך בחצר? אין לך את ההבנה שלא עושים זאת?", כך גער בו בכעס והחליט להענישו כהוגן על מעשה השוֹבוֹת חסר הדעת. אין ספק, בפעם הבאה לפני שיתגולל עם חבריו בחצר, כבר ידע הילד להיזהר ולשמור על החליפה היקרה שאביו קנה לו...

ומה עושה ילד חכם שחוזר מהחיידר בחליפה מטונפת וקרועה?

הוא אינו מחכה שמישהו אחר ירוץ לספר לאביו, מה שנשאר מהחליפה היקרה והמצוחצחת שקנה לו. הבן ממחר לביתו, אך לא נכנס הביתה פנימה, הוא נעצר בפתח הבית ופורץ בבכי וזעקות שבר. האבא שומע את הבכיות קורעות הלב, וממחר לפתוח את הדלת. הוא רואה לנגד עיניו את הבן ממרר בבכי, עינו צדה את המראה העלוב של החליפה, ואז הוא שואל בדאגה: "מה קרה, הכל בסדר?", והבן משיב: "לא כל כך..."

התשובה הזאת רק הגבירה את הדאגה עוד יותר. האבא שב ושואל כשכולו נסער: "מה קרה?". ואז הבן מצביע על החליפה: "אתה לא רואה מה נהיה ממנה?...", וממשיך למרר בבכי.

"ואתה עצמך בסדר?", מתעניין האבא, עדין לא רגוע.

"כן!", אומר הבן.

ואז סוף סוף האב נרגע, והוא מנסה להרגיע גם את הבן שעסוק בניגוב דמעותיו: "לא נורא, בני, העיקר שברוך ה' אתה בסדר... נשלח את החליפה לניקוי יבש, היא תראה כמו חדשה... אל תבכה..."

אך הבן ממשיך למרר בבכי: "כן, אבא אבל תראה מה הולך מאחור", ומסתובב להראות לאביו את הקרע שנפער בחליפה.

"לא נורא, החייט יתפור את הקרע", מרגיע אותו האב, "ואם לא - אקנה לך חליפה חדשה. אל תדאג! העיקר שלא קרה לך כלום. די הפסק לבכות", ומעביר יד מלטפת על לחיו של הבן.

הבן, כמובן, הפסיק לבכות. למה יבכה? עכשיו באמת אין לו סיבה... זהו הבדל הגדול אם המקטרג בא ומדווּח על חטאי האדם, או שהאדם עושה זאת בעצמו. כשהאדם מתוודה על חטאיו בעצמו, בכך הוא סותם את פיו של המקטרג. ומה שהאדם עצמו התוודה,

על כך הקב"ה כבר ימחל לו, "כרחם אב על בנים".

הווידוי מועיל רק כשמתחרט באמת

אבל על כך יש להעיר הערה ותוספת חשובה. מתי האב ירחם על בנו, ויסלח לו על מעלליו ועל מעשה השובבות שלו? כאשר הוא ייווכח שהבן אכן מצטער ומתחרט על המעשה שעשה, ומעתה ואילך קיבל על עצמו להיזהר, ולא לנהוג שוב כילד קטן וחסר דעת. אבל אם הרב יראה שהבכי של הבן היה מן השפה ולחוץ, רק כדי להיפטר מעונשו של אביו, או אז לא רק שהאב לא יסלח לבנו, אלא עוד יכעס עליו כעס גדול על הדרך הערמומית שנקט כדי להינצל מעונש.

כמו כן, לחילופין, יש דרך נוספת להיפטר מעונש: הבן ינהג בדרך ישרה, ויכנס הביתה כשהחליפה המטונפת לגופו, יישיר פנים אל אביו ויאמר לו: "אבא, תראה מה עשיתי לחליפה החדשה שקנית לי, אני מאוד מצטער על מה שקרה", וימשיך ויספר לו בדיוק כיצד קרה הדבר. במקרה כזה לא יוכל האבא להתאכזר על

בנו, אלא בוודאי ימחל לו על מה שעולל ויאמר לו: "כל הכבוד לך על הישרות שלך. אני מאוד מעריך זאת, ולכן הפעם לא אעניש אותך. אבל בפעם הבאה תיזהר שהדבר לא יקרה".

אך אם כעבר זמן יתברר שהבן שב לסורו, ושוב טינף את החליפה שאביו קנה לו בדמים מרובים- הרי וודאי שאביו לא יעבור לסדר היום על מעשה השובבות של בנו, ויענישו כהוגן. כאן כבר לא תועיל לו הישרות שלו...

כך גם בין האדם לקונו. אם האדם ממרר בבכי ומתוודה על חטאיו- הקב"ה מתמלא עליו רחמים ומוחל לו. אך כל זה בתנאי שהאדם באמת מצטער ומתחרט על חטאיו. אבל אם "בפיו ובשפתיו כיבדוני וליבו ריחק ממני", אם הווידוי הוא רק בפה אך בלב אינו מצטער ומתחרט על מעשיו- הקב"ה אינו מוחל לאדם ואיך בכך כדי לסתום את פיו של המקטרג. נמצא אפוא שכל התועלת של הווידוי, היא רק כאשר הוא בא כתוספת וכשהשלמה לחרטה אמיתית של האדם על מעשיו.

(מתוך הספר 'דורש טוב')

בעידודו התגייסו כל הילדים למשימה. אספו במהירות את כל השברים והלכלוך, ניקו את הרצפה. תוך עשרים דקות מהירות של עבודה מאומצת, עמד בסלון שולחן ערוך מחדש. האיש קרא לאשתו: "אמאלה יקרה, בואי הדליקי נרות!". האשה נרגעה, הבית נותר שקט ורגוע, והילדים עמדו וראו את הכל. הם ראו את האבא המלאך שיש להם... ואת הלקח הזה שמרו בליבם לעולם

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על הבולם פיו בשעת מריבה

מה לעשות? סוף כל סוף פגעתי בו... אני "חייב" לבקש סליחה... מתוך מחשבות שכאלו הוא נגש לחברו, ופולט בפניו את המילה: "סליחה"...

בימים אלו מרבים אנו לשמוע ולהשתמש במילה "תשובה" ובמילה "סליחה", וכדאי שנתבונן במשמעותן האמתית של המילים, כדי שנשתמש בהן בצורה הנכונה.

"תשובה" אינה יכולה להיות מן השפה ולחוץ, תשובה אמיתית חייבת שתכלול בתוכה את שלושת החלקים: חרטה, וידוי וקבלה לעתיד על עזיבת החטא.

הבה וניקח דוגמא: אדם פגע בחברו. הוא בטוח בכל מאת האחוזים, שהוא הפוגע, צודק, ולחברו, הנפגע, היה מגיע לקבל עונש, כתגובה למה שהוא התחיל...

והנה מתקרב יום הכפורים. הוא שומע שוב ושוב את המילה "תשובה", את המילה "סליחה", את המשפט "עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר", והוא מרגיש שהוא חייב לבקש סליחה מחברו.

הוא ניגש לחברו ומבקש "סליחה"....

בתוך תוכו, הוא עדין משוכנע כי הצדק עמו. היה "מגיע" לו. אך

זוהי סליחה מן השפה ולחוף. אין כאן חרטה אמיתית. אין כאן עזיבה של החטא. אין כאן כל גילוי של לימוד זכות על השני. אין כאן כל רצון לנסות להבין גם את הצד שלו. אני צודק, הוא אשם, אבל "סליחה"... נתקדם לדוגמא נוספת:

ראובן פגע בשמעון. זוהי עבירה ברורה. באופן די אוטומטי, שמעון מחזיר מנה אחת אפים. קשה למצוא בן אדם שברגע כזה ינסה ללמד זכות על הפוגע, ינסה להבין אולי יש לו איזושהי מצוקה, איזושהי בעיה, שגרמה לו לעשות מה שעשה. כאמור, באופן די אוטומטי שמעון "מחזיר"...

אבל חז"ל הורו לנו שלא כך היא ההתנהגות הרצויה והנכונה! הגמרא אומרת (חולין פט ע"א): "אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה, שנאמר (איוב כו, ז): תולה ארץ על בלי מה".

נדרש מאתנו, שגם בשעת מריבה: משהו פגע בי, עשה לי, אמר לי- להתגבר. לבלום את הפה. לשלוט על עצמי, ולא להחזיר. זהו בהחלט ניסיון קשה, אבל מחייב! מי שלא יעמוד בו, ולא יבלום את פיו- תהיה עליו תביעה בשמים על כך!

יתכן כי דווקא ראובן, הפוגע, לא יענש, אם עשה את מה שעשה מתוך אונס: היו לו בעיות, קשיים, מצוקות וכדומה. ודווקא שמעון, ש"בסך הכל החזיר" - ייענש! התביעה תהא כלפיו! היה עליך, למרות הכל, לבלום את פיך בשעת מריבה.

כמה חשוב לא לכעוס על אף יהודי. זה חשוב תמיד, בכל יום ובכל עת, וחשוב במיוחד בערב יום הכפורים. כדאי מאוד שכל אחד יעשה את החשבון, יבדוק על מי הוא כועס, ויעשה מאמץ למחול ולסלוח. מכעס לא מרוויחים כלום, רק מפסידים.

פעם אחת נגרם לי הפסד מאוד גדול של כסף, בגלל מכרים שנהגו לא כהוגן. באתי אל הרב חיים גריינמן זצ"ל, וספרתי לו על הנזק הגדול ועל הצער הקשה שיש לי, בגלל העוול שגרמו לי אותם אנשים. אמר לי הרב: "חבל, חבל לכעוס... כסף אתה לא תראה, אבל את הלב אתה תאכל. תעשה כל מאמץ למחול! השלום שווה יותר ממיליונים!".

אני מציע לכל אחד לבחון את הלב שלו, ואם הוא מוצא בתוכו כעס על מישהו, שיגיד בפה מלא "מחול לך, מחול לך, מחול לך..." וימחל באמת, לא רק מן השפה ולחוף.

ככה נקרב את הגאולה, וגם נחיה הרבה יותר טוב, כי אם אדם מחזיק בלבו כעס ועלבון, הוא מצער את עצמו ומזיק לעצמו. כאשר הוא מחול, ומוציא את הכעס מהלב- הוא עושה בכך טובה גדולה לעצמו. החיים נראים אחרת בלי כעס, עלבון ותסכול, ושאר הרגשות השליליים.

הרבה אנשים שלא מחלו, הכאיבו לאלו שפגעו בהם, והיו כאובים בעצמם. רבים מאלו נמצאים עכשיו ב.... לעמת זאת, אלה שספגו פגיעה, אבל מחלו והסירו את הכעס והטינה מלבם, ממשיכים בחייהם, בשלוה ובנחת. אני מכיר לא מעט אנשים שעוררו מחלוקות, והם כבר מזמן אינם, והאנשים שעליהם חלקו עדין מסתובבים ומתפקדים.

לאכול את הלב- זה אחד הדברים הגרועים שאדם יכול לעשות לעצמו. ממילא לא יצא מזה כלום, ולמה יאבד את עצמו לדעת?

כתוב: "לא תשנא את אחיך בלבבך". אם יש לך איזו טענה נגד אדם מסוים, אתה יכול לומר לו את טענתך, ולנסות ליישר אתו את ההדורים. בן אדם לא חייב להיות "מנוצל". אבל כל זה רק בתנאי שאפשר לבצע את השיחה הזאת, בלי לפגוע באותו אדם ובלי להלבין את פניו. אם אי אפשר לומר בלי לגרום לפגיעה, כדאי להשתדל לסלוח ולשכוח. ואם יודעים שאותו אדם לא יקבל את המסר, אלא להפך- כעסו יגבר, והוא יגדיל את להבת המחלוקת- כדאי מאוד להימנע מהעימות הזה. מוטב למחול, למחוק את הטרוניות ולנקות את הלב. להישאר עם לב שלו ונקי.

אם משאירים כעס בלב, הכעס הזה מוביל למצב של "חרב איש באחי". וכך מתרחשים חורבנות.

כדאי להסתכל על העניינים במבט קצת יותר גבוה, וכך קל יותר לסלוח. כסף הולך וכסף בא, מה שרשום לך יהיה לך בין כה וכה, ומה שלא נגזר עליך להפסיד - לא תפסיד, גם אם הרמאים הגדולים ביותר ינסו לעשות לך את העוקץ המתוחכם ביותר. והאמת היא, שמה שהקדוש ברוך הוא לוקח ממך- לטובתך הוא לוקח.

אם תחיה מתוך מחשבה כזאת, ותתנהל בהתאם אליה- תהיה מאושר.

אני, באופן אישי, יכולתי להתרגז בגלל הרבה מאוד אנשים. סיפקו לי סיבות מאוד טובות לכעוס ולאכול את הלב. אבל הקדוש ברוך הוא נתן לי מתנה- את היכולת לעשות מיד חשבון, ולהזכיר לעצמי שאם הקדוש ברוך הוא לא היה רוצה שאפסיד את הכסף ו/או אספוג את הנזק וההפסד, לא הייתי מפסיד ולא הייתי סופג נזקים.

ההתרחשות הזאת באה עלי כדי לנסות אותי, ואם אעמוד בניסיון, אתחזק באמונה בה' ולא אטור טינה- ארוויח הרבה מאד.

כדאי גם לנסות לדון את האחרים לכף זכות, ולזכור שאולי אותו אדם שפגע לא התכוון להכעיס אותי ולא להזיק לי, ואז קל יותר למחול מחילה גמורה.

מחילה וניקוי הלב מכעסים ומטינה - מוסיפים לאדם חיים ומחזקים את כוחותיו.

בערב יום כיפור חשוב במיוחד למחול, שהרי בשמים נוהגים עם אדם באופן של מידה כנגד מידה- כשאתה מחול, מוחלים לך.

אספר לכם סיפור ששמעתי לאחרונה:

אברך אחד ניגש אלי ואמר לי: "לפני שנתיים חמותי הסיתה את אשתי נגדי באופן נורא. ההסתה שלה הגיעה לרמות בלתי נתפסות, ואני כמובן כעסתי עליה מאד. היא אמרה, שלא תיתן לאשתי להתפייס איתי אלא אם נלך לרב שכטר. אולי אתה לא זוכר, אבל ימים ספורים לפני יום הכפורים באנו אליך. שמעת בסבלנות רבה את שנינו, ואז אמרת לי, להפתעתי הגדולה: 'תקנה מערכת יפה ואיכותית של כלי מיטה, ותשלח לחמותך בערב יום כיפור, עם פתק חם'.

"היה לי מאד קשה. קשה - אני אומר? לא, זה היה נראה בלתי אפשרי. היא פגעה בי כל כך, והרסה את שלום הבית שלי, ואני אשלח לה מתנות!?"

"אמרת לי: 'אתה יודע שערב יום כיפור עכשיו. אתה יודע, כמה אתה עשית נגד בורא עולם, וכמה הכעסת אותו, על אף שהוא עושה לך

חסדים גדולים ומרובים כל העת... כידוע לך, נוהגים עם האדם מידה כנגד מידה. אם עכשיו תעבוד על מידותיך ותעשה כפי שאני מייעץ, אני בטוח שייגזר גזר דינך לטובה'.
"באמת, עשיתי כך. זה היה קשה מאוד, אבל נשכתי את השפתיים, והתגברתי. ושלחתי מתנה למי שהרעה לי כל כך...
"לא עבר שבוע, והיא התקשרה וביקשה שליחה מכל הלב. אחרי שהיא התנצלה התנצלות ארוכה ונגרשת, היא הוסיפה שאומנם זה לא מצדיק את ההתנהגות שלה, אבל שאדע שעברו עליה צרות קשות, ובגלל זה היא היתה מרירה ורגוזה, ולא עמדה בניסיון. מאז אנחנו ברוך ה' חיים בשלום ובשלווה".

תראו מה יכול לעשות פיוס קטן. במקום לכעוס - לפייס. בואו נלך לקראת בורא עולם, לקראת יום כיפור, עם מחשבות ברורות של שליחה ושל טיהור הלב. נחליט כי סולחים אנו לכל אחד בלב שלם, ואין לנו שום קפיידא על אף אחד ועל שום דבר. ובזכות זה יביא עלינו בורא העולם שנה טובה ומתוקה, שנת בריאות ופרנסה, שנה שיפתח ה' לכל בית ישראל את העיניים, ונזכה כולנו לחזור בתשובה שלמה.

המעביר על מדותיו

ישנה עצה מופלאה לזכות ליום הדין - "כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו" (ראש השנה יז ע"א). חטא ועוון הוא דבר חמור ביותר, ומה בכוחו להעביר עליו? העברה על המידות!
דוגמא מופלאה לאדם שהעביר על מדותיו, היה משה רבינו עליו השלום.

פרשת "וזאת הברכה" מתחילה בו' החיבור, על אף שזו תחילת הפרשה.

אומר על כך ה'אור החיים' הקדוש דבר נורא: בפרשה הקודמת מוזכר העונש הקשה שקיבל משה רבינו: "כי מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבוא" (דברים לב, נב) הקדוש ברוך הוא מראה לו את כל ארץ ישראל ואומר לו, שהוא יישאר כאן ולא יזכה להיכנס אליה.
מיגרם למשה לכלהעונשהזה? עם ישראל במימריבה, כפי שאמר משה: "גם בי התאנף ה' בגללכם... גם אתה לא תבוא לשם" (דברים א, לו).

והנה, כל אלו שגרמו לכל הסיפור הזה, ממשיכים לארץ ישראל כאילו לא ארע דבר, והוא - המנהיג שלהם, שסבל מהם ארבעים, נשאר פה, ולא רק נשאר, אלא צריך להיפרד מהם ולתת להם ברכת פרידה...

כמה כאב לב נגרם לו מן הדבר הזה! כמה גדול הקושי!
ועם כל זאת, משה רבינו נותן להם ברכה מכל הלב, מלאה כל טוב ובכל הברכות הגדולות שיהיו להם בארץ ישראל.
זה הקשר בין 'וזאת הברכה' לפרשה הקודמת, ולאחר שמשה ברך ברכה כזו נאמר: "איש האלוקים". פרגון כזה יכול לתת רק איש אלוקים!

בהמשך דבריו של ה'אור החיים' הוא עומד על עוד נקודה מעניינת, שיש בה עבורנו לימוד עצום:

הכתוב סמך את "איש האלוקים" ל"בני ישראל" לומר, שבני ישראל הם אלו שגרמו למשה רבינו להגיע לדרגה העצומה של איש האלוקים!

כל מריבה היא כך. אילו היו האנשים יודעים להגיב בצורה הנכונה, כמעט היה עליהם להזמין אותה... מריבה היא הזדמנות לקרב בין אנשים. אדם מציק לחברו, והלה, במקום להחזיר לו כגמולו, מתנהג כלפיו יפה. הדבר יכול להתרחש פעם, פעמים ושלוש - אך לבסוף הוא הופך לחבר הטוב ביותר שלו.
עם ישראל העלה את משה לדרגות גבוהות באמצעות ההתנהגות שלו, ולכן הם ראויים לקבל מהברכה.

מעשה באדם שהיה מעביר גדול על מדותיו. במשך שלושים או ארבעים שנות נשואיו, היתה אשתו 'יורדת לחייו'. הוא לא רצה לריב, ולכן ויתר לה שוב ושוב, וקיבל את כל הדברים ברוח טובה, תוך שהוא מלמד עליה זכות, ומצליח שלא לכעוס. הוא הבין שיש לה קצת עצבים, ולמד לקבל את הדברים ברוח טובה ולא התרגש יותר מדי. במהלך השנים אשתו שפשפה אותו, והעלתה אותו לרמה גבוהה של התגברות על המדות!...

והנה בערב פסח אחד רגזה האישה על עניינים שונים, ומרוב כעס התעייפה והלכה לנוח. כשהלכה לנוח היתה השעה אחת-עשרה לפני הצהריים, אך השעות חלפו והיא לא קמה. בשעה חמש מציץ הבעל על הבית שאינו מוכן לחג, אל השולחן שמפה של חול עדין פרוסה עליו, ואל האישה שעדיין ישנה.

הוא קורא לילדים ומדרבן אותם להרתם לסדור הבית. הם פורסים את המפה של החג, עורכים את השולחן עם כוסות קריסטל, יין ומצות, ופונים לבית הכנסת להתפלל כשהיא עדיין ישנה. באותם ימים לא היה אור חשמל בבתיים, היו מאירים בנרות שהדליקה האשה לאחר ששבו מבית הכנסת.

הבעל תכנן לאשתו הפתעה יפה - כשיבוא מבית הכנסת יעיר אותה משנתה, והיא תדליק נרות ותראה את כל השולחן הערוך... אלא שהקדוש ברוך הוא רצה אחרת.

האשה התעוררה דוקא כשהיה בבית הכנסת. הציצה לחלון, ראתה את החושך, ונחרדה: אבוי! החג נכנס, והיא אפילו לא ערכה שולחן! היא גישה את דרכה בחושך לעבר הסלון, וכשנתקלה בשולחן משכה בכעסה את המפה שעליו והעיפה אותה לרצפה. ביחד עם המפה עפו גם המצות, היין וכל כלי הקריסטל שהתנפצו בקול רעש גדול.

ומה הגיבה האשה? היא התפרצה בזעם: אוף!!! אפילו כשהוא רוצה לעשות משהו טוב, הוא לא עושה את זה בשלמות! מה הוא חשב, שאני אישן לעולם? איך לא הבין שיכול להיות שאתעורר ויקרה דבר כזה? למה הוא לא העיר אותי כשהלך לבית הכנסת, והודיע לי שאערוך שולחן? איזה מין אדם הוא שאינו חושב על אשתו?!... הנה עוד הוכחה כמה שהוא מנותק ממני, ולא אכפת לו ממני כלל.

הבעל חוזר מבית הכנסת, מחייך למחשבה שהפעם תהיה אשתו מרוצה. הפעם באמת לא תוכל להאשים אותו בשום דבר. כזו הפתעה אין הרבה נשים שקבלו...

כשהוא פותח את הדלת מצפה לו קבלת פנים שחורה משחור. האשה שופכת עליו את כל זעמה וחרונה.

בשלב הזה יש לסיפור שני תסריטים אפשריים:

על פי תסריט אחד - הבעל מחליט שאינו יכול יותר. זהו עד כאן. סבלנותו פוקעת לחלוטין. הוא מחזיר לה, כפי הראוי לה, וגם מתחיל לחשב בקול את כל הפעמים ששתק לה ויותר לה, ומה קיבל בתמורה. היא צועקת, והוא צועק, והמריבות והצעקות עולות עד לב השמים. השכנים גם הם נעשים שותפים בעל כרחם למתחולל שם בבית, וכשהשכנים כבר יודעים שיש מריבות, לא מפסיקים אותן כל כך מהר...

התסריט השני הוא, שהאדם ראה את אשתו מתפרצת והתמלא ברחמים. מסכנה! פנה ואמר לה: "אל תתרגזי! את באמת צודקת! איך באמת לא עלה בדעתי שאת עלולה להתעורר פתאום?! אני מבקש ממך סליחה, ומבטיח לך ששוב לא יקרה דבר כזה! וכעת, אל תדאגי, תעשי לי רק טובה אחת: לכי לישון עוד עשרים או שלושים דקות, עד שאנחנו כאן נתארגן".

בעידודו התגייסו כל הילדים למשימה. אספו במהירות את כל השברים והלכלוך, נקו את הרצפה ככל יכולתם, והלכו ושאלו משכנים כלים אחרים ומצות. תוך עשרים דקות מהירות של עבודה מאומצת, עמד בסלון שולחן ערוך מחדש. האיש קרא לאשתו: "אמאלה יקרה, בואי הדליקי נרות!". האשה נרגעה, הבית נותר שקט ורגוע, והילדים

עמדו וראו את הכל.

הם ראו את האבא המלאך שיש להם... ואת הלקח הזה שמרו בליבם לעולם.

אותו אב הצליח לחתן את ילדיו בגיל סביר, אף אחד ברחוב לא ידע על התנהגות האם בתוך הבית, משום שכלפי חוץ תמיד התנהגה בנימוס. חלפו עוד כמה שנים, לבית נכנסו חתנים וכלות, ואז גם בתוך ביתה האישה צריכה לשמור על עצמה. כך הלך הבית ונעשה נורמלי יותר ויותר.

וכעת ננסה לחשוב, מי הרוויח ומי הפסיד? איזה תסריט עדיף? מיותר לומר... מי גרם לאותו אדם שיהיה מעביר על מידותיו? לא אשתו היקרה? וכי לא מגיע לה בדיעבד תודה רבה?!... הסטייפלר זצ"ל היה נוהג לומר: את הייסורים שעברת אל תמכור במיליארדים! אל תמכור אפילו פרור ייסורים! בזכותם תוכל לבקש שמן השמים ויותר לך על מה שצריך לבוא עליך.

הרמב"ם אומר שאדם חייב לראות את כל העולם כאילו הוא חצי חייב וחצי זכאי, וכל פעולה שלו מכריעה את כל העולם לכאן או לכאן. ימים אלו שאנו זקוקים בהם לרחמי שמים כה גדולים, הם ההזדמנות לחנך את עצמנו להיות בני אדם ולהעביר על מידותינו. או אז, כשנגיע להושענא רבה, שהוא יום שבו מיטיבים לנו את החתימה, וליום שמחת תורה - נבוא לפניו נקיים וזכים.

(מתוך הספר 'אריה שאג')

ה'חתם סופר' מבאר, מדוע הווידוי ביום הכיפורים נאמר במנגינה המורכבת גם מעצב וגם משמחה - משום שאכן, מחד גיסא, אנו עצובים על כך שחטאנו, אך, מאידך גיסא, אנו שמחים לקיים את מצוות היום לשוב בתשובה, כמו ששמחים בשעה שיושבים בסוכה, או נוטלים את ארבעת המינים

הגה"צ רבי יצחק קולדצקי שליט"א: מה עלינו לעשות בימים אלו?

"שׁוֹכֵה יִשְׂרָאֵל עַד ד' אֱלֹקֵיךְ" (מתוך ההפטרה)

כדי להבין מהי משמעותו העמוקה של היום הקדוש - יום כיפור, שומה עלינו לדעת תחילה מהי משמעותו העמוקה של המושג 'חטא'. רק שנבין מהו חטא נבין מהו יום כיפור. נבין מה שאמר רבי ישראל סלנטר, שגם אם יום כיפור היה חל פעם בשבעים שנה - היה עלינו לשמוח! קל וחומר כשהוא חל מידי שנה.

המעשה הבא ימחיש לנו מהו חטא:

מִרְן הַסְטֵיפֶלֶר זצ"ל נטל בידו את כוס התה שעמדה על שולחנו, ועמד ללגום ממנה. נכדו שישב לצידו, הבחין ביתוש קטנטן שצף בתוך הכוס, והעיר על כך לסבו הגדול.

הסטייפלר החוויר כולו. כל גופו רעד. הוא הניח את הכוס על השולחן. למחרת בבוקר סיפר לנכדו: "כל הלילה לא ישנתי. לא יכולתי

להירדם מרוב האימה שאחזה בי".

וזאת עלינו לדעת: כשהסטייפלר אומר: "כל הלילה לא ישנתי", פרושו כפשוטו! שכל הלילה הוא לא ישן, גם לא לרגע אחד! זה לא כמו שאם אני אומר משפט שכזה, תהיה כוונתו שאולי רבע שעה לא נרדמתי... הסטייפלר לא הצליח כל הלילה לעצום עין מרוב פחד... שמא... שמא הנורא מכל היה עלול לקרות לו.

במשך כל הלילה אחזה בו צמרמורת, בזכרו את האסון הכבד שממנו ניצל...

הוא הרגיש כי "רגלי חסידי ישמור" - הקב"ה שמר עליו מדבר נורא ואיום שהיה עלול, חלילה, לקרות לו...

איך ירגיש אדם שילך ברחוב, ולפתע יתפוצצו לידו חמישה מטעני נפץ, כל אחד - טון משקלו, ובחסידי שמים הוא לא נפגע? הרי בוודאי כל גופו ירעד! ברור שבמשך כמה חודשים הוא לא יוכל להירדם בלילה... ובעצם לא רק בלילה. כל היום וכל הלילה הוא ימשיך להיות בהלם... חמישה פיצוצים גדולים זה בהחלט דבר מבהיל מאוד...

הסטייפלר הרגיש כי הצלתו משתיית התה עם היתוש, כמוה כהצלה מחמש "בומבות" שהתפוצצו לידו... הוא הרגיש כי בשנייה האחרונה, הוא ניצל בחסידי שמים, מחמישה מטעני נפץ גדולים, שלא פגעו בו... לגביו איסור לאו של התורה, כמוהו כפצצה רבת משקל...

איסור הוא בבחינת אש! בכל ה"חובות הלבבות" אומר, שאדם צריך להרגיש שלנגוע ב'מוקצה' בשבת זה בדיוק כמו לדעת בגחלים בווערות.. זה כואב, זה שורף, זה מסוכן, זה מפחיד...

דוגמא נוספת: ידוע כי כאשר ראש השנה חל בשבת - לא תוקעים בשופר. חז"ל ביטלו למיליוני יהודים, במשך אלפי שנים, את מצוות התקיעה בשופר. מדוע? אומרת הגמרא (סוכה מב, ע"ב): "גזרה שמא יטלנו בידו וילך אצל בקי ללמוד, ויעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים".

אם פעם אחת יקרה, חלילה, שיהודי יטלטל את השופר בשוגג - זוהי כבר סיבה מספקת לבטל את המצווה היקרה והחשובה הזאת, מצווה המזכירה לפני השם יתברך את עקדת יצחק, מצוות שופר! עדיף שמיליוני יהודים לא יקיימו את המצווה, ובלבד שיהודי אחד לא יעשה חטא בשוגג!

חז"ל הורו לנו באופן חד משמעי, שזה פשוט לא משתלם! לא כדאי! עברה אחת בשוגג - חמורה בעיניהם ממצוות שופר לדורות.

דוגמא נוספת, ויהי רצון שה' לא יעמיד את אף אחד בניסיון הזה: פרצה דליקה בשבת באזור מגורים. הדין פשוט: מותר להזמין 'מכבי אש' כי קיים חשש לפיקוח נפש.

מה הדין אם הדליקה פרצה באזור תעשייה? אין בתי מגורים סמוכים בכל האזור? בעל הבית עומד ליד המפעל שלו ורואה אותו עולה בלהבות... כל רכושו שם... מיליון דולר...

ההלכה קובעת באופן ברור: אם עומד גוי באזור - מותר לבעל הבית לומר בדרך רמז: "כל המכבה - אינו מפסיד". והיה אם הגוי יבין את הרמז, שהיהודי ייתן לו, אחרי שבת, את המגיע לו - מה טוב! אבל אם הגוי לא מבין רמזים - אסור להגיד לו במפורש לכבות!

ואף על פי שכל האיסור לכבות במקרה זה הוא רק מדרבנן, וגם האמירה לגוי אינה אסורה אלא מדרבנן, ואם כן יש כאן 'תרי דרבנן' - בכל זאת אסור להגיד לו לכבות!

ומה יהיה עם המיליון דולר? שישרפו! העיקר לא לעבור על איסור דרבנן! איסור הוא אש! איסור הוא דבר מבהיל! פחד פחדים!

והנה דוגמא נוספת: סוף כל סוף הוא מצא מקום עבודה. יש לו ב"ה מקור עבודה. יש לו ב"ה מקור פרנסה לחמש עשרה נפשות ביתו. רווח והצלה הגיע למשפחתו.

והנה באחד הימים פונה אליו הבוס ואומר לו:

"ספר לי, בבקשה, על פלוני..."

"אינני רוצה לדבר לשון הרע".

"אם לא תספר לי - אני מפטר אותך מהעבודה..."

מה הדין?

עליו לוותר על מקום העבודה, ובלבד שלא ידבר לשון הרע, ואפילו כזה שאיסורו מדרבנן! טוב יותר להישאר בלי עבודה, בלי פרנסה לחמש עשרה נפשות, ולא לעבור עבירה!

אין דבר חמור יותר, איום ונורא יותר, מאשר לעבור על איסור. החטא יוצר פגם עמוק ביותר בנפשו של החוטא, ומזה צריכה לנבוע הבהלה מפניו, הפחד שלא למעוד בו.

החטא - נורא ואיום, אש שורפת. בר דעת נבהל מפניו כמו מפני מטען חבלה רב עוצמה!

לאחר שהבנו את עומק החטא, נוכל להבין את משמעותו של יום הכיפורים:

כמה גדול חסד ה' עלינו, שלמרות חומרתם הגדולה של החטאים, למרות הפגם העמוק שהם יוצרים בנפשותינו - הקב"ה מוחל לנו עליהם! ביום הכיפורים הקב"ה מפעיל מידה מיוחדת של סליחה ומחילה, ביום זה מתעורר ים של רחמים!

זוהי השמחה הגדולה שצריכה להיות לנו ביום כיפור, ושעליה דיבר רבי ישראל סלנטר: אנו זוכים לכך שלמרות חומרתו העצומה של החטא - הקב"ה מתעטף ברחמים, וסולח ומוחל לנו על כל חטאינו.

זאת ועוד: אדם עבר, לא עלינו, התקף לב. השם ישמור. אמבולנס, בית חולים, טיפול נמרץ, צנתור... אחרי שבועיים של אשפוז הוא יצא, ב"ה מבית חולים.

אבל, כידוע, הוא כבר לא אותו בן אדם... מלבד מה שעליו ליטול כמה וכמה תרופות באופן קבוע, חיינו נעשו מוגבלים...

עוצמתו של יום הכיפורים היא, שמלבד מה שהקב"ה מוחל וסולח לנו - הוא גם מטהר אותנו! הקב"ה מנקה את נפשותינו כאילו לא חטאנו! כאילו לא קרה בכלל התקף לב...

ביום זה אנו זוכים לטהרה מיוחדת, המביאה אותנו לקרבת אלוקים שאין למעלה ממנה. ביום זה ניתנת לנו טהרה, המאפשרת לנו להעפיל עד כיסא הכבוד!

נמצא, אפוא, כי ביום הכיפורים זכייתנו כפולה: ראשית אנו זוכים לעצם המחילה והכפרה על הפגמים הנוראים שיצרו החטאים. אך מלבד הכפרה אנו זוכים לטהרה, "לפני ה' תטהרו", ואותם פגמים נמחקים כלו היו. זוכים לנפש חדשה, זכה וטהורה, נקייה מכל פגם,

קרובה אל ה'.

מה עלינו לעשות בימים אלו?

ראשית, עלינו להבין כמה חמור הוא החטא. לאחר מכן להפנים את המשמעות העמוקה, שיש לכך שה' מוחל וסולח לנו על חטאינו, ולא זו בלבד אלא גם מטרה את נפשנו כאילו לא חטאנו. עצם העובדה שנכיר בחומרתו של חטא, ובגודל רחמי ה' המוחל עליו, תסייע בידינו להתרחק מן החטא, לברוח ממנו כמפני אש, ובכך לאחוז בדרך התשובה המגיעת עד כסא הכבוד.

מצוות היום- עינוי התשובה

שתי מצוות נצטוונו לקיים ביום הכיפורים:

המצווה הראשונה היא: "תענו את נפשותיכם" (ויקרא טז, כט-ל) - להתענות. לפעמים קורה שבשעות אחר הצהריים של יום הכיפורים, אדם מתסכל על השעון ומהרהר: "אה! השעה כבר ארבע. עוד שעותיים כוס קפה" ... והוא מוסיף ומדמייך בחלומו את כוס הקפה שבגמר הצום...

אומר בעל 'יסוד ושורש העבודה': אדרבה! עיקר המצווה היא שאדם יצום בשעה שהוא מרגיש מצוקה מהצום! זוהי מצוות העינוי שציוותה התורה באמרה: "תענו את נפשותיכם". בשעה ארבע אחר הצהריים צריך האדם לומר: "אה! ברוך ה' שאני זוכה לקיים את מצוות העינוי! מי ייתן והעינוי הזה ימשך עוד ועוד".

ואכן בישיבת מיר בחו"ל, היו הבחורים מאריכים בתפילת נעילה עד שעת לילה מאוחרת, והיו שמחים שהתענית ממשיכה. דווקא בכלל הקושי- המצווה גדולה יותר! עלינו לשמוח בקושי- הוא הגורם לקיום מצוות העינוי שציוותה תורה.

המצווה השנייה היא: "לפני ה' תטהרו" (שם טז, ל)- לחזור בתשובה. אמנם אדם חייב לשוב בתשובה בכל יום, ומכל מקום ישנה מצווה מיוחדת לשוב בתשובה ביום הכיפורים.

ה'חתם סופר' מבאר, מדוע הוודוי ביום הכיפורים נאמר במנגינה המורכבת גם מעצב וגם משמחה- משום שאכן, מחד גיסא, אנו עצובים על כך שחטאנו, אך, מאידך גיסא, אנו שמחים לקיים את מצוות היום לשוב בתשובה, כמו ששמחים בשעה שיושבים בסוכה, או נוטלים את ארבעת המינים.

יוצא, אפוא, כי כשם שלפני סוכות כולנו מחפשים ד' מינים וקיינעס מהודרים- כך ביום כיפור עלינו לחפש "תשובה מהודרת".

למזלנו, הרב רבי איצ'ה מביא בשם רבי ישראל סלנטר, כי שונה מצוות התשובה מיותר מצוות התורה: אם נכניס שלוש פרשיות בתפילין, או נטיל ציציות בשלוש כנפות, לא קיימנו מצוות תפילין או ציצית לחלוטין. אין כאן תפילין, אין כאן ציצית! לא כן במצוות התשובה: גם אם אדם עוסק מעט במצווה זו, גם אם משפר רק במשהו את דרכיו- קיים בכל זאת מצוות התשובה.

ובעצם זוהי גמרא מפורשת במסכת קידושים (מט, ע"ב) "המקדש את האישה על מנת שאני צדיק- אפילו רשע גמור מוקדשת, שמא הרהר תשובה בדעתו". הרי שעל ידי הרהור תשובה- כבר הופך האדם לצדיק, וזאת למרות שעד לאותו הרהור - היה מחלל שבת

ואוכל נבלות וטרפות!

כמובן, למדרגה של תשובה שלמה עדין לא הגיע, ומכל מקום במצוות התשובה ישנן דרגות, ואדם זה שהרהר תשובה, נכנס לתוך המהלך של תשובה, ונחשב לו הדבר לקיום המצווה!

מוסיף רבי ישראל סלנטר ואומר, כי הבדל של שמים וארץ ישנו בין מי שנכנס לתוך המהלך של תשובה, ולא יהא זה צעד קטן ביותר, לבין מי שלא החל להיכנס לתוך המהלך הזה. הדבר משול להבדל שבין מי שממתין בתחנת האוטובוס הנוסע מבני ברק לירושלים, לבין מי שעלה לאוטובוס. זה שמחכה בתחנה יכול לחכות שם גם מאה שעות, ולא להגיע לירושלים, כל עוד לא עשה את הצעד הזה של עלייה לאוטובוס. משייבה והמתנה בתחנה- לא מגיעים לירושלים! לעומתו זה שעשה את הצעד, עלה לאוטובוס- הוא יגיע בסופו של דבר לירושלים! גם אם האוטובוס דחוס, גם אם יש פקקים בדרך- הוא יגיע כי טיפס ועלה לאוטובוס!

זה שעשה צעד קטן בתשובה- נמצא 'בתוך האוטובוס' של התשובה, זה שלא עשה- נשאר בחוץ!

אדם אחד שאל אל ה'חזון איש' זצ"ל: עיקרה של תשובה הוא להיות 'מודה ועוזב'. מי נקרא 'עוזב'? והרי כל הקבלות שאדם מקבל על עצמו ביום כיפורים, מחזיקות מעמד בקושי עד ההבדלה... האם לזאת ניתן לקרוא 'עוזב'?

ה'חזון איש' השיב, כי קיבל מרבי ישראל שמכוח שאלה זו צריך האדם לטכס עצות ביום כיפור, איך הוא יכול להביא לכך, שהקבלה אכן תהיה ברת ביצוע!

לדוגמא: בעוד כמה ימים חוזר שעון החורף למקומו. אם היום הדלקת נרות שבת היא בשעה שבע בערב, עוד מעט היא תהיה בשעה ארבע וחצי... מתחיל בלאגן בבית... רבי חיים פאלאג'י כותב שיש שטן מיוחד, שמגיע הביתה ביום שישי בשעות אחר הצהריים ומתחיל לרקוד... הוא מצליח לקלקל את שלום הבית. זוהי השאיפה שלו: לקלקל את השעות היקרות ביותר שישנן בשבוע.

והנה אם אדם קיבל על עצמו לקבל את השבת הקדושה וברוגע, לא די בכך שיאמר: "הריני מקבל על עצמי, בקבלה איתנה, להתחזק בקבלת השבת בזמן, ברוגע ובקדושה". קבלה שכזאת אכן לא תחזיק מעמד! שומה עליו לחשוב מה הם הדברים הגורמים לו להיכנס ללחץ, ולטכס עצות מעשיות איך פותרים את הבעיה ומסירים את הגורמים ללחץ. עליו לערוך רשימה מדויקת אלו פעולות יכול הוא להקדים ולעשות ביום חמישי בלילה, או ביום שישי בבוקר. אם הוא יודע, למשל, שהטלפון גורם לו לבזבז זמן יקר, ובעטיו הוא נכנס ללחץ סמוך לכניסת השבת, עליו לנתק את הטלפון.

כל אותן פעולות שהוא עושה כדי שיוכל לקבל את השבת כראוי- "תשובה" היא!

וכן בכל 'קבלה' שאדם מקבל על עצמו, לא די בעצם קבלת ההחלטה לשנות ולהשתנות. יש לחשוב מה הם הגורמים העלולים להפריע לקיום הקבלה, ולעשות מעשים כדי שהקבלה תוכל לצאת את הפועל.

(מתוך הספר 'דורש טוב')

שנה טובה

וגמר חתימה טובה,

"וקבל ברחמים וברצון
את תפילתנו..."

הנהלת 'דרשו'

ר' לייב טוודר'ס, המשגיח של 'עץ חיים', היה אומר, שכל עבודת היצר הרע היא להחליף תפקידים. היצר הרע בא לבן תורה ואומר לו: 'מה עם חסד? תעשה חסד ומעשים טובים בלי סוף, רק אל תלמד'... היצר הרע בא לגביר שיכול להחזיק תורה, ואומר לו: 'במקום להחזיק תורה- שב תלמד'... לכל אחד יש יצר הרע לעשות את מה שאינו התפקיד שלו

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א, על קבלת עול מלכות שמים

"כִּי יִדְעֶנָּה אֶת יִצְרוֹ" (דברים ל"א, כ"א)

המשגיח, רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל, היה אומר: על כל דבר אפשר לעשות תשובה ולהתכפר, אבל על דבר אחד אין סליחה ואין כפרה: "והתברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי כי בשרירות ליבי אלך" (דברים כט, יח-יט). מי שהולך בשרירות ליבו, מי שפורק מעליו עול ואומר "איך טו וואס איך וויל", אני עושה מה שאני רוצה - "לא יאבה ה' סלוח לו". אדם מטבעו אינו מוכן לקבל עול. זה קשה לו, הוא לא מסוגל. הוא אומר לעצמו: אני יכול לשנות פה, לשפר שם, אבל להתהפך ממש - אין לי כוח. אני מוכן להשתדל, אפילו קצת להתאמץ, אבל קבלת עול ממש - זה לא.

ואז יבואו לאדם וישאלו אותו: מה איתך? אתה חושב שהחיים הפקר? הרי יגיע הזמן שתיתן דין וחשבון על חיים בלי חשבון! האדם מהרהר רגע, ומנחם את עצמו - "לא נורא, יהיה בסדר"... או בלשון התורה: "שלום יהיה לי"...

לא, לא יהיה בסדר! אומרת התורה: "לא יאבה ה' סלוח לו". הקב"ה נתן לך מתנה יקרת ערך - את התשובה, ואתה מוותר עליה וממשיך ללכת בשרירות ליבך, לא מוכן לקבל עליך עול? זו כפיות טובה! ועל כך אין סליחה ואין כפרה.

אנחנו בתור של "חוצפא יסגיי". המושכל ראשון של חוצפה זה לחיות בלי קבלת עול. אני לא חייב לאף אחד, ואף אחד לא יגיד לי מה לעשות. "איך טו וואס איך וויל" - אני עושה מה שאני רוצה. זו התגשמות אזהרת התורה על "בשרירות ליבי אלך".

היסוד של בניין האדם הוא קבלת עול. להיות כפוף לתורה, לשולחן ערוך. לא לעשות מה שאתה רוצה - אלא מה שהקב"ה רוצה, מה שהתורה רוצה.

ר' משה שטינגל אומר ב'מבקשי השלמות': המקושש - לשם שמים נתכוון, כדי להראות לכולם את ענשו של מחלל שבת. וכמובא בתרגום יונתן (במדבר טו, לב) שגזרת השבת נודעה לישראל, אך העונש על חילול השבת לא נודע להם, וקם האיש ואמר: אלך ואתלוש עצים ביום שבת, ויראו אותי עדים ויגידו למשה, ומשה ישפוט אותי, ועל ידי כך יודע העונש לכל ישראל.

והנה, לכאורה מי שמוסר נפש, הרי הוא ראוי לכבוד ושכר, אך המקושש

לא רק שלא זכה לשום כבוד ולשום שכר - אלא הוא מקולל. ומה עם מסירות הנפש שלו? אין שום זכר למסירות נפש! אומרים חז"ל (שבת קיח ע"ב): "אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן - מיד נגאלים". השבת השנייה היתה של המקושש. נמצא שכל העיכוב של הגאולה עד היום - הוא בגלל המקושש! וכי הוא ראוי לכבוד ולשכר?! הרי אין לך מקולל יותר ממנו.

ומה היתה הטעות שלו?

נכון, הוא מסר את הנפש ועשה את מעשהו לשם שמים - אבל הוא לא עשה כפי ציווי התורה, אלא כפי שהוא מבין. התורה אומרת: אסור לחלל שבת! ואם אסור - אז אסור!

יש כאלה שעושים 'שטייגען' - באמצע חזרת הש"ץ... יש כאלה שלומדים בהתמדה כל הלילה ואחר כך ישנים כל הבוקר. בלי 'סדרים' מסודרים, בלי תפילות מסודרות, העיקר שלמדתי בהתמדה... גם ברוחניות - צריך לקבל עול, להיות כפוף לשולחן ערוך. לא הכל מותר, יש דינים ויש כללים. ואם זה לא כפוף לתורה, לשולחן ערוך - זו פריקת עול!

אדם צריך למלא את תפקידו בעולם

העיקר הראשון מעיקרי התשובה הוא חרטה.

כותב רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער א אות י), שהאדם צריך להתחרט על מעשיו הרעים, ויאמר בלבבו: "הנה הבורא נפח באפי

הקב"ה לא צריך את העזרה שלך. יש לך את התפקיד שלך, תמלא אותו בשלמות!

קבלת עול - מוחלטת

התפקיד של האדם - זו קבלת העול שלו. כל רפיון בקבלת עול, הוא רפיון וחיסרון בעצם התפקיד שהוטל על האדם בבריאה.

שמעתי ממורנו ראש הישיבה ר' נחום: למה כיום לא מצליחים כמו פעם? התשובה היא: כי פעם היתה קבלת עול! פעם, כשבחור היה מתיישב על יד הסטנדר, לא היה מושג כזה לקום. מרגע שהוא מתיישב הוא לא קם! זה נקרא "למשול בגוף וכל תולדותיו". זוהי קבלת עול!

ואלו כיום - בחור מתיישב, קם, יוצא, הולך, חוזר, שוב מתיישב ושוב קם... מה זה צריך להיות? הרי זה ההפך מקבלת עול! הרב גרשונוביץ מספר, כשלמד בישיבה בקוברין היה איתו בחדר בחור נוסף, ולמרות שהם לנו בחדר אחד במשך חצי שנה, האחד לא ידע את שמו של חבר. כשסיפר זאת לתלמידיו וראה את התמיהה בפניהם, הסביר כי אין כאן צדקות מיוחדת. פשוט מאוד, במשך כל התקופה לא יצא להם להיפגש ולדבר שיחת חולין. הרי כל זמן שלומדים - לומדים, וכשעייפים - הולכים לישון, ובבוקר - קמים לתפילה, ואחר כך מתחיל 'הסדר', ומרגע שמתישבים על ידי הסטנדר - לא קמים. אם כן מה הפלא שלא יוצא לשוחח...

המושגים של פעם היו אחרים. בחור שהיה לומד שמונה עשרה שעות ביממה היה נקרא 'בינוני'.

צריך להחזיר זאת עמוק בנפשנו ובליבנו: לומדים לא מכיוון שיש חשק ללמוד, אלא כי צריך ללמוד! מי שלומד בגלל החשק, כשאינו לו חשק - הוא אינו לומד, ואם כן זה היפך קבלת עול.

כותב רבינו יונה (שערי תשובה שם ו'): "כי אם אמור יאמר העבד לרבו: כל אשר תאמר אלי אעשה זולתי דבר אחד - כבר שבר עול אדוני מעליו, והישר בעיניו יעשה".

חיסרון ורפיון במשהו, בכלשהו - זו פריקת עול! וכפי שאומר רבינו יונה: "כבר שבר עול אדוני מעליו". אם הוא עושה את מלאכתו בנאמנות ורק רגע אחד מתרפה במלאכתו, או אם הוא עושה כל מה שמוטל עליו חוץ מדבר אחד - אי אפשר לומר עליו שבתשעים ותשעה אחוז הוא מתפקד כראוי, ורק אחוז אחד פגום אצלו, אלא כל המהות שלו היא של "הישר בעיניו יעשה"! ובמילים אחרות: הוא פורק עול. נורא ואיום!

קבלת עול פרושה "למשול בגוף וכל תולדותיו", ב"כל תולדותיו" בלי יוצא מן הכלל. שליטה מלאה, קבלת עול מוחלטת. האדם מכופף ומכניע את כל רצונותיו לרצון ה' - תמיד, ללא תנאי, בלי שום חיסרון ובלי שום רפיון.

אם צריך ללמוד-לומדים, לא בגלל החשק ולא בגלל הכבוד או ה'שטעלע'. לומדים - כי צריך, עובדים את ה' - כי צריך. וכשלוומדים - לומדים, לא קמים מהמקום, לא מתרפים מהלימוד, לא מתבטלים - פשוט לומדים. בכך ממלאים את תפקידנו בעולם - זו קבלת העול האמיתית.

(מתוך הספר 'דורש טוב')

נשמת חיים, חכמת לב וטובת שכל להכירו וליראה מלפניו, ולמשול בגוף וכל תולדותיו, כאשר המשילה על שאר בעלי חיים שאינם מדברים, מאשר יקרה בעיניו נכבדה. ואחרי אשר בעבור זאת נבראתי, ויהיה בי הפך מזה, למה לי חיים?"

הייתי בערב ראש השנה אצל מורנו ראש הישיבה, להתברך בשנה טובה. היו שם אברך ואשתו. אותו אברך פעל בדרך מסויימת שכלל לעצמו, ואשתו לא היתה שבעת רצון מכך, למרות שהוא פעל רבות לתועלת הציבור. הוא ביקש מהראש ישיבה שיאמר את דעתו באוזני אשתו. ראש הישיבה אמר: "תדעו לכם, החיים זה דבר יקר, לא מחלקים אותם בחינם, לכל אדם יש תפקיד בבריאה, והקב"ה נותן לו את הכלים והכישורים למלא את תפקידו ויעודו. כיצד יכול האדם לדעת מה תפקידו? ברגע שיש לו יצר הרע לחמוק מהתפקיד, אם יש לו קשיים וניסיונות - סימן שזה התפקיד שלו".

ר' לייב טודר'ס, המשגיח של 'עץ חיים', היה אומר, שכל עבודת היצר הרע היא להחליף תפקידים. היצר הרע בא לבן תורה ואומר לו: 'מה עם חסד? תעשה חסד ומעשים טובים בלי סוף, רק אל תלמד...' היצר הרע בא לגביר שיכול להחזיק תורה, ואומר לו: 'במקום להחזיק תורה - שב תלמד...' לכל אחד יש יצר הרע לעשות את מה שאינו התפקיד שלו.

נתאר לעצמנו - מלך הטיל על שריו תפקידים שונים, כל שר ממונה על תחום מסויים. אחד השרים הזניח את התפקיד שהוטל עליו, ובמקום זאת התמסר למלך בתחומים אחרים, שהיו קשים אף יותר מהתפקיד שהוטל עליו. כשנודע הדבר למלך - ציווה להרגו, כדין מורד במלכות. ולכאורה מדוע? הרי הוא התמסר למלך בתפקידים שנטל על עצמו!

התשובה פשוטה: המלך הטיל עליך תפקיד מסויים. אם אתה נאמן למלך, עליך למלא את תפקידך בנאמנות, ולא לינוח אותו ולחפש לעצמך תפקידים אחרים. אם אינך ממלא את התפקיד שהוטל עליך - הדבר מעיד על חוסר נאמנות למלך, ואף יש בכך בחינה של מרידה בו. במלכות ה' בעולם - לכל אחד יש את התפקיד שלו. כל אחד צריך למלא את תפקידו בנאמנות ובשלמות. לשם כך הוא נברא. יש כאלה שרוצים לעזור לקב"ה. הם חושבים שעדיף להם למלא תפקיד אחר... אל תנסה לעזור לקב"ה! אם הקב"ה ייעד לך תפקיד מסויים, תמלא את תפקידך כראוי. אל תחפש לך תפקידים אחרים בנימוק שבהם תתעלה יותר.

אל תחפש לך מצוות 'חשובות' יותר - "כי לא מחכמה שאלת על זה". וזה מה שכותב רבינו יונה. לאדם יש תפקיד ושליחות, והוא צריך למלא את תפקידו ולעמוד מול כל הקשיים והניסיונות - ולמשול בגוף וכל תולדותיו כאשר המשילה על שאר בעלי חיים. כמו שהאדם הוא מעל ה'חי' בבריאה והוא שולט בבעלי החיים. "כל שתה תחת רגליו" - כך צריך למשול ולשלוט על גופו. אסור לו לנטות מהתפקיד שהוטל עליו, כי לכך הוא נברא. ואם הוא לא עושה זאת, נמצא שהוא מאבד את תכלית בריאתו ואת זכות הקיום שלו. והן הן דברי רבינו יונה: "ואחרי אשר בעבור זאת נבראתי, ויהי בי הפך מזה - למה לי חיים?"

אסור לחייל לברוח מהתפקיד באמצע המערכה. עריק - חייב מיתה! המלחמה שלנו היא מלחמת קיום. בן תורה תפקידו ללמוד. שאלו פעם את ר' ברוך בער אם כל הזמן נלמד, מתי הזמן של חסד? אמר בירידה במדרגות מהאולם לחדר האוכל ובחזרה...

אשר בעבור זאת נבראתי, ויהי בי הפך מזה - למה לי חיים?"

אסור לחייל לברוח מהתפקיד באמצע המערכה. עריק - חייב מיתה! המלחמה שלנו היא מלחמת קיום. בן תורה תפקידו ללמוד. שאלו פעם את ר' ברוך בער אם כל הזמן נלמד, מתי הזמן של חסד? אמר בירידה במדרגות מהאולם לחדר האוכל ובחזרה...

יש לנו פרויקט מאוד מיוחד של כפרות בישיבת 'גאון יעקב'. אנחנו מביאים משאיות עם תרנגולים לבני ברק, עושים כפרות, את העופות שוחטים ומכשירים ומכניסים למקפיאים ענקיים. בישיבת 'גאון יעקב' משתמשים בעופות הללו כל ימות השנה, ולתושבי בני ברק יש מקום לעשות כפרות מהודרות כדת וכדין. הלכתי לאחד המושבים, פגשתי שם חקלאי, אני סוגר איתו את העסקים לגבי מספר התרנגולות שאני צריך, ואיך בדיוק יהיה השינוע שלהם ומתי הם יגיעו לבני ברק...

מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי, יו"ר 'אנחנו וצאצאינו', בתיאור מופלא על עוצמת החרטה שצריכים להתחרט על כל חטא וחטא, ואיך זוכים להגיע לחרטה עמוקה כל כך

אליעזר (לייזר) רוט

אנחנו ניצבים בימים של תשובה, כל אחד צריך ומשתדל לפשפש במעשיו, למצוא את הדברים הלא טובים שעשה, להתחרט עליהם מעומק הלב, לכפר עליהם ולקבל על עצמו שלא לחזור לסורו בשנה הבאה ובכלל, אף פעם.

לכבוד הימים הללו, פנינו למגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי יו"ר 'אנחנו וצאצאינו', וביקשנו לשמוע מפיו דברי חיזוק והתעוררות מתוקים מדבש, שיסייעו לנו לבוא ליום הכיפורים עם הכנה טובה יותר, ולעבור את עשרת ימי התשובה בדרגה רוחנית גבוהה יותר.

"קורה שיהודי חוטא חלילה וחס, ולאחר מכן הוא רוצה לעשות תשובה. הוא מבין שמעשיו לא היו כשורה, ושצריך לחזור עליהם בתשובה. עושים וידוי דברים, חרטה, עזיבת החטא, קבלה לעתיד. אבל מה זה אומר חרטה? איך אפשר להתחרט על משהו שאנחנו לא מבינים את החומרה שלו? כדי להתחרט, צריך קודם כל להבין כמה החטא חמור, ועל זה יש הסבר מופלא של מרנא ה'חפץ חיים'. "אני תמיד אומר, מי ששומע את ה'חפץ חיים' הזה, לא יכול לאחר מכן לחשוב על חטא במשך כמה חודשים לפחות. זה כמו פצצה שמרסקת את היצר הרע להרבה מאוד זמן".

השאלות הקשות

"אבל לפני שנגיע ל'חפץ חיים' יש לי כמה שאלות שאני רוצה לשאול את הקוראים הנפלאים שלנו...

"השאלה הראשונה: למה אנו לא חיים לנצח, מה היה רע שכל אחד מאתנו יחיה לנצח?

"השאלה השנייה: למה ברא הקב"ה חולי בעולם, למה להיות חולים? אי אפשר שבנאדם ש'נגמרה לו הוויזה' פשוט ילך ברחוב ייפול במקום, למה צריך לסבול כל כך קודם לכן?

"שאלה שלישית: אני בדקתי אצלי בסלון של הבית את העציצים, לא פעם אחת ולא פעמיים. עשרות פעמים בדקתי, ניסיתי לראות אם הם מצמיחים שטרות של כסף, או אולי מטבעות של זהב. תאמינו או לא, אבל בכל פעם הבדיקה יצאה שלילית. אף פעם לא צמח לי כסף בעציץ.

"אני לא מבין למה? מה אכפת לקב"ה שיהיה לי מספיק כסף, בשפע? למה אני ואתם וכולנו צריכים להתייגע ולעמול קשה כדי להתפרנס, מי במשרה תורנית או חינוכית, ומי במלאכת כפיים או בעבודה משרדית. למה אנחנו צריכים לעבוד כדי להשיג כסף?

"אתמול ראיתי חתול מסכן שמהלך ברחובות בני ברק. הוא היה נראה רעב מאוד. ואז הוא זינק ברגע אחד לתוך פח גדול שעמד בסמוך, נבר קצת בין שקיות האשפה, מצא שאריות של דג וחצי שניצל שילד מפונק לא סיים בארוחת הצהרים, אכל החתול בשמחה מרובה, ואחרי כמה דקות יצא מהפח כשהוא שבע ומאושר...

"אז למה אנשים צריכים לצאת מהבית כל יום לעבודה קשה ומפרכת, כדי שבסוף יהיה להם קצת כסף שבו הם יכולים בקושי לקנות מספיק אוכל לבני ביתם? למה???"

"השאלה הרביעית: אספר לכם סיפור אמיתי, ממש בדידי הווא עובדא, אני שמעתי מבעל המעשה בכבודו ובעצמו וזה קרה ממש לא מזמן..."

"יש לנו פרויקט מאוד מיוחד של כפרות של ישיבת 'גאון יעקב'. אנחנו מביאים משאיות עם תרנגולים לבני ברק, עושים כפרות, לוקחים את העופות, שוחטים ומכשירים ומכניסים למקפייאים ענקיים. בישיבת 'גאון יעקב' משתמשים בעופות הללו כל ימות השנה, כדי להאכיל את הבחורים הלומדים בישיבה. להם לא חסר עוף כל ימות השנה, ולתושבי בני ברק יש מקום לעשות כפרות מהודרות כדת וכדין."

"כמוכן שאי אפשר לקנות אלפי תרנגולים מהיום למחר, צריך להזמין מראש ולתאם עם החקלאי שיגדל את הכמות הנדרשת. 'הלכתי לאחד המושבים באזור השרון, פגשתי שם חקלאי, לולן ותיק. הוא מגיע עם המגפיים הגדולות שלו, בגדי עבודה, כובע רחב שוליים, וכל כולו אומר חקלאות."

"אני סוגר אתו את העסקים לגבי מספר התרנגולות שאני צריך ואיך בדיק יהיה השינוע שלהם ומתי הם יגיעו לבני ברק. 'שאלתי אותו: 'תגיד, שמוליק, כמה עופות יש לך בלול?' הוא אומר לי: '16 אלף ראש'."

"16 אלף זה המון, זה כמו לקחת 165 חיידרים ענקיים בבני ברק, ולהכניס אותם באולם אחד ענק. אני שואל את שמוליק: 'איך אתה מצליח להשתלט על כל כך הרבה תרנגולים...'"

"הוא אומר לי, 'מה זאת אומרת? מכניסים אותם כשהם אפרוחים קטנים, וזהו. אני מכוון פעם אחת את המכשור האוטומטי, שנותן להם אוכל ומים כל יום בלי מגע יד אדם. פעם ביום אני עושה סיבוב בלול להוציא פגרים, יש וטרינר שעושה בדיקות תקופתיות וזהו!'"

"רוב היום אני בכלל לא עסוק עם התרנגולים. יש לי גם רפת, וכמה מאות דונמים של שטחים חקלאיים שאני מעבד."

פסיכולוג של תרנגולים

"אבל רגע', שאלתי אותו לפני שהוא הספיק להתרחק, 'עוד לא הסברת לי. תגיד, מאיפה אתה מביא לתרנגולים פסיכולוג? יש לך מספיק מורים שילמדו אותם איך לקרקר ולהדס ברגליהם? מי מלמד אותם איך לנקר? איך הם יודעים מתי יש אוכל ומתי מים? מי משכיב אותם לישון בלילה, שלא יפטפטו ויפריעו אחד לשני?'"

"החקלאי מסתכל עלי כאילו יצאתי מדעת, וממשיך לעיסוקיו. הוא לא טורח לענות לי, ובצדק. תרנגולים לא צריכים גנת ולא מלמד. אין צורך לרשום אותם לחיידר, ולא צריך להתפלל שהם יתקבלו לסמינר הכי טוב בעיר. אנחנו לא אמורים לקנות להם ילקוט חדש לכיתה א', ולא בגד חדש לכבוד החג. בלילה הם הולכים לישון לבד ברגע שמחשיך, ואין צורך להשכיב אותם או להעיר אותם."

"אז למה את הילדים שלנו אנחנו מגדלים בעמל וביזע? למה???"

"אמרת את הדרשה הזאת בבית הכנסת הגדול בבני ברק. קם איזה בני ברקי תוסס, ואמר שיש לו עוד שאלה, שאלה חמישית... הוא רוצה לדעת גם למה מזיעים כל כך בבני ברק. מה זה החום הזה?"

"אבל האמת, אחרי ששאלנו שאלנו כל כך הרבה שאלות, די ברור שהתשובה עליהן מאוד פשוטה: כל ילד יודע שסבא אדם וסבתא חוה היו בגן עדן, לא חסר להם אוכל, ולא היתה להם בעיה של פרנסה, הם לא סבלו צער גידול בנים, ולא היו חולים."

"ואז קרה אסון! סבתא חוה אכלה מעץ הדעת, ונתנה גם לסבא אדם הראשון. סבא וסבתא עשו עבירה אחת! אחת! ומאז אנחנו סובלים. אנשים מתים, בא יעקב אבינו ודאג שלא ימותו בלי לעשות תשובה ובלי להיפרד מהמשפחה, הוא שדרג את זה והפך אותו למשהו שמגיע בדרך כלל בשלבים, יש מחלה ואחר כך מגיע המלאך הממונה על הסיום."

"בגלל החטא גם נגזר עלינו להתאמץ בשביל הפרנסה, 'בזעת אפיך תואכל לחם', וזה גם עונה על השאלה של הבני ברקי שרוצה לדעת למה הוא כל כך מזיע..."

"אומר ה'חפץ חיים' הקדוש: כשאדם עובר עבירה, הוא גורם נזק עצום בעולמות העליונים. הוא משחית ומחבל באורות עליונים, מחריב עולמות שלמים. הוא מביא מוות וצער ומחלות וחורבן, אבל אין לו מושג בכלל עד כמה עצום הנזק של כל חטא."

"בגלל זה לקח הקדוש ברוך הוא את החטא הראשון, חטא עץ הדעת, והראה לנו מה החטא הזה גורם בעולם הזה. עכשיו בואו נחשוב מחדש על כל הצרות שהיו בעולם מאז חטא עץ הדעת ועד עצם היום הזה, כמה נזק והרס וחורבן ומלחמות ורעב ומגיפות ושבי וביזה, וצער, וצרה וצוקה ונגע ומחלה באו בגלל אותו חטא."

"עכשיו אנחנו צריכים להתבונן בזה, ולהבין עד כמה חמורות ההשלכות של כל חטא וחטא. כשנבין שחטא עץ הדעת הוא רק דוגמא לכל שאר החטאים, אנחנו נאבד את כל החשק לחטוא."

"ולא רק שזה מוציא את החשק מהחטא, אלא שזה גם מטלטל אותנו, וגורם לנו להבין מה זה נקרא להתחרט על העבר, מה נקרא חרטה אמיתית על החטא. אם היו עכשיו מראיינים את אדם הראשון לעלון הנפלא הזה ושואלים אותו: 'נו... אתה מתחרט שאכלת מעץ הדעת?', מה הוא היה אומר? 'אי אפשר לתאר במילים את עוצמת החרטה!'. נכון? כזאת חרטה אנחנו צריכים להגיש על כל קריאת שמע שלא קראנו בזמנה, חלילה וחלילה, על כל חילול שבת קטן שחיללנו בלי משים, בגלל שלא ידענו כראוי את ההלכה, על כל לשון הרע קטן שאמרנו, כי לא הצלחנו להתאפק, ובגלל שהוא היה ממש ממש עסיסי ואי אפשר לוותר עליו..."

"וכשתהיה כזאת חרטה עמוקה על החטא, אין ספק שזה נקרא לשוב אל ה', תשובה אמיתית, תשובה שלמה, תשובה מאהבה ומיראה. ויהי רצון שבזכות התשובה נזכה לגמר חתימה טובה, ולגאולה השלימה במהרה!"

דודי הרה"ח רבי יעקב רבינוביץ שליט"א, משפיע בחסידות באיאן, הוא שסיפר לי את הסיפור האמיתי דלהלן: "היה זה אחד מהמראות המפחידים ביותר שראיתי בחיי! באחד השבתות, באמצע קריאת התורה, בקלויז שבשכונת רמות, אחד המתפללים צעק לפתע בקול חנוק מבהלה: 'הצלה! הצלה!' הציבור נבהל ביותר. 'מה קרה?' הפנו כולם את ראשם לעברו. 'מדוע צריך הצלה?'"

סיפור אמיתי על הדרמה בשכונת רמות...

מאת: הרה"ח אליהו ע. שור

הם עמדו פעורי פה והביטו אל עבר האופק כלא מאמינים למראה עיניהם. את המחזה הזה הם לא ישכחו לעולם!
הסיפור שלפנינו אמיתי.
אמיתי הוא לגמרי!

דוד שלי, הרה"ח רבי יעקב רבינוביץ שליט"א שמו, משפיע בחסידות באיאן לצאן קדשים, הוא שסיפר לי את הסיפור האמיתי והבלתי יאומן דלהלן. וליתר דיוק, ולמען לא נשגה בפרטים כלשהם, אף שלח לי את כל הסיפור בכתבת ידו המדוקדקת. להלן אף נצטט קטעים ממכתבו זה.

רבי יעקב גדל בנערותו בשכונת 'רמות פולין' בירושלים. שם התפלל תמידין כסדרן ומוספין כהלכתן בקלויז דחסידי באיאן - רוז'ין, אשר בשכונת רמות ברחוב מירסקי. התפילות נערכו בהתרוממות ובהתלהבות כמנהג חסידים ואנשי מעשה, בשבתות כבימים טובים בתפילה ל'קבל ברחמים וברצון את תפילותינו!'
באחת השבתות זה קרה.

או כלשונו הרהוטה במכתבו: "היה זה אחד מהמראות המפחידים ביותר שראיתי בחיי! באמצע קריאת התורה ביום שבת, בקלויז שבשכונת רמות, אחד המתפללים שהקפיד לעמוד בשעת הקריאה, צעק לפתע בקול חנוק מבהלה: 'הצלה! הצלה!'"
הציבור נבהל ביותר. "מה קרה?", הפנו כולם את ראשם לעברו.
"מדוע צריך 'הצלה?'"

אף הבעל קורא עצר ממרוצת שטף קריאתו, לנוכח קריאת ההצלה הבהולה. פני כולם היו מופנות לעבר האיש שעצר את הקהל בקריאות 'הצילו'. הלה לא היה יכול להוציא אפילו הגה מפיו, רק באצבעו החווה לעבר הבנין הגדול שממול...

המחזה שנגלה לנגד עיני המתפללים היכם בתדהמה מוחלטת. הפחד הרעיד אותם תוך שיתוק חושים מוחלט. ופיהם היה פעור נוכח המחזה, ואף לסוגרו לא יכלו...

מה היה המחזה המפחיד שכה הצמיח את הקהל, ומה היו סיבותיו? זאת ניווכח לאחר שנכיר קצת את האזור והסביבה. באשר באיזור

מירסקי מול הקלויז המדוב, שוכן לו בנין ישיבת הר"ן, בנין גבוה הוא בעל ארבע קומות, והוא שוכן על הר גבוה שמצדו האחד תהום פעורה לרגליו!

מחמת גובה הבנין וההר שמתחתיו, הרי שכשהיו עומדים על גגו יכלו להביט ולהתבונן בכל מרחבי ירושלים רבתי, אפילו בבית המדרש 'בעלזא' הבחינו משם...

דא עקא, שהגג, גדר אבנים רחב סביב היה לו, ומשום מה רק מעקה נמוך וקטן סבב אותו, בלא מעקה ראוי הסוגר את המרחב. הווה אומר גדר קטנה שאפשר לטפס עליה ללא שום קושי, עם מעקה נמוך מאוד. מתכון בטוח לאסונות!

בכל העיתים היה גרם המדרגות המוביל אל הגג סגור ומסוגר על מסגר ובריה, אך בשבת זו היתה הדלת לגרם זה פתוחה, משום מה... שני ילדים, אחים, חמודי עין ומשובבי לב, בנים לאחד ממתפללי הישיבה, התגנבו דרכו ועלו אל הגג בשובבות ילדים...

קרבו שני הילדים אל גדר הגג, והתפעמו מהמראות המשכרים ומהנופים המשובבים, הן את כל ירושלים ראו דרכו.

האחד גרר כסא, הצמידו עד לגדר האבנים הנמוך, נעמד עליו והתבונן באווירה של ירושלים ובאורה, ואילו אחיו התיישב על הגדר

וכאשר הגיע ר' פסח אל הגג, רכן על הרצפה כמו נחש, עד שהתקרב אליהם, וכל זאת מבלי שראו או שמעו אותו מתקרב. ואז התרומם בשקט בשקט מתנוחת שכיבתו, כאשר רק שתי ידיו מורמות אל על

אסונית נחרדת.

מתפללי הקלויז עקבו בדאגה רבה אחר ר' פסח. כשהם 'משתאים ומחרישים לדעת' היצליח להציל את הילדים ברגע האחרון. הם רואים אותו שועט אל עבר הבנין של ישיבת הר"ן. מטפס במדרגות המובילות לגג בשקט מוחלט, כשהוא צועד על ארבעתיו, לבל ישמע קולו בבואו אל הגג, שכן אם ישמעו הילדים את קולו יהיה חלילה האסון בדרך מיד. כך עקבו אחריו בסקרנות רבה מהולה בחרדה עצומה.

ולבטח סקרנים אתם. ההצליח ר' פסח אם לא?

נעביר את השרביט לדודי רבי יעקב, המתאר את ההתרחשות הדרמטית: "וכאשר הגיע ר' פסח אל הגג, רכן על הרצפה כמו נחש, עד שהתקרב אליהם, וכל זאת מבלי שראו או שמעו אותו מתקרב. ואז התרומם בשקט בשקט מתנוחת שכיבתו, כאשר רק שתי ידיו מורמות אל על. ומבלי שהם ירגישו, לפתו ידיו של ר' פסח את שני הילדים, כשהוא מקיפם ונועלם על ידיו לבל יפלו, וכך החזיקם בחוזקה עד שנעמד על רגליו, הורידם בבטחה ושילח אותם לביתם!" אהה. אנחת רווחה התפשטה בקרב קהל המתפללים שראו בסיום כי טוב, והיאך ר' פסח אכן הצליח להציל את הילדים ממוות לחיים! (רבי יעקב מוסיף במאמר המוסגר: "אגב, אבי מורי הרה"ח רבי שמואל ז"ל שהיה הגבאי של הקלויז, לא נח אחרי מעשה כזה, ועשה הכול, וכעבור אך ימים אחדים, כבר עשו מעקה גבוה סביב כל הגדר!")

עתה בואו ונחשב חשבוננו של עולם:

ר' פסח אכן הצליח להציל את הילדים.

אך את מופע האימים שהתחולל בקרב המתפללים - לא הצליח לעצור.

שכן על אף שבמושגי שעון לא התרחשה הדרמה זמן רב, כדקה

ממש (עם מעקה נמוך מאד עליו. מפחיד!) בלא אומר ודברים. כך ישבו שניהם בשלוח מוחלטת ובהנאה גלויה. כאשר, להזכירכם, רק מעקה קטן סובב אותם, ורק את רגליהם הקטנות, אך כל גופם חשוף לרוח השמים ופרציו, כאשר לכן, כפסע הוא ביניהם ובין ... במראה הזה הבחין המתפלל, וקריאות הצלה נפלטו מפיו במהרה. בוקה ומבולקה השתררה בקלויז בין רגע. המראה היה נורא ואיום. מראה של שני ילדי חמד שלא טעמו טעם חטא, ולא ניתן להעלות על הדעת מה יכול לקרות להם כל רגע...

המתפללים איבדו מהרה את עשתונותיהם.

חלקם רצו למהר לפתוח את החלונות, ולצעוק בקול גדול לילדים שיסוגו במהרה, עקב סכנת החיים הנשקפת למולם. אך קריאה זו היא מתכון בטוח לאסון נוראי תוך שניות, באשר הילדים ייבהלו מאוד לנוכח הקריאות, ובשכך יתחילו להזיז גופם לכאן או לכאן, וכל תזוזה במיקום הקריטי שלהם - כשרוב גופם נמצא מחוץ לגדר, תגרום חלילה לנפילה אל התהום הפעורה!

אחרים רצו לצאת לרחוב להזעיק עזרה מכאן או משם, מתכון שיתכן שאף הוא נידון לכישלון, שכן עד שיזעיקו עזרה... מאחר, שכאמור, כל תזוזה ולו הקטנה של האחים בעת הזאת יכולה להובילם... המצב היה נראה אבוד.

היו גם מתפללים שלנוכח המחזה המחריד, מיהרו לכסות את ראשם בטליתותיהם, לסגור את עיניהם ולאטום אוזניהם, לבל יהיו עדים או נוכחים לאסון הכבד שעלול להתרחש תוך שניות.

בקיצור, אובדן עשתונות מוחלט!

כאשר בכל העת הזאת יושבים להם שני הילדים על גדר האבן המקיפה את הבנין, רוב גופם חשוף לרוח השמים. וחוזן ממתפללי הקלויז אין איש שרואה אותם.

הכל התרחש תוך שניות. הבלבול והפחד שימשו בערבובייה, שיתוק השכל ואיבוד העשתונות היו מוחלטים.

היה אחד שלא התבלבל.

החסיד רבי פסח ברנדווין קראו לו.

ר' פסח לא איבד את עשתונותו ולו לרגע. מהרה קלט את המצב לאשורו, ומיד לקח את הפיקוד. הוא הורה לכולם להישאר לשבת בשקט, לבל ינסה אחד לצעוק לעברם לא מעבר לחלון, לא מהרחוב. באשר כאמור קריאה זו, זרז היא להביא סכנה לילדים התמימים ח"ו. תוך כדי כך הסיר את הטלית מעל כתפיו במהרה, פשט את הבעקישע ואת הטלית קטן מעל גופו, זרק את צרור מפתחותיו ארצה, ואף את נעליו חלץ בזריזות, ורץ לעבר הבנין ממול.

כל זאת עשה ר' פסח בשניות אחדות תוך הפעלת שיקול דעת מפתיע ובקור רוח מושלם!

כאשר אף סיבת התפשטותו מכל לבושו וצרור מפתחותיו - היתה בהשכל ודעה. וזאת כדי שבריצתו אל עבר הילדים ובהשתחלו הגגה, לא ישימו אלו לב אליו. באשר יתכן שאילו ישימו הילדים לב לפתע למבוגר המתקרב אליהם, ייבהלו המה כהוגן, ויזוזו תזוזה

כל אחד ואחד מצוי לפני יום גורלי בו יקבע עתידו בעולמינו דיין, כאשר פסיעה אחת בלתי מחושבת יכולה להיות הרת אסון ח"ו. הפחד אמור להקיף את כלו, הן יום הדין - פחד אימים הוא משרה! אך משום מה ישנם כאלו שאינם מבינים את משמעות יום הדין ופחדו, ואינם מתעמקים בהשלכותיו. ולכך כשמגיע יום ראש השנה, הרי הוא בשבילם אך יום חג, וההכנה לקראתו מסתכמת בדאגה ל'סימנים' השונים, לקניית המקום המכובד בבית הכנסת ולבגדי החג. בכך מסתכמת הכנתם ליום הדין!

אף במהלך יום הדין עצמו נתונה דעתם כל העת לגודל הקהל, לרוחב הפארענטשע'ס בחצרות הצדיקים השונים, לסלסולי החזן בקטעים המרגשים, ולאי הצלחתו של הבעל תוקע בהשמעת תקיעותיו... בהבלים אלו נתונה דעתם. רק לא במהות יום הדין, במעשים ובפעולות שתובעים מעימנו בעקבות כך!

מרותקים הם לנופים הקסומים - הקהל, החזן ובעל התוקע, ואינם שמים לב שהגדר יכולה להתמוטט בכל רגע ואזי כבר יהיה מאוחר... והרי בהצללת עולם מלא אנו עוסקים, שכן כל אחד כלפי עצמו, הרי הוא עולם מלא, וחובה עליו להצילו ע"י עצמו!

וכיצד יתמכר לנופים הקסומים ויתעלם מהתכלית האמיתית של יום הדין?!

נעבור לסגנון אחר של אנשים:

ישנם כאלו שאכן מבינים את משמעות יום הדין ופחדו, אך מרוב פחד וחרדה הרי הם מבולבלים לגמרי ואינם יודעים מימינם ומשמאלם. תוהים באיזה קטע לכוון, איזו קבלה טובה לקיים, ובמה לגשת אל ימי הדין.

רק את החרדה הם מרגישים. אך היא אינה גוררת מעשה בעקבותיה, והתוצאה היא שהם טומנים ראשם בטליתותיהם כתוצאה מהבלבול הנרחב בו הם שרויים!

לעומתם ישנם יהודים שהם כר' פסח בסיפורינו... מבינים את משמעות יום הדין ופחדו, ויודעים גם את אשר מוטל עליהם לעשות ולפעול. בהתאם לכך הם תופסים פיקוד, מכריחים את יצר הרע לזוז הצידה, ופועלים באופן אקטיבי להינצל ביום זה ולהיכתב בספרן של צדיקים!

כאשר בהתאם לכך הם מכוונים בתפילה כראוי, שופכים הם ליבם כמים ומתחננים קדם מרא ד' בשמיא שיוציאם זכאי בדין.

ובמקביל אינם מסתפקים רק בתפילה, אלא אף משתדלים לעשות מעשה, בקבלם עליהם 'קבלות טובות', לשנות את הרגליהם הבלתי נכונים, ומשתדלים לעמוד בהם. ועל ידי כך זוכים הם להינצל ביום דין זה, להיכתב ולהיחתם בספרם של צדיקים גמורים ביום ראש השנה.

וזוכים הם - - -

להציל עולם מלא מרדת שחת.

עולמם שלהם!!

וחצי התחוללה כל המהומה, לא יותר. אכן במקרים כאלו של פחד וחרדה, ובסיטואציה דרמטית שכזו, הרי שכל שניה נדמית היא כנצח. ובפרט במקרה זה שהחשש לילדים הולך וגובר, ואופק להצלה אין. לבטח צרוב מקרה זה בזכרונם של המתפללים בצרבת של ברזל כשעות של פחד, אימה וחרדה!

עתה ננסה לדרג את התנהגותם של כל הנוגעים בדבר וכל המעורבים בסיפור. הנכונה היתה אם לא? ובאיזו מידה?

אין ספק שגיבור הסיפור הוא ר' פסח, שלא איבד את קור רוחו, ושלט באירוע בהשכל ובדעת, לדעת מה תפקידו והיאך עליו לפעול. אין ספק שהוא הוא הדוגמא לאדם היוודע איך להתנהג בכל מצב. קטן וגדול, לפי הצורך.

אין ספק, הוא הבין את הענין, שלט בו, עשה מעשה, והציל חיי נפש של שני ילדי ישראל תמימים וטהורים! שני עולמות שלמים של תינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא מעולם!

אין זכות גדולה מזו!

מצד שני. מתפללי הקלויז הרבים - אף הם הבינו את גודל הסכנה, והחרדה תקפה אותם בעוצמה. אך הם לא ידעו לתרגם את הרגשות לשפת המעשה, כאשר מבולבלים היו לנוכח הסיטואציה המחרידה ולכן לא עשו מעשה למען הצלת הילדים. זהו חידלון חושים מסוים לנוכח הנסיבות.

ובוודאי אלו שטמנו ראשם בטליתותיהם לבל יחזו באסון המתקרב, אין לך בלבול גדול מזה (ובכל זאת איננו יכולים לשופטם לכך חובה, הרי במרכזו של אירוע נוראי היו המה שרויים!).

היחידים שלא היו בליבם כלל לא פחד ולא מורא, היו איך לא - - -

שני האחים!!!

- - - הילדים!!!

הם שהיו את המקור לדרמה הגדולה. הם ישבו בטח, התבוננו בנופים הקסומים בשלוח מוחלטת, ולא חשו בסכנה הגדולה העומדת לפתחם...

האם זה בא מהפעלת קור רוח? מיישוב הדעת כלשהוא?

לא! לא! ולא!

ישוב הדעת והרוגע בהם היו שרויים - בא להם אך ורק מכוח אי ידיעת מצבם ועתידם, כאשר בשכלם הקט לא הכירו את אשר עומד לפניהם, ועל כך שבכל רגע הם עלולים לסיים את חייהם!

זאת אומרת, שישוב דעתם אינו מעלה אצלם כלל, רק מרוב חוסר שכלם בא להם כך!

ויתכן לומר ש - - -

כך אנו נראים בימים אלו...

עומדים אנו לקראת יום הדין הגדול והנורא, בו יחרץ גורלו של כל אחד ואחד מבאי העולם, אם לחיים ואם... כאשר כפסע הוא אצל כל אחד בין החיים והיפך החיים.

עד שאפשר להגדיר את מצבנו אנו, כמעט כמצב המדויק של שני הילדים שעמדו על הגדר, תוך סכנת חיים עצומה, שיש סיכוי שתוך שניות כבר לא יהיו בעלמא דיין!

כך אנו!

לשמוע ולחשוב מיע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפותח בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

חדש במערכת

ניתן להאט או להאיץ את קצב שמיעת השיעורים
לחצו 7 להאטה או 8 להאצה

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

לפני שנים שמעתי פעם שיחה מהגאון הצדיק רבי סנדר ארלונגר זצ"ל בערבנו של יום כיפור, ובתוך הדברים הוא אמר הרגש נפלא מאד: אנשים לעיתים חוששים מיום הכיפורים: הם צריכים לצום בו, להתענות, ללכת יהפים... אולם אם יחשבו מעט ויתבוננו בשום שכל, הם יראו כמה זה 'משתלם': הרי השם יתברך נותן לנו כפרה, טהרה, נקיות - זכות עצומה שלא תתואר

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בראש השנה; אך הוא עדיין לא נחתם, ואפשר עוד לשפרו ולתקנו. וזאת עבודת הימים הללו: הרי כמעט כולם נכנסים לגדר 'בינונים' שתלויים ועומדים, ועד החתימה ניתן לשנות על ידי תשובה ותפילה, וריבוי מעשים טובים ומצוות בשמחה וטוב לבב. ומי שאינו מבין עדיין את גודל הדחיפות, שיטה אוזנו לדברים ברורים שאומרים חז"ל בפסיקתא רבתי (פסיקא מ): "אמר ישעיהו, 'ועוד בה עשירה ושבח והיתה לבער' (ו, ג) - אמר הקדוש ברוך הוא, בראש השנה אני דן את עולמי ובו הייתי צריך לגמור את הדין. ולמה אני תולה עד עשרה ימים? כדי שיעשו תשובה עוד... 'ושבחה והיתה לבער' - שאם עשיתם תשובה באלו הימים, אפילו יש בכם עונות אני מבערם ומזכה אתכם. ואם לא עשיתם תשובה, הווי יודעים שדינכם מתפסק ביום הכיפורים." הווי אומר, שזה הזמן לשנות את גזר הדין! זה הזמן להיטיב את החתימה! עלינו לנצל היטב את הימים האלו, שלא יילכו חס ושלום לאיבוד.

"לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם"

הבה ונתבונן מעט בגדולתו ומשמעותו של היום האדיר והקדוש,

עברנו את ראש השנה בסייעתא דשמיא בהתעוררות רוח, וכעת מונחת לפתחנו העבודה המרכזית של עשרת ימי תשובה. כתוב במדרש תנא דבי אליהו (פרשה א): "ימים יוצרו ולו אחד בהם - זה יום הכיפורים לישראל, שהוא שמחה גדולה לפני מי שאמר והיה העולם שנתנו באהבה רבה לישראל... ולא זו בלבד, אלא בשעה שהוא מוחל לעונותיהן של ישראל אין מתעצב בלבבו אלא שמח שמחה גדולה, ואומר להם להרים ולגבעות לאפיקים ולגאות, בואו ושמחו עמי שמחה גדולה שאני מוחל לעונותיהם של ישראל". התיאור הציורי הזה, כביכול הקדוש ברוך הוא עורך 'קידוש' לאות שמחה על מחילת העונות, ממחיש היטב את מעלת היום העצום שאנו צועדים לקראתו.

יש להבין ולהפנים את מהות הימים הללו שבין כסה לעשור. הרי ראש השנה הוא ראשית ומקור ליצירה חדשה של הבריאה, כמו שאומרים חז"ל במדרש שוחר טוב (תהלים קב, יח): "ועם נבא יהלל י-ה - וכי עתידה אומה אחרת להבראות?... רבנן אמרו, אלו הדורות שחיבין במעשיהם הרעים, ובאין ועושים תשובה ומתפללין לפניך בראש השנה וביום הכפורים, ולפי שהם מחדשים את מעשיהם, הקדוש ברוך הוא בורא אותם בריה חדשה".

הביטוי של חז"ל מרעיש ממש - בריה חדשה! על ידי עבודה נכונה בימים הנוראים, יכול האדם ליכות לדף חדש לחלוטין, נקי וזך. אלו דברים כפשוטם ממש, ולא מליצה. מה שהיה לפני ראש השנה אינו בטוח שיהיה לאחריו לטוב ולמוטב - האדם אינו אותו אדם! אז על מה עובדים בימים אלו, עשרת ימי תשובה? על ה'חווה' שנכתב למעלה בראש השנה - אבל עדיין לא נחתם.

מרן הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל, ראש ישיבת ראדין, היה חוזר ואומר בכל שנה מחדש בשיחתו בתקופה זו: כאן בישיבה הכלל הוא שכל שנה צריך להרשם מחדש לישיבה, להיבחן מחדש, ואין שום ערובה למי שכבר היה כאן שיוכל להישאר. כך כל שנה אנחנו 'חותמים' עם בורא העולם על חוזה חדש, וצריך לעשות כל מה שאנחנו יכולים, כדי שהחוזה הזה יהיה טוב ומיטיב כמה שיותר.

הסכם החיים, השפע הברכה וכל טוב לו אנו מצפים, נכתב כבר

כלשון 'תפילה זכה' של יום הכיפורים.

ראשית, יש להדגיש, כי יום כיפור הוא יום של שמחה! זה אולי נדמה כסותר את ענייני התשובה, הצום ותפילות - אך צריך לדעת כי זוהי האמת לאמיתה.

זכורני משיבת חברון, מנהגם של ראשי הישיבה זצ"ל ויבדלחט"א, להקריא קודם תפילת נעילה קטע מרומם ומלהיב מדברי אבי תנועת המוסר, מרן רבי ישראל סלאנטר זצ"ל, (אור ישראל, אגרת ז), אודות מעלת היום וסגולתו, ועד כמה כל פעולה של התחזקות היא עצומה ונוראה. הדברים היו עושים רושם חזק על הבחורים ומרוממים את כל תפילת הנעילה שבאה בעקבותיה.

זו היא לשונו של רבי ישראל: "יום הכיפורים הוא דבר טוב למאוד, יום סליחה וכפרה. לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים. אין לנו דבר טוב ממנו, אם היינו עושים ההכנה הראויה לתיקון דרכינו. כי יום הכיפורים מכפר עם התשובה היא עזיבת החטא. אכן גם המעט טוב מאוד, אין ערוך לה בענייני תבל, לראות לכל הפחות שתהיה איזו קבלה על להבא ביום הכיפורים, ואין לנו מסחור הנושא פרי ריוח כמו לעשות הכנה בלימוד המוסרי, ולהתבונן להטיב דרכיו, עד אשר יבוא לאיזו קבלה להבא ביום הכיפורים. אולם בכל בחינה קטנה שבקטנות, אשר יכין האדם את עצמו, להגדיל בחינת יום הכיפורים שלו, אין ערוך ואין די באר הצלחת נפשו להינצל מצרות ונצורות, ואין לנו רווח גדול מזה".

לפני שנים שמעתי פעם שיחה מהגאון הצדיק רבי סנדר ארלנגר זצ"ל בערבו של יום כיפור, ובתוך הדברים הוא אמר הרגש נפלא מאד: "אנשים לעיתים אינם אוהבים את יום הכיפורים: הם צריכים לצום בו, להתענות, ללכת יחפים... אולם אם יחשבו מעט ויתבוננו בשום שכל, הם יראו כמה זה 'משתלם': הרי השם יתברך נותן לנו כפרה, טהרה, נקיות - זכות עצומה שלא תתואר. כל מה שאנחנו צריכים זה 'לכוף כאגמון ראשו', להתענות, להראות שאנו מוכנים להתאמץ בשביל כך. וכי זה בכלל נחשב למחיר כנגד הטובה הגדולה?!"

הרי אם יפנו לאדם עני ואביון ויאמרו לו: "ביכולתך לשלם חמשת אלפים דולר בלבד, ולקבל בנין מפואר בן שלוש קומות". הרי ללצון ייחשב אם יענה "איני יכול, זהו סכום גדול מדי בשבילי"... זוהי עבורו הזדמנות מדהימה שלא תחזור, והוא ודאי ישיב כי הוא יגייס את הכסף מן הגורן ומן היקב, העיקר שלא להחמיץ את ההצעה הנפלאה הזאת שהתגלגלה לפתחו...

"כך צריך 'לדבר' עם הגוף הגשמי", אמר רבי סנדר, "כדי שיבין כמה אושר הוא מקבל ביום הכיפורים תמורת מאמץ לא גדול... נכון, יש מעט קושי לצום, להתפלל ארוכות ושאר העינויים מצווים אנו ביום הקדוש, אולם בשכר זה זוכים לחיי טהרה, חיי קדושה, חיי מחילה וכפרה. מה לא יעשה אדם שמתבונן בשביל 'לחטוף' את ההזדמנות הנפלאה הזאת. מן השמים רוחצים, מטהרים ומנקים אותנו. איזו שמחה צריכה להציף את ליבנו!"

נביא לדברים המחשה מעניינת. ששמעתי משאר בשרי, הגאון הצדיק רבי בנימין פינקל שליט"א, מראשי ישיבת מיר:

כל מי שראה פעם את התהליך יודע את התשובה המדהימה - פועל בודד העומד על פיגומי הקירות, מסיט בידו את הקורה הענקית ומביאה למקומה המדויק...

היה בירושלים יהודי יקר בשם רבי פישל העניג זצ"ל, שהיה עושה דבר גדול מאד. בשנים שלאחר השואה היה זה מחזה נפוץ לראות יהודים צעירים יחסית, שעברו את מוראות ההשמדה ואף איבדו את כל משפחתם. הללו היו מיזאשים מהחיים, ולא היו מוכנים לעשות מאומה. כמעט ואיבדו את הטעם בחייהם. הם גידלו שער, סירבו להתרחץ, ישנו על הספסלים ברחובות והלכו ושקעו לתוך עצמם. אמנם כולם הבינו לליבם, אך קשה היה לעשות עימם משהו, כי ריח הצחנה שנדף מהם למרחוק היה פשוט נורא, ולבדו גנו כל רעיון שאולי עלה אצל מישהו, להציע לאומללים אלו עזרה.

מה עשה אותו צדיק, רבי פישל? ליבו הרחום לא היה מסוגל לסבול את המסכנות הזו, ועל כן הלך ושכר בתשלום מלא כמה אנשים בעלי כח, ופקד עליהם לקחת בחזקה מידי יום את אחד האנשים הללו, להכניסו למרחץ, לספר את שערו המגודל, לרחצו מטינופו ולהלבישו בערכת בגדים חדשה ואיכותית שגם אותה מימן רבי פישל. המסכנים הביעו התנגדות, אך הגברתנים לא שעו להם והמשיכו עם 'המבצע' עד תומו.

לבסוף, הועמדו הניצולים לפני המראה, וברגע אחד נגה עליהם אור חדש. "זה באמת אני? אדם כה נעים, מסודר ונחמד, ממש כחתן ביום חופתו"... מאותו יום נהפך אותו אומלל לאיש אחר, אדם בין אנשים, וחזר לאט לאט למסלול חיים פורה ויציב למרות עברו הכאוב. חלקם אף הקימו משפחות וזכו להעמיד בתים נאמנים בישראל, ועשרות משפחות נכבדות חבים לו כיום את חייהם...

"כך עושה איתנו בורא העולם", אמר רבי בנימין. "בכל יום כיפור הוא לוקח אותנו, רוחץ אותנו ומטפח אותנו, והופך אותנו לאנשים חדשים לחלוטין. מכאן ואילך, לא מוטל עלינו אלא להישמר מכל דבר שעתידי לטנף שוב את הנשמה, כדי שתישאר נקיה וטהורה".

והלא על דבר זה מתפעל התנא הקדוש רבי עקיבא בסוף משניות יומא: "אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים!"

ולא זו בלבד. מה היינו אומרים אם המלך שטרך לנקות אותנו בכבודו ובעצמו מכל הזוהמה בה התכסינו לכלימתנו, היה מודיע לנו כי על כל לכלוך ולכלוך הוא עוד מוסיף ונותן לנו שכר משמעותי... הלא היינו נבוכים לחלוטין מגודל הזכות ונשיאת החן.

זה ממש המצב, כשהבורא יתברך מטהר ורוחץ אותנו. החסד הגדול אינו רק על עצם הסרת וניקוי העוונות, אלא מתעצם ומוכפל שבעתים על ידי הבטחת הבורא, כי העושה תשובה מאהבה, הרי ש"זדונות נעשים לו כזכויות" (יזמא פו, ב). מה גדולה המעלה!...

"התשובה והצעקה יפה ביותר ומתקבלת היא מיד"

לאחר הבנות נפלאות אלו, נתמקד בכמה חלקים מחלקי התשובה, כדי להבין ולהשכיל בעבודה המעשית המוטלת עלינו:

נפתח בדברי הרמב"ם הידועים והמלהיבים בהלכות תשובה (פרק ב הלכה ו): "אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם - בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר 'דרשו ה' בהמצאו'".

עשרת ימי תשובה אינם ימים בהם רק חייבים לעשות תשובה, אלא הם ימים שניתנה בהם אפשרות לעשות תשובה יותר בקלות. שערי שמים פתוחים לרווחה, והתקדמות שהיתה מצריכה בשגרה מאמצים מרובים וקשים, ניתנת להשגה בקלות.

בספר הזכרון לדמותו של הגאון הצדיק רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', מביא תלמידו הגדול, הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל, ראש ישיבות הנגב, אמרה נפלאה להמחיש את המהות של עשרת ימי תשובה, ואת דברי חז"ל המפורסמים על בקשתו של הבורא יתברך מבניו אהוביו: "פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח שעגלו וקרונות נכנסות בו".

משל לאדם שנזדמן לעיר ניו יורק שבאמריקה, ונכנס לאחד מגורדי השחקים שבה. בבניינים רבי קומות אלו אי אפשר להגיע אל היעד ללא מעלית, ועל כן נכנס המבקר לאחת המעליות במטרה להגיע אל יעדו.

כעבור רגע נשמע קול האזעקה, והתברר שאותו אדם לחץ על כפתור החרום שבמעלית. אנשי התחזוקה אצו אל המקום בדאגה, אך ראו כי הדלתות פתוחות וכי הכל תקין. "מדוע לחצת על הכפתור?" שאלו את האיש, והוא השיב: "מה זאת אומרת? המעלית אינה תקינה! אני צריך להגיע לקומה הארבעים ושלוש, והמעלית נשארה כאן, בקומת הקרקע!"

"רגע, לחצת על הכפתור של הקומה שלך?" "לא", אמר האיש, "אבל תעשה לי טובה, מה פתאום צריך ללחוץ על הכפתור?... וכי פעולה פשוטה כל כך בכוחה להביא אותי לגבהים? אם המעלית יכולה להעלות אותי, אינני מבין מה תתרום לחיצת הכפתור הקטנה שלי..."

ברור שאיש זה הוא שוטה מופלג. אם צריך ללחוץ, לוחצים. הרי עיניך הרואות שכך הוא הדבר!

עלינו להפנים שכך הוא הדבר עם עבודת התשובה. אנחנו עלולים להביט הגבהים הללו ועל התהליך של השיבה לאבינו אוהבינו,

ולחשוב חלילה כי אין לדבר סיכוי - ועל כן לא נעשה מאומה. "הפעולה הקטנה שלנו לא תשנה כלום בין כך, ואם השם רוצה - הוא לא צריך את המאמץ הקטן שלנו"...

אבל זוהי טעות! הבורא יתברך מצפה שנלחץ על הכפתור, שנפתח פתח זעיר, ואז תנסוק המעלית בקלילות ונזכה לסייעתא דשמיא מעל לדרך הטבע!

נמשיך עם המחשה מופלאה עוד יותר, מפנינו של מגיד המישרים הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל, שהיה עבד השם בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו:

כשבונים בנין שאמור להכיל מתחמים גדולים ורחבי ידיים, אמר הרב פינקוס, כגון היכלי תורה או אולמות שמחה, המנהג לעשות כן על ידי בניית קירות יציבים וחזקים, כשמעליהם מניחים קורות ענק של בטון מצד לצד. משקלם של קורות אלו מגיע לעשרות טונות, וכדי לשנע אותן בדרכים צריך משאיות ענק וליווי מיוחד של אבטחה, עקב המורכבות העצומה והסכנה שטמונה במשא כה כבד.

כמובן, כדי להרים את הקורות אל גובה התקרה הנדרש, משתמשים במנוף רב עוצמה שמסוגל להזיז מטען כה כבד. המנוף עצמו מסיבי ביותר, ולפני שהוא מתחיל במלאכתו - דואגים מפעיליו לעגן את גוף המנוף בקרקע מסביב, באמצעות תומכות מיוחדות.

והנה, אחרי כל המאמצים, מתרוממת קורת הענק באוויר, מוחזקת על ידי כבלי פלדה עבים, וכעת צריך להזיזה אל מקומה המיועד בדיוק רב ככל הניתן. איך ניתן לדייק בהנחתה של קורה עצומה כל כך? מי יכול בכלל להזיז דבר כה כבד?

כל מי שראה פעם את התהליך יודע את התשובה המדהימה - פועל בודד העומד על פיגומי הקירות, מסיט בידו את הקורה הענקית ומביאה למקומה המדויק...

"מבינים אתם?!" - היה זועק רבי שמשון - "להתרומם זה קשה, וכל השנה זה אכן קשה עד מאד, כמי שינסה להזיז משקל של עשרה טונות לבדו. אבל בימים הנוראים הקדוש ברוך הוא מרים את המשא הכבד באוויר, וכל אחד יכול פשוט להושיט את ידו, ובקלות לעשות את מה שלפני כן היה נדמה כבלתי אפשרי..."

"הקדוש ברוך הוא מניף את מנוף התשובה של כל אחד ואחד, וכל יהודי יכול בקלות להתרומם מחיי הגוף המרחיקים אותו מהשם יתברך וליכות לחיי הנפש המכניסים אותו שנית למחיצתו!"...

כשמעתי את המחשתו הנפלאה של הרב פינקוס, עלה בדעתי נופך שניתן להוסיף לדברים: הראיתם מימיכם מטוס שתקוע בפקק? בודאי שלא. באוויר אין פקקים. מאות ואלפי מכוניות יכולות להיות 'תקועות' בפקקי תנועה, לצפור ולהתקדם באיטיות מרגיזה, ומעליהן ימריא מטוס מנמל התעופה הסמוך וידאה לדרכו במהירות וללא עיכובים.

אם הבורא יתברך מרים אותנו מעל הקרקע, הרי שניתן לעוף באוויר ולהתקדם בזריזות תוך קפיצה מעל כל הפקקים הרגילים... זהו מהלך אחר לגמרי של התקדמות, של עליה; מהלך שמתאפשר אך ורק בתקופה זו של הימים הנוראים.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

עובדא מעניינת אירעה בצל מרנא החזון איש. חולה זקן התמרמר בפני רבינו הגאון בעל "חזון איש" זצוק"ל, שאסרו עליו הרופאים לצום ביום הכיפורים, ולבו דוי עליו משום כך. העיר לו ה"חזון איש": מי אומר שלא תצום? אתה תצום שתי צומות!

הרש"צ גנץ שליט"א משגיח רוחני בישיבה לצעירים 'מבצר התורה' ור"מ במכינה לישיבה "קהל חסידים" אלעד, על עוצם קדושת יום הכיפורים במחיצת קדושי ישראל לדורותיהם

אחת בשנה - עת ניצבים ועומדים אנו רגעים ספורים טרם יבוא השמש ויעריב, טרם יתקדש יום מחילה וסליחה ולכפרה לכל בני ישראל. נעלה ונביא בין בתרי השורות פנינים מלהיבים וזהרורי עובדות מרוממות שהתרחשו בעיצומו של יום הכפורים, על הקדושה העילאית והמרוממת, ועל האווירה רויית השגב שהייתה במחיצת גדולי ישראל. פעם היה זה בסעודת ערב יום הכיפורים דיבר בקדשו מרן הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע לפני בני עדתו ואמר בבכיות מרות: "מעשה במלך שרצה לכבד את אחד משריו, ונתן לו את מלבושו שלו לזמן מה. אך הלה לא שמר עליו כהוגן והבגד נתלכלך. כשהחזירו, נזף בו המלך על שזלזל בכבוד המלכות, והשר נפל לרגליו והפיל תחנתו לפניו שישלח לו הפעם על עונו, והמלך רב החסד מחל לו. אך הבה נחזי אנן, אמת שהמלך מחל לו על מעשה חטאו, אולם במציאות נשאר הבגד מלוכלך כקדם.

ואמר כל ספר תהלים בנעימות גדולה ובעריבות מתוקה, בלי לעזוב את התיבה אפילו רגע אחד.

גם כשהאיר היום התחיל לומר 'אדון עולם', והמשיך לעמוד ולהתפלל לפני התיבה כל היום, שחרית, מוסף, מנחה ונעילה, בלי שום מנוחה, כשכל העת קולו חזק ונעים. סיפר ה"שועות יעקב", שבתחילה דימה שהוא מהל"ו צדיקים, אבל בהמשך היום, כשראה שעבודת הקודש שלו היא למעלה מכח אנוש, היה בטוח שזה מלאך שנשלח אליהם מן השמים, כי אין בכח בן תמותה לעמוד כך שעות רבות בלי לצאת ולהפסיק אפילו פעם אחת, בפרט שכל העת התפלל בשאגת ארי ולא נחלש קולו כל היום.

אחרי תפלת ערבית במוצאי היום, הלך השליח ציבור לשבור את צומו בבית האכסניה, כשה"שועות יעקב" עוקב אחריו לראות באיזה מקום יפרח המלאך שוב השמימה, אבל כיון שראה אותו עושה הבדלה ואחר כך אומר שלבו חלש ומבקש שיביאו לו להשקיט רעבונו, הבין שבוודאי מדובר בילוד אשה... אלא שכאשר נתנו לו דבר מאכל - אמר: "לא לזה התכוונתי... כבר כ"ד שעות לא למדתי, הביאו לי מסכת סוכה"... מיד הביאו לו גמרא והוא התחיל ללמוד בקול ובחיות כל הלילה, עד שסיים את כל המסכתא, ואז נפנה לטעום משהו... לאחר זמן נודע לו, שהשליח ציבור היה הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע.

הוא הדין בבני אדם. הקב"ה נתן לכל יהודי נשמה טהורה חלק אלקי, ואם חוטא ח"ו, הנה הוא מלכלך את נשמתו הקדושה, ואף שישוב וימחול לו הקב"ה, אכתי הבגד מטונף כמקדם, ומה מאד רבה ועצומה הבושה. אמנם העצה אחת היא, צריכים לעשות תשובה מאהבה שעל ידי זה הזדונות מתהפכות לזכיות, ונמצא שהכתמים נעשים מרגליות מזהירות...

וקדושים יהללוך סלה

שח לאמר בנועם שיח הקודש כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז זצוק"ל [מובא "שפע חיים" רעד"ר בראשית מאמר ב]: שמעתי מהגה"ק מנאסויד זי"ע, ששמע מחותנו הגה"ק רבי מרדכי יהודה לעוו זי"ע מאינטערדאם, ששמע מפי הגה"ק בעל "שועות יעקב" זי"ע אב"ד לעמברג, מעשה שהיה בעת היותו סמוך על שולחן חותנו. בערב יום כיפור, כשאנשי העיר התאספו לבית המדרש לתפילת כל נדרי, נכנס לפתע יהודי עטור בלבנים, כשהוא מהלך על ארבע - מאימת יום הדין, ניגש לפני העמוד, והתחיל לומר 'כל נדרי' אצל התיבה. המתפללים לא ידעו במי מדובר, כי לא ביקש מהם רשות לגשת לפני התיבה תחת השליח ציבור שהיה מוכן לכך, אך הם לא הפסיקוהו, כי קולו היה נעים וערב. כך המשיך אחר כך בתפילת ערבית ואמירת שיר היחוד. כשסיים, המשיך לעמוד לפני התיבה

לצום שתי צומות!

מענדיל שליט"א.

אחדש"ה באתי במכתבי הלזה, כי לפלא בעיני ששמעתי כי עלה מורא בלב אנשי שלומו ד' עליהם יחיו, פן ירצה כ"ק להתענות ביום הקדוש הבעל"ט, ומי יוכל להאמין כזאת על איש קדוש כמותו ירבו בישראל, הלא מרועה אחד מצווים אנחנו ועומדים, לבלתי לאכול ביום הכיפורים, ובמקום המצטרך נאמר "ושמרתם לנפשותיכם". זכרתי בעת שאאמו"ר [הרה"ק שר שלום מבעלזא] זצ"ל היה חולה, והלכנו במבוכה פן לא ירצה לאכול ביום הכיפורים, אמנם הוא ז"ל בגודל צדקתו היה זריז בדבר, ותיכף אחר "כל נדרי" מיהר וציוה ליתן לו לאכול כפי שהיה צריך, ואמר בזה הלשון "הריני מוכן ומזומן לקיים מצות בוראי כפי שאמרו חכמינו זכרונם לברכה", ואכל בשמחה יתירה, כמעט לא ראינו שמחה כזאת רק בעת אכילת מצה ונטילת לולב.

ובודאי גם כ"ק יהיה זריז במצוה זו, ויתנהג כפי פקודת הרופאים עליו, ובפרט אדם גדול אשר עיני ישראל עליו, צריך להזהר ביותר פן כי יחמיר בזה ילמדו ממנו ויבוא ח"ו לידי סכנה. יאמין לי כי מכתבי זה נגד רצוני הוא לכתוב לכ"ק דעתי בענין התנהגותו, אמנם למען תיקר נפשו הטוב בעיני, הוכרחתי לכתוב מה שנגד רצוני. השי"ת יברך לחמו ומימו, ויסיר מחלה במהרה מקרבנו, וישלח לו במהרה רפואה שלימה, ויברכו בגמר חתימה טובה. הק' יהושע מבעלזא.

עובדא מעניינת אירע בצל מרנא החזון איש. חולה זקן התמרמר בפני רבינו הגאון בעל "חזון איש" זצוק"ל, שאסרו עליו הרופאים לצום ביום הכיפורים, ולבו דוי עליו משום כך. העיר לו ה"חזון איש": מי אומר שלא תצום?, אתה תצום שתי צומות!. חז"ל קבעו (ברכות ח:): שכל האוכל בתשיעי כאילו התענה שתי צומות. ולמה אמרו כך. אין זאת אלא משום שבט' תשרי זהו רצון השי"ת שיאכלו. ואם אתה מחוייב על פי דין לאכול גם בעשירי, מדוע לא יעלה הכתוב גם עליך כאילו אתה צם שתי צומות!. אחר כך הוסיף וזירז: אין אנו אלא חיילים פשוטים, המקיימים את הפקודות שהטילו עלינו, אם לצום צום ואם לאכול נאכל...

כאן נאה לצטט את מכתב קודש ששלח מרן הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע

למרן הרה"ק רבי מנחם מענדיל מויזניץ זי"ע בעל "צמח צדיק" שלשה שבועות קודם הסתלקותו - כדי שיאכל ביוהכ"פ כציווי הרופאים [נדפס בס' "נחלי בינה" ליום הכיפורים עמ' רפה]: בין כסא לעשור, באור החיים לאור, כבוד אהובי מחו' ה"ה הרה"צ הקדוש המפורסם בוצינא קדישא חו"פ תפארת ישראל כשת"ק מו"ה מנחם

כתיבת הספר לקח חמש עשרה שנה, במהלכה זכו ארבעה סופרים לקחת חלק בכתיבת הספר המיוחד. הראשון, עזב באמצע את תחום הסת"ם, וכך גם השני, השלישי אחרי ששמע ממני את על תכנית 'קניין ש"ס' הלך ובירר על התכניות והצטרף ל'קניין הלכה' ואחר כך חזר ללמוד כל היום, עד שאכן כעת זכיתי לסיים את המצווה בהשלמת כתיבת הספר תורה על ידי סופר רביעי

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחנים על כל הש"ס, והפעם עם הרה"ג ר' משה שפר שבמשך חמש עשרה שנה הפריש את כספי המלגות לזכות למצוות כתיבת ספר תורה

מאת: הרה"ח אהרן כהן

ברגע הראשון עמדתי משתומם, אך אחר שקלטתי והפנמתי את הרעיון התרגשתי ודמעתי הרבה יותר. בשבוע האחרון ביום שני זה קרה. באותו היום התקיימה הכנסת ספר תורה לביהמ"ד 'פינסק קארלין' בבית שמש שנכתב ע"י אחד מחשובי חברי 'קניין ש"ס' שבמשך חמש עשרה שנה הפריש את כספי המלגות לזכות למצוות כתיבת ספר תורה. לא קל היה לשכנע את הרה"ג משה שפר מחשובי תלמידי החכמים בקהילת פינסק קרלין בבית שמש שיסכים לפרסום העניין, אך אחר שמייעת התועלת הגדולה של זיכוי הרבים בהרמת המושגים והשאיפות, לצד הסתכלות גבוהה וערכית לקיום רצונו יתברך שמו

Yonatan Sindel/Flash90

בהשקעה בלימוד התורה וקיום המצוות למעשה ממש באופן מיוחד ונעלה הסכים והקדיש מזמנו היקר.

איך הכל התחיל? פותחים אנו בנקודת ההתחלה.

האמת שכבר כבחור בן 18 אהבתי להיבחן דפי גמרא וכך זכיתי להימנות אז בארגון 'ושנתם' בו נבחרים בכל חצי שנה על חומר חדש לצד מבחן מסכם על החומר הישן, כך זכיתי להמשיך גם אחרי החתונה לחזור על הלימודים הישנים לצד הוספת עוד ועוד דפים שנלמדו ונרכשו בלימודים בשעות שונות כך זכיתי לדעת ולשלוט על מאות דפי גמרא לצד הבנת והפנמת התועלת הגדולה שבמסגרת לימוד מדרבנות.

בהמשך הדרך, הצטרפתי למבחני 'דרשו' החודשיים כשאו לפני כשש עשרה שנה עם התחלת המחזור החדש ב'דף היומי' בו התפרסם ע"י 'דרשו' על המיזם החדש והלא מוכר אז מסגרת 'קניין ש"ס', נפלה בליבי המחשבה והכיוון אולי אתאמץ וגם אני אזכה, ומאז הודו להשם אני זוכה להיבחן בתכנית זו.

איך היו סדרי לימודיך?

תלוי מתי, נשמע הוא מחויך. בתחילת לימוד הש"ס בערך עד תחילת נזיקין הלימוד היה מבוסס על שעות הערב ובין הסדרים, גם שזה עוד היה 'רק' כמה מאות דפים וכן שהיו מסכתות שבחלקם כבר היה לי ידיעה, אך כשנכנסו יותר לעומקה של סדר 'נזיקין' השתנו הסדרים והוצרכתי כבר להוסיף ולהשקיע בזה חצי יום. בכלל מבקש הוא להדגיש, לימוד וידיעת גפ"ת מבחינתי זה פי שלש פעמים השקעה מחזרה על גמ' ופירש"י כשהוא מפרט;

אם בעבר הייתי מתיישב בליל ששי או בשבת ומתרכז כשעתיים ואז עובר על כל הלימוד השבועי כאחד הרי במחזור השני בו זכיתי להיבחן גם על תוס' הדבר ארך פי כמה זמן כשכל דף לקח קרוב לשעה כשכמוכן זה רק אחר הלימוד היומי בבהירות והבנה ברורה.

איך חוזרים על אלף ואפילו אלפיים דף לפני המבחנים הגדולים? ביקשתי לשמוע תשובה לשאלה הגורלית.

מבחינתי מסביר הוא בבהירות יש בחזרה לפני המבחנים הגדולים שני חלקים; {לתוספת הסבר; בכל חודש יש מבחן חודשי, אחר כל 4 חודשים יש מבחן מסכם על 120 דף, ואחר בכל חצי שנה יש המבחן במסגרת 'קניין ש"ס' בה נבחרים כל החומר מתחילת מסכת ברכות. א.כ.} יש את הלימוד של החצי השנה האחרונה, דהיינו חומר הלימוד שזה עתה למדו ונבחנו במבחן החודשי והמסכם וכעת מצטרף לחומר הנבחן של 'קניין ש"ס', לצד זה יש את החומר הישן יותר, זה שכבר נבחנו עליה במבחן הקודם של 'קניין ש"ס'.

בניגוד לרבים הסוברים שעיקר ההשקעה זה בשינון וחזרות הלימודים הישנים, אני סובר וכך ראיתי בשטח שההיפך הוא הנכון. עיקר ההשקעה בחזרה הוא בחלק של החצי-שנה האחרון. כי אז בחזרה החצי-שנתי אז בעצם לוקחים את כל הלימוד ומכניסים אותו לראש-קופסא באופן מחודד ומסוכם. אחר כך כל החזרות הולכים במהירות יותר, כי הלימוד נמצא כל הזמן בראש מסודר וברור.

ואיך נכנס לכאן הספר תורה? לא הצלחתי כבר להתאפק לשמוע את הסיפור המפעים.

היה זה לפני כחמש עשרה שנה, משחזר הוא בזיכרונו. בדיוק מצאתי איזה קונטרס של סופר סת"ם שכתב לחבריו הסופרים שתמה מדוע דווקא הם לא זוכים לקיים את מצוות כתיבת ספר תורה כשהוא מצייע להקדיש זמן קבוע בכל שבוע וכדומה, בהם הם מתקדמים בכתיבת ספר שלהם לקיום המצווה. ואז התעורר בליבי הניצוץ. נכון, שאני אברך כולל אך אולי יש לי היכולת למצוא משהו צדדי שיוקדש למצוות כתיבת ספר תורה ואז התגלגלה לידי התכנית של 'קניין ש"ס'. באותם הימים חשבתי להצטרף למסגרת המיוחדת ואז עלה בליבי הרעיון, יש את המילגה החודשית למבחן החודשי שזה נכנס לשוטף, אך המלגה של 'קניין ש"ס' זה משהו של פעם בחצי-שנה, אז אחליט מראש שזה מיועד למצוות כתיבת ספר תורה, וכך אזכה במצווה הגדולה הזו.

ואז סיכמת עם סופר? מבקשים אנו לשמוע ההמשך.

זה לא הלך כל כך קל, מבקש הוא להבהיר, הייתי צריך למצוא סופר שעם כל המעלות של כתב נאה וירא"ש וכו', גם יסכים לרעיון שלי, שהוא לא כותב כל הזמן, רק פעם בחצי שנה אני מעדכן אותו כמה כסף יש לי (כגודל המלגה בכפוף למספר הדפים והציון) ולפי זה הוא ממשיך ומתקדם בעוד יריעה ועוד יריעה. ואכן ב"ה בסוף מצאתי סופר כלבבי ויצאנו לדרך.

לא אאריך בכל ההשתלשלות. מבקש הרב שפר לקצר. אך רק זאת אומר. כתיבת הספר לקח כחמש עשרה שנה, במהלכה זכו ארבעה סופרים לקחת חלק בכתיבת הספר המיוחד. הראשון, עזב באמצע את תחום הסת"ם, וכך גם השני, השלישי אחר ששמע ממני את על תכנית 'קניין ש"ס' הלך ובירר על התכניות והצטרף ל'קניין הלכה' ואחר לא זמן רב בישר לי שלמעשה הוא חזר ללימוד כל היום, עד שאכן כעת זכיתי לסיים את המצווה בהשלמת כתיבת הספר תורה על ידי סופר רביעי.

מה תרצה לומר לחבריך ומכריך?

בראש, כיום זה כבר מאוד נכנס לציבור, אך בכל מקרה, כדאי במאוד לכל אחד לנסות ולהצטרף למסגרת כלשהו שתהווה עבורו דברון חודשי ועקבי להשקיע בשינון וחזרות עד לזכות לדעת את הלימוד. לגבי הספר תורה. נשמע הוא מחויך. הגיעו אלי הרבה תגובות נלהבות מאברכים שהתחילו לחשוב איך להגיע לקיום מצוות כתיבת ספר תורה וזה חשוב מאוד כי ע"י שאדם משתוקק לדבר מצוה ומתפלל ע"ז בכל עת רצון הקב"ה ודאי יסייע בעדו להגיע ליעדו והרבה דרכים למקום ב"ה.

דבר נוסף המלצתי היא מיד כשמצטבר סכום כסף כל שהוא, להתחיל לכתוב מספר יריעות כפי הסכום שיש ולא להמתין עד שיצטבר כל הכסף. כי אם אני הייתי שומר את הכסף בצד כל השנים הייתי נאלץ להשתמש בו בעת שמחת נישואי צאצאי ה"ו והספר תורה היה נשאר בגדר חלום. והכי חשוב אני רוצה להדגיש שלא יטעו ויחשבו שכחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אלא כמאמר הפסוק, וזכרת כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל.

שלחית תגובות לכותב המאמר,
כתבו לי: a0533185209@gmail.com

חלפו כמה דקות, ואל כיתה ו' נכנס המלמד, לפתוח את היום. הוא מביט על שולחנו, ומבחין בפתק חצוף במיוחד, שההיגיון מחייב שמי שכתב אותו הוא יוסי, התלמיד המצטיין שעזב את הכיתה הבוקר. הוא קרא את הפתק שוב ושוב, ולא האמין למראה עיניו: 'ברוך שפטרני מעונשו שלזה!'

מדוע נחרדה כיתה שלימה פעמיים ברבע שעה?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

וביום צום כיפור יחתמו!

עודנו תחת הרושם העילאי של ימי ראש השנה שחלפו עלינו מתוך התרוממות הרוח, קול השופר עודו מהדהד באוזנינו ונעימות 'מלכויות זכרונות ושופרות' עודן מזדמרות בפנינו. מתוך ימי ראש השנה אנו ממשיכים לעשרת ימי תשובה, הימים הגדולים שבין כסה לעשור, וניצבים לפני יום הכיפורים - בו הכל עומד להיות מוכרע באופן סופי.

בראש השנה הדברים רק נכתבו, אבל עכשיו הם עומדים להיחתם בחותמו של המלך, להיקבע לשנה שלימה. כל בר דעת מבין שהוא ניצב בימים גורליים ביותר, בעת בה חייו מוכרעים לטוב או למוטב. והוא שואל את עצמו 'מה אני יכול לעשות כדי לשפר את מצבי, איך אני יכול לפעול להיטיב את גזר דיני, רגע לפני הכרעתו הסופית?'

כולנו מקווים, שנכתבנו לשנה טובה, שנה מתוקה ומוארת, שנה של שמחה, בריאות, נחת מהילדים ופרנסה ברווח. אולם מי יודע... כל כך הרבה אנשים חשבו כך בשנה שעברה, ולאורך השנה גילו כמה טעו, למרבה הצער והכאב. הרי כל מה שקרה להם - נחתם אז, ביום הכיפורים, והתקווה הגדולה לשנה מתוקה - התנפצה לה אל סלעי המציאות, כמה כואב!

אז מה עושים? מה יכול יהודי לעשות, כדי להבטיח לעצמו הגנה ברגעים הגורליים שלפניו? איזה עורך דין שאין עוצמתי ממנו, יכול להציל את המצב? איזה כלי ניתן לקחת שייבטיח שמישהו יסדר לנו את העניינים ברגע האמת השמימי, שהסניגורים שלנו יעמדו בהצלחה באתגר? איך אפשר לסתום למקטרגים את הפה, ולהבטיח לעצמנו שנה טובה?!

הנה גילוי מיוחד, אותנו חשף הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע בספרו 'קדושת לוי' בפרשת שופטים, וכמה כדאי להקשיב לגילוי של סניגורן של ישראל. הרי מי כמוהו ידע להמליץ טוב על ישראל, והוא סולל לנו את הדרך להמליץ טוב על עצמנו, להבטיח לעצמנו שהסניגורים הטובים בשמים - עובדים בשבילנו. הידעתם איך?

ובכן, מגלה הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, מסתבר שמי שמכריע את גזר דינו של אדם - הוא האדם בעצמו. מי שקובע אם הקטגור ישלוט בדיון או שהסניגורים ינצחו אותו - זה האדם הנידון בעצמו. מי שמכריע את כף המאזניים, וקובע את פסק הדין לשנה הבעל"ט

- הוא היהודי בעצמו, זה שנידון בבית דין של מעלה - הוא קובע בעצמו איך ידונו אותו, ולא רק אותו - אלא גם את כל העולם כולו, את כל שוכני תבל!

זה גילוי מדהים. אם כן - אנחנו יכולים לקבוע את גזר דינו במו פינו! בידינו הדבר! לא עוד חרדה, אין צורך במתח. פשוט אנחנו צריכים לגזור לעצמנו את גזר הדין! נו, הלא ברור מה היינו רוצים לגזור לעצמנו, ואיזו שנה אנו מפרגנים לעצמנו... אז איך נוכל לגזור אותה, לקבע אותה, להכריע שתהיה לנו שנה טובה ומתוקה, לנו באופן אישי ולכל יושבי תבל?!

ובכן זה תלוי בנו - בצורה בה אנו דנים את זולתנו. יש מצוה מן התורה 'בצדק תשפוט עמיתך', זו מצוה על אדם לדון את חברו לכף זכות, לראות בו את הנקודות החיוביות, להמליץ טוב על יהודי אחר. מי שדן את חבריו לכף זכות - בכך הוא קובע שבשמים ידונו אותו לכף זכות, לשנה טובה ומתוקה. ומי שלא... - עדיף שלא להמשיך...

כלומר, ראית יהודי עושה מעשה שליילי? נראה לך שחברך נהג שלא כשורה? כדי להכריע את עצמך ואת העולם כולו לשנה טובה - הפוך בטובתו של חברך, החלט בלבך שבטח החמצת פרט חשוב, כי חברך לעולם לא היה עושה מעשה כה שליילי. וגם אם זה נראה הזוי, נשמע לא הגיוני, על מעשהו של זולתך תולה דגל שחור בוהק - עדיין, אם תתאמץ לראות את הטוב, אם תדון את זולתך לכף זכות, גם בשמים ידונו אותך לכף זכות, ואת כל העולם אחריו!

אז רגע לפני היום המכריע, טרם תעמוד בחמה בראש האילנות ואז נזעק 'פתח לנו שער בעת נעילת שער', הבה נחליט שאנחנו דנים את הזולת לכף זכות. מישהו תפס לך חניה? בטח הוא ממחר מאוד. פלוני לא סגר את החלון? כנראה האיש שכת. קבעתם שעה ולא הגיע בזמן? בוודאי היה פקק לא צפוי. ראית אותו צועק על מישהו? אולי יש לשני בעיה בשמיעה...

לדון לכף זכות זה אתגר מרתק, זה להפוך לסניגור תוך כדי תנועה, לראות בכל יהודי את הטוב, ורק את הטוב, וגם אם ראית משהו שנראה כמו מעשה לא טוב - להיות יצירתי ולהפוך אותו למשהו טוב. זה אולי לא קל, אבל מאוד משתלם: כי מי שדן את חבריו לכך זכות - דנים אותם בשמים לכף זכות. מי שמחליט שהוא מביט על זולתו במשקפיים חיוביות, מביטים עליו בשמים באותן משקפיים בדיוק. מי שמכריע לטובת זולתו - גם בשמים מכריעים את גורלו לטובתו!

בידינו הדבר לגזור לעצמנו שנה טובה, והעתיד של העולם כולו - נמצא גם הוא בידינו, זה תלוי רק בנו. הבה נדון כל אדם לכף זכות, ונקבל על עצמנו לנהוג כך גם לאורך כל השנה הבעל"ט. כך נזכה לגמר חתימה טובה, ולגזר דין מתוק במיוחד - שנה טובה ומתוקה!

4 מילים, מסר עוצמתי...

יוסי היה תלמיד כה מצטיין, בלי עין הרע, זרע ברך ה'. מוכשר מבני גילו, מבריק מבני כיתתו, עד שהמלמד שלו בכיתה ו' החליט שראוי ש'קפוז' שנה, ויעבור לכיתה ז' בעיצומה של שנת הלימודים. המנהל החינוכי בדק את העניין לעומק, בכל זאת - זהו נוהל חריג 'להקפיץ' תלמיד תוך כדי שנת הלימודים, אולם משנוכח לדעת כי יוסי אכן ילד כה מצטיין, מבריק ומוכשר - הבין שאין לו מה לעשות יותר בכיתה ו', ונקבע כי הוא עולה לכיתה ז'.

המעבר נקבע ליום ראשון שאחרי חנוכה, בתום חופשה קצרה, כדי שבכל זאת יהיה כאן קצת ניחוח של התחלה חדשה. בהתרגשות אין קץ שב יוסי לספסל הלימודים, ופנה לכיתה ו' ליטול ממנה את מיטלטליו. משם, קורן מאושר ומחוייך מאוזן לאוזן, חש זכות כבירה לבוא בשעריה של כיתה ז', הוא כבר ילד גדול...

חלפו כמה דקות, ואל כיתה ו' נכנס המלמד, לפתוח את היום. הוא מביט על שולחנו, ומבחין בפתק חצוף במיוחד, שההיגיון מחייב שמי שכתב אותו הוא יוסי, התלמיד המצטיין שעזב את הכיתה הבוקר. הוא קרא את הפתק שוב ושוב, ולא האמין למראה עיניו:

'ברוך שפטרני מעונשו שלזה!'

כך היה כתוב בפתק, בכתב ילדותי, באותיות גדולות וברורות. המלמד התקשה להאמין: 'יוסי? דווקא הוא???' הילד המצטיין שאני ולא אחר נלחמתי כדי לשדרג אותו לכיתה הבאה, וברגע האחרון הוא נועץ בי חרב כה דוקרנית? 'כדי לוודא, שאל את תלמידיו מי הניח כאן את הפתק הלזה, והם אישרו כי אכן כן, יוסי הניח את הפתק על שולחנו, פתק בו כתובה ברכה 'מפרגנת' במיוחד: 'ברוך שפטרני מעונשו שלזה!'

עיניו של המלמד האדימו בזעם, כעסו היה נורא. לא רק שמדובר

בחוצפה איזומה, מדובר בבגידה כואבת. הרי כמה התמסר למען יוסי, כמה פעל למענו, כמה התאמץ כדי שימצא מקום בכיתה המותאמת לכישוריו ויכולותיו. והנה יוסי פוגע בו באופן כה נורא, פשוט דוקר אותו בלבד!

המלמד התקשה לחזור לשלוותו, נטל את הפתק ואץ רץ לכיתה ז'. הוא פתח את דלת הכיתה בתנועה חדה, נכנס פנימה בזעף, נעץ מבט ביוסי - תלמידו לשעבר, ושאל קצרות: 'יוסי, האומנם? האם אתה הנחת את הפתק הזה על שולחני?'

'כן, הנהן יוסי, ולנוכח אישורו פתח המלמד בצעקות, לעיני הכיתה כולה: 'האינך מתבייש? אני טורח למענך, עובד בשבילך, מתאמץ עבורך. כמה טרחתי כדי להעביר אותך לכיתה המתאימה לך, כמה מסרתי את נפשי כדי שתפתח ותתחנך באופן המיטבי ביותר. זו ברכת הפרידה שלך? ככה אומרים תודה רבה?'

המלמד התנשף קמעא, והמשיך: 'אז למרות שהודות למאמציי אני כבר לא המלמד שלך, אבל את סמכויות הענישה כלפיך טרם איבדתי. לך הביתה, שם תחשוב טוב אם נאה או יאה לכתוב כך למלמד!' - חתם המלמד את צווחותיו, לנוכח עיניהם הנדהמות של התלמידים...

ויוסי? יוסי פשוט פרץ בבכי נסער. שתי עיניו כשני נחלי דמעות, הוא התנועע בהתרגשות ופניו סמוקות בביישנות. הוא השפיל את מבטו בחרדה, ואמר בשקט, תוך גמגום ביישני:

'אבל, אבל... אבל אני בכלל לא כתבתי את הפתק הזה... זה פתק שהילדים בכיתה כתבו לי, והנחתי אותו על שולחן המלמד - לטיפול. אני לא כתבתי את הפתק למלמד, חבריי בכיתה לשעבר - כתבו לי את הפתק, כנראה בגלל שקינאו בי...' - השיב הילד באימה...

'מה???' - המלמד היה המום...
'כן, השיב יוסי בין פעיות בכיו, 'אני הנחתי את הפתק על שולחן המלמד, כדי להודיע שכך כתבו לי ילדים, שהם התנהגו כלפיי באופן לא יפה, וכתבו זאת על פתק. זה פתק שכתבו לי, לא אני כתבתי אותו, בוודאי שלא למלמד!'

עתה, היה תורו של המלמד להיבהל כדבעי. באותו רגע קלט את עומק הטעות שעשה, כיצד בייש את תלמידו לעיני כל הכיתה על לא עוול בכפו. לא יוסי כתב את הפתק, הוא בכלל לא ניסה לפגוע. את הפתק כתבו ילדים ליוסי, ניסו לפגוע בו, והוא רק ביקש ליידע על כך!

לשבחו של המלמד ייאמר, שכאשר התבהרה התמונה, לא נמלט מאחריות למעשיו, אלא שב לכיתה החדשה של יוסי, התנצל בפניו מעומק הלב על שפגע בו באופן כה קשה, ואף העניק לו סכום כסף - כדי שיקנה בו ממתקים עבור ילדי הכיתה החדשה...

סיפור מזהים זה, אותו שמענו מפי המלמד - גיבור המעשה, מחדד עד כמה לעולם לא נוכל לפרש משהו כפי מה שהוא נראה לנו. תמיד נחשוש כי יש משהו שאיננו יודעים, יש פרטים שאינם בהירים. אולי כל מה שנראה לנגד עינינו - הוא רק חלק קטן מהתמונה, וכשתתבהר כולה - נגלה עד כמה טעינו במבט הראשון שלנו...

הבה ניקח את המסר הזה לחיי היום יום שלנו. כל כך הרבה פעמים

אנו רואים אנשים עושים מעשים שונים, וממהרים להכריע, לחרוץ, לקבוע. זה מעשה טוב וזה מעשה רע, פעולה פלונית מוכיחה שמבצעה הוא אישיות חיובית, ופעולה אחרת מצביעה על כך שמי שעשה אותה - הוא זד מרשיע...

והאמת, האמת לא ידועה לנו באמת, היא חבויה בפרטים הקטנים. ולכן, הבה נדון כל אדם לכף זכות, מתוך הבנה שאיננו יודעים את התמונה המלאה, אין בכוחנו לעמוד על טיבה. הרבה יותר נכון, כדאי ורצוי פשוט לדון לכף זכות, לשער שחסר לנו חלק מהפאזל, ולראות כל פעולה, של כל אדם, באור חיובי. וככל שננהג כך, ככל שנעשה כך, ככל שנהיה סניגורים על חברינו - כך נזכה להיות סניגורים על עצמנו, ולהרעיף עלינו שנה טובה ומתוקה!

פעולה מוזרה במטרה נעלה...

היה זה בתקופת מלחמת העולם הראשונה, לפני למעלה ממאה שנה. בפתח תקוה - מושבה קטנה של אז, ייסד הגה"צ רבי משה אויערבאך זצ"ל תלמוד תורה קטן, על מנת שיהיה מוסד חינוכי ראוי לשמו, לגדל בו דורות לתורה ויראת שמים.

באותן שנים שלט בארץ השלטון הטורקי, מעט היהודים שהתגוררו כאן, סבלו מרעב ומחסור, מחלות ופרעות. הרעב היה כה מוחשי, עד שהיו לא מעט ילדים שהארוחה היחידה שאכלו - היתה ארוחת הצהריים בתלמוד תורה, שנתמך בכספי תרומות מחו"ל. פשוט, בבית לא היה אוכל, אפילו לא פרוסת לחם יבישה!

ולמרות כל זאת, ביום מן הימים הבחין אחד המלמדים, כי ישנו ילד בכיתה, שמדי יום ביומו, בשעות הצהריים, יוצא לחצר ומשחק באוכל. פשוט, הילד נהג לסיים לאכול, לאסוף שאריות מחבריו, לצאת לחצר ולהתחיל לזרוק אוכל לכל עבר. פעם התייחס לאוכל ככדור - הניפו אל על ושב ותפסו, פעם היה משליך את האוכל ימינה ושמאלה, לא פעם אף הרחק הרחק...

אם תמיד יש איסור לבזות אוכל, הרי שבעידן רעב שכזה - זה לא רק איסור, זה אפילו הגיון. לפיכך, נקרא הילד לשיחה אישית, בה ננזף בחומרה על התנהגותו זו, והתבקש לחדול מביזוי המזון. אולם הדבר לא עזר - כבר ביום המחרת שב המחזה ונשנה: הילד יוצא אל החצר, ופשוט צולף אוכל לכל עבר...

שוב נקרא הילד לנזיפה, חמורה מקודמתה. ושוב ביום המחרת, בשעת הצהריים, הוא עמד בחצר, ושיחק באוכל, זרק אותו לצדדים כמשתעשע בכדור משחק. עתה כבר לא נותרה ברירה, הוא נקרא לשיחת נזיפה שלישית שעונשה בצידה: הרחקה מהת"ת ליום יומיים, עד שיחליט לשנות את דרכיו.

למחרת, בשעת בוקר מוקדמת, הבחין המנהל כי אביו של הילד הגיע. דבר כזה לא היה נדיר, אפילו מצוי למדי. הן אם ילד נענש, בדרך כלל מי שנזעק לעזרתו - אלו הוריו. המנהל קיבל את האב בכבוד, וכבר המתין שיפתח בהתנצלות מעומק הלב, יספר ששוחח עם בנו על חומרת מעשיו, יבטיח שהדבר לא יקרה שוב - כפי שקורה בדרך כלל...

אך הפעם - קרה משהו אחר לגמרי: האב התיישב, וביקש לדבר.

ובכל מילה נוספת שיצאה מפיו, חש המנהל את בשרו הופך חידודין וחידודין, ועיניו נפקחו בהתפעלות. וכה סיפר האב בפשטות: 'אני בא רק להסביר למה בני מתנהג כך. יש לי ילדים נוספים בבית, לא כולם לומדים בתלמוד תורה זה. הרעב כה גדול, עוברים עליהם ימים שלמים בהם הם בקושי מוצאים מה להכניס לפיהם. לפיכך סידרנו, שבננו שלומד אצלכם יאסוף את השאריות, כדי להעניקם לאחיו נפוחי הרעב...

אולם, הואיל ורעבונם גדול, אין בכוחם להמתין לשעת ערב, כשבננו ישוב הביתה. לפיכך, בהפסקת הצהריים הם מתמקמים מול החצר, מסתתרים בין השיחים, ובננו זה 'יורה' לעברם אוכל, שלא זו בלבד שאינו מושלך בביזיון, אלא 'נחטף' מיד, להחיות בו את נפש אחיו ואחיותיו...'

המנהל נדהם, והאב המשיך: 'אינני צריך להסביר, שבני מתיישר מאוד בעוני השורר בביתנו, ואינו רוצה שמישהו יבחין שהוא נותן לאחיו את שאריות המזון המוגש בכיתתו. מאידך, הוא לא מוכן לוותר על הזכות לדאוג לבני משפחתו למעט מזון, וכך יצא לדרך הסידור המוזר הזה, שהוא יעמוד בחצר בשעות הצהריים, וישליך אוכל לכל עבר. אחיו ואחיותיו עוקבים בעירנות אחר כל פירור שנזרק, וחוטפים אותו בדרך כלל עוד לפני שהוא מגיע לארץ...'

נשמתו של המנהל נעתקה, הוא היה המום כפי שלא היה מעודו. כה ברור היה לו כי הילד מבזה אוכל, משליך אותו בבזו בניגוד לערכים יהודיים בסיסיים. ומסתבר, שלא רק שהילד זהיר בכבוד אוכל, הוא מסתכן בקבלת עונשים כדי להבטיח למשפחתו מעט מזון...

'כך למדתי עד כמה גדולה החובה לדון לכף זכות' - סיפר המנהל בהתרגשות, לידידו הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל שסיפר את הסיפור מפיו. 'בכל פעם שיש לי ספק, אני נזכר בתמונה של הילד זורק אוכל לכל עבר, כמה היה פשוט שהוא עושה מעשה נורא, בעוד היה זה מעשה חסד מסור ונאצל למען משפחתו!'

אין ספק כי גם אנחנו, נתקלים לא פעם במחזות מעוררי תמיהה. כה קל להאשים, לדון לכף חובה, לומר שפלוגי לא נוהג כשורה, הוא מבצע מעשים שאינם ראויים. לא פעם האמת רחוקה מכך, אך אין לנו את מלוא המידע, ומניין נדע לפסוק?!

הבה נחליט עכשיו, שבכל מחזה שלנגד עינינו, בכל תמונה המצטיירת מולנו - איננו יודעים מה אמיתית בה, מה הרקע שהוביל אליה, מה השלכותיה העתידיות. כך ייקל עלינו לדון כל יהודי לכף זכות, לראות רק את החלק הטוב בכל יהודי, וזה מה שיבטיח לנו את אותו יחס משמים - לדון אותנו לכף זכות ולזכותנו בגמר חתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה!

תגלית מעולם האמת!

לא רק שלא תמיד קל לדון את הזולת לכף זכות, גם את עצמנו לא קל... כל אחד יודע מה מונח בכף המאזניים שלו, בצד השלילי כמוכן. מעשים שהיה מעדיף לשכוח שעשה, פעולות, דיבורים ומחשבות שהוא מתחרט עליהם - אך הם שם... אז מה עושים? איך יוצרים מצב שבשמים יתעלמו מכל אלה, ולמרות נוכחותם והכתם הדבוק

בהם - יעניקו לנו שנה טובה!?

התחשבות בזולתו - ישתמשו באותם 'תירוצים' כדי להגן עליו, אף שידועים שאין בהם שמץ של אמת...
כמה כדאי להתחזק במידת 'דן לכף זכות', ודווקא בימים אלה - רגע לפני היום בו גורלנו ייחתם ויוכרע. הבה נדון כל יהודי לכף זכות, הבה נראה רק את הטוב בזולתנו, וכך נזכה שגם בשמים יראו בנו את הטוב, וירעיפו עלינו שפע טוב!

הסכיתו לדברי השל"ה הקדוש: מי שרגיל להגן על מעשי חבריו ולדונם לכף זכות, אזי כשמעשיו נידונים - באים סניגורי מעל, ומצטטים את אותם דברים שחשב או אמר כדי לדון את חבריו לכף זכות, משתמשים במילים הללו כדי להגן עליו.
כלומר, נניח שאדם רואה חבר הפותח חלון בעיצומו של חורף קר. המעשה נראה כחוסר התחשבות בזולתו, ובכל זאת - הוא דן אותו לכף זכות, שמא הוא לוקה באסטמה ונשימתו כבידה עליו... ואז, כשידונו בשמים במעשה שאותו אדם עשה, שיש בו משום חוסר

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

פעם נכנסתי אל מרן הגאב"ד דבריסק במצב רוח מזוכך עד כדי יאוש, היה זה לאחר שבכנסת נדחתה הצעת חוק שהגשתי בדבר איסור גידול דבר אחר (חזיר) זאת למרות שלפני ההצבעה הובטח לי על ידי רוב גדול כולל חכ"ם חילוניים כי בנידון זה יצביעו אתי... "הכל אבוד! אמרתי למרן..."

אין יאוש כלל! המאור שבתורה מחזירו למוטב!

הרב בנימין בירנצוויג

"שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹקֶיהָ כִּי כְשֶׁלַּח בְּעֶגְוֶה קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה'" (הפטרה שבת תשובה)

צריכים לחזור בתשובה!! חייבים, אם חפצי חיים אנחנו! אבל איך? כיצד שייך?! כשנכשלנו בעונות רבים אין בנו מתום. ההרגשה שגם אם ננסה קצת עדיין זה יהיה מעט מן הנצרך, כי אין תחום בו אנחנו עושים רצון ה' בשלמות...
רק אם נחשוב על הלשון הרע השגור בלשוננו בכל יום ובכל שעה, כמה אנשים קטלנו בלשוננו?! כמה אנשים פגענו בשמם הטוב ובשם משפחתם?! לכמה עשינו נזק בלתי הפיך בחלקקות לשוננו?! הרי יאוש עמוק ימלא את ליבנו, איך שייך לתקן? איך שייך לחזור בתשובה? ועוד ועוד עוונות רבים....
עצה נכבדה גילה לנו מרן הבריסקר רוב זצ"ל הנלמדת מפסוקי פרשה זו:

אחרי אלהי נכר הארץ' וביאר לי באידיש 'זונה אחרי אלהי נכר' - אין פירושו שלא יתפללו שחרית אלא פשוטו כמשמעו יעבדו עבודה זרה! ואם לא די בזה הרי ממשיך הפסוק 'ועזבני' - אין פירושו שלא יתפללו מנחה, אלא שלא יעבדו אותי אפילו בשיתוף. ואם גם זה לא מספיק הרי המשך הפסוק 'והפר את בריתי' אין פירושו שלא יתפללו מעריב, אלא שלא ימולו! וכן המשך בפסוק 'ועזבתים והסתרתי פני מהם'.

"ואז הרים מרן ראשו אלי ואמר: 'בודאי תסכים שזה מצב גרוע יותר ממה שאתה מתאר לי! אבל נלמד הלאה את המשך הפסוקים: 'ועתה כתבו לי את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל' לימוד התורה יהיה תרופה לכל ההתדרדרות, אפילו עד כדי ע"ז והפרת

סיפר הרב שלמה לורנץ ז"ל שהיה חבר כנסת של אגודת ישראל: "פעם נכנסתי אל מרן הגאב"ד דבריסק במצב רוח מזוכך עד כדי יאוש. היה זה לאחד שבכנסת נדחתה הצעת חוק שהגשתי בדבר איסור גידול דבר אחר (חזיר), זאת למרות שלפני ההצבעה הובטח לי על ידי רוב גדול כולל חכ"ם חילוניים, כי בנידון זה יצביעו אתי.
"שפכתי את מר לבי לפני מרן על המוצב הרוחני הירוד, בהסבירי לו בעובדות את המציאות שלכאורה הכל אבוד! מרן ענה ואמר לי: 'הבה ואלמד אתך פרשה בחומש, כפי שרגיל הייתי ללמד את בני'. הוא פתח חומש דברים וקרא לפני בפרשת וילך החל מפסוק ט"ז: 'ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה

ברית, ויחזיר את בני ישראל לתורת ה'. צריכים רק לדאוג לענין זה של 'ללמוד את בני ישראל', ולכן, סיים ואמר. "אין הצדקה לייאוש שלך!".

אדם המרגיש כי אין תרופה לעונותיו, ידע כי לימוד התורה הוא התרופה לכל מצב, הכי גרוע שיש. יקבל על עצמו להתחיל ללמוד כל יום זמן מסוים, או שיוסיף על לימודו הקבוע ויחזק את שעת הלימוד שתהיה בשלמות, ללא דברים בטלים והפרעות, ואז יראה ישועה ואור גדול.

עצה נוספת למצב בו אדם מרגיש כי אין בכוחו להתגבר על מצבו הרעוע, ואין תועלת לכך שיתאמץ קצת לחזור בתשובה, כי התמונה בכללותה מייאשת לחלוטין...

רב אחד הגיע אל מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, והציג את עצמו בתור רב בעיירה פלונית. התעניין החפץ חיים מה מצב היהדות שם? נאנח הרב 'האידישקייט בשפל המדרגה, המסיתים מרימים ראש

וסוחפים להפקרות גורפת ומה ביכולתי לעשות?'. שאל ה'חפץ חיים': "יש שעורי תורה?" ענה הרב: "אני אומר שעור לקומץ ישישים, הנוער מדיר רגליו ומה ביכולתי לעשות?", המשיך ה'חפץ חיים' ושאל: "ומה בשטח הכשרות?". ענה הרב: "הקצב פוסק בעצמו את השאלות, כמה שאני מזהיר ומתריע אין לי שומע. סומכים על הצהרתו ומה ביכולתי לעשות?". המשיך ה'חפץ חיים': "ומה עם טהרת המשפחה?", ענה הרב "המקוה סגורה על מסגר, הקהילה משלמת לבלן את שכרו ומה ביכולתי לעשות?", "והתלמוד תורה?", שאל ה'חפץ חיים', ענה הרב: "התחסל מזמן, ההורים שולחים בניהם לבית הספר החילוני, ומה ביכולתי לעשות?".

אמר ה'חפץ חיים': "מה ביכולתכם לעשות? חלישן קענס איר דאך, להתעלף הרי אתם יכולים!!" ... כשנאחזים וזועקים, הצעקה נשמעת והישועה באה כמו דכתיב "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שוועתם", סיים ה'חפץ חיים': "אין כזה דבר 'אני מיואש ואין ביכולתי לעשות כלום'. תצעק אל ה' על מצבך, והישועה בא תבוא!".

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ הנמצא בסמוך לסוכתו - האם רשאי לשתות מים מחוצה לה?
- ◆ האם חייבים לאכול פת בסוכה בלילה הראשון של סוכות גם כשירוד גשם?
- ◆ איזה איסור עלול לעבור המזמין אורחים לסעודה ומעכב את התחלת הסעודה?

• מי שפנה לישון באחד מלילות חג הסוכות בביתו, ולא בסוכה, מחמת ירידת גשם; והחליף את בגדיו ונשכב לישון, ולאחר מכן פסק הגשם - פטור מהשינה בסוכה עד עלות השחר, וכן לאחר עלות השחר, כל עוד לא התעורר משנתו. ואם טרם נשכב, או שנשכב כשהוא לבוש בבגדים שיכול לצאת בהם אל הסוכה - יש אומרים שאף באופן זה פטור מהשינה בסוכה; אך יש שהסתפקו בדבר.

מצות אכילת פת בסוכה בלילה הראשון של סוכות

• מצות עשה מן התורה לאכול 'כזית' פת בסוכה בלילה הראשון של חג הסוכות. ויש לכונן בעת האכילה לשם מצוה זו, בנוסף על הכוונה הכללית של קיום מצות הישיבה בסוכה בכל ימי החג. וזמן קיום המצוה, הוא מצאת הכוכבים ועד חצות הלילה, ובדיעבד, יש לקיים את המצוה אף לאחר חצות, עד עלות השחר; אך באופן זה, אין לברך 'לישב בסוכה' אלא אם אוכל יותר מ'כביצה'.

• יש אומרים, שבעת קיום מצות אכילת פת בסוכה בלילה הראשון של סוכות, אין לערב בה דבר אחר, ולדעתו, אין לטבול את פרוסת החלה בדבש באכילת ה'כזית' הראשון בסוכה. ורבים חולקים.

• יש מן הראשונים שסוברים, שחובת אכילת כזית פת בסוכה בלילה הראשון של סוכות היא גם כשהדבר גורם צער; וכן פסק הרמ"א. ואם לאחר שעשה כדעת הרמ"א, פסק הצער בהמשך הלילה - עליו לשוב ולאכול פת בסוכה.

• המזמין עניים רעבים לסעודה, ומעכב את התחלת הסעודה, יש בכך חשש איסור 'בל תאחר'. ויש שכתב שלא עוברים בכך על בל תאחר, משום שבהזמנת העני לסעודת בעל הבית, כלול מעין תנאי שהאוכל יוגש לעני בשעה שיחפוץ בעל הבית לעשות כן.

אכילה ושתיה בסוכה

• עוגה או תבשיל העשוי מאחד מחמשת מיני דגן, חובה לאוכלם בסוכה, אך אין לברך על אכילתם ברכת 'לישב בסוכה' אלא כאשר הם נאכלים בדרך של 'קביעות'.
• הנמצא בסמוך לסוכתו, יתכן שאינו רשאי לשתות מים מחוצה לה. והמקפיד שלא לשתות מים מחוץ לסוכה בכל אופן שהוא - "הרי זה משובח".
• את ההבדלה במוצאי שבת ויום טוב שבחג הסוכות, צריך לעשות בסוכה. ובשעת ההבדלה מברכים 'לישב בסוכה', וכתבו פוסקים רבים, שיש לברך ברכה זו לפני ההבדלה, ולא בין ההבדלה לשתיה.

מצות הישיבה בסוכה

• יש אומרים, שעל כל שהייה בסוכה מברכים 'לישב בסוכה', ויש אומרים, שלא מברכים 'לישב בסוכה' כי אם על אכילת פת או מיני מזונות בכמות המחייבת בסוכה, וכן המנהג.

• לימוד התורה בסוכה כדרך שאדם לומד בביתו במשך כל ימות השנה, הוא חלק ממצות הישיבה בסוכה; ומי שדרכו ללמוד בבית המדרש, פטור מהלימוד בסוכה.

• בעת ירידת גשמים לתוך הסוכה בכמות כזו שאילו ירדו לתוך הבית היה האדם יוצא מביתו לבית אחר, ובדומה לכך - במזג אוויר שרבי, או במקרה של הימצאות חרקים רבים בסוכה, מותר לאכול ולישון בבית.

• חכמינו ז"ל אמרו: "מצטער פטור מן הסוכה", כלומר, מי שהישיבה בסוכה גורמת לו צער, כגון שירוד גשם, פטור מהישיבה בסוכה.

• יש אומרים, שחוסר האפשרות לישון בסוכה יחד עם האשה, פוטר מהשינה בסוכה, ויש אומרים שהוא פוטר רק באופן שהשינה ללא אשתו גורמת לצער משמעותי.

גליון 484
שנה י"א תשפ"ב

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ללמד שהתשובה מגעת עד כיסא הכבוד אמרו רבותינו ז"ל, כשעלה משה לרקיע, מצא כיתות של מלאכים, פתחו לפניו ספר תורה וקראו מעשה יום ראשון של ששת ימי בראשית, ופסקו והתחילו לספר בשבחה של תורה, עלה לשני ומצא חבילות חבילות של מלאכים וקורין במעשה יום שני, ופסקו והתחילו לספר בשבחם של ישראל. עלה שלישי ומצא מלאכים וגדודים קורין במעשה יום שלישי ופסקו והתחילו לספר בשבחה של ירושלים. עלה לרביעי ומצא אראלים קורין במעשה יום רביעי, פסקו והתחילו לספר בשבחו של משיח. עלה לחמישי ומצא מחנות מחנות קורין במעשה יום חמישי, ופסקו והתחילו לספר בעצבונה של גיהנום. עלה לשישי ומצא שם מלאכים והיו קורין במעשה יום שישי, ופסקו והתחילו לספר במעשה גן עדן, ומבקשים לפני הקדוש ברוך הוא ליתן חלקם של ישראל בגן עדן. עלה לשביעי ומצא אופנים ושרפים וגלגלים מלאכי רחמים ומלאכי חסד וצדקה, ומלאכי רתת וזיע, מיד אחז משה בכיסא הכבוד, התחילו לקרות במעשה יום שביעי "זיכולו", ופסקו והתחילו לספר בשבחה של תשובה, ללמד שהתשובה מגעת עד כיסא הכבוד.

(אורחות צדיקים שער התשובה בשם מדרש)

פרשת השבוע

שבפקודת הרב אין למסור את ספר התורה, השליחים חזרו בידיים ריקות והודיעו לשופט שמטעם הרב החדש נאסר טלטול הספר ממקומו. רבינו הוזמן להופיע בבית המשפט לנמק את הוראתו, כאשר בא לבית המשפט, פנה אליו השופט: האמת הדבר שכבודו אינו מרשה הוצאת ספר תורה לבית המשפט? רבינו השיב כן, מה הטעם? שאל השופט. אנו חסים על חפץ זה, הוא עלה לנו ביוקר השיב רבנו. מה זאת אומרת? שאל השופט. הספר הזה עלה לנו באלפי רבבות נפשות מישראל, השיב רבי יהושע לייב, למענו שפכו דמם, עונו, נשרפו ונרצחו, ועל קיום תג אחד שבו הועלו רבבות על המוקד.

ההסבר הרגיש שיצא מפי רבינו תוך להט נפשי והשתפכות קודש, שיכנע את השופט, הוא קם ממקומו והבטיח חגיגת לבטל מעתה את הנהגה זוה לחלוטין. הופעת רבינו באולם בית המשפט, עשתה על השופט רושם עמוק, ובנוכחות רבינו הודיע שהוא מעביר את המשפט הנידון לפני רבינו שידון בין שני הצדדים. רבינו היה מספר שמאותו מאורע ואילך היה נוהג אותו השופט להעביר אליו תכופות משפטים מסובכים שונים שהוגשו לבית המשפט.

והסתרת פני מהם וגו' (ל"א-י"ז) מסופר: הרה"ק רבי רפאל מבראשד זיע"א מבחירי תלמידיו של הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זיע"א שאל פעם את רבו הקדוש: יהודי אשר מצא אהו צרות רבות ל"ע, ונדמה לו שהבורא יתברך שמו מסתיר פניו ממנו, מה עליו לעשות כדי לחזק את אמונתו בה? השיב לו רבי פינחס: עצם הידיעה שרבש"ע מסתיר את פניו ממנו, הרי זו כבר התחלת התיקון.

ויכתוב משה את התורה הזאת וגו' (ל"א - ט') (כבודו של ספר תורה) הרה"ק רבי יהושע ליב דיסקין זיע"א, בהיותו רב העיר בריסק ביטל נוהג חולין שהנהיגה שם הרשות שיהודי שנתחייב שבועה בבית המשפט הממשלתי, היו משביעים אותו בנקיטת ספר תורה ביד, וכך בכל מקרה של השבעת בעל דין יהודי, טלטלו פקידי בית המשפט את ספר התורה מבית הכנסת לבית הדין וחזרה, רע היה בעיני רבינו נוהג זה, הוא ראה בכך פגיעה בכבוד התורה. עמד רבינו והכריז: הקץ לטלטול הספר לבית המשפט. לא ארכו הימים ויהודי מבני העיר נתבע לדין בערכאות ויצא חייב שבועה, שליחי הרשות הלכו כמנהגם להביא את ספר התורה לאולם בית המשפט, אבל בבואם לבית הכנסת הוגד להם

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 7:27 ת"א: 7:29 ר"ת: 8:05

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:16 ת"א: 6:31

וילך - שובה

לומר וידוי או להתפלל, אתן לכם חדר מיוחד לכך, אבל אל תעשו שהיות מרובות, כי עוד מעט אגמור עמכם.

נכנסו היהודים לחדר שהראה להם הגוי, ופתאום הרגישו חרטה עמוקה והתעוררות תשובה על כל מעשיהם הרעים, הם עמדו להתפלל עד כמה שעוד זכרו מסדר התפלה מימים עברו, בבכיות וצעקות יוצאות מהלב. עבר זמן מה והגוי נכנס שוב אליהם, וכמעט שלא הכירוהו, פנים אחרות היו לו, פנים שוחקות, אתם חופשיים לנפשיכם, אמר להם, לא נתכוונתי חלילה להרוג אתכם, אינני רוצח חס ושלום, אלא מעשה שהיה כך היה.

הגוי התחיל לספר להם, לפני שנים רבות עבר דרך כפר זה יהודי קדוש אחד והתאכסן בביתי, הוא חלה כאן ונפטר בחדר זה. לפני פטירתו ברח אותי באריכות ימים ואמר לי, בקשה אחת לי אליך, כשיבואו עובדי אורח יהודים לכאן תקבלם בסבר פנים יפות, אם מי מהאורחים שירצה לאכול בשר טריפה, תאיים עליו באיומים גדולים אפילו באיום של מיתה, אבל רק מהשפה ולחוץ, חלילה לך לעשות לו בפועל שום דבר רע.

כשנפטר הצדיק הקדוש, הוסיף הגוי לספר, הוליכוהו בני משפחתו לקבורה לעיר הסמוכה, סגרתי מיד את החדר בו נפטר, ואיני מכניס לשם שום איש, מלבד כשבא יהודי ורוצה להתפלל, אז אני מכניס אותו לשם כדי להתפלל. עכשיו תבינו למה איימתי עליכם שארצח אתכם, אחרי שבקשתם לאכול בשר טריפה. פחד ורחב לבבם של היהודים למשמע הדברים, והתחילו לחקור ולדרוש מי היה אותו צדיק, והיכן נקבר?

נודע להם הכפר הוא כפר פייענא, היה זה הרב הקדוש "בעל התניא" זיע"א, כשברח יחד עם כל משפחתו בשעת מלחמת צרפת רוסיה, נפטר כאן בשנת תקע"ג והוליכוהו לקבורה בעיר האדיטש פלך פולטבה. נפרדו שני היהודים ממנו ונסעו ישר לעיר האדיטש וסרו אל האהל הקדוש, השתטחו והתייחדו שם זמן רב בתפלה ובפרקי תהלים מתוך בכיות ואנחות יוצאות מן הלב, ולא זזו משם עד שנעשו בעלי תשובה גמורים.

הסוחרים שהפכו לבעלי תשובה

מסופר על שני יהודים אשר נתגלגלו פעם לרגלי מסחרם, והגיעו לאזורים הפנימיים של רוסיה, ונשתקעו שם מספר שנים. הם הצליחו מאד במסחרם, אך במשך הזמן לא עמדו בנסיון ופרקו מעליהם עול תורה ומצוות, התערבו בגויים רח"ל ולמדו ממעשיהם. כעבור שנים רבות החליטו לשוב לעיר מולדתם. באחת הערים של תחום מושב היהודים, מסילת הברזל לא היתה עדיין במדינה, לכן נסעו בסוס ועגלה.

בלילה הגיעו לכפר אחד בפלך קורסק, הם פנו לבית אחד הגויים ובקשו ללון אצלו, הגוי בעל הבית קיבלם בסבר פנים יפות, הם נכנסו אל הבית ובקשו חמין לשתות, הגוי העמיד מיד את המיחם ונתן להם תה לשתות. אחרי השתיה שאלו אם יש משהו לאכול כי הם רעבים, שאל אותם הגוי מה הם רוצים לאכול? השיבו שרוצים סעודה הגונה, בשר ותבשיל, והם ישלמו בעד הכל. אמר להם הגוי, הלא אצלי בשר טריפה, חייכו האורחים ואמרו, אין דבר. טוב, אמר הגוי, אלך ואכין לכם את הסעודה, תצטרכו לחכות קצת זמן עד שאסיק את התנור ואבשל את הבשר.

כעבור זמן מה נכנס הגוי וגרון בידו, ופניו מפיקות אימה, לתימהונם של האורחים, פנה אליהם הגוי בחמת רצח ואמר להם שעליהם להתכונן למות, כי עוד מעט הוא יהרוג אותם. נבהלו האורחים והתחילו לבכות ולהתחנן על נפשם, מה פשעם ומה חטאתם, והוא באחת, לא יועיל לכם דבר, גולן אני וזו מלאכתי. יצא הגוי מחדרם ונעל את הדלת מבחוץ, הם שמעו שהוא משחזר את הגרון ואמר לבנו, שבאור הבוקר יכנסו שניהם אל החדר ויהרגו את האורחים.

ראו היהודים שנפלו בפח ואין להם מפלט ומנוס, בכו בכי תמרורים, והתחילו להרהר על מעשיהם עד עכשיו, למה היה להם לעזוב את מקום מולדתם ולנדוד למקומות רחוקים? הגוי פתח את הדלת, נכנס אליהם ואמר, נשאר לכם רק זמן מועט לחיות, אם אתם רוצים

צישל ונמשל

חובה על כל אדם לענג את השבת במטעמים

על שבת קודש איתא במדרש נאמר ברכו במטעמים, ויש להבין מה הקשר בין ברכת השבת למטעמים, וי"ל עפ"י משל: מלך אחד שלח את בנו עם פמליית חיילים כדי לבדוק את מצב הגבול בין מדינתו למדינת האויב. הבחינו חיילי האויב בפמליה הגדולה והבינו כי בוודאי שר חשוב נמצא שם, והגבירו את ההתקפה על הפמליה, הניסו את החיילים ולקחו את בן המלך בשבי, מכיון שידעו חיילי אויב כי המלך לא יחסוך כל מאמץ כדי להציל את בנו, החביאו אותו בכפר נידח כשהוא לבוש בגדי איכר, והעמידו שומרים על כל צעד שלו. אביו המלך לא חסך גם הוא תחבולות ועד מהרה גילו מרגליו היכן נמצא בן המלך, בדרך לא דרך העביר המלך לבנו איגרת סתרים, בה כתב לו שלא ידאג כלל כי עד מהרה יצא לחפשי. שמח בן המלך למקרא המכתב אולם לא רצה להראות את שמחתו כלפי חוץ, כי חשש ששומריו יבחינו בכך ויעמדו על משמרתם ביתר שאת, אולם מאידך השמחה בלבו עמדה להתפרץ, מה עשה, הלך לבית המרוח של הכפר שם ישבו כפריים שכורים ששרו ורקדו מתוך שכרות, הצטרך אליהם בן המלך ורקד גם הוא בכל עוז, הוא בסיבתו, והם בסיבתם.

כן הוא הנמשל, נשמה היא כבן מלך, כיון שבאה ממקור עליון ומעולם האצילות שם נהנתה מזיו השכינה, ואילו הגוף הוא חומר גשמי הכובל את הנשמה לרצונותיו. ביום השבת קודש מבקשת הנשמה להתרומם ולהתעלות בקדושת היום, אולם מכיון שהיא אסורה בכבלי הגוף הגשמי איננה יכולה להתעלות כחפצה. משום כך חובה על כל אדם לענג את השבת במטעמים הגורמים לגוף שמחה, ועל ידי כך זוכה גם הנשמה להתעלות כרצונה.

(בשם הבעש"ט הקדוש זיע"א)

ליומא דהילולא של הרה"ק רבי אריה לייב ב"ר ברוך

הסבא משפאלע (ו' תשרי) זיע"א

מסופר: אברך אחד שאל את הסבא קדישא רבי אריה לייב משפולי זיע"א איזו דרך יבחר לעצמו בעבודת השי"ת? אם ע"י אכילה ושתייה והרחבת הדעת מדברים הגשמיים, או ע"י תעניתים וסיגופים של גלגול שלג וכדומה? השיב לו הסבא קדישא. בכן לא יהיה לך לא העולם הזה ולא העולם הבא. על זה התחיל האברך לבכות במר נפש ואמר. רבנו הקדוש אל תדחוני בשתי ידיים קרבוני לעבודת השי"ת. אז השיבו הסבא קדישא בזה הלשון. שמע נא דברי.

הנה כאשר ברא הקב"ה את עולמו ברא את היצה"ר, שאל אותו היצה"ר למה בראתני? כי בדורות הראשונים מאדם הראשון ועד נח, וכן מנח ועד אברהם אבינו לא היתה לו ליצה"ר שום עבודה קשה. כי המה מעצמם עשו כל רע. השיב לו הקב"ה המתן עד שיבוא אברהם ועמו תהיה לך עבודה להחטיאו. והיה היצה"ר עומד ומצפה עד שבא אברהם אבינו ע"ה. וידוע שאברהם ושרה היו בבחינת מדת החסד, והיו מכניסי אורחים. ויבוא אליהם היצה"ר בדמות הלך. כאשר ראו אותו הכניסו אותו תיכף לביתם, והאכילו אותו והשקוהו, עד אשר לא היה לו פתחון פה לפתותם לעבירה, והלך לו.

וישחק הקב"ה עליו ויאמר לו "מען קויפט דין איבער מיט א גיטען אנבייסען! (קונים אותך בסעודה טובה). ויען היצה"ר אל לבו שלא להתפתות מאכילה ושתייה. ושוב שאל להקב"ה למה בראתני? והשיב לו המתן עד שיבוא יצחק ועמו תשחק. כאשר בא יצחק אבינו ע"ה שהיה בבחינת מדת הגבורה, בא אליו יצה"ר בדמות אורח והתחיל לפתותו לעבירה. אז לקחו יצחק ורבקה מקלות ויכו אותו מכות גדולות. עד כי ברח היצה"ר מהם אל נפשו וילך לו. שוב שחק הקב"ה עליו ויאמר לו "דו האסט גאר מורא פאר א קלאפ!" (אתה ממש מפחד ממכות) וישאל עוד היצה"ר להקב"ה למה בראתני. ויאמר לו המתן עד שיבוא יעקב ועמו תלחם. כאשר בא יעקב אבינו ע"ה, חגר היצה"ר את מתניו להלחם אתו בעוז. וידע בנפשו להיות נזהר שלא יתפתה עוד מאכילה ושתייה וגם שלא יפחד מן המכות. וכאשר יעקב אבינו היה בבחינת "איש תם יושב אהלים", לכן כאשר היצה"ר בא אליו להתחיל להטעים לו טעם עבירה, היה יעקב מדבק את נפשו בתמימות לבורא עולם, ועשה עצמו שאינו שומע כלום לכל הבליו, ואינו מבין כלל את לשון פיתויו. עד שראה היצה"ר שלא יוכל לנצחו כמו שכתוב "וישר אל מלאך ויכל לו" (הושע, י"ב, ה')

ולואת תדע שהעיקר הגדול בעבודה הוא כמו שכתוב "אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן" וגו'. כי צדיקי הדור נקראים משכנות הרועים, וכל צדיק בדורו עושה לו דרך סלולה חדשה לעבודת השם יתברך, כי הדרך שהיה בדור שלפניו כבר נודע לו ליצה"ר ויש לו עצות לזה. ואם תעשה היום מה שעשו בדור שלפניך לא עשית כלום.

צ'ין אדם לחברו

ולב אלמנה ארנין

סיפר יהודי אחד: בהיותו נער למד בישיבת סלובודקה בבני ברק, הוא היה יתום מאביו והתכונן לשהות בישיבה בימי ראש השנה, אך בערב ראש השנה הוא נקרא לפתע לחדרו של ראש הישיבה איש תנועת המוסר הרה"צ רבי אייזיק שר זצ"ל ששאלו היכן אתה מתכונן להיות בראש השנה? הילד נבהל מעצם השאלה והשיב בלחש "בישיבה". אז הסביר לו רבי אייזיק כי לא כן עליו לעשות, יש לך אמא אלמנה היא תבוא בראש השנה לבית הכנסת, מעורת הנשים תשלח מבט לעבר היכל התפילה, את בעלה היא לא תראה בין המתפללים, גם לא את בנה, ולבה יעגם עליה מאד, עליך איפוא לנסוע מיד הביתה ולהתפלל באותו בית כנסת שבו תתפלל אמך האלמנה. כאשר החל הבחור הצעיר להתחנן שברצונו לחוש בראש השנה את אוירת הישיבה, השיב לו רבי אייזיק שלא מצאנו בשום מקום כי חובה להרגיש אווירה של ישיבה, אבל יש פסוק מפורש שבו נאמר "ולב אלמנה ארנין".

כדי שיהודי לא יתבייש

מסופר על הגה"ק רבי חיים עוזר גרודיז'נסקי שהלך פעם ברחובה של וילנא, יחד עם כמה מתלמידיו, לפתע ניגש אליהם יהודי ושאל את הרב איך מגיעים לרחוב מסויים? למרות שהרחוב ההוא היה מרוחק, נטלו הגאון הגדול יד ביד והלך

עמו כמחצית השעה עד שהגיעו אל המקום המדובר, והראה לו את הכתובת המדויקת. שאלו התלמידים את רבי חיים עוזר: הייתכן, למה הקדיש רבינו ליהודי כל הרבה זמן? וכי אי אפשר היה לעשות כפי שעושים בדרך כלל, ולהראות לו את הכיוון, ובמקרה הגרוע, אם עדיין לא ימצא את המקום, יוכל לשאול בדרכו אדם נוסף, מדוע צריך הרב להטריח את עצמו בהליכה כה רב? השיב רבי חיים עוזר: וכי לא הבחנתם שיהודי זה מגמגם הוא, כבד פה וכבד לשון, בוש היה להציג את שאלתו בפני. אם לא הייתי הולך איתו יד ביד עד הכתובת המדויקת, היה נאלץ להתבייש עוד פעם ושוב פעם כדי להשיג את מבוקשו, וכדי לחסוך בוש מיהודי, שווה גם שווה לעשות את הדרך הארוכה שהלכנו עמו.

לפייס דעתה של אשתו

מסופר על הגה"צ רבי אריה לויין זיע"א, שפעם באו אליו בני זוג ששלום הבית אצלם לא היה מהמשובחים, כדי שישכין שלום ביניהם. לאחר שבסייעתא דשמיא עלה הדבר בידו, שיגר לו אותו אדם תרומה לישיבה. החזיר לו ר' אריה את התרומה בצירוף מכתב בו כתב: במקום שתשלח צדקה לישיבה מוטב שתקנה לאשתך בכסף זה בגדים ותכשיטים ותפייס את דעתה.

תלולא דצדקיא

שבת קודש ה' תשרי

זבולון בן יעקב משבטי י-ה

יום ראשון ו' תשרי

הרה"ק רבי אריה לייב הסבא משפאלע ב"ר

ברוך (תקע"ב)

הרה"ק רבי מרדכי ב"ר דוד מטאלנא (תרל"ב)

יום שני ז' תשרי

זבולון בן יעקב (ב' אלפים שי"א

יום שלישי ח' תשרי

הרה"ק רבי נח ב"ר מרדכי מלעכוויטש (תקצ"ד)

הרה"ק רבי אלעזר ניסן מדראביטש ב"ר משה

מאיהעל (תרט"ז)

יום רביעי ט' תשרי

הרה"ק רבי דוד הלוי מסטעפין ב"ר שמואל

(תלמיד הבעש"ט - תקע"א)

יום חמישי יום הכיפורים י' תשרי

רב אחאי בריה דרבה בר אבוהו (ד"א-רע"א)

הרה"ק רבי משה יצחק (ר' איציקל)

מפשעווארסק ב"ר נפתלי (תשל"ז)

הרה"ק רבי שמעון נתן נטע ב"ר משה מרדכי

מלעלוב (תש"ע)

יום שישי י"א תשרי

רב טביומי דהוא מר בר רב אשי (ד"א-רכ"ה)

רב הונא בריה דמר זוטרא (ד"א-רכ"ז)

הרה"ק רבי צבי אריה מאליק ב"ר גדליה

(תקע"ב)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצונה הלכות

מאת הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודר" רספורם יוסף הרש"ם על המצוות.

שמיעת קריאת התורה (ד')

א) אפילו נכנס במקרה לבית הכנסת כדי לחפש אדם מסוים, או לאסוף צדקה, אסור לו לצאת כשהספר תורה פתוח, והיוצא הוא בכלל עוזבי ד' יכלו, רחמנא ליצילן. (כף החיים, אר"ח סימן קמ"ו, ס"ק ג')

ב) נהגו המדקקים להתנועע בשעה שקורין בתורה, דוגמת התורה שניתנה ברתת. (רמ"א אר"ח, סימן מ"ח, סעיף א')

ג) יש למנוע מגבאי בית הכנסת ומשאר גבאי צדקה לאסוף צדקה בשעת קריאת התורה, משום שמבלבל דעת השומעים. (פמ"ג אר"ח סימן תקס"ו, במשכצות זהב, ס"ק ג', מ"ב סימן צ"ב, ס"ק ל"ו)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לזכות הרה"ג ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א ומשפחתו הי"ד לגמר חתימה טובה ושנה טובה ומבורכת בכל מילי דמיטב

גמר חתימה טובה ושנה טובה ומבורכת לכ"ק מן אדמו"ר עט"ר שליט"א לכל הגלוים אליו ולכל בית ישראל

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֶשֶׁת וַיִּלֶךְ - וַאֲפִילוּ בְהִסְתָּרָה

"וְאֲנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה" (דברים לא, יח)

בעוונותינו הרבים בדור האחרון לא רק שהתקיים הסתר בתוך הסתר אלא גם הסתר בתוך גילוי, שכן גם בשעה שהקב"ה עושה עימו ניסים ונפלאות למעלה מדרך הטבע ומציל אותנו בכל יום, עדיין אנחנו נשארים אדישים ותולים את הכל בדרך הטבע.

אנחנו צריכים להפנים שעצם קיומנו בכל יום הוא בגדר נס גמור. יש המייחסים זאת אל בני אנוש בשר ודם אשר בחציר יתנו. ולא שמו אל ליבם להשכיל ולהבין שהכול מאיתו יתברך בכל רגע ורגע.

צא ולמד ממה שהקפידה התורה הקדושה: **"וְאִמְרַתְּ בְּלִבְבְּךָ כִּחֵי וְעַצְמְךָ יְדֵי עֲשֵׂה לִי אֵת הַחֵיִל הַזֶּה"** (דברים ח, יז). **בְּלִבְבְּךָ** דייקא, היינו אפילו ללא שהעלה זאת בפרסום ועל דל שפתינו, **"לֹא יֵאבְּהָ ה' סֶלַח לּוֹ"** (דברים כט, יט) כמו שהתבאר שם בפסוקים.

כאשר הקב"ה עושה עימו ניסים ונפלאות, התביעה עלינו היא רבה יותר, מכיון שהקב"ה מראה לנו בחוש את גדולת הנהגותיו יתברך שמו. צריכים להיזהר שלא נעלים עינינו ח"ו. עלינו להפנים את דברי הרמב"ן (סוף פרשת בא) שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שיאמין בכל דבריו ומקרויו שכולם ניסים ואין בהם טבע ומנהגו של עולם כלל.

בברכת שבת שלום וכתביה וחתימה טובה הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

הצלחה בגור"ר
יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה
אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאנט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומר בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא
גלית בת מסודי אליהו דריר בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה
מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחמיה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעימה בת שרה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

הגאון מווילנא זצוק"ל הקשה: מהו כפילות הלשון 'הסתַר אסתִיר'. ועוד לכאורה היה ראוי לכתוב בלשון 'הסתר הסתיר' או 'אסתר אסתיר'?

וביאר בזה הלשון: "אך הנה ידוע שאומה הישראלית עם קדוש, וכשיד ה' נוגע בהם ח"ו יכולים לשבר מחיצות ברזל המפסיקות בינם לבין אביהם שבשמיים. אך נרפים הם נרפים לבקש מאלוקינו על זאת, בחושבם כי מקרא הוא על פי סידור הטבע, ולא על ציווי ההשגחה, וזהו ואנוכי הסתר- דבר זה מאיתם, אסתיר פני מהם- רצה לומר שאסתיר מהם שלא יבינו שלכן באה להם הצרה הזאת על שהסתרת פני מהם, ולא יבקשו רחמים כדי שיקבלו עונשם, כי אלמלא יבינו יבטלו בתפילתם את הגזירה."

ביאור דבריו, שיש שני סוגי הסתרת פנים: **האחד-** עצם הגזירות שמביא הקב"ה על ישראל. וההסתר פנים השני הוא, שעם ישראל לא ישימו אל ליבם שכל הצרות שהם עוברים באו להם מחמת הסתר פנים של הקב"ה, אלא יתלו הכול בטבע ולכן לא ישובו בתשובה ולא יתפללו לה' יתברך, והוא הנקרא בספרים הקדושים **הסתרה שבתוך ההסתרה.**

דהיינו, שגם בהסתר הקב"ה נעלם מאיתנו. ממילא ימשיכו לסבול הלאה את עול הגלות והצרות, ואילו היו מתבוננים ע"י תשובה ותפילה היו שוברים את כל המחיצות המפסיקות בינינו לבין קוב"ה. (הדברים התבארו בספר ביאורים והנהגות למרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א).

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

הצלחת דביר בן נלי רחל
זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב
לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

זמני לכת

י"ג	18:16	19:27	20:12
ת"א	18:34	19:25	20:09
מ"ט	18:35	19:26	20:11
כ"א	18:35	19:26	20:10

שואל ומשיב בהלכה - יום כיפור

מה הן הלכות יום כיפור?

סלסה ?

תשובה !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

בתפילת שחרית בערב יום כיפור לא אומרים תחנון וכן נוהגים לעשות התרת נדרים. לא עושים מלאכה בערב יום כיפור. מי שעושה מלאכה בערב יום כיפור- אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם. מנהג טוב לטבול במקווה בערב יום כיפור (ללא ברכה). מי שאינו יכול ללכת למקווה, ישפוך על עצמו שנים-עשר וחצי ליטר מים. אם אינו יכול לעשות זאת, ישהה תחת הטוש במקלחת, עד שישער עליו כמות של שנים-עשר וחצי ליטר.

יום כיפור לא מכפר על עבירות שבין אדם לחבירו עד שיפייס את חבירו. אדם שביקש מחילה, וחבירו אינו רוצה למחול לו, יחזור לבקש מחילה ממנו עד שלוש פעמים ובכל פעם יקח איתו שלושה אנשים. אם חבירו עדיין מסרב למחול - אינו חייב לפייס אותו. אם הוא פגע ברבו, יחזור לבקש מחילה אפילו אלף פעמים, עד שיתפייס. מכל מקום, לא יהיה אדם אכזרי מלמחול שכן כל המעביר על מידותיו- מעבירים לו על כל פשעיו. חובה קדושה לבקש סליחה מהוריו ומרבותיו. הבעל והאישה ימחלו זה לזה. טוב שיאמר: "אני מוחל וסולח לכל מי שחטא כנגדי בין בגופי ובין בממוני".

נוהגים להתפלל תפילת מנחה בעוד היום גדול, כלומר בשעה מוקדמת. בתפילת העמידה אומר את הפסוק: "ה'י' לְרַצוֹן אֶמְרֵי פִי וְהִגְיוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ ה' צוּרֵי וְגֹאֲלֵי" (תהלים יט, טו). לאחר מכן יאמר וידוי 'על חטא', כפי שנדפס במחזורים. יש נוהגים שילקו אותם ל"ט מכות ברצועה ומתוך כך יתעורר לעשות תשובה.

ילך לביתו ויאכל סעודה מפסקת. יש לפרוש מכל חמשת העינויים: אכילה ושתייה, רחיצה, סיכה, נעילת נעלי עור ותשמיש המיטה לפני שקיעת החמה. (מצווה מהתורה להתחיל בכל דיני התענית לפני שקיעת החמה. ראוי לנהוג כך לפחות רבע שעה קודם שקיעת החמה).

מצווה להדליק נרות ליום כיפור. לפני ההדלקה יש לברך "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים". לא מברכים את ברכת 'שהחיינו' על ההדלקה, אלא רק לאחר חליצת נעלי העור, מכיוון שבברכת 'שהחיינו' מקבל על עצמו את קדושת יום כיפור. נוהגים להתעטף בטלית קודם שקיעת החמה (כדי שיוכל לברך עליה). מתפללים את כל תפילות יום כיפור בטלית כדי שיתפלל בכוונה ובכבוד ראש.

כולם חייבים להתענות ביום כיפור. גם נשים מעוברות ומניקות חייבות להתענות. אסור לרחוץ במים ביום זה. אסור להושיט את אצבעו במים. לא אסרו רבותינו אלא רחיצה של תענוג, אבל אם היו ידיו או שאר גופו מלוכלכים- מותר לרחוץ אותם מכיוון שאין זו רחיצה של תענוג. לא ישטוף את פניו או את פיו. ביום כיפור בבוקר יטול את ידיו לסירוגין עד סוף קשרי אצבעותיו בלבד ויברך על נטילת ידיים.

אהבת הזולת

כשאנחנו קוראים סיפורים על הנהגותיהם של גדולי הדור, מעבר לעובדה שאנחנו מתפעלים משקידתם העצומה בתורה הקדושה אנחנו מגלים אלו מידות מופלאות הם סיגלו לעצמם ואהבת הבריות העצומה שיש להם לכל אדם ואדם. להלן סיפור מופלא המעובד מתוך 'לב שלום' אותו סיפר הגאון הצדיק רבי שלום הכהן שבדרון זצ"ל (הידוע כ'המגיד הירושלמי'):

כשהייתי אברך צעיר לימים רציתי מאוד להכיר את גדולי הדור וצדיקיו כדי ללמוד מדרכם. שמעתי על הגאון רבי לייב חסיד זצ"ל, שהיה מפורסם לצדיק וחסיד בעיירת קלם. החלטתי ללכת ולהכיר את אותו גדול דור מקרוב. הלכתי לביתו ונקשתי על הדלת. שמעתי מתוך הבית כי מישהו רץ לפתוח את הדלת.

כשנפתחה הדלת ראיתי כי מי שרץ לפתוח את הדלת היה הצדיק רבי לייב חסיד זצ"ל בכבודו ובעצמו, שכיוון ששמע נקישות בדלת תיכף ומיד רץ לפתוח. הצדיק לא המתין שמישהו מאנשי ביתו יגש לדלת הבית כדי שהמתין לא יתעכב יותר מדי. בעוד אני משתאה על מעשה הצדיק, הרב השיט לי את ידו בברכת 'שלום עליכם' נלבבת עד מאוד. הוא אחז בי בשתי ידיו ומשך אותי פנימה לביתו.

כשנכנסתי לבית, הרב הניח את ידו האחת על שכמי כאילו הייתי ידיד נעורים שלו מימים ימימה, והחל מתהלך איתי בחדר שלו. השאלות זרמו מאליהן: "מה נשמע?", "מה אתם עושים?", "איך אתם מרגישים?". כך שוחח איתי כשחיוך על פניו וידו על שכמי במשך כעשרים דקות ואני תוהה שמה מחליף אותי באדם אחר. רק לאחר מכן פנה אלי ושאל: "כעת תאמרו לי בבקשה, מי אתם?". הרי שלא ידע ולא הכיר אותי ולמרות כל זאת התנהג עימי כאילו אני חבירו מימים עברו.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

שאלות בהלכה

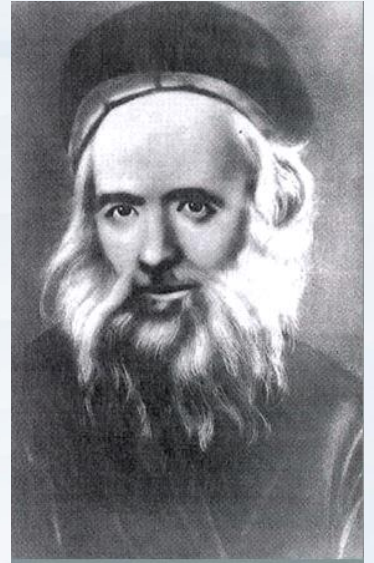
נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב יוסף זכריה שטרן זצ"ל

הגאון הרב יוסף זכריה שטרן זצ"ל - נולד בשנת ה'תקצ"א (1831) בניישטוט-שאקי שבפלך סובאלק (פולין). כבר בילדותו ניכר בכח שקידה עצום והוא הצטיין בחידושי המופלאים. בהיותו כבן שלוש-עשרה הוא התייתם מאביו. לפני שמלאו לו 18 שנים התחתן. חותנו הגאון הכתיר אותו: "גאון ישורון אשר חכמתו בחוץ תרונן. עוקר הרי הרים וטוחנן בפלפוליו לשברים סיני בקודש נודע בשערים" וזאת כשהיה רק בן 18. בגיל 20 התמנה לרב ביאשינובקה. לאחר כעשר שנים התמנה לרב בשאוולי. בתפקיד זה החזיק במשך 43 שנה עד יומו האחרון. כל ימיו היה חולני וכמעט שלא ירד ממיטת חוליו. מפאת מחלתו יצא רק לעיתים נדירות מפתח ביתו. לתפילת מנחה היה מגיע לביה"כ בקושי רב ועשה כן מכיוון שביתו היה קרוב מאוד לביה"כ. בשבת מניין אנשים היו מתפללים בביתו.

איש אמת. ענוותן מופלא. כשראה את התארים שהיו כותבים לו היה צועק וקובל על כך. התפרסם מאוד בשל זכרונו הפנומנלי. כונה 'הרב הזוכר' ו'הגאון מווילנא השאוולי'. הצטיין בבקיאות עצומה ומעמיקה בכל ספרות התלמוד וההלכה, הראשונים והאחרונים. זכה להערכה רבה מגדולי דורו. מכל החוגים הפנו אליו שאלות, ביניהם: הגאונים הרב חיים חזקיהו מדיני, הרב אליהו דוד רבינוביץ 'תאומים ועוד. הרב יצחק יעקב רבינוביץ מפוניביז' שהגיע ללוויה, הספיד אותו ואמר: "**בקר זה גנוזים עכשיו ש"ס בבלי וירושלמי, ספרא ספרי תוספתא מכילתא, ראשונים ואחרונים**". נפטר ב-י"א תשרי ה'תרס"ד (1904). חי כ-73 שנים. ציונו בשאוולי שבליטא.

אביו: הגאון ר' נתן (כונה 'רבי נתן ראש הברזל'. שימש כרבה של בניישטוט-שאקי, בולדיסלבוב וקהילות נוספות במשך כארבעים שנה).
אשתו: מרת רבקה (בת הגאון ר' מרדכי גימפל יפה).
מרבתי: אביו, הגאון ר' נתן. **בנו:** ר' שמואל. **בנותיו:** מרת חיה קיילא (נישאה לר' יעקב דב רפפורט רב בזיימל וכפר סבא), מרת יוכבד (נישאה לר' אשר ניסן לויטן, רב וראש ישיבה בשאוולי. בהמשך שימש כאב"ד בברונקס, מראשי 'אגודת הרבנים' בארה"ב), מרת רחל (נישאה לר' מרדכי זק"ש).
מספריו: **יזכר יהוסף** - על ברכות וסדר מועד ונשים, שו"ת על אורח-חיים בשו"ע, ביאור על חמש מגילות, ביאור על הגדה של פסח. השאיר כתבי יד רבים, ביניהם: הגהות על תלמוד בבלי, ירושלמי, משניות, הגהות וחידושים על ה'יד החזקה' ו'ספר המצוות' לרמב"ם, חיבור על סוגיות וכללי הש"ס, חיבור על התנ"ך, ביאור על מורה נבוכים, הגהות על 'ספר חסידים', ביאורים והגהות על פיוטים ועוד. הספרים וכתבי היד כוללים כארבעים ספרים מלבד שו"ת עצום ואלפי גליונות של חידושי תורה שנשרפו בשואלי ב-ט' באב ה'תר"ל.

אם אחד הגיע לרבינו אחד משכניו בריצה. הוא סיפר כי אשתו חלתה ל"ע במחלה אנושה והרופאים לאחר בדיקה אמרו כי קיצה קרב ואין לרופאים אין שום יכולת להושיעה. רבינו נענה מיד ואמר: "מה? הם מייאשים? וכי הם נהיו בעלי-הבית החדשים על החיים?! תדע לך כי הם טועים! אשתך תחיה! ולא זו בלבד אלא היא תחיה עוד חמישים שנה!!!".

הגאון הרב שלום שבדרון ה'מגיד הירושלמי' העיד שהרב מרדכי גימפל וולק סיפר לו, כי שהיה באמריקה הוא פגש באדם שנולד בליטא. הלה סיפר לו כי האישה שברך אותה רבינו היא אימו. אימו פעם אחת חלתה מאוד. רצו בניה להזמין רופא לבית. אולם היא אמרה בביטחון, בשמחה ובידיעה כי עדיין יש לה עוד שנתיים לחיות ואין כל צורך בהזמין רופא!

לאחר שנתיים פגש שוב את האיש שאמר לו, כי ברכתו של הרב התקיימה במלואה. בדיוק כשנגמרו חמישים שנה, האישה כבר הייתה זקנה. היא כינסה את כל ילדיה וצאצאיה וסיפרה להם שוב את כל הסיפור ואמרה להם: "**היום מלאו לי חמישים שנה בדיוק מאותו היום בו רבינו הבטיח לי שאחיה עוד חמישים שנה!**". היא ציוותה את צוואתה האחרונה, בירכה את כולם ונפרדה מהם. לאחר מכן היא נכנסה למיטתה ומיד השיבה את נשמתה ליוצרה!

בימים ההם היה נהוג שמוכרי ספרים היו סובבים בעיירות. הם היו נכנסים לביהמ"ד, פותחים שם את חבילות הספרים, מסדרים אותם על השולחן ליד כניסת בית-המדרש ומוצאים שם את לקוחותיהם. רבינו פעם כשנכנס להתפלל מנחה בביהמ"ד הוא ניגש לשולחן מוכר הספרים וראה ספר שעניין אותו. רבינו עמד על מקומו הציץ בו כמה רגעים. לאחר מכן שאל את המוכר למחיר הספר והחזיר לו את הספר וגם עשר קופיקות שדרש המוכר בעדו. מוכר הספרים תמה על מעשה הרב ושאל: "מפני מה רבינו החזיר את הספר וגם שילם עבורו?". רבינו ענה לו: "**עברתי על הספר ואני יודע את כל מה שכתוב בו. מעכשו אין לי יותר צורך בו, לכן אני חייב לשלם לך עבורו**".

רבינו נכנס באחת הפעמים להתפלל מנחה בבית-המדרש ולקח ממוכר הספרים ספר מסוים. לאחר מספר דקות החזיר אותו. דבר זה הפנה את תשומת ליבם של המתפללים. נמצאו ביניהם סקרנים שהחליטו לבחון את רבינו ולהיווכח אם באמת הוא יודע את תוכנו של הספר. הם ניגשו למוכר הספרים, קנו את הספר ולמדו אותו במשך זמן רב עד שידעו את תוכנו בעל-פה. לאחר מכן הם נכנסו לרבינו ושוחחו עימו בעניין הנידון. תמיהתם היתה גדולה עד מאוד כשנכחו לראות שהרב יודע את תוכנו של הספר בעל-פה.

זקני הדור בשאוולי סיפרו: כשהיה רבי יוסף זכריה מועמד לרבנות בשאוולי הוא דרש בשבת בבית-המדרש הגדול. כשעלה על הבימה לדרוש, רבינו פנה לשמש וביקש ממנו שיביא לו גמרא - "לא משנה איזה מסכת". אחד מגדולי התורה שבעיר בשם ר' שמואל הלמן עמד באותו הזמן על יד הבימה. כשהשמש הוציא מארון הספרים את מסכת פסחים להגישה לרבינו, לקח ר' שמואל הלמן את הגמרא מידו, דפדף ועשה קמט בדף כ"ט.

הוא רצה שרבינו יגיד את חלוקה דרבנן בעניין כל איסורין שבתורה בין במינו בין שלא במינו בנותן טעם. השמש הגיש את הגמרא לרבינו וזה פתח בהלכה באותו עמוד, אבל בעניין אחר לגמרי. רבינו עמד על דברי התוספות 'אין פורץ את הקדשים' ודרש בהלכה במשך שלוש שעות רצופות. כל שומעיו היו מרותקים לדבריו ולגאונותו.

הגאון רבי מאיר רובינזון מרדושקביץ סיפר שפעם אחת הגיע לשאוולי ונכנס להקביל את פני רבינו. כשראה אותו הצדיק, החזיר לו שלום תפשו בדש בגדו ופתח את פיו בדבר תורה שארך כשלוש שעות רצופות!

כחו של ויתור

מה יעלה בדינך."

לא עבר זמן רב ולפתע רואה הוא קרונות רבים, שחורים ומלוכלכים כפחם. מלאכי חבלה עומדים על גביהם ומנהיגים אותם.

כששאל את המלאכים לפרש הדבר, הם הסבירו לו, כי אלו הם מעשיו הלא טובים שעשה במהלך כל השנה. עתה הם מביאים את העגלות לפני בית-דין של מעלה כדי שהם יפסקו מה יעלה בדינו.

העשיר התלווה אליהם עד שהגיע למושב בית הדין. שם ראה ששמים את כל המצוות והמעשים הטובים שעשה בכף המאזניים וכנגדם בכף השנייה שמים את העבירות הרבות אשר עשה.

מעשיו הרעים היו מרובים משמעותית ממעשיו הטובים, ולכן הכריע את הכף לרעה רח"ל. אב בית הדין של מעלה רצה לפסוק את דינו למיתה ל"ע.

מידוענו רעד כולו. ברגע זה שמע כי רוצים לגזור עליו מיתה באותה השנה. באותו הרגע הופיע מלאך מליץ של רחמים, ושאל את בית-הדין: "מדוע לא ישקלו לו גם את היסורים שהתייסר העשיר במשך השנה?".

טענה זו התקבלה בבית-דין של מעלה. לפתע הובאו עגלות משא של יסורים וצרות רבות שסבל במשך כל השנה כולה והעלו גם אותן על כף המאזניים.

אולם גם אלו לא הצליחו להכריע את המשקל לטובה ונשאר בספק השקול. הדיינים הסתפקו מה לעשות עם אותו העשיר וכיצד לפסוק את דינו.

המלאך המשיך לסנגר על העשיר וביקש שיבדקו האם במשך השנה העביר על מידותיו ולא עמד על שלו. מעשים אלו עשויים להכריע את הכף לטובה.

מיד ראה איך שגרם המלאך לגבאי של בית-המדרש לטעות ולמכור את מקומו גם לחבירו.

רק עכשיו הבין כי כל מטרת הטעות היתה לנסות ולבדוק אותו האם יסכים לוותר ויעביר על מידותיו בכך יוכלו לפסוק את גזר דינו לטובה.

תיכף כשראה כך, התחיל לצעוק בקול באמצע השינה: "אני מוותר על מקומי! אני מוותר על מקומי בלב שלם!", והוא התעורר מבועת משנתו.

העשיר רץ באמצע הלילה לגבאי ואמר לו, שהוא מוותר על מקומו ומוכן שהגבאי יבחר עבורו אפילו את המקום הגרוע ביותר בכל בית-המדרש.

לעולם לא נבין עד כמה חשובה היא מידת הויתור. לו היינו יכולים לראות מהו השכר העצום שמגיע בשמיים ועד כמה יש בכוח הויתור לשנות גורלות ולפדות מאפלה לאורה- אין ספק כי אז היינו משתדלים בכל כוחינו להידבק במידה מופלאה זו.

בבית מדרשו של המקובל האלוקי הגאון הצדיק הרב שלום מזרחי שרעבי זיע"א (המכונה הרש"ש הקדוש. זכה וחיבר מספר ספרים חשובים בקבלה, ביניהם 'פירוש והגהות השמ"ש' על כתבי רבינו האריז"ל, 'רחובות הנהר', 'נהר שלום' וכיו"ב) פעם גבאי בית הכנסת מכר בשגגה מקום מכובד אחד לשני עשירים.

כאשר הגבאי שם לב לטעות שעשה, הוא לא ידע מה לעשות כיוון שלא היה מקום נוסף מכובד בחשיבותו אליו ניתן היה להעביר את אחד העשירים.

כשלא מצא שום פיתרון, נאלץ בליט ברירה לפנות לשניהם. השמש סיפר בצער רב מה שאירע וניסה לדבר על לב הרוכשים. הוא ביקש שאחד מהם יוותר על המקום שקנה לטובת חבירו.

ידועים דברי החכם מכל אדם: "ועשיר יענה עזות" (משלי יח, כג). לצערו הרב שניהם הבהירו לו באופן שלא משתמע לשני פנים, כי כיוון שהם שילמו טבין ותקילין וממיטב כספם עבור מקום מכובד זה הראוי למעמדם- הם אינם מוכנים לוותר על המושב שרכשו ועליו למצוא פיתרון לבעיה שנוצרה.

הגבאי המשיך להפציר ולהתחנן בפניהם. למרות השתדלויותיו המרובות אף אחד מהעשירים לא הסכים בשום פנים ואופן לוותר על מקום הכבוד.

בליל ראש השנה, 'למזלו' של השמש, היה בית המדרש ריק במקצת. הוא הצליח למצוא מקום מכובד אחר כדוגמת הראשון.

שני המקומות היו מרוחקים, אחד מהם היה בדרום והשני בצפון. הוא שוחח עם העשירים. אחד מהם הסכים לשבת באופן חד פעמי במושב זה.

העשיר שקנה את המקום וישב במקום השני חלם בלילה שהוא רואה עגלות משא מפוארות עוברות לידו ומלאכי רחמים מנהיגים את העגלות באור פנים.

העשיר ניגש לאחד המלאכים ושאל: "מה הם עגלות מפוארות אלו? מה הן נושאות בתוכן ולאן פניכם מועדות?". המלאך השיב לו, שביום הזה עוברים כל יושבי תבל לפני בית דין של מעלה.

"אנחנו מוליכים עכשיו את כל המצוות והמעשים הטובים שעשית בשנה זו לפני בית דין של מעלה כדי שהם יחליטו

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב יחיאל בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רג'ניה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברקוב דב ז"ל
אביבה בת איירין ע"ה	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה
דב בן יצחק ז"ל	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה
סוליקה בת עישה ע"ה	יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה
סלים בן פרחת ז"ל	רחל רפאת בת השמת ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל
יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחת ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל	מרים בת שרה ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	אביבה לוי ע"ה
אברהם בן טובה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	מסעוד בן יקוט ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה
דוד בר חטיבה ז"ל	חי זיזי בן קלרה ז"ל
חוה בת יעקב צבי ע"ה	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
יצחק יצקן בן רחל ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה
ברכה בת מרדכי ע"ה	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
יעקב בן נעמה ז"ל	אורה בת נעימה ע"ה
שרה בת מורברי רחל ע"ה	דוד יצחק בן פרחת ז"ל
אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

יום כיפור

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת וילך - שבת שובה

- א פני ביום ההוא - כי אתה עמדי.....
- ד מלך אוהב צדקה - ריבוי הצדקה וחסד בימים אלו.....
- ה דרשו ה' בהמצאו - ולא להיות כשוטה המאבד מה שנותנים לו.....
- ה מה לך נרדם - לנצל כל רגע ורגע.....
- י קראוהו בהיותו קרוב - כח התפילה בימים אלו.....
- יג מודה ועוזב ירוחם - סגולת המכיר שחטא ומודה על האמת.....
- יד גדולה תשובה - במעלת התשובה, לכל איש ישראל באשר הוא.....
- יח שבת בו תשוב - שבת שובה.....

יום הכיפורים

- כ שבעת ימים קודם - ענין ההכנה לקראת יוה"כ.....
- כ זה כפרתי - מנהג כפרות.....
- כ כל האוכל ושותה בתשיעי - מצות אכילה בערב יוה"כ"פ.....
- כב עד שירצה את חברו - יום עזיבת קנאה ותחרות יום שימת אהבה ורעות.....
- כד ומי מטהר אתכם - ענין הטבילה בעיו"כ.....
- כה כי גדול יום ה' - תוקף קדושתו ועיצומו של יוה"כ"פ.....
- כו לפני ה' תטהרו - טהרת היום.....
- כח אשריכם ישראל - תשובה מתוך שמחה.....
- ל והתוודה - מצוות וסגולת הווידוי.....
- לב והיה לפניך ערב - בשגב זמן כניסת יום הכיפורים.....
- לג תענו את נפשותיכם - סגולת התענית.....
- לד בעת נעילת שער - תוקף זמן נעילה.....

וילך - שבת שובה

פני ביום ההוא - כי אתה עמדי

בהמשך הכתוב 'ואנכי הסתר אסתיר', וביאר הרה"ק הרבי ר' בונים מפשיסחא זי"ע (תורת שמחה אות קפ), כי זה כלל גדול ביסודות האמונה הטהורה, שלעולם הקב"ה אינו 'עוזב' את בני ישראל, וכדכתיב (תהלים צד יד) 'כי לא יטוש ה' את עמו ונחלתו לא יעזוב', בכלל ובפרט, וגם בשעת 'חרון אף' וכשמוצאים אותו צרות רבות ורעות חלילה לו לומר 'עזבני ה' זה' שבחני'*, ואדרבה, זה עצמו שהוא חושב שסילק הקב"ה שכינתו מעליו,

בפרשתן (לא י-יח), וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, הקשו הראשונים, שאם אכן הוא יודע שכל צרותיו הם בעבור שאין אלוקיו בקרבו - הרי הוא מכיר בחטאו, ומדוע ממשיכה עליו מידת הדין, וכדכתיב

א. מעשה נפלא אירע לאחרונה, וכפי ששמעתי מידיד נאמן צדיק וחסיד ששמע מבעל המעשה - אברך חשוב העמל בתורה ת"ח בן ת"ח בן בנו של ת"ח, הלה החל להרגיש באמצע ה'סדר' (בשעות הבוקר) כאב שיניים ההולך וחזק, והואיל וידע כי בבית הוריו שבעי"ת ביתר נמצאת תרופת פלא, המשככת כאבי שיניים עד להפליא, לכן יצא מהיכל 'הכולל' והתקשר לבית הוריו וביקש מאמו הרחמנית שתשלח אליו את התרופה לבית תלמודו שבירושלים, וחזר לתלמודו. כשסיים חק לימודו בסוף 'הסדר' ועדיין לא הגיעה לידו ה'רפואה', התקשר בשנית לאמו ושאל אותה האם שלחה מה שביקש ממנה, השיבה בהן - שלחתי ה'חבילה' עם פלוני המשמש כ'שליח' לפרנסתו, מיד פנו אל השליח לברר אצלו איה מקומו... ענה הלה, עשיתי כל אשר נצטוויתי, וכבר מסרתי את התרופה אל האיש אשר אליו נשלחה, אך האברך טען, איני יודע מה אתה סח, מעולם לא הובאה התרופה לידי, ענה השליח, הנה למספר טלפון פלוני התקשרתי ומסרתי את החבילה לבעליה, דרשו וחקרו היטב ונתברר כי השליח 'טעה' במספר הטלפון, ושינה את המספר האחרון למספר הסמוך למספר של האברך, ואל מי הגיע - אל אברך אחר הלומד בכולל בבנין הסמוך למקום לימודיו של האברך בעל המעשה, ולו נתן את ה'משלוח', ולפלא, הלה סבר וקיבל והודה בפה מלא, בספרו כי תקפוהו לפני זמן כאבים עזים בשיניו - כאב כל יתואר ובלתי נסבל, ומשלא מצא לעצמו מקום מנוחה נשא עיניו השמימה, וכה אמר, אבי שבשמים, שמע קולי חוס ורחם עלי וקבל ברחמים וברצון, חמל נא, רחם נא ושלח לי במהרה תרופה לשכך את הכאב האיום המפלח כל אבר שבגופי... ותוכ"ד צלצל הטלפון שבכיסו, ואמרו לו מהצד השני של הטלפון - 'בידי סממני מרפא לשיניים' עבורך, נטלם ורווח לו. מששאלוהו, מה חשבת, כיצד אירע הנס... היאך לא הבנת שיש כאן טעות הניכרת ומוכחת, ענה האיש, האמת אגיד, לא חשבתי מאומה, יסוריי העבירוני על דעתי... (מרוב הכאבים והייסורים לא חשב כלום, אלא היה נראה לו כדבר פשוט ששלחו לו את ה'ישועה' מן שמיא).

ומלבד גודל ההשגחה הפרטית המופלאה, כיצד סיבב הקב"ה להביא לו את הישועה, באופן שהביאו משמיא 'כאב שיניים' על עוד אברך (שלא בחזק כ"כ), והלה יתקשר לאמו, ומקום לימודיהם בסמיכות (בכדי שלא יבחין השליח בטעות) ולא עוד אלא שגם מספר הטלפון שלהם דומה עד לאחת... גם נלמד מכאן על כוחה של תפילה מעומק הלב להחיש את ההצלה והתרופה, אך לענייננו נתבונן בתוקף ההשגחה היתירה שיש על האדם בעת צרתו, וכמו שנאמר (שמות ג ז) 'כי ידעתי את מכאוביו, ובכל צרתם לו צר. הוסיף ה'מספר' חיזוק נפלא בדרך מליצה, כי ההבדל וההפרש בין שני האברכים, הראשון סמך על 'אמו'... והשני סמך על 'בורא כל עולמים'...

ויחדיו יהיו תמים, לימוד שני העניינים גם יחדיו נלמד ממעשה נוסף - מעשה נפלא ששמענו מבעל המעשה בכבודו ובעצמו, המוכר 'תוכנות מחשב' (computir programs) לניהול תלמידים בישיבות, לפני כשנה נקרא האיש לאחד הישיבות, להראות להנהלת הישיבה את התוכנה, בתוך הדברים רצה להראותם כיצד ניתן להדפיס ע"י התוכנה 'מכתבים' להורי התלמידים באופן אוטומטי, לקח האיש את רשימת התלמידים שנרשמו לקראת השנה החדשה, והדפיס 'אישור קבלה' לאחד השמות שהיה ברשימה, המשגיח שראה את הדף הנדפס, שחק ונענה בדרך אגב ואמר, בחור זה לא נתקבל להמנות כתלמידו, אבל מאי נפק"מ, הרי הדף נדפס רק לצורך 'דוגמא', להראותם כיצד משתמשים בתוכנה... כעבור יומיים, ישב 'פקיד' במשרד (אפיס) הישיבה והדפיס מכתבים להודיע להורים המאוששים שבניהם נתקבלו לישיבה, ומשנהו הכניס את הדפים ל'מעטפות' (Envelopes) ושלחם לבית הבחורים, הלה שראה עוד

באר הפרשה - וילך - שבת שובה

וכבר אינו משגיח עליו, הא גופא נחשב לחטאי, ועל כן 'ואנכי הסתר אסתיר פני'. כי על האדם לדעת שהקב"ה נמצא אתו בכל מצב, 'וגם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי'.
 וכך דרש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פורים ד"ה אסתיר) את לשון הכתוב ואנכי הסתר אסתיר - פני ביום

ההוא, כלומר, שגם כשה'הסתר' כפול ומכופל עדיין פני ביום ההוא, שהקב"ה נמצא בתוך כל ההסתר, ושוכן על האדם ששרוי בחשכה ר"ל. וכמו שפירשו בלשון הכתוב (ישעיה מה טו) 'אכן אתה א-ל מסתתר, שגם בשעה שנדמה כי א-ל מסתתר ידענו כי אכן אתה נמצא עמנו ומשגיח עלינו'.

דף כיו"ב על השולחן, הכניסו גם כן למעטפה ושלחה לבית הבחור, למחרת התקשר המשגיח לאותו אברך המוכר תוכנות, ואמר לו... אינך יודע מה עשית לי... על בחור זה ישבנו רבות והחלטנו שלא לקבלו מחמת כמה סיבות (קהילה שהוא שייך אליה וכיו"ב) אף שההורים הפעילו אלינו לחץ אדיר לקבלו, ואילו אתמול נשלח אליו הביתה מכתב המבשרו מטעם הנהלת הישיבה שהם מקבלים אותו ב'שתי ידיים', וכיצד אירע הדבר, כי בטעות נשתרבב אותו דף שהדפסת להראות לנו ל'דוגמא' בעלמא... ונשלח כאילו אמיתי הוא, הבחור והוריו שמחו עד השמים וכבר פנו להנהלת הישיבה לסדר את כל העניינים - תשלום וכו', והפקיד ענה להם, אינני רואה את שמו של הבחור הלז ברשימת ה'תלמידים', אך הם בשלהם, בידינו מכתב שנתקבל מטעם הישיבה המבשרנו בשורות טובות... בירר ה'מזכיר' אצל המשגיח, ואז נתבררה הטעות. אך המשגיח הבין ש'את הנעשה אין להשיב', אי אפשר להסביר להורים כי אך 'טעות' בעלמא אירע עם שליחת המכתב אליהם, ומוכרחים אנו לקבל את הבחור - מלאך... בע"כ יענה אמן.
 עתה, אחר שנה נקראתי שוב להנהלת הישיבה לסדר להם כמה עניינים בניהול המחשבים, בהיותי שם שאלתי את המשגיח בדרך אגב, מה שלום אותו הבחור ש'הכנסתי' לישיבה במעשי... ענה המשגיח, אשריו ואשרי ילדתו, הננו חבים לך הכרת הטוב על שגרמת לנו להכניס בחור חשוב כמותו וכו', הוא תורם רבות לכל ה'מצב' של הישיבה, עברתי על הרשימה של התלמידים, ובו נכתב ה'כתובת' (אדרעס) של הבחור וראיתי שהנני מכיר היטב את אביו, מיד התקשרתי לאביו, ומסרתי לו על 'שמועות טובות' ששמעתי מפי המשגיח על בנו, ובתוך כך שאלתי את פיו, הגידה נא לי, כיצד הצלחת להכניס לישיבה... ענה האב ואמר, האמת אגיד, אין זה אלא 'נס גדול', כי רבות פעלנו שיסכימו להכניסו, והעלינו חרס בידינו, עד שבילילה אחד נסעתי עם נו"ב לכותל המערבי, שם ישבנו גם בכינו, 'זה בקרן זוית זו וזה בקרן זוית זו', כל הלילה התפללנו מעומק לבנו בדמעות שליש להצלחת בנינו החשוב, כי ידענו שהוא בחור חשוב עד למאד, ו'מגיע' לו להתקבל לישיבה טובה וחשובה, גמרנו שם כמה פעמים את כל ספר התהלים, ואכן כעבור יומיים קבלנו 'מכתב' מהישיבה - בנכם נתקבל להימנות כתלמיד בישיבתנו... בשמחה רבה דברנו עם ה'מזכיר', ואכן מתחילה החל הלה לגמגמם... אבל למעשה אמר, דברתי עם המשגיח ואין כל נפק"מ מה ומי, תכלית, הבחור נתקבל, וממשיך האיש לספר, ב'תוכנה' יש אפשרות לבדוק על כל מכתב מתי נדפס, ומצאתי, כי באותו היום בשעה 11 בבוקר - למחרת שהייתם כל הלילה בתפילה ובכיה עבור בנם, נדפס על ידי המכתב ב'טעות' והונח על השולחן במשרד הישיבה, ומשם נפתחה לו הדרך להתקבל לישיבה.

ראו נא כמה פלאות השגחת הבורא, וכמה סיבבה ההשגחה, לשדד מערכות למלא משאלות לב המתפללים תפילה מעומק הלב, וביחוד כשהיא תפילת אבות על בנים להצלחתם בתורה וביראה.

ב. וכעניין הזה פירש הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע (פרי אהרי) במה שאומרים ומתוודים ביום הכיפורים 'על חטא שחטאנו לפניך בתמהון לבב', שכפשוטו היינו בשגעון ובדרך שטות, וכמו שנאמר בפרשת התוכחה (לעיל כח כח) ומה מקום לוידוי ע"ז, והמהרי"ל מבאר 'דהיינו שמחשב, שהולך ומתרעם ח"ו על מידותיו של הקב"ה', ועל כך צריך להתוודות ולחזור ממחשבתו הרעה.

ג. כעין זה פירש בספר 'משכיות לבב' (על תהילים) בלשון הכתוב (ק"ט קיד) 'סתרי ומגני אתה לדברך יחלתי', שכך אמר דוד המלך ע"ה, ידעתי שגם בזמן שאתה נראה כסתרי - בעת שהסתרת פניך, עדיין מגני אתה, מגין עלי ושומר אותי, על כן לדברך יחלתי...

ד. באופן נורא ביאר חכם מופלג שליט"א על פי מה שכתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לפסח שני) לפרש בלשון הכתוב (במדבר ט ו) 'ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא', כי 'ביום ההוא' רומז על הארה דלעתיד לבוא שע"כ נאמר 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד' (ויסודו בדברי האר"י הק' עיי"ש), ומעתה יש לומר גם בפסוק זה 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא', כי האמת היא שדייקא באותה שעה קשה של אסתיר אסתיר, דהיינו הסתר אחר הסתר

פניו שלא יראה בהכאת בנו, עכ"ל. והרי שאפילו ה'הסתר פנים' נובע לגודל אהבתו של הקב"ה לבניו חביביו עד שאינו יכול לראות בצרתם, וגם בשעה שנאמר עליה 'וחרה אפי' עדיין חיבתו עלינו.

ומעתה, אם יאמין גם בעת ה'צרה' שיש אלוקי בקרבי, אז יעלמו ממנו כל ההסתרים והצרות, ויצא מאפילה לאורה. וכמו שפירש הרה"ק ה'דגל מתנה אפרים' זי"ע (הפסרת כי תבוא) במה שנאמר (ישעיה ס א-ב) 'קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרה, כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאמים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה', שהנה יש לפרש אומרו 'כי בא אורך' שהוא מלשון הסתלקות האור, וכמו 'כי בא השמש' (בראשית כח יא) שפירושו ששקעה השמש ונסתלקה, ונמצא שהכתוב מדבר על שעת העדר האור וסילוקו, אך מכל מקום קומי אורי - התחזק והאמן שכל ההסתר אינו אלא דמיון ואחיות עיניים, אך האמת היא שכבוד ה' עליך זרח (ועי"ש שמביא באריכות משל מהבעש"ט הק' בעניין

בדברים הללו ביאר הנצי"ב (מרומי שדה חגיגה ה:) הא דאיתא בגמ' (שם) על הפסוק 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא - רב יוסף אמר ידו נטויה עלינו שנאמר (ישעיה נא טז) ובצל ידי בִּסְתִיךָ, והכוונה היא כי רב יוסף בא לפרש שאין הכוונה שהקב"ה הסתיר פניו מישראל ח"ו ואינו מביט בהם, אלא ודאי שבכל מצב הקב"ה משגיח עלינו, אלא שענין 'הסתר פנים' הוא שכביכול 'ידו נטויה עלינו', כלומר, שהניח ידו לחצוץ, להסתיר כדי שלא נראה אותו היאך הוא משגיח עלינו, והביא על זה ראיה ממה שנאמר 'ובצל ידי בסיתך', מלשון דבר המכוסה מן העין. אך בוודאי שהקב"ה מביט בנו ומשגיח עלינו לרחמיה.

יתר על כן מצינו בדברי ה'דעת זקנים' מבעלי התוס' על האמור בפרשתן (וילך לא יז) 'וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם', בזה"ל, זהו דרך חיבה, כאדם שחטא לו בנו ואומר לרבו להלקותו, והוא אינו יכול לראות בצרת בנו שרחמיו עליו, ומסתיר

והסתרה שבתוך ההסתרה, הרי הקב"ה קרוב ביותר עד שהוא כאותה הארה של לעתיד לבוא, וככל שיגדל ההסתר וירבה החושך כן יתקרב הקב"ה אליו בעת צרתו...

ה. וכמו שמצינו בפרשתן (וילך לא ב-ג) שאמר משה רבינו לבני ישראל 'בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וגו', ה' אלוקיך הוא עובר לפניך, וביאר ה'ספורנו' שבא לנחם אותם שלא יתעצבו על מיתתו, וכך אמר להם 'אין לכם להתעצב על מה שתאבד מכם הנהגתי כי אמנם ה' אלוקיך עובר לפניך ובכך תזכו להנהיגה יותר טוב מהנהגתי', כי ה' אלוקינו אמת וקיים לעד, ולעולם לא יטוש ה' את עמו.

ו. בפרשתן (לא יט-כא), 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו', והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד, ולכאורה קשה שהרי ב'שירה' זו נאמרו תוכחות ופורענות הרבה, ואם כן מה מקום ל'שירה', וביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרנ"א) שהוא על דרך שנאמר (תהלים קא א) 'לדוד מזמור חסד ומשפט אשירה', ודרשו חז"ל (ברכות ט:) 'אם חסד אשירה אם משפט אשירה', וכן דרשו את האמור עוד (שם נו יא) 'בה' אהלל דבר באלוקים אהלל דבר' - 'בה' אהלל דבר זו מדה טובה, באלוקים אהלל דבר זו מדת פורענות, והיינו טעמא, כי כל ה'משפט' והדין הם לטובה, לגודל רחמיו של הקב"ה על בני ישראל, על כן שפיר נאמר 'את השירה הזאת'.

וכן כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ד"ה וענתה) וז"ל, דהנה אע"פ שהשירה הזאת יש בה תוכחת הרבה וצרות אעפ"כ הם רחמים בשורשם, כי כוונת השי"ת רק לטובה, ברוגז רחם תזכור. עכ"ל. ומביא ראיה לזה ממה דאיתא מהאר"י הק' (סידור האר"י) על פרשת 'והיה אם שמוע' כי כל תיבה מכוונת כנגד שמות הקודש שבשם ע"ב ב"ה, וסידר את שמות הקודש מעל התיבות, ומעל 'וחרה אפי' כתיב ב' שמות שהם כמניין ע"ב לרמז 'כי על כל התוכחות הנה שם ע"ב שהוא רחמים עומד עליהם' [ועי"ש שמאריך בדברים נשגבים מה שאין הפה יכול לדבר].

ז. ומן העניין להביא מה שביאר הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (קהלת יעקב דרוש כח לעיו"כ תקצ"ד) במה שאמרו חז"ל (ברכות ח:) 'כל האוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי', על פי מה שמוכיח שהבטחון בהשי"ת ואמירתו שהכל לטובה מהפכת את כל הדינים באמת לטובה, וכמו שמצינו בנחום איש גמזו, שעל ידי שאמר 'גם זו לטובה' נהפך באמת הכל לטובה (כמובא באריכות בתענית כא). ועפ"ז כתב 'דבאמת מצד עצמו היה ראוי יום הכיפורים להיות יום הדין גדול ונורא מאוד, רק ע"י שישראל אוכלין ושותים בערב יוה"כ ומראין בטחונם בו ית' וכמו שכתב הטור (סי' תר"ד) בשם החייט, ולכך בטחון זה גורם שמהפך את יוה"כ מיום דין להיות יום רחמים גמורים, וא"כ כיון דאכילת ערב יו"כ גורמת לכל יוה"כ, לכך הוא שקול כיוה"כ עצמו, והוא העצם של יום הכיפורים'. עכ"ל.

באר הפרשה - זילך - שבת שובה

אותיות 'ו תשרי', שכן מתוך עשרת ימי תשובה ישנם שישה ימים שניתן לתת בהם צדקה [שהרי בשני ימים דר"ה ובשבת שובה וביוה"כ אי אפשר לתת צדקה].

פסק ה'מחבר' (סי' תקפ"א) 'בעשרת ימי תשובה אומר המלך הקדוש, המלך המשפט', וצריך להבין, דבשלמא 'המלך הקדוש' שאומר במקום 'האל-ל הקדוש' שפיר, מפני שרוצים להזכיר ענין המלכות בימים אלו, אך מדוע משנים ואומרים 'המלך המשפט' הלא בלאו הכי מזכירים 'מלכות' כשאומרים 'מלך אוהב צדקה ומשפט', ואדרבה יש מקום לומר דנוסח זה עדיף מפי, שאומרים שהקב"ה אוהב את הצדקה ומשפט שעושה בימים אלו.

והסבר לזה מצינו בספר 'מעיל צדקה' (אות תקמ) לבעל ה'שבט מוסר' זצ"ל, ראשית דבריו הרי הוא מפרש את דברי הברכה 'מלך אוהב צדקה ומשפט' - שהקב"ה אוהב את מעשה הצדקה הנעשית כמשפט (בתיקונו). הוסיפו על כך את הנוסח בעשי"ת - 'המלך המשפט', פירוש שבימים אלו הקב"ה הן האם קיימו כראוי את הצדקה. נמצא דהמלך המשפט קאי על מה שאומרים בכל ימות השנה 'אוהב צדקה ומשפט', ומשום הכי רמזו המשפט על מצות הצדקה הגם שכל מעשי בני אדם נידונים בימים אלו, מכל מקום 'לא רמזו כי אם בענין הצדקה, להודיע שאין חביב לפניו כצדקה'^ט.

זה, וכל עניין החושך והערפל ומסכים המברילים אינו אלא עבור עמי הארץ והלאומים הנלחמים בישראל, אך לבני ישראל אין זה אלא דמיון בעבור יתחזקו לחפון בקרבתו ית', ואם אכן יאמינו שהקב"ה שוכן עימם אזי יסלק השי"ת כל המחיצות והכיסויים וההסתרים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה.

ובדרך זה מבאר עוד בלשון הכתוב (תהילים פ"ט טו) 'אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון', כי אשרי העם היודעים ומתבוננים שגם ה'תרועה' והשבירה אינם אלא מה', ורק נדמה כהסתר, ועל ידי זה זוכים לבאור פניך יהלכון, ובאור פני מלך חיים.

מלך אוהב צדקה - ריבוי הצדקה וחסד בימים אלו

כתב הרמב"ם (הלכות תשובה ג' ד) 'נהגו כל בית ישראל, להרבות בצדקה וחסד בין איש לרעהו ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה'. וכך כתב רבינו אפרים (הובא בנחל קדומים ריש פר' שופטים) רמז מן התורה להרבות בצדקה בימים אלו, בלשון הכתוב (דברים טו ב) 'צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ', שראוי להרבות בצדקה ולרדוף אחריה, למען תחיה - שבזכות הצדקה תזכה להיכתב ולהיחתם לחיים^ח, אימתי הכתוב מדבר, 'וירשת'

ח. מובא בגמ' (כתובות טז): שמר עוקבא היה רגיל בכל 'מעלי יומא דכיפורי' (- ערב יו"כ) לשלוח לעני שהיה בשכנותו סך ארבעה מאות זוזים. וכתב המהרש"א (ח"א ד"ה ארבע) וז"ל, דקדק ליתן צדקה זו הגדולה ערב יו"כ, שזכות זו היא מכריע לטובה, (אי"נ בו ביום צריך העני יותר לסעודתו). עכ"ל.

סיפר הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל אב"ד 'חוג חתם סופר' ב"ב, מעשה שהיה אצל הגה"ק בעל ה'חתם סופר' זי"ע, בשנה אחת אחרי 'סעודה המפסקת' קרא החת"ס לאחת מבנותיו, ואמר לה, שתלך להציע שידוך ליתום פלוני עם יתומה פלונית, אמרה הבת כי מיד בצאת החג תפעל להוציא את השידוך מן הכח לפועל, אמר לה החת"ס, הנה זקוק אנכי לאיזה זכות לקראת יום הדין והחתימה. מיד שלחה הבת לדבר עם הבחור אודות יתומה פלונית, ויען הבחור מה אעשה ואין הפרוטה מצויה בכיסי, הביאה הבת את דבריו אל אביה הגדול, נענה החת"ס והשיב שהוא מבטיח שלעולם לא יחסר להם דבר בביתם... מששמע הבחור את הבטחת החת"ס הסכים מיד (ואכן, לימים סיפר הלה, שתמיד היתה פרנסתו מצויה, ואף שלא זכה לעשירות לא היה חסר לו כלום מעולם), אף צד הכלה הסכימו מיד ובאו בברית האירוסין לשמחת החת"ס, שרק אחר שקיבל את הבשורה הטובה פנה לצאת לבית הכנסת לתפילת 'כל נדרי'.

בהגיעו לבית המדרש כבר שקעה החמה והכל עמדו מוכנים ומזומנים לתפילה מזה זמן רב, ובכניסתו רימזו הגבאי על השעה המתאחרת, נענה החת"ס ואמר 'לא אחרתי כלל', כי בשמים לא יתחילו 'כל נדרי' טרם בואי... הרי לך מחד גיסא סבר החת"ס שאין בידו שום זכות לגשת ל'כל נדרי', והוצרך לפעול בכל כוחו כדי לעשות את השידוך בין יתום ויתומה קודם 'כל נדרי', אף שידע שאין מתחילים במרומים כל נדרי קודם ביאתו לביהמ"ד, עאכו"כ עלינו להרבות בצדקה וחסד בימים אלו.

ט. ראיתי לחכמים וגדולים המבארים הא דאיתא בירושלמי (סוף פאה) שהזקנים היו נוטלים מעות צדקה רק בעשי"ת ולא בכל הנה כולה, ומבארים, שבכל השנה נמנעו הזקנים מלקבל כמובא ברמב"ם (מתנ"ע סוף פ"י) שיש מעלה

באר הפרשה - זילך - שבת שזבה

ה

וכה כתב הגה"ק מהר"מ פאפירש זי"ע (אור הישר, עמוד גמ"ח פ"א) בזה"ל, כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, ואין מדקדקין בתפילתו, ומקבלין אותו בפנים מאירות, והרבה מליצי יושר עליו בב"ד של מעלה בעת משפטו בא לנגדו.

דרשו ה' בהמצאו - ולא להיות כשוטה המאבד מה שנותנים לו

בה אמר הנביא (ישעיה נה ו) דרשו ה' בהמצאו, ופירש רש"י 'בהמצאו - בעוד שהוא אומר לכם דרשוני'. ואימתי זמן זה, אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליום הכיפורים

במי שאינו נהנה מן הצדקה כדי שלא להטריח על הציבור, אבל בימים אלו שה'נותנים' נותנים כדי להרבות בזכויות שעל ידי זה יצא משפטם לאור, נמצא, שאדרבה לא 'לקחיה' זקנים אלא 'נתנו' למי שנתן להם.

מעשה היה אצל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שהגיע אליו אחד הנקרא בשם רבי יענקל קראקובער (יעקב מהעיר קראקא) וסיפר שהוא מתלמידיו דמר מלפני ארבעים שנה, שאלו הח"ח לשלומם ולמצב פרנסתו, ויענהו ר"י בשבח והודאה לבורא עולם על שנתברך בעשירות מרובה, כי בשעה שהכל מרוויחים סך ארבעים רובל בחודש הוא מרוויח סך אלפיים רובל בחודש, כי הנה חבילת עצים אשר שוויה ברוסי' כ-10 רובל נמכרת בפולין תמורת 200 רובל, ובזה עיסוקו ומעשיו - להעביר עצים מרוסי' לפולין מתחת עיני שוטרי הגבולות שלא יבקשו מכס העולה להון תועפות. שאלו הח"ח וכי לא חושש מר שמא יתפסוהו שוטרי הגבולות... והרי הם חשודים גם על הרציחה על 'עבירה' כזאת, אמר לו ר"י, אנו כיהודים מוצאים עצה לכל דבר וענין, כי בתחילה הייתי מעביר את חבילות העצים ומשחד בכל פעם את שומר הגבול, עד שביום אחד שאלתיו יגלה לי מר כמה הוא מרוויח בחודש, אמר לי השומר כארבעים רובל, אמרתי לו, שמע נא, אני נותן לך מעתה מאתיים רובל בכל חודש, שאלני השומר תמורת מה תתן לי שכר עצום כל כך, אז קבעתי עמו כי בכל עת וזמן שאנכי עובר בין הגבולות הרי אני כמי שהוא 'רואה ואינו נראה' - יעשה עצמו כמי שלא ראני כלל... וכן הוה, ומשם באה עשירותי העצומה. לשמע דבריו אמר לו החפץ חיים, חזור על דברך ושוב לספר את המעשה ג' פעמים. אחרי הדברים האלה ביקש ר"י את ברכת הח"ח שהשומר הנכרי יאריך ימים על ממלכתו כי הלה הזקין לאחרונה ואינו יודע מי יהיה השומר הבא לאחריו ומה טיבו בעסקי השוחד...

אח"כ אמר לו הח"ח הבה נכנס יחדיו להיכל הישיבה, אף שבאותה תקופה כבר לא היה הח"ח נכנס לישיבה, כאן יצא מגדרו ונכנסו יחדיו, ויאמר הח"ח לר"י עלה נא על 'ארון הקודש' במקום המיוחד ל'דרשנים' וספר להם את מעשה עשירותך, אך ר"י לא רצה (מחמת הבושה) לפתוח פיו ולדבר, מכיוון שכן עלה הח"ח וסיפר את המעשה, ולמד מזה, בכוחו העצום של 'שוחד' שע"י הרוויח היהודי שלא די שלא הרגוהו על גניבת הגבולות, אלא שזכה לעשירות עצומה. אף אנו פעמים שנראה לנו ברוב ייאוש כי מצוותינו ריקים מכל, יבשים מבלי כל לחלוחית ואינם חשובים מאומה, אבל באמת פעמים שיבוא מלאך יגדיל וינפח אחת ממצוותיו עד שתגדל מעל כל עבירותיו יחדיו... וכשישאל האדם את המלאך איזו מצווה הגדלת כל כך, יענהו תפילת שחרית, שמא שחרית של יום הכיפורים, לא ולא, אלא שחרית של יום רגיל מימי החול... ומדוע כי איש זה שיחד כביכול כלפי שמיא, ומהו ה'שוחד' - כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים. כי ברחמיו על הבריות קנה לעצמו כאותו ששיחד את שומר הגבולות גדלה עשירותו ע"י לאין ערוך. וכבר הובא לעיל דברי המהרש"א 'בעולם הזה יכולין לפייסו בדברים שהיא התפילה, ולשחדו בממון שהוא הצדקה'.

בימים מקדם כשהיתה אימת הצבא של מדינת ליטא על בחורי ישראל, עלה למעונו של הגאון הגדול רבי יצחק אלחנן ספעקטאר זצ"ל בחור בן עשירים שהגיע זמנו להתייצב לפני הצבא, וכה בכה לפניו, רבי קדוש, עד לאחרונה היו בני העשירים משחדים את פקידי הצבא בממון רב והללו היו מוציאים כנגד ה'מצלצלין' שטר שחרור ו'פטור' מהצבא, אך לאחרונה גדלה רשעותם של פקידי הצבא הנוטלים את השוחד בשמחה רבה, ולאחר שהממון בכיסם הם שבים 'למסור' את המשחדים וכך אוסרים בבית האסורים את הבחורים ואביהם גם יחדיו, על כן נפשי בשאלתי, כדת מה לעשות, כי אם לא אתן שוחד הרי מיד אלקח לצבא, ולאידך, הרי גם נתינת השוחד איננה עצה... חשב הגאון כמה דקות, ולאחר מכן נענה ואמר, שמע נא, יש לי עסקן גדול (מאכער) שלגביו אין דלת נעולה, הכל פתוח לפניו - הב לי צרור מעותיך, ואני אמסור אותו לאותו עסקן, לך בשלום לדרכך, תן תנומה לעפעפיך ושטר השחרור יגיע ע"י הדואר עד לפתח ביתך, וכן עשה הבחור.

ואכן, כעבור שבועיים ימים נקש בביתם איש הדואר ומסר לידי הבחור מכתב מטעם הצבא הפוטרו משירות בצבא 'מטעמי בריאות' ושם ניתן בידו זכות ערעור עד יום פלוני... וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון, הבחור

באר הפרשה - וילך - שבת שובה

(ר"ה יח.). שבימים אלו קורא לנו הקב"ה בקריאה של להם לשוב בתשובה³. והמשכיל בעת ההיא ישמור חיבה - שובו אלי⁴, ומושיט ידו - יד לפושעים⁵ ומסייע עצמו מלהחשב כ'שוטה' ע"ד מה שאמרו חז"ל (הניגה

שלא ידע את נפשו מרוב שמחה מיהר לביתו של הגאון להודות לו ולברך את שליחו הנאמן, ובתוך הדברים אמר לרי"א, הנה, מובן מאליי שאי אפשר לפרסם בראש כל חוצות מיהו העסקן שהרב השתמש בו, אבל אע"ז לבקש מהרב שיפרסם את שמו לכה"פ בין אנ"ש, ועכ"פ בין העשירים... אמר לו רי"א, שמע היטב, עסקן זה טוב הוא לא רק לענייני הצבא אלא לכל מיני הצלות שבני דורנו צריכים להם, ולא רק לעשירים... ואפרש שיחתי, באותו היום שבאת אלי לפני כשבועיים נכנסו אלי כלה ואמה אשר באו לשפוך ליבם כי מועד הנישואין קרב ובא ולרש אין כל, ובושה תכסה פניהם מרוב פחד ובהלה שתתפרד החבילה, משיצאו שניהן נכנסת עם 'שאלתך' אמרתי לעצמי, הנה הקב"ה בעל הגמול בוודאי לא ישיב ריקם את פני נותני הצדקה אשר גדולה צדקה להגן מכל מיני פורעניות צרות ויסורים, על כן ביקשתי ממך את צרור הכסף, נתתיו להם ובזכות שמחת לבם בא אליך כתב ה'פטור' עד הבית... (מפי הגאון הגדול רבי ראובן פיין זצ"ל, ששמע מהבחור בעצמו שכבר נהפך להיות 'בעל בעמיו' - בימי נודדיו מאדמת אירופה לשנחאי שביפאן בימי המלחמה).

יא. שנה אחת חזר הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע כמה פעמים (בניגון ובתנועה המיוחדת) על לשון הפסוק (הושע יד, ט; שאומרים בהפטרה לשבת שובה) 'אני כברוש רענן' ופירש רש"י אני לו נכפף להיות אוחו ידו בי, כברוש רענן הנכפף לארץ, שאדם אוחו בענפיו, ובהשתפכות הנפש היה מעורר את הקהל, שכביכול הקב"ה מתכופף אלינו ומתחנן ומבקש מכל יהודי בכל מצב שהוא כאפ זיך אהן אין מיר... כלומר הנני מושיט לך יד לקבלך, וכל המוטל עליך אינו אלא לאחוז בידי ולחזור אלי.

הנה אמרו בגמ' (ר"ה יח.) על הפסוק (שמואל א' כה לח) 'ויהי כעשרת הימים ויגף ה' את נבל', י' ימים מאי עבדתייהו, כלומר מה טיבם של עשרת ימים אלו ומדוע המתין לו הקב"ה כל אותם הימים, אמר רב נחמן אמר רבה בר אבון אלו י' ימים שבין ר"ה ליוה"כ, ופירש רש"י, שהמתין לו הקב"ה שישוב ולא שב. ולמדנו מכאן שהקב"ה מצפה ומחכה בעשיית לכל אחד שיעשה תשובה ואפילו הוא רשע כנבל. עפ"י יש שהמליצו בלשון הכתוב (תהילים לט ט) 'מכל פשעי הצילני חרפת נבל אל תשימני', ש'אחת שאלתי' - מכל פשעי הצילני והחזירני בתשובה שלמה לפניך שלא יהא בי מחרפת 'נבל' שלא התעורר באותם ימים עד שקיבל את עונשו.

יב. וכך אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע אתה נותן יד לפושעים, שהנה כאשר האדם נופל לתוך המים הזידונים הרי הוא מוציא ידו חוצה ומגביהה כדי שיוכלו להצילו ולמשותו מן המים, אולם אם כבר עברו המים את ראשו ואין ביכולתו להוציא ידו אזי העומדים בחוץ נותנים ידם להצילו, כך הקב"ה נותן יד אף לפושעים שכבר טבעו ושקעו בזדונם למעלה ראש...

יג. אלא שזכות זו מחייבת עד מאוד, וכדי לשבר יותר את האוזן יש להמחיש את הענין במעשים שבכל יום, לשני אנשים המכירים זה את זה ומהלכים ברחובה של עיר, לא טוב הדבר אם יברך האחד את חברו לשלום והלה לא ישיב לו, וכבר אמרו (ברכות ו:ו) 'אם נתן לו [חברו שלום] ולא החזיר, נקרא גזלן', אמנם, גרוע מזה הוא אם הראשון עצר מללכת וקרא לשני בשמו ושאלו לשלומו, ואעפ"כ התעלם הלה ממנו רק המשיך בדרך הילוכו ולא התייחס אליו כלל, וגרוע עוד מזה, כשהאחד מושיט אליו ידו לשלום והלה אינו מביט לעברו אלא מפנה אליו עורף. כיו"ב, בימים אלו הקב"ה דורש ומבקש מן האדם לחזור בתשובה, ולא עוד אלא מושיט יד לפושעים, וכביכול הוא יתב"ש מתכופף 'כברוש רענן' ומבקש מבשר ודם קרוץ מחומר להתקרב אליו יתב"ש, ואיש בער ולא ידע אינו מתייחס להקב"ה העומד עליו וברחמיו חפץ להשיבו למקום שורשו, הלא אין לך מבעט וכפוי טובה יותר מזה, אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה.

עוד אמרו לבאר גודל האחריות המוטלת על כל אחד להתעורר בימים אלו, בדרך משל לגביר אשר הלך ביער והזמינו שומר היער - איש פשוט והמוני המכונה 'בורגני' להתאכסן בביתו, אך הגביר לא נענה להזמנתו כי הרגיש בזה זלזול בכבודו.. והשיב אין דרך הגביר ללון אצל הבורגני. אך לבסוף נתעכב שם הגביר עד ששקעה החמה, ונבעת וגבר פחדו עד מאד בהיות היער מקום סכנת חיות רעות, וכדכתיב (תהילים קד כ) 'תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חייטו יער', חזר לבית השומר והקיש על הדלת וצעק שברצונו ללון שם עד אור הבוקר, אלא שהלה השיב את פניו ריקם, ואמר לו, אין דרך הבורגני לפתוח דלתו בלילה... ומקור הדברים הוא מהא דאיתא בגמ' (ברכות ז.) על הא

באר הפרשה - וילך - שבת שובה

ד. 'איזהו שומה המאבר מה שנותנים לו'^ט, ולא יאבר כי שונים ימים הללו מכל ימות השנה^{טז} - שהקב"ה אפילו רגע אחד לבטלה כי זה האיש הנם את שנתו בכבודו ובעצמו שרוי ונמצא בינינו, ולא זו בלבד (בהבלי הומן) בזמן כזה 'אינו מן הישוב'^{טז}. אלא שהוא ממציא עצמו אלינו, ואיתא במדרש תנחומא

דכתיב (שמות לג כ) 'ויאמר לא תוכל לראות את פני - תנא משמיה דר' יהושע בן קרחה, כך אמר לו הקב"ה למשה כשרציתי לא רצית עכשיו שאתה רוצה אני איני רוצה' (שכשרצה הקב"ה להיראות לפני משה בעמדו בסנה לא רצה משה לראות אלא הסתיר פניו, ועל כן כשביקש הראני נא את כבודך לא רצה הקב"ה להראות לו). ומכאן נבין ונשכיל עד כמה עלינו לשוב אליו בעוד שהוא אומר לכם דרשוני, שלא נבוא ח"ו למצב שיאמרו לנו כשרציתי לא רצית... אף שללא כל ספק הקב"ה מקבל תשובת ותפילת כל יהודי בכל עת ושעה, מ"מ לימוד יש כאן לדין לנצל כראוי 'דבר בעתו'. יד. ידוע מאמרו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע שכל התורה כולה כלולה ב'עשה' אחד ו'לא תעשה' אחד, עשה - היה חכם ופיקח, לא תעשה - אל תהיה שוטה... ולעניינינו כשמושיטים לנו מן השמים 'חבל הצלה' הבה נזהר שלא להיות מן השוטים המאבדים מה שנותנים להם...

הנה כתיב בגמרא (מגילה טז:) 'היינו דאמרי אינשי, תעלא בעידניה סגיד ליה', כלומר, אף השועל שעה שקיבלו אותו החיות למלך עליהם, השתחוה לו, ומשל בני אדם הוא ללמד שיש להיכנע תחת כל מי שנתמנה בשררה אף אם אינו כ"כ חשוב וראוי, ומדוע נקטו 'תעלא' - שועל, הלא אף לחתול ועכבר יש להכנע בעת מלכותם. ותירצו בדרך המעשה הידוע מבעל 'חובת הלבבות' (שער עבודת ה' פ"ט) שבאחד מאיי מדינת הודו נהגו להמליך עליהם בכל שנה איש זר אשר איננו מבני המדינה ובגמר שנה למלכותו היו משלחים אותו ממדינתם, והנה אחד המלכים שראה 'כי טוב' החל מביא ממדינת מולדתו את כל רכושו וחפציו, בגמר השנה בבוא העת הרחיקוהו ממדינת הודו ומצא עצמו בחוסר כל - כי הפסיד גם את רכושו שהיה לו בטרם נתמנה למלך... לשנה אחרת לקחו איש זר פיקח שהבין כי יש דברים בגו, החל לקרב את אחד השרים, והיה ממתיק עמו סוד, ואף נתן לו ממון רב, עד שביום מן הימים שאלו לפשר הקורות, ואותו שר מרוב אהבתו אליו גילה לו את הסוד הגדול - שכעבור שנה יסלקוהו מכסאו וממדינתם, הלה החל לשגר למדינת הים אבני חן ומרגליות, זהב כסף ונחושת. ואף שלח לשם משרתים שיבנו לשמו ארמון מפואר בתכלית הפאר והיופי. וכל מנעמי עולם שלח לאותו מקום מרוחק. ואכן, כעבור שנה כשמצא את עצמו מחוץ למדינה התנער מעפרו, הלך לאותו מקום מרוחק, ונהנה שם מכל העושר והגדולה לאורך ימים ושנות חיים.

השתא יובן שפיר, כי רק למלכות של חכם כשועל יש חשיבות ומעלה - שמניח לעצמו אוצרות למען תישאר לו עשירותו אף לאחר גמר מלכותו... ולכן אמרי אינשי, כאשר השועל מולך השתחוה לו... לדין ייאמר, בימים אלו ימי 'המצאו' הרי אנו כ'עשירים', וכל בר דעת יכין לעצמו בזו השעה צידה לכל השנה כולה, ובתשובה תפילה צדקה יפעל לעצמו שנה טובה ומתוקה...

טו. 'מעשה' באנשי מדע ומחקר אשר רצו ללמוד על חייו של אריה וכל ענייני גופו, וגמרו בדעתם לילך אל 'גן החיות' ולהוציא את אברי האריה בעודו בחיים (שאז הם עדיין בתקפם 'בריאים' ושלמים) ולנתחם כ'משפט הרופאים', ויוודע הדבר לאריה ויחרד ליבו, עד שחשב לעצמו שמוטב לו לעשות עצמו כמת ושוב לא יהיה צורך בו... ישב בתענית 'שלושה ימים ושלושה לילות' עד שכחש בשרו על עורו, ונפל ארצה אין אונים ומבלי להזיז אבר ולהניד עפעף. ויהי היום המיועד והגיעו 'משלחת מלאכי חבלה' עם 'כלי עבודה' וראו שהארי מוטל כאבן שאין לו הופכין... בתחילה חשבו לחזור כלעומת שבאו, אך לבסוף אמר ה'רופא הראשי' כי בדלית ברירה ניתן להסתפק גם באריה מת. ומדיבור למעשה, נטלו קרדום כבד ומשונון ועמדו להניפו בחזקה על האוזן הימנית, ושתק האריה כי אמר לעצמו עדיף לוותר על אוזן מאשר יתברר להם שעדיין אני חי... ואכן עשו כאשר זממו ותלשוהו מראשו, האריה דן התגבר ב'גבורת ארי' שלא לזעוק מחמת כאביו וחשק שפתותיו, והמשיכו במעשיהם גם לאוזן שמאל, ואח"כ פתחו את פיו ובמכה הגונה עקרו את כל השיניים, והאריה ממשיך בשתיקתו... עד ששמע אחד אומר לחברו הבה נוציא ממנו את ה'כבד', שוב לא התאפק האריה אלא אסף כל כוחותיו הנשארים לפליטה, ובבת אחת התנער מעפר, הכה את השומרים הנדהמים מנס 'תחיית המתים' אשר לפנייהם... וברח אל היער דרך השער שהיה פתוח לרווחה, כשהוא בוכה לאין הפוגות ומאנה הנחם נפשו. שאלוהו חבריו שביער מדוע אינו מצליח להירגע ולהתאושש, אמר להם, הרי הדלת היתה פתוחה בכל העת, מדוע נתתי להם לעקור את אוזניי ושיניי ולא ברחתי כבר בתחילה... ועל

באר הפרשה - וילך - שבת שובה

(האזינו ד) ואם עשיתם תשובה לפני בלב שלם אני אקבל אתכם" וארון אתכם לבך זכות, ששערי שמים פתוחין ואשמע תפלתכם, שאני משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים עד שלא אחתום גור דין ביום הכפורים וכו', לכך נאמר דרשו ה' בהמצאו אלו עשרת ימי תשובה שהוא שרוי ביניכם".

מה לך נרדם – לנצל כל רגע ורגע כתב ה'פלא יועץ' (ערך תשובה) וז"ל, ואם כל השנה הלך בשרירות לבו, ויצרו הפיל עליו תרדמה, הנה בהגיע ימי חפץ ימי רצון חודש רחמים ועשרת ימי תשובה לא עת לנום ולישן^ט, כי מלך במשפט יעמיד ארץ, וחרדה ילבש ויתעורר כאיש אשר יעור משנתו...

דא קא בכינא. אחיי ורעיי, כל השערים פתוחים בימים אלו, הבה 'נברח' עתה, שלא נצטרך לבכות אח"כ מדוע לא נמלטנו מבעוד מועד...

והנה גם 'לשיטתו' של האריה... על האוזניים ועל השיניים ניתן לוותר, כי 'בשעת הדחק' ניתן לחיות גם בלעדיהם, אכן על הכבד אי אפשר לוותר, כי הוא 'אבר שהנשמה תלויה בו'... כיוצא בדבר יאמר כלפי ימים אלו שהנשמה תלויה בהם, כל חיי האדם בכל שנה הבאה תלויה בימים אלו, ואי אפשר לוותר עליהם...

טז. ה'טור' (סי' תקצז) הביא דברי רב נטרונאי גאון שנוהגים לישב בתענית בעשיית וגם ביום ב' דר"ה וכן ב'שבת שובה', ואף שבכל שבת ויו"ט אסור להתענות 'משום דעשרה ימים אינון משונין מכל ימות השנה', והגם שלהלכה לא קיי"ל כדבריו ואסור להתענות בר"ה ובשבת, אך צריך לזכור בכל רגע ורגע כי ימים אלו משונים לטובה מכל ימות השנה.

יז. וכה אמר הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע לפרש במה שאנו אומרים ב'ונתנה תוקף' בר"ה וביוה"כ 'אם ישוב מיד תקבלו', שכשם שכל סחורה בעונתה ובזמנה (הנקרא 'סעזאן') הרי היא נחטפת מיד הסוחרים מבלי לדקדק בה כל הצורך, מפני שהכל רוצים וצריכים לאותה סחורה, 'כן בימים האלה השי"ת חוטף תשובת ישראל מידם ונתקבל ברצון' (מאורן של ישראל אות ב).

וכמו שיש לפרש בדרך צחות מה שנאמר (הושע יד ג) 'אמרו אליו כל תשא עון', שלכאורה אין הלשון מדוקדק שהיה צריך לומר 'תשא כל עון' ואמאי נקט לשון זה, אלא ללמדך שאפילו תשובה כגון דא, שאינה מסודרת ומיושב כל צרכה, אלא היא בבחי' כל תשא ובאופן משובש, אף היא מתקבלת לעילא באהבה ובחיבה.

יח. כתב ה'טור' (סימן קטז) שלכן ברכת השיבנו אבינו (בשמונה עשרה) מתחלת באות ה, וגומרת באות ה – הרוצה בתשובה, לרמז על עשרת ימי תשובה. יש שנתנו עוד רמז, שיש עשר תיבות בברכה זו, וגם בזה יש כדי לרמז על עשרה ימים אלו שהם ימי תשובה, ויש ביד האדם לחזור ולהתקרב אליו יתב"ש.

אגב אורחא למדנו, ענין נפלא ומעורר לב ודעת, שבכל ימות השנה אנו מתפללים ג"פ ביום 'השיבנו אבינו' לרמז על עשיית... ואולי יש לרמז בזה שענין ה'תשובה' של כל השנה תלוי בעשיית (וכמבואר למעלה).

יט. ויזהר שלא יהיה כאותו בחור שהיה מרבה לישן ביום ובלילה, פעם אחת פגע בו 'ראש הישיבה' ושאלו, נו, יקירי, האם ידעת כבר מהי התשובה על קושייתו של 'רב החובל'... הבחור שלא ידע מאומה מהנלמד בישיבה, שאל את רה"י – באיזו סוגיא מדבר ראש הישיבה... אמר לו ראש הישיבה, כי כבר הקשה רב החובל את יונה הנביא 'מה לך נרדם' קום קרא אל אלוקיר... אולי יתעשת....

ידוע שהצאר ניקולאי היה מפעם לפעם מחליף שמלותיו ולובש עצמו כאחד הכפריים, והיה מהלך בין הבריות לשמוע מה הבריות סחים ומה דעתם על הנעשה במדינה. באחד הלילות פגש בכמה אנשים היושבים בבית המזיגה, פתח שיחתו עמהם, בתוך הדברים שאלם – לו שמעתם שהמלך יושב בחברתכם, מה הייתם מבקשים מאתו, ויענו כל אחד לפי דרכו, זה אמר הייתי מבקש לקבל אחוזה גדולה, השני ביקש שדה גדולה, והשלישי ביקש סכום מעות אדיר... רק אחד מהם אמר בזלזול 'מה לכם כי תדברו גבוהה, מה לכם עוסקים בשטויות והבלים – והרי אין המלך נמצא כאן, שתקו והניחו אותי לנפשי', והם לא ידעו שהמלך מדבר עמהם. ויהי ממחרת, קיבל כל אחד מהם ע"י שליח מבית המלכות ככל אשר שאלה נפשו ביום האתמול, זה קיבל אחוזה, זה שדה, והשלישי קיבל את מלוא הסכום שדיבר עליו אתמול... והרביעי קיבל מכתב חתום בידי המלך, אכן, נניח לנפשך מנוחה שלימה שאתה רוצה בה, ומאומה לא יגיע אליך מבית המלך... וכי אפשר לתאר עלי גליון את צערו הגדול שהפסיד אלפי דבריו אלו... ולדידן, ימים אלו גבוהים עד מאד כי הקב"ה ממציא עצמו אלינו – דרשו ה' בהמצאו... בל נהיה כאותו שוטה שלא הרגיש כי המלך נמצא בסמוך אליו... ועל ידי בקשה מעומק הלב בידנו להמשיך על עצמנו שפע גדול עד

האדם כי יביאו את דינו לפני מלך בשר ודם, הלא יחרד חרדה גדולה וישית עצות בנפשו, ובכל דרכי חריצות יחיש מפלט לו, ולא תעלה על רוחו לפנות על ימין או על שמאל ולהתעסק בותר חפציו, ולא ישגיח לפתח ולשדר אדמתו, ולא יפנה דרך כרמים, ולא יתרפה ביום צרה מהכין לב להנצל כצבי מיד. לכן מה נואלו היוצאים לפעלם ועבודתם עדי ערב, בימים הנוראים ימי הדין והמשפט, ואינם יודעים מה יהיה משפטם... וראוי לכל ירא אלוקים למעט בעסקיו ולהיות רעיוניו נחתים, ולקבוע ביום זביליה עתים, להתבודד בחדריו, ולחפש דרכיו ולחקור, לקדם אשמורות, ולהתעסק בדרכי התשובה וכשרון המעשה, עכ"ל.

הוסף על דבריו ה'ראשית חכמה' (בספרו תוצאות חיים אות נ) וז"ל. ואני אומר שלא יעסוק במלאכה בכל יום מאותם הימים אלא מה שיספיק לו בצמצום, כי ימים אלו מקודשים, שיום טוב לפנייהם ולאחריהם, והם כמו חולו של מועד, עכ"ל. והיינו שאף המוכרח לעסוק בענייניו על המחיה ועל הכלכלה, יזכור היטב באלו ימים הננו נמצאים²...

כי הימים - ימי רצון², ותפילתו ותשובתו עושה פריא. וכתוב בספרים שהפרש יש בין עשרת ימי תשובה לשאר הימים לענין תשובה ותפילה בהפרש האור מן החושך, ויפה שעה בתשובה ומעשים טובים בימים האלה מימים שלמים בשאר הימים, אשר על כן ראוי לחוש על כל רגע של ימים אלו³ שלא לאבדו⁴.

כתב הרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (דרוש לשבת תשובה תקנ"ב) וז"ל, לפחות כל אחד מבני העיר יתבטל יום או יומיים או שלושה ימים בחודש אלול מענייני ביתו ויעסוק כל המעת לעת בעסקי נשמתו ויתפלל לפני השי"ת, שלהיותו טרוד כל השנה יחשבו ימים אלו כאילו עסק כל השנה בתורה ובמצוות וכו'. ואף כי ב'אלול' דבריו אמורים לא גרעו עשרת ימי תשובה מהם.

וזכר כתב רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער שני אות יד) וז"ל. בעשרת ימי תשובה, הירא את דבר השם, לבו יחיל בקרבו, בדעתו שכל מעשיו בספר נכתבים, ובעת ההיא האלוקים יביא במשפט את כל מעשה על כל נעלם אם טוב ואם רע, כי האדם נדון בראש השנה וגזר דין שלו נחתם ביום הכפורים. ובעת אשר ידע

מאד, גם יש בידנו לקרוע ולבטל גזר הדין ולהפכו מדין לרחמים, המבקש בזו העת 'מנוחה' אינו אלא מאבד עצמו לדעת ר"ל.

כ. ידוע שהרה"ק משינאווא זי"ע היה רגיל לומר, שהגם שהימים האלו הם ימי דין ומשפט, בכל זאת הרי הוא מרגיש התעוררות אהבה כמו בימים טובים.

כא. בדרך צחות אמרו, כי אם אמרין לב יודע מרת נפשו' הרי וודאי ש'לב יודע מתיקות נפשו' - עד היכן ביכולתו להגיע, ואם הדברים אמורים בכל ימות השנה, הרי על אחת כמה וכמה בימים מסוגלים ונעלים אלו.

כב. הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע שאל פעם לעשיר אחד שקנה בדמים מרובים את ה'עליה' של 'מפטיר יונה' במנחה דיו"כ האם הוא יודע מהי חשיבותה של הפטרה זו, השיב הלה בפשטות מפני שנאמר בה גודל מעלת התשובה שמבטלת גזירות רעות, דכתיב (ג י) 'וירא האלוקים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה, וינחם האלוקים על הרעה אשר דיבר לעשות להם', נענה הרה"ק ואמר, לא כן, כי עיקר עניינה 'מה לך נרדם קום קרא אל אלוקיך אולי יתעשת האלוקים לנו ולא נאבד (א ו)...

כג. ב'תשעת הימים' נשאל אחד מגדולי הדור זצ"ל ע"י אחד מבעלי עסקים האם מותר לו לעסוק באיזה מסחר מטעם 'השתדלות'... שחק הגדול וענה ליהודי, וכי העת להשתדלות היא ב'תשעת הימים' - העת והזמן הם ב'עשרת הימים', כלומר שבימים האלו קוצבים לו לאדם קצבת כל השנה ואז יעשה השתדלות ב'תהלים' ובתחינותיו לפני השי"ת. וכבר הבאנו את דברי הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (אמרי פינחס אות תפד) וז"ל, גם פעם אחת ציוה לומר פרשת המן בכל עשרת ימי תשובה, וכמה פעמים שמעתי שהיה מזהיר להתפלל על הפרנסה ושאר הצטרכויות ולהאמין שהשי"ת ימלא שאלתו בוודאי, והיא מצווה רבה.

וכך מספרים ששאלו את הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א לטעם מנהגו לסיים בכל יום מעשי"ת את ספר התהילים, והשיב שעושה כן, כי זה ה'השתדלות' שלו לפרנסה...

כד. משל ל'אביון מהודר' אשר ביתו ריק מכל, ולא היה לו בבית כי אם 'בית חיבור' (PLUG, שקע) אחד לחבר לתוכו מכוונות וכלים אשר פעולתם נעשית ע"י זרם העלעקטרי"ק (חשמ"ל), ולפי הצורך היה משתמש בו, אם את התנור

נטרפת הבהמה אף בנקב כל דהוא, ושעם הדבר, כי חיות הבהמה תלויה במוח, והוא אבר שהנשמה תלויה בו, ועל כן אפילו פגם וחסרון כל שהוא עושה אותה טריפה ואוסרת אכילתה, כיוצא בזה ממש הם ימים הללו, שהם כאבר שהנשמה (כל השנה כולה) תלויה בו. והם השורש והחיות של כל השנה כולה, לפיכך צריך להזהר בהם יותר משאר ימות השנה מכל נדנוד וסרך איסור, כדי שלא יוכלו למצוא אצלו שום חסרון ונקב¹².

והנה כתבו הפוסקים (תרג א), שבעשרת ימי תשובה יזהר מלאכול פת עכו"ם¹³, (ובפשטות אין הכוונה על חומרא זו דווקא, רק שיוסיף האדם להתנהג בקדושה ובחומרה יתירה)¹⁴, וביאר ה'לבוש' (שם) מדוע נקטו חומרא זו יותר משאר חומרות שבתורה, כדי להעלות על לבבנו שאנו מובדלים מהם (מגויי הארצות) בקדושה ובטהרה ונעשה תשובה, ויכיר בקדושתו - קדושת בני ישראל, וממילא יתרחק מתועבותם של אומות העולם.

קראוהו בהיותו קרוב - כח התפילה בימים אלו בכלל 'בהמצאו' - שהקב"ה ממציא עצמו אלינו לשמוע קול תפילתנו, וכמו שכתב הרמב"ם (תשובה ב ו) וז"ל, אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד¹⁵, שנאמר 'דרשו ה' בהמצאו, במה

אמנם, פעמים שיפתחו יצרו לאמר, וכי זו 'דרך ישרה' היא - לקבל על עצמי 'חומרות' לכמה ימים ותנו לא מידי, אין זה אלא הערמה בעלמא, כבר ענה אותו ה'ערבי נחלי' (פרשת ויחי דרוש ב) שהוא כעין מה דקיימא לן (חולין מב.) בהלכות 'טריפה' שאם ניקב נקב כל שהוא בבהמה עדיין איננה טריפה, ואילו בנקב שבמות מיד

לאפות בו לחם לימות החול וחלות ליום השבת, אם את הפרידו' (מקור) או למכונת כביסה וכיו"ב. ביום מן הימים ערכו בבית המלכות הגרלה בין עניי העיר, ומי שיזכה בגורל יקבל לביתו למשך כמה שעות את המכונה שבה מדפיסים את שטרות הכסף. משעלה עני פלוני בגורל שלחו מיד את המכונה לביתו, הלה שידע כי כל רגע ורגע שווה לו כל הון דעלמא ניגש למלאכתו בכל מרצו וחשקו, חיבר את המכונה לזרם החשמ"ל, ועיניו החלו נוצצות מרוב אושר ותענוג בראותו את ה'שטרות' מתגוללים מהמכונה חוצה לחלל ביתו, וממש לא ידע את נפשו לרוב 'שכרותו' מראיית כל כך הרבה שטרות מה שלא ראו ואבותיו במשך כל ימי חייהם גם יחד.... לאחר זמן מה החלו בניו הקטנים בוכים כי רעבים הם ללחם (הדל) - כי בביתו היום עדיין לא אפו לחם בבית (מחוסר 'שקע' לחבר את היתנור)... על כן הם מבקשים שיואיל נא אביהם לחבר את התנור עכ"פ לזמן קצר ביותר ויתן לחם לפי הטף... נענה האב ואמר, לכו נא ושאלו משכננו מעט לחם, כי כל רגע באלו השעות שווה אלפי אלפים, וכאשר יהיו ברשותנו אלו ה'אלפים' נבנה בית חדש עם עשרות 'שקעים', גם נוכל לקנות תחת רשותנו את כל הלחם אשר בעיר. שוב בקשו ממנו לכבס מלבושיהם המטולאים שנתלכלכו, אמר להם אביהם, חוסו נא, כי טוב לנו להמשיך לסבול מעט לילך בבגדינו אלו, העיקר שלא תשבות מכונה זו אף לא לרגע כמימריה. אף לדידן ייאמר, עשי"ת - כל רגע ורגע בימים אלו אין ערוך לחשיבותו, אין הזמן עתה להתעסק בו במילי דעלמא (ואף מה שמוכרח לו לעסוק, יביט על עצמו כאותו עני שמפסיק את פעולת המכונה הנ"ל עבור צרכיו אף ההכרחיים) וימלא כל רגע לתורה, תפילה, בקשת רחמים, צדקה וחסד.

כה. כתבו הפוסקים (קיצשו"ע קל ב, וכע"ז כתב הרמ"ק בסדר עבודת יוה"כ, הובא באלף המגן סק"ג) ראוי לאדם שיתנהג בימים אלו גם בחומרות שאינו נוהג בהם כל השנה כי גם אנו מבקשים מאת ה' יתברך שמו שיתנהג עמנו בחסידות, והאוכל כל השנה פת פלטר לא יאכל בימים אלו כי אם פת ישראל וכדומה לזה.

כו. ולדידן ייאמר, כי בימים אלו יזהר כל אחד שלא לסמוך על 'היתרים' שונים... וכגון, מי שיש לו 'היתר' אחר שאלת חכם להחזיק 'כלים' שמן הראוי שבימים נעלים אלו בל יזדקק להיתרים כאלו... וד"ל.

כז. עוד ביאור יקר מצינו שאמר הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל (מכתב מאליהו ח"ב עמ' נו) בזה"ל, הענין הוא, שבזה הורונו חז"ל את דרך התשובה, שבהתלהבות גדולה צריך להתחזק ולהרבות במעשים טובים ובדקדוקי מצות, אף על פי שעדיין אינם לפי מדרגתנו, כי שינוי דרכינו מהקצה אל הקצה יכשיר את לבבנו ויפתח לפנינו את אפשרות התשובה הנכונה. אחרי 'נעשה' של ריבוי המעשים נוכל לבא אל ה'נשמע'. רק בהתחזקות כזאת אפשר לבא לפני המלך להיכנס בשערי התשובה שהשי"ת הכין לנו בחסדיו לאין קץ. עכ"ל.

כח. כמו כן יש לדקדק בדברי רש"י הנודעים (ב"מ קו. ד"ה ותגזור) 'מה שתבקש מן היוצר יעשה, ואני לא ביקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחני בשעורים אלא בחיטים', שאין הדברים נאמרו רק לגבי התפילות בר"ה אלא 'בתחילת השנה'...

לשחרד כביכול את הקב"ה - שופט כל הארץ, והיא התפילה והצדקה, דאיתא בגמרא (ברכות כח:): שאמר רבי יוחנן בן זכאי, 'עכשיו שמולכים אותי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים וכו', ואינו יכול לפייסו בדברים ולא לשחרו בממון וכו', ולא אבכה'. וכתב המהרש"א (ח"א ד"ה ואינו) אף שאמר 'אי אפשר לשחרו בממון ולפייסו בדברים' זה אינו אלא לעולם הבא, אבל בעולם הזה יכולין לפייסו בדברים שהיא התפילה, ולשחרו בממון שהוא הצדקה. ע"כ, שמעו נא בני ישראל 'עורי נא התייצבי נא בעד הנפש חלי נא' כל עוד נשמתו בקרבו בזה העולם בכלל, ובפרט בימים הללו להרבות בתפילה וצדקה ויצא דיננו לאור^ל. וכבר כתב ב'טורי אבן' (ר"ה

דברים אמורים ביחיד^ט. וכלשונו של ה'ערוך לנר' (ר"ה יח): 'דשאני עשרת ימי תשובה שאפילו תפלת יחיד ודאי מהני, ונקרע דינו לגמרי'.

וז"ל רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער שני אות יד), בעשרת ימי תשובה וכו', ולשפוך שית, ולשאת תפלה ורנה, ולהפיל תחנה, והעת עת רצון והתפלה נשמעת בהל, בענין שנאמר (ישעיה מט ח) 'בעת רצון עניתך וכיום ישועה עזרתך, עכ"ל^{יא}.

והנה בנוהג שבעולם (בקרב אומות העולם) שכל מי שהועמד למשפט יתור אחר ה'שופט' ומעשיו אז ישחרנו בממון או בשאר עניינים... ויזכה בדינו, אף אנו להבדיל אלף אלפי הבדלות נהיה 'מגלה סוד' - כי מצינו דרך

כט. ועד היכן מגיע הכח שיש לכל יחיד ויחיד לקרוע שערי שמים בתפילתו יש ללמוד ממה שהביא ה'אליה רבא' (תקפ"א בא"ז סק"ו) מה שכתבו ב'מנהגים', שאף שבכל השנה אין היחיד יכול לומר י"ג מידות דרך תפילה ובקשה, אך עשרת ימי תשובה שאני וניתן לאומרם אף ביחידות, ואם כי להלכה ודאי שלא נפסק כך, אך עכ"פ למדנו מכלל הדברים שיחיד הרי הוא כציבור.

ל. הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע ב'יערות דבש' (ח"א דרוש ו) נתן טעם להא מילתא, מדוע הקב"ה מקבל את הבקשות והתפילות בימים שמלך יושב על כסא דין, דלכאורה איפכא מסתברא שבימי דין לא יתקבלו תחינות ובקשות לזכות לרחמים וחסדים, רק כי מר"ה ועד יום כיפור יושב הקב"ה ודן את העולם, ולא כבכל יום שדן את העולם רק בג' שעות הראשונות ביום (כמבואר בע"ז ד), והנה 'ידוע מחוק ונימוס הדין שאין לדיין לכעוס על בעל דין בעת המשפט', וזאת משום שני טעמים, חדא שלא יסתתמו טענת הבעל דין וגם כדי שלא יוציא פסק דין מעוקל מתוך כעסו, ומשום הכי בעת ישבו על כסא משפט אינו יכול לכעוס כלל ומאריך אפו, ולכן אף כי רבו עוונות כחול, לא יכעס כלל, וביד האדם לבקש מנה גדושה של רחמים המתעוררים בעשרת ימי תשובה, ולכך ימים אלו הם ימי חפץ וימי רצון לה' אף כי הם ימי דין.

לא. וביותר תגדל מעלת התפילה בערב יוה"כ, וז"ל הרה"ק ה'שם משמואל' (יוה"כ שנת תרע"ב) חיוב סעודה בעיוה"כ... ויש לומר הטעם כי ידוע שבאכילת עיוה"כ מתקנין כל האכילות של כל השנה, וכן כל התפילות של כל השנה מתקנין ומזדכנין בתפילת עיוה"כ, ואם יש מכולן כדי לצרף תפילה אחת שלימה, יש לכל התפילות עליה בהדי תפילה זו.

גם נזכיר בקוצר אמרים מעלת יום (שבו אמרים את הסליחות הנקראים) 'י"ג מידות', שנהגו להרבות בו באמירת תהילים, כי גדול כוחו של יום, ובפרט לדעת ה'ריקאנטי' בפרשת העקידה (בראשית כב יד; הובא בכלי יקר ויקרא טז ג) שהיתה עקידת יצחק ביום הקדוש, נמצא שיומיים קודם לכן ביום ח' תשרי יצאו אברהם ויצחק להר המוריה, ויום זה של י"ג מידות היה היום הראשון ותחילה למקראי קודש.

לב. סיפר הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל ראש ישיבת חכמי לובלין, מנהג היה לו לאחד מרבני העיירות שבכל עת שהיו העניים מתדפקים על דלתי ביתו לבקש מטבע לצדקה הייתה הרבנית מעניקה מטבע של 'גראש' לכל אחד, אכן, בראותה כי עני 'בן טובים' עומד לפני הייתה מכנסת אותו אל הרב בעצמו, והוא היה מעניק לו מטבע של 'זלאטע' אשר היה שווה מאה 'גראש', אחד העניים שהיה רגיל לבוא בכל ערב לבקש נדבה מאת הרבנית, הצליח פעם להיכנס אל הרב בעצמו אשר נתן לו כהרגלו 'זלאטע', החל העני להתחנן ולהפציר שיעניק לו הרב עוד מנדבת לבו. שאלו הרב, הנה הרבנית נותנת לך בכל יום גראש אחד ומעולם לא בקשת עוד, ואילו ממני שנתתי לך זלאטע שלם הנך מבקש שוב, ולכאורה היה מן הראוי שתסתפק בנדבה גדולה זו ולא תעז לבקש עוד. השיב לו העני, הנה אף אם אתחנן לפני הרבנית הרי לא תתן לי אלא עוד גראש, ואין שווה בעיני להתחנן בשביל נדבה מועטת כזו, לעומת זאת הרב מחלק מטבע גדולה, על כן 'שווה' לי להפיל תחינתי בשביל לזכות בעוד מתנה גדולה

באר הפרשה - זילך - שבת שובה

שהוא דבר נחוץ וכו' וכיון דבעשרת ימי תשובה התפלה נשמעת יותר מבימים אחרים, וגם באותם הימים האדם מוכן להיות נגמר דינו ביום הכיפורים, אין לך דבר נחוץ יותר מזה. עכ"ל. ואם כי לדין אין נוהגים לומר בשבת, אך עכ"פ בכל ימי עשי"ת (ימות החול) ירגיש ש'אין לך דבר נחוץ יותר מזה' לגי.

והנה אמרו (עיי' ר"ה טו): 'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה' לגי, והיינו 'צום קול ממוין', ואמר הרה"ק המהר"ש מבעלזא ז"ע (פסח על שה"ש ב יד), שעל

לבאר מה שאמרו שה'צעקה' מתקבלת מיד, ש'אין זה הטבת מעשיו לחוד, אלא שידפוק על שערי רחמים בתפילה ובקשה יתירה'.

ויש ללמוד על חובת התחנונים בימים אלו, שהנה כתב הטור (תרב) ונוהגין בספרד שגם בשבת מרבין לומר סליחות ותחנונים. והקשה עליהם שהרי קיי"ל שאין מריעין בשבת. ומתריץ ה'בית יוסף', וז"ל. נראה ליתן טעם למנהגם שהם סוברים להלכה כמ"ד מתריעין בשבת על עיר שהקיפוה אויבים או שטפוה נהר לפי

כזו. ולעניינינו יאמר שבימים האלו מעניקים מן השמים זלאטעס שלמים בלי די, והצעקה מתקבלת מיד, והחכם עיניו בראשו לבקש בעד הנפש חנינה אולי יחוס ואולי ירחם.

לג. הנה תקנו הגאונים להוסיף לבקש בעשי"ת בברכת 'אבות' - 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלוקים חיים', וכבר הקשו שהרי ג' ברכות ראשונות של שמו"ע אינם אלא 'שבח' ותהילה לבורא ית"ש, ומה מקום לבקשות באמצע הברכה הראשונה (עיי' טור סי' תקפ"ב). והביאור הוא על פי מעשה שהיה עם הגאון רבי יחזקאל אברהמסקי זצ"ל בעת שכיהן ברבנות עיר הבירה לאנדאן (לונדון), אשר אחד מתושבי המקום ירד מנכסיו מטה מטה ל"ע וכמעט שלא גווע ברעב, והגיעו הדברים לידי 'פיקוח נפש' ממש, נחלץ הרב אברהמסקי לעזרתו והוא בעצמו ערך מגבית והסתובב בבתי גבירים להתרימם מממונם. בליל שב"ק עלה הרב לגביר אחד והחל לבקש ממנו שיפתח את ידו ויתן עכשיו תרומה נכבדה, נדהם העשיר ואמר, רבי, שבת היום... יסור נא מר לביתי לאחר השבת ואז אתן, אמר לו הרב, בכוונה תחילה הגעתי עכשיו כדי שתבין ותשכיל גודל נחיצות הבקשה עד שאפילו שבת נדחית מפניה, ולא עת דברים עתה כי אם 'קום ועשה'... כיוצא בדבר הננו מבקשים זכרנו לחיים דווקא שלא במקום הראוי ועל פי הסדר, כי אין הימים כתיקונם שצריך לשמור על ה'גיטונים' ועל המנהגים.. אלא הזמן בוער כאש, ופיקוח נפש יש בדבר, רבש"ע זכרנו לחיים... ואם לא עכשיו אימתי...

לד. כה אמר הגרי"ז מבריסק זצ"ל להמחיש את כח התפילה, 'מעשה' באחד שתפסו אותו על שעבר על אחד 'מהעברות החמורות' שבחוקי המלכות שהעונש הקבוע על כך בספר החוקים הוא גזר דין מוות, כמוכן ששכר עורכי דין בכסף מלא שיוכיחו את צדקתו, בהגיע יום הדין פתח הקטגור בדבריו והוכיח שאכן פלוני זה עשה מה שעשה, לעומתו נעמדו הסנגורים וטענו לחפותו, אך גברה יד הקטגור ופסק השופט את דינו למיתה רח"ל. חשכו עיניו של הנאשם וכמעט שלא התמוטט אך עדיין לא איבד תקוותו, מיד אמר שעומד להגיש ערעור בפני ערכאה גבוהה יותר, פשיטא שבדרך הטבע פחתו הסיכויים לצאת זכאי, אך עדיין יתכן 'להפוך את הקערה', הלה שכר עו"ד מומחים ביותר העולים הון תועפות, והם ניסו בכל כוחם להביאו לידי זכות, אולם גם הבית הדין 'הגבוה' הרשיע את הנתבע, והשאיר את פסק הדין על מקומו. עדיין לא התייאש הנאשם, כי אף שנפסק דינו לחובה אך המלך ברוב רחמיו יכול לתת לו 'חנינה', ומיד החל להפעיל 'קשרים' ולהתחנן ל'עסקנים' שיבקשו משרי המלוכה שידברו על המלך להשאירו בחיים, שהרי מטופל הוא באשה חולנית ובעוללים רכים, וגם לרבות בהורים זקנים וחולים, כמו כן השתדל בכל כוחותיו לבקש מאת מכריו וידידיו שישלחו מכתבים לבית המלוכה להעיד על טיבו שכשר הוא, אולי יחוס אולי ירחם. אמנם המלך לא נעתר להפצרות המרובים, ופסק שבעוד כ"ד שעות יבוצע פסק הדין. באותה שעה ידע שנעלו בפניו כל שערי ההצלה בדרך הטבע, אך עדיין המשיך לפעם בו רצון החיים מתוך תוחלת ותקווה אולי יארע משהו שלא כדרך הטבע או שיתחולל נס גלוי להצלתו. הגיע הזמן הנקוב... נכנס השוטר והובילו אל מקום ההריגה, שם עמד שר הטבחים והשחיז את חרבו למען תתבצע ההריגה בלי ספק... והניחה על כתף הנאשם... באותו רגע נגזז חלום החיים, אבד סברו ובטל סיכויו, יודע הוא היטב שזהו... הגיע הרגע האחרון לחייו, וכבר אין שום דרך להינצל... אמנם יהודי מחויב להאמין שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים... גם במצב נואש זה, שאין שום פתח דחוק להיכנס בו עדיין יכול הוא להיושע אם ישפוך שיחו לפני בוחן ליבות (מובא בהקדמה לספר נס ההצלה של ישיבת מיר בשאנחאי).

בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, וכבר הבאנו את הקושיא הידועה, מדוע 'אנכי הסתר אסתיר פני' אחר שכבר אמר 'על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה'. ומבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ ד"ה ואמר על) וז"ל, ונלע"ד, מתחלה ואסתירה פני מהם, מהם דייקא - מהם אסתיר פנים, ועי"ז 'ומצאוהו רעות רבות וצרות', ועי"ז, יתודו וישבו ויאמרו על כי אין אלוקי בקרבי וגו', ועל ידי זה ואנכי הסתר אסתיר את פני לא מהם אלא על כל הרעה אשר עשה ופנה אל אלהים שהשתחוה לצלם בימי נבוכדנאצר - אסתיר פני מאותה הרעה. עכ"ל. כי ההכרה וההודאה שאכן חטא לאלוקיו היא מעבירה את מידת הדין וכל פורענותו, ומאחר שהתוודו על עוונם והבינו שאירע להם הצרה כי לא הלכו בדרכי ה', יעוררו מידת הרחמים מלעילא, עד שהקב"ה יעלים עיניו כביכול ממה שחטאו.

'צום' יש ביד האדם לומר שאין בכוחו לצום ולהתענות מפני טבעו החלש, וכמו כן על 'ממון' יענה ויאמר לא חנן אותי ה' עם מעות שאוכל לפור לצדקה, אבל על הרמת 'קול' בתפילה לפני ה' אין לו תשובה... ומעתה אם אכן ירים 'קולו' בתפילה וועקה הרי זה מוכיח בעליל את צדקתו כי לא צם מחמת חולשה ולא נתן צדקה לחוסר הממון, אבל אם יתשל גם ב'קול' יתברר למפרע שאין שום 'תירוץ' לא על ה'צום' ולא על ה'ממון'. וזה מרומז בפסוק (שיר השירים ב יד) 'השמיעני את קולך כי קולך ערב', כי ה'קול' ערב על הצום והקול"ה.

מודה ועוזב ירוחם - סגולת המכיר שחטא ומודה על האמת בפרשתן (לא יז"ח), וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא על כי אין אלוקי

ועל משקל דבריו יש לומר גם כלפי הימים הללו, שהנה יש אנשים שעבר עליהם חודש אלול והם היו 'עסוקים' בדברים אחרים..., השער הראשון לדופקי בתשובה נפתח לרווחה ולא נכנסו בו, הגיע יום הדין ועדיין המשיכו ב'שינתם' מסיבות שונות ומשונות, ועתה ליבם כבד עליהם כיצד החמיצו זמנים יקרים ונעלים כאלו, ומרגישים שהם רחוקים מ'עשרת ימי תשובה' כרחוק מזרח ממערב, אך אפילו חרב חדה מונחת אל יתיאש מן הרחמים, עדיין לא אבדה תקוותם וחלילה להם מלהתיאש, אלא יכולים עתה 'להיאחז' בימים שנותרו לפליטה, ועדיין יכולים לפעול לעצמם כל מילי דמיטב.

וכבר היה מעשה אצל החסיד המפורסם רבי מרדכי פעלץ זצ"ל ששימש כבעל שחרית אצל הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע, באחת השנים שמע בדרך הילוכו לביהכ"ס השכם בבוקר קול בכי תמרורים הבוקע מאחד הבתים, משנכנס הביתה מצא שם חולה הזקוק תיכף ומיד ל'עצים להסקה' לחמם הבית, הלך ר"מ הביא עצים והסיקן מפני פיקוח נפש. אדהכי והכי איחר לבוא לתפילת שחרית ובעמדו בפתח בית הכנסת שמע שבעל התפילה מסיים 'והנורא בנוראותיך', והבין שעליו להתחיל מיד 'המלך', כדי שלא לעכב את קהל הקודש, לכן החל מיד להשמיע תנועת אה... אה... 'המלך' ממקום עמדו, המהרי"ד הביט לעבר הפתח מחמת הקול שנשמע משם, אחר גמר התפילה נענה הרה"ק ואמר, אכן, כאשר מסיקים מתחילה אפשר להתפלל בחמימות...

ולכאורה ישאל השואל על ר' מרדכי, הרי לא אמר לא ברוך שאמר ולא פסוקי דזמרה - כיצד 'קופץ' מיד להמלך, אלא, שעשה כן מפני 'כבוד המלכות', שלא לעכב את רבו הרה"ק המהרי"ד וכל קהל הקודש. ולדין ייאמר, אף אם לא התעורר האדם בימי הסליחות ובימי ר"ה, עכ"פ מפני כבוד המלכות 'קפוצ' עכשיו וימליך קוב"ה על עצמו מעתה. לה. עוד רמז שם, כי צום קול ממון כל אחד מהם עולה בגמטריא 'קול'. ו'ערב' עולה בגימטריא ב' פעמים קל"ו, ללמדנו שבשעת הדחק מועלת הרמת הקול במקום שנים האחרים שאין בידו לעשות.

לו. וכך אמר הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע שהאיש אשר ייסורים באים עליו ומתוודה באותה שעה על חטאיו ודאי שילכו מאתו היסורים, והיה אומר, שהדבר בדוק ומנוסה, שמיד כאשר יחזור בתשובה ויתוודה ימתקו הדינים ויהפכו לרחמים.

ובדידיה הוי עובדא, בעת אשר נסע הגר"ח לשמחת נישואי בנו הגאון רבי איצ'לע, ובהיותו על אם הדרך חל 'יום הקריאה' בתורה - יום שני בשבת, וביקש הגר"ח שיביאו ס"ת מעיירה סמוכה בכדי לקרוא בו, אכן היה שם עוד רב אחד אשר היה גדול בשנים מהגר"ח והוא אמר שאין לטלטל ס"ת עבור זה, וקיבל הגר"ח את דבריו, ולא שמע באותו יום 'קריאת התורה'. בשובו לביתו נגנב מעמו הספר-תורה שלו, הבין הגר"ח מיד על מה באה עליו

באר הפרשה - זילך - שבת שובה

במדרש (במדב"ר כ טו) שהיה רשע ערום, ויודע שאין עומד מפני הפורעניות אלא תשובה, שכל מי שחוטא ואומר 'חטאתי' ל"ה אין רשות למלאך ליגע בו ל"ט.

גדולה תשובה - במעלת התשובה, לכל איש ישראל כאשר הוא

כתב הרמב"ם (הלכות תשובה ז ו) וז"ל, גדולה תשובה מ שמקרבת את האדם לשכינה שנאמר 'שובה

וכן אנו אומרים ב'ויודוי הגדול' של רבינו ניסים (ביוכ"ק ועוד) ומנהגך לרחם על בריותך, וביותר לשבים אליך ומודים לפניך ועוזבים ומתנחמים על פשעיהם ולא מכסים אותם, שכן כתוב (משלי כה יג) 'מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועוזב ירוחם' ל"ו, ומציל את נפשו מדינה של גיהנום.

וכך מצינו גבי בלעם הרשע, דכתיב ביה (במדבר כב לד) 'ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי', ואמרו

הרעה הזאת, ונכנס לחדר אחר ותוודה על שחטא בביטול קריאת התורה, ובעודו שם הודיעו שנמצאה הגניבה ונמצאו הגנבים - חיילי המלך שבזזו, וכשפתחו את הס"ת ראו שיריעה אחת נחסרה, והיה זה במקום הקריאה מה שהחסיר מלקרוא...

לז. בקרב חסידיו של הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע היה חסיד בשם רבי ירוחם, והיה הבית אהרן מרבה לשלחו לגשת להתפלל לפני העמוד. פעם שאל אחד החסידים שגם נפשו אוותה להתפלל לפני העמוד... רבי קדוש, וכי משום שהוא נקרא בשם 'ירוחם' יגש כל כך הרבה לעמוד... (כטוען מבלי אומר ודברים, נפשי מה תהא עליה), אמר לו הרבי, לכשתהיה מודה וגם עוזב אז גם אתה תיקרא ירוחם...

לח. וכתב על זה הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (בלק אות כב) וז"ל. מזה לימוד עצום שלא יאמר האדם איני מוכן לתשובה וכדומה מחסידישע תירוצים הכל הבל, רק בכל עת פתוחין שערי תשובה. ועל עצם מחשבה זו - שאין בכוחו לשוב, יעשה תשובה, כי זה וודאי שזה הרשע - בלעם, לא היה מוכן לתשובה, ולא חשב לשנות דרכיו אף לרגע אחד, ואעפ"כ הועיל לו אמירת חטאתי, ק"ו לכל בר ישראל יהיה מי שיהיה, בעת שישוב לבו לשוב בתשובה - יקבלנו אביו שבשמים באהבה וברצון.

לט. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה חוזר על דברי מדרש זה, והיה אומר שמצווה לפרסמו לבני הנעורים - במקום שיענו יומם ולילה תירוצים על מעשיהם, יענו ויאמרו 'חטאתי' ויחזרו לדרך המלך - מלכו של עולם. פעם ראה הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שני בחורים המדברים ביניהם בשעת התפילה, ניגש אל אחד מהם ואמר לו לא תדרוך כף רגלך בבית מדרשי משך שבועיים ימים, החל הבחור להצטדק ולומר שאין האשמה בו, רק הלה דיבר והוא לא דיבר כלל רק האזין לדבריו, אמר לו ה'בית ישראל' מכיון שאתה מתחיל עם תירוצים לא תיכנס לבית המדרש ששה שבועות... לאחר מכן ניגש אל חברו ואמר לו מעתה אל תיכנס לבית מדרשי שבועיים, ענהו הבחור, רבי, חטאתי, ורוצה אני לשוב על מעשה זה, אמר לו ה'בית ישראל' [אחר שלא תירץ עצמו] היכנס תיכף ומיד לקידושא רבה.

אף הוא אמר פעם לאחד מחסידיו (שמעתי בשם בעל המעשה) שערך אליו 'נסיעה', וכשקיבל שלום שאלו הרבי למטרת בואו, אמר לו 'באתי הנה אל הרבי', אמר לו הרבי המדבר באמצע התפילה לא בא אלי לשבת (כאומר, אל תאמר במצב כזה שבאת אלי...), ומספר בעל המעשה שעפ"י אמת הוא לא דיבר מאומה בעת התפילה, רק זה היושב לצידו דיבר והיה נראה כמו שהוא השתתף בשיחתו, אבל זה החסיד נהג בחכמה ולא ענה לרבי - לא אנכי המדבר, אלא נענה ואמר, איך וועל שוין מער נישט רעדן... (יותר לא אדבר בעת התפילה) אמר לו הרבי ב'תוך כדי דיבור', אכן, באת אלי לשבת... יסוד גדול אמר הרה"ק הר"ב מפרשיסחא זי"ע, בב"ד של מעלה לא ישאלו לאדם מדוע נכשל בחטא, רק טענה אחת - מדוע לא שבת בתשובה, וע"כ אין לו מה להשיב, כי מי הפריע לו להתחרט על העבר ולקבל ע"ע לתקן דרכיו מעתה.

ומבואר כן להדיא במדרש (נשא, במד"ר יג ג) כי טרם שגורש אדם הראשון מגן עדן ביקש ממנו הקב"ה שיחזור בתשובה, ואמר לו 'אפילו עכשיו עשה תשובה ואני מקבלך', ומאחר שלא עשה תשובה גירשו אותו, והן הן הדברים, שעל עצם החטא היה בידו להצטדק, וכמו שטען בעצמו (בראשית ג יב) 'האשה אשר נתנה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל', אך על הטענה מדוע לא חזר בתשובה לא היה לו מה להשיב, ומשום הכי נענש מן הדין.

מ. איתא בגמרא (יומא פו.) 'אמר רבי חמא ברבי חנינא גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם'. הקשה ה'חוות דעת' בספרו 'אמת ליעקב' על אגדות הש"ס (שם) קשה להבין מה ענין רפואה דקאמר. אלא דהרמב"ם כתב בפירושו

שנטרד מנגן ערן חשב שימות מיד, והיה בוכה ומתחנן ושב בתשובה, עד שקבלו הקב"ה בתשובה, והאריך ימיו, וקיים בו דברו דכתיב (בראשית ב יז) 'ביום אכלך ממנו', ונתן לו יומו שהוא אלף שנה (כמו"ש תהילים צ ד) 'כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור', לחזרות לכל העולם שהקב"ה חנן ורחום הוא ומקבל בתשובה לשבים, ואינו הפין מהם זולתי שיחיו דכתיב (יחזקאל יח לא-לב) 'ולמה תמותו בית ישראל... והשיבו וחיו. אמר רבי יצחק, אשריהם הבנים שהאב אומר להם כך מ"ג, וזו להם לבנים שאינם שומעים ממנו, עיי"ש עוד, אך מ"מ בימים אלו התשובה נחשבת כ'מצוה שהזמן גרמא'.

ישראל עד ה' אלוקיך', ונאמר (עמוס ד ו) 'ולא שבתם עדי נאם ה'', ונאמר (ירמיה ד א) 'אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב', כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק, התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאו לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד מ"ג. עוד כתב הרמב"ם (שם ה"ד) על בעל תשובה ש'אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם' כ"ב.

באמת אמרו, כי בכל השנה כולה הקב"ה מבקש מבניו לשוב אליו, וכדאיתא ב"זוה"ק (זו"ח כד): וז"ל, אמר רב נחמן בר יצחק אדם הראשון כיון

למשנה (סנהדרין ז ד) דיש מי שנולד בטבע רע וקשה לו לפרוש מתאוות רעות, ויש הנולד ברתיחת הדם שא"א לו לפרוש מכעס, וכיו"ב משאר מידות, אמנם, לשם זה נברא - להתגבר על טבעיו הללו, ואז יזכה לשכר הרבה שהרי אמרו חז"ל (אבות ה ג) 'לפום צערא אגרא', ועל זה באו לומר בגמרא שאם בא לידי חטא ועושה תשובה - הקב"ה מרפא טבעו שלא תקשה עליו שוב השמירה מכעס ותאוה וכיוצא בזה, עכ"ל. ומכאן חיזוק גדול מצינו למתייאשים מעצמם - הואיל ותאוות ליבם או רוע טבעם נוטה לרע, כי ע"י התשובה ישתנה גם טבעם לטוב.

דבר נפלא כתב הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (כתובות ל. ד"ה מיום שחרב, בדרך אפשר), שמי שנתחייב מיתת בי"ד ב'עדים והתראה', אין בי"ד מקבלים טענתו שכבר שב בתשובה שלימה ואפילו אם כבר עברו מאה שנים מאז שחטא, כי אין ה'תשובה' מועלת בבי"ד של מטה... מכל מקום אמרינן, שאם שב בתשובה, הקב"ה מסבב שלא יבואו העדים להעיד, ואף אם יבואו עושה הקב"ה שיוכחשו בעת ה'חקירות והבדיקות', כי לא ירשיע ה' נפש צדיק, והרי לך שתשובה מועילה אפילו בחטא שמתחייב בו מיתת בי"ד, להצילו מעונשו המגיעו.

מא. בירושלים של מעלה התגורר הגאון הצדיק רבי נחום יאס'ער זצ"ל מזקני וחשובי חסידי שטעפנשט אשר נולד והתגורר שנים רבות על אדמת רוסיה, בהיותו עדיין בחו"ל הושפע ל"ע אחד מבניו מסביבת הקומוניסטים, ועזב את דרך התורה רחמנא ליצלן, ומעולם לא דיבר רבי נחום על צערו הגדול שיש לו מבנו זה שהלך לרעות במקומות זרים, ורק פעם ישבו אצלו חבורת אברכים דורשים ומבקשים, ואחד מן המשתתפים הזכיר לפניו דברי הרמב"ם אלו, והיו שואלים ותמהים איך יתכן כדבר הזה, שברגע כמימרא יתהפך ממשוקץ ומרוחק ומתועב לאהוב ונחמד קרוב וידיד, פתח החסיד ואמר בלב מורתח 'הרי יודעים אתם אודות בני... הנה אם יבוא הבן באיזה יום, ידפוק על דלת ביתי, ויצעק אלי: 'טאטע, הנני עוזב את דרכי וחוזר אליך', כמה תגדל אהבתי אליו באותה שעה, ולא אחשוב לרגע על התלאות והצער והעגמת נפש שגרם לי מעודו ועד היום הזה, שהרי עכשיו הנני שמח שחזר למקור מחצבתו ועולה על דרך המלך, כמו כן ממש הקב"ה שמח כביכול בכל יהודי החוזר אליו בתשובה, לא שנא מיעט לחטוא ואף אם חלילה הרבה לחטוא, שהרי כעת הוא מתחרט על כל מה שעשה ורוצה להתקרב אל ה', וזה מעורר אהבה עזה מן האב לבן, וכמו שאמרו במדרש אגדה (תנא דבי אליהו פרק לא) מעיד אני עלי שמים וארץ, שהקב"ה יושב ומצפה להן לישראל, יותר ממה שמצפה האב לבנו והאשה לבעלה שיעשו תשובה.

מב. ובזה שמעתי לבאר את האמור בנביא (הפסרת שבת שזבה, יואל ב כה) 'ושלמתי לכם את השנים אשר אכל הארבה' (בהענישו אותם על עוונותם), ותמוהים הדברים, הרי בצדק אכל להם הארבה את תבואתם כ'עונש' על חטאם, ואף אם עתה שבו בתשובה, הרי מעתה הם פותחים פרק חדש בחייהם, אבל מה יש להקב"ה להשלים ולשלם להם על שהענישם כראוי לחוטאים. ומכאן תלמד כוחה של תשובה, שעל ידה נחשב האדם כאילו לא חטא מעולם, ונחשב לו כמי שהעונש בא עליו בחינם עד שיש לומר 'ושלמתי לכם את השנים...'

מג. כך ביאר הרה"ק רבי משה מקאברין ז"ע בנוסח התפלה (תחנון לפני חמישי) 'הפותח יד בתשובה לקבל פושעים וחטאים, נבהלה נפשנו מרוב עצבוננו', כי מה שאנו רואים שהקב"ה פותח יד בתשובה לכל פושע בכל מצב שהוא, זה גורם לנו להיות 'נבהלה נפשנו', לתמוה ולהשתומם 'מרוב עצבוננו', מדוע אנו שרויים בעצבות על החטאים שעשינו, הלא הקב"ה מקבל אותנו בידיים פתוחות, ועלינו לרוץ לקראתו בשמחה עצומה ובחזרה גדולה.

באר הפרשה - זילך - שבת שובה

מה'צדיקים', ואינו מן הראוי שייכתב יחד עמהם, לכן ייחדו עבורם ספר מיוחד.

הוסיף הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לרמוז בן בפסוק (ויקרא טו ב) 'ואל יבא בכל עת אל הקודש' - שלא הותר ל'כהן גדול' להיכנס ל'קודש הקדשים' כי אם ביוהכ"פ בלבד, מפני שהכהן גדול צדיק גמור הוא ולכן אינו במדרגה גבוהה בזאת שיוכל להיכנס אל מקום קדוש לפני ולפנים, זרק ביוהכ"פ כשהוא משמש בשליח ציבור, ובא לבפר על עוונות בני ישראל ואז הוא כעין 'בעל תשובה', לכן הותר לו להיכנס או ל'קודש הקדשים', כי 'גדולים בעלי תשובה יותר מצדיקים גמורים', ובכוח זה הרי הוא נכנס לקדשי קדשים.

ואל יאמר אדם, ננעלו בפני שערי תשובה הואיל והרחקתי עד מאוד^מ, אלא ישמע לדברי רבינו

איתא בגמרא (ברכות לד:) 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד^מ'. עפ"ז ביאר ב'ליקוטי מהרי"ל' (פרשת האזינו על הפטרה שובה) מתלמידיו הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, מה שאמרו (ר"ה טז:) 'שלושה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין, ואחד של צדיקים גמורין, ואחד של בינוניים, צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים, זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה', וידועה הקושיא, מדוע הוצרכו לייחד ספר ל'בינוניים', הרי 'ממה נפשך' - אם יזכה יכתב שמו בספרן של צדיקים, ואם לאו יהא להיפך ח"ו, ומדוע נתייחד עבורם ספר מיוחד, אלא, דאינו בן, כי הבינוני שזכה להתהפך ל'בעל תשובה' הרי הוא עומד ב'מעלה ובמקום' גבוה

על פי זה ביארו עוד דעל כן אמרו 'נבהלה מרוב עצבוננו' ולא מרוב עווננו, כי על העוון אין מה להיבהל כי לזה ניתן לנו כח התשובה, ולא נבהלה אלא על העצבון ועל הייאוש שאיננו חוזרים בתשובה מחמתו. פעם התאונן בחור לפני גאב"ד טשעבין זצ"ל, מצבי הרוחני קשה עד מאד, איני רואה כל דרך מוצא מעוונותי, אמר לו הרב שמע נא למעשה שהיה, איש יהודי הלך לבדו ברחובה של עיר כשהתרנגול ל'כפרה' בידו הימנית ובידו השמאלית 'מחזור' לאמר מתוכו את 'סדר הכפרות' ולפתע... הוא מרגיש כי בתי עיניו (משקפיים) מתחילות ליפול מעל אפו ועד שלא הספיק למנוע כן בעדם נפלו בתי העיניים ארצה... נו, החל היהודי חושב לעצמו, אוי רבש"ע, מה אעשה כאן, כיצד אחלץ מן המיצר, להניח את המחזור מידי על הארץ הרי אין לך ביזוי הקודש גדול ממנו, לעזוב את התרנגול מידי הימנית הרי יברח התרנגול ובמה תתכפר נפשי... שאלו הבחור, נו, ומה עשה לבסוף, אך הרב לא ענהו מיד, רק הפליג בתיאורים וציורים שיבין הבחור באיזה מצב ביש עומד היהודי הלז... ושוב שאל הבחור, נו... נו... מה עשה, אמר לו הרב, לא ידעתי, אבל זאת אדע שכבר איננו נמצא שם... אף אתה עם תשובתך תזכה שבקרוב כבר לא תעמוד על מקומך זה.

פעם אמר הרה"ק רמ"מ מלעלוב זי"ע 'לולי תשובה שעשועי אז אבדתי בעניי'. והיה מרגלא בפומיה לומר רבות 'איני רואה כל עצה ותקנה כי אם תשובה... כי אם תשובה... שוין שוין שוין...' (אין זעתי' אלא לשון תשובה), והיה חוזר ושונה ומשלב דבריו אלו, עד שהיו כל הנוכחים מתעוררים לתשובה שלימה.

מד. ביאור נפלא ביאר תלמידו של הרמ"ע מפאנו בספרו 'מאמרים מענין התשובה לארנ"ן זצ"ל', בהקדם מה דאיתא בגמרא (יומא פו.) 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד', כי מתחילה עומד היהודי מתחת לכסא הכבוד, וכדמצינו שאפילו אבות העולם אינם אלא מרכבה לשכינה, ואילו משחטא וישוב בתשובה יגיע עד כסא הכבוד, נמצא שבזכות החטא והתשובה שלאחריה עליו נתעלה הרבה יותר עד כסא הכבוד.

וזל"ק, להיות חפצו ית' שהאדם יעלה במעלות (למעלה) ממקום שנברא עד שיעמוד אצלו בכסא כבודו, על כן יצר עמו מסית אחד שכמעט אי אפשר להנצל מפתוייו, ולזה אמרו חכמים 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד', פירוש, שמגעת האדם העושה אותה בשלימות להיות חביב אל השי"ת עד שמעמידו אצלו, והוא למעלה ממקור מחצבתו אף אם היה צדיק מתולדתו, שכבר ידוע שנשמטן של צדיקים היא מתחת כסא הכבוד, ובתשובה עולה ומגיע עד כסא הכבוד. ולזה אמרו כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ומפני חשיבותה קדמה למעשי בראשית (פסחים נד.).

מה. וכבר איתא ב'שפתי צדיק' בשם זקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע שכך אמר הרה"ק הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע לבאר בלשון הכתוב (ישעיה נה ז) 'יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו', שהכוונה היא שיעזוב מה שחישב שנסתבך בין רשעים, וכן און מחשבותיו - שדומה לו שנלכד באון.

הקב"ה ואמר על יכניה 'כה אמר ה' כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו וגו' (ירמיה כב ל), ובדברי הימים (א' ג יז) כתיב 'ובני יכניה אסיר שאלתיאל בנו, הרי שהיה לו זרע אנשים ולא מת ערירי, אין זה אלא מפני שחזר בתשובה, וגדולה התשובה שקורעין על ידה אף גזר דין שיש עמה שבועה, ועעו"ש.

הננאל' בביאור דברי הגמרא (דלעיל), 'גדולה תשובה שמנעת עד כסא הכבוד - אפילו אם הגיע חטאתו עד כסא הכבוד', וכלומר שאף אם הגדיל בחטא ורבו עוונותיו עד לכסא הכבוד, עדיין לא ננעלה הדלת בפניו - אם ישוב מיד יקבלנו הבורא. על כן 'בל יראה ובל ימצא' שום איש מישראל שיתייאש מן התשובה, כי אין לך דבר העומד בפני התשובה¹⁰.

ודע, כי האיש המשתוקק בכל ליבו לשוב אל בוראו, והוא שבור לשברי שברים על מצבו, ו'רוצה בתשובה' - יזכה לסייעתא דשמיא שאכן יוכל לחזור בתשובה. וכבר איתא בפסיקתא (פיסקא שובה ישראל פ"ט), וז"ל שובה ישראל עד ה' אלוקיך, לבן מלך שהיה רחוק מאביו מהלך מאה יום, אמרו לו אוהביו, חזור אצל אביך, אמר להם איני יכול, שלח אביו ואמר לו הלך מה שאתה יכול לפי כחך¹¹, ואני בא אצלך

וכראיתא בזוה"ק בפרשת משפטים (ח"ב קו). באריכות גדולה, ותמצית הדברים, שאין לך דבר העומד בפני תשובה ועל כל החטאים מועילה תשובה, ובידה אף לבטל שבועה של הקב"ה כביכול, ובלשונו הקדוש 'מכאן דתשובה מתברר כמה גזרין ודינין, וכמה שלשלאין דפרולא, ולית מאן דקיימא קמי דתוובתא' (מכאן שהתשובה משברת כמה גזרות ודינים, וכמה שלשלאות של ברזל. ואין דבר העומד כנגד התשובה), ומוכיח בן ממה שנשבע

והיה הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, נושא משלו, ל'רועה נאמן' שנקלע ליער, ולפתע והנה רואה הוא זאב שבא לטרוף את הכבשים, ב'מסירות נפש' החל מרדף אחריו, אלא שהזאב בעל כוח הוא בבריהוה, ולא השיגו הרועה... עד... שהצליח הרועה לתפוס היטב בזנב הזאב אך הזאב המשיך במנוסתו, וכך יצא שהזאב בורח והרועה מחזיק היטב היטב בזנב ונגרר אחר הזאב עד כדי סכנת נפשות... וכך נכנסו לתוככי העיר, והנה אך ראו בני העיר את ה'מחזה' ומילאו שחוק פיהם ולשונם רינה, לאידך היה הרועה צועק במר נפשו 'רחמנים בני רחמנים' הצילוני מן הזאב, הצילו... עד שנענה אליו חכם אחד מדוע נתפסת בזנבו ללא תכלית, עזוב נא את זנב הזאב, ותינצל נפשך. וכך אנו אומרים לכל יהודי באשר הוא עזוב נא את הזנב - מדוע החלטת שכך היא 'הנהגתך' עד שאינך יכול לסור ממנה על דרך טוב, מי הכניס לך בדמיונך שהנך חייב להתנהג כך וכך, אין זה אלא הרגל רע, עזוב אותו וירווח לך...

מו. הוכחה נפלאה מצינו בכוחה של תשובה מעצם נתינת 'לוחות שניות' שניתנו ביום הכיפורים, כי מי פילל ומי מילל באותה שעה שמשה רבינו שבר את הלוחות שעוד יימצא 'תקנה' לישראל בענין הלוחות, מה עשה הקב"ה, ציווה על 'לוחות שניות' - קבלת התורה מחדש... ולזה זכו ע"י התשובה, התפילה והתחנונים, הרי לך, שגם מי שנדמה לו כי אין לו כבר שום תקנה 'ונשתברו הלוחות' שלו עדיין יכול להתחדש ולזכות שהבורא ית"ש יברא אותו מחדש.

מז. הנה מצינו במקומות רבים בימינו דלתות הנפתחות מאליהם ללא כל מגע ופעולה מצד האדם, אין צורך לפתוח עם מפתח את המנעול ואף אין צריך ללחוץ על ה'יד' (ידיה), אלא הדלתות נפתחות מאליהן על ידי ה'עין רואה' הקבועה בו מלמעלה, אך זאת נדרש מהאדם, שיטרח להעמיד עצמו אצל הדלת, אז ירגישו ה'עינים' ויתפחו בפניו שערים גדולים. כיו"ב, בימים הללו, הסיוע ממעל גבוה הוא עד מאד, כל השערים נפתחים בלא צורך להקיש הרבה... אבל על זאת ממתנינים לנו מן שמיא - שנבוא בסמוך, שנעמיד עצמנו...

וידע כי אינו צריך 'לילך למרחקים' לחפש אחר 'התשובה', אלא היא קרובה אליו ובהישג ידו. וכה כתב הגה"צ רבי שריה דבילצקי זצ"ל, מעשה שהיה - על סמך מה שמסרו לי שבשבת ר"ה יהיה 'חשמל כשר' במקוה - הלכתי למקוה כבר לפני שעה שלוש לשם, בפרוזדור ובמדרגות היה חושך מוחלט, אך קיוויתי שאחר שאפתח את המקוה יהיה שם אור. אך מצאתי בחושך את המפתח ופתחתי את המקוה, אך שם היה חושך מוחלט. מכיון שכבר פתחתי, חשבתי שאסתדר בחושך, מצאתי ספסל בחדר ההלבשה ושם פשטתי בגדי, ומשם הלכתי לחדר המקוה, החושך

באר הפרשה - זילך - שבת שובה

אזי אין מספיקין - אין ספק בזה שבידו לעשות תשובה, עכ"ל (הובא בלקוטי אמרי פנחס שבתוך אמרי פנחס השלם שער עבודת השם אות כא) מ"ח.

בשאר הדרך, כך אמר הקב"ה לישראל שובה אלי ואשובה אליכם, עכ"ל. וכך כתב רבינו יונה (בתחילת שערי תשובה) 'והתבאר בתורה, כי יעזור ה' לשבים כאשר אין יד טבעים משנת ויחדש בקרבם רוח טהור להשיג מעלות אהבתו'.

שבת בו תשוב - שבת שובה

הרה"ק מרוזין זי"ע ביאר בלשון הפסוק (ישעיה נח יג) 'אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי', שהוא נאמר לגבי 'שבת שובה', כי הקב"ה אומר 'אם תשיב משבת' - שתחזור בתשובה בשבת זמ"ט מכל 'רגלך' מלשון 'הרגלים', כלומר, שתשנה את הרגילות שהנך רגיל בה, אזי מבטיח לך הקב"ה שתזכה לסיפא דקרא 'עשות חפצך' - לעשות צרכיך ולפסוק

וכך היה אומר הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע משמיה דהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע לפרש את דברי המשנה בסוף מסכת יומא (פה:): 'האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה', האומר אחטא היינו שיודע שיחטא עוד כי עדיין איננו מושלם, אבל ואשוב רצוני לשוב בתשובה,

היה יותר ממצרים, ופתאום אבדתי כל יחס באיזה צד ופינה אני נמצא, וגיששתי בקירות וגם את המקוה לא מצאתי, והייתי משוטט הנה והנה ללא פתרון, ופתאום נטבלו רגלי במים, גם כן טוב.

נכנסתי, טבלתי ויצאתי, בשום אופן לא מצאתי את חדר ההלבשה ומיששתי בקירות ללא כל התמצאות, כי הכל נאבד ממני. ופתאום מצאתי חולצה ובגדים אך נוכחתי כי הם לא שלי, וכעבור רגע מצאתי את שלי והתלבשתי ורציתי לצאת, אך כאן נגמר הכל. פחדתי שעם כל צעד אסתבך יותר, והחלטתי מתוך צער להשאר לשבת על הספסל, עד ירחם... אך הצטערתי בלב שאצטרך להפסיד כל ה'קרבנות', ומי יודע אם גם לא פסוקי דזמרה, והתפללתי בלב לישועה.

והנה, לא עבר רגע ואני שומע צעדים מתקרבים ויורדים למקווה, ואני קורא בקול רם - אני לא רואה איך לצאת, רגע, רגע, ענה הקול. והנה יד שלוחה אלי ומעמידה אותי ברגע על מדרגות היציאה ונוכחתי כי גם עד כעת היו רק כמה סנטימטרים ממני ועד המדרגות שלא הרגשתי בהם.

המוסר השכל, אדם קרוב מאד לדרך התשובה, רק כמה סנטימטרים מפרידים, והוא חושב שהוא שרוי בחושך מוחלט ומתייאש. פתאום נשמתו מרגישה את צעדי הא-לוקים המתהלך בגן, והוא רק צריך לקרוא במר נפשו: אני לא רואה לצאת מהחושך שאני שרוי בו. רגע רגע עונה הקול, והנה יד שלוחה אליו ומוציאה אותו למרחב, והוא רואה שרק מספר סנטימטרים הפרידו בין החושך לדרך האור, והוא בסכלותו חשב שאבדה דרכו. פתחו לי פתח כחודו של מחט, רק איזה קריאה קלה ותיכף אפתח לכם פתח שכל קרוניות ועגלות יכנסו בו. השיבנו ה' אליך ונשובה - שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעוונך, ע"י העוון שהוא חושך מוחלט נסתבכת עוד יותר, וכשלת. ונזכה לשוב בתשובה שלימה לפניו. עכ"ל.

מח. וכך אומרים בשם הגה"ק בעל ה'שואל ומשיב' זי"ע כי פעמים הרבה נופל האדם בקרבו מתוך מחשבה, וכי מה יתן לי ומה יוסיף לי שינוי והטבת מעשי, הן אשתקד כבר עשיתי כן ושוב נפלתי לאותו עומק שהייתי בו מקודם לכן, מה יועיל לי לצאת עתה מהבוץ כששוב אשוב אליו בגמר ימים הנוראים... לזה אומר לו הקב"ה, 'וחנותי' - אחון אותך בזכות תשובתך, אפילו אם ידעת וגם ידעתי ש'אשר אחון' - ששוב תפול ואצטרך לחון אותך שוב ושוב...

מט. הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע נכנס פעם בליל שבת קודש אל בית מדרשו, וראה את הקהל הקדוש יושב ועוסק בתורה ועבודה, שאלם ה'חידושי הרי"ם', וכי מי התיר לכם לשהות עתה בבית המדרש, במקום שתלכו לעסוק בקידוש היום וסעודת שבת, דהרי 'וקראת לשבת עונג' כתיב, והאיך תבטלו מצווה זו. לאחר זמן מועט המשיך ואמר, מאחר והינכם עוסקים ב'תשובה', עליה אמר רחמנא 'ומלתם את ערלת לבבכם', ומצוות מילה דוחה שבת קודש, וממילא מותר ואף מצוה בידכם להמשיך בתורה ועבודה בבית המדרש.

הקשה הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, דהא דמילה דוחה שבת אינו אלא 'בזמנה', וכאן הוא שלא בזמנה, דהרי זמן ה'תשובה' הוא בערב שבת קודש כידוע, והאיך הותר להם לדחות את 'כבוד ועונג שבת' מחמת מילה שלא בזמנה,

באר הפרשה - וילך - שבת שובה

עליך שנה טובה ומתוקה 'ביום קדשי' - זה יום הקדוש הממשמש ובאי.
 בשנה, כדאיתא (שבת קיח:) אלמלא שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם אומה ולשון. ובר"ה שנעשה סדר חדש על כל ימי השנה בשמקבלין שבת ראשון כראוי מתוקן כל השנה. עכ"ל.
 איתא מהרה"ק ה"שפת אמת' זי"ע (תר"ם) בזה"ל, ויש להתחזק בשבת תשובה שהיא שבת הראשון

אלא מכאן יש להוכיח דאין 'זמן' לתשובה, אלא כל שעתא ושעתא זמנה הוא, ועל כן דוחה היא את השבת (ופשיטא שבשבת קודש זו הרי זה מילה בזמנה...).

נ. בסעודת רעוא דרעוין בשבת שובה נהגו אדמו"רי בית בעלזא זי"ע לשבת ליד הפתח, כרמז לעני העומד בפתח ומתחנן לפני בעל הבירה שירחם עליו ויקבל אותו בתשובה. שנה אחת התיישב הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע בסעודה שלישיית בשבת שובה אצל הפתח, ופתח לומר בקול חנוק מדמעות 'כעני בפתח, כעני בפתח' ותו לא מידי, ודבריו שיצאו מעומק לב טהור חדרו בלבות השומעים שתיכף ומיד חזרו בתשובה כעני בפתח.

יום הכיפורים

את הפחד מיום הדין, וז"ל, ולדעתי רצ"ל בזה, שאין הכוונה במנהג רק להעיר לב האדם ולהרעידו, להיות מראה את עצמו כאילו הוא ובני ביתו מחויבים לכך מצד עוונותיו, ושואם ישוב לה' בכל לבו יהפוך ה' אליו את הקללה לברכה, ויקרע גזר דינו בתכלית תשובתו [ומסיף, שלכן נהגו עם הכפרות להרבות בצדקה ולשלוח מנות לאביונים' עם התרנגולים ההם - איש כמתנת ידו], ומציין שמצא כיוצא בו בגאונים שכתבו, שעיקר המנהג הוא כדי שהחי יתן אל לבו ויעורר את לבו ליראת שמים^{נא}.

ובשו"ת מהר"י ווייל (סימן קצא, הובא בשער הציון סימן תרה סק"ב) כתב, שנוטלים תרנגול לכפרות ונוהגים לעשות בו ארבע מיתות בית דין, 'סקילה' - במה שנוהגים בעת השחיטה להטות את העוף כלפי מטה, 'הרג' על ידי שחיטה, וכמו כן נוהגים לשרוף חלק מהנוצה במקום 'שריפה', וקודם השחיטה נותן אצבעותיו סביב צוואר התרנגול כדי לרמוז על מיתת 'חנק', ויחשוב בלבו כאילו הוא חייב מיתה... שאם נגזר מיתה על האדם כשיבטל הגזירה צריך ליתן לו למלאך המות כופרו וכו', וזה הענין שצדיק מצרה נחליץ, היינו שידמה בנפשו שהיו ראויים לעשות עליו ככל אשר עושים עם העוף, ועל ידי שיתן את התרנגול לעניים יוכה לכופר נפשו, ותחת שעשו ארבע מיתות בעוף יצא הוא ובני ביתו לחיים טובים ארוכים ולשלום.

כל האוכל ושותה בתשיעי - מצות אכילה בערב יוה"כ פ

בתיב בתורה (ויקרא כג לב) 'ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש', והקשו חז"ל (ר"ה ט). 'וכי בתשעה מתענין והלא בעשירי מתענין, אלא לומר לך

שבעת ימים קודם - ענין ההכנה לקראת יוה"כ

בה רמז הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע (תורת המגיד מזלאטשוב יוה"כ) בלשון המשנה (יומא נג): שם נתבאר כל ענין עבודת כה"ג ביום הכיפורים, נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמדה, שאף אם יכנס למקום הקדוש ביותר אינו נכנס אלא 'למקום שנכנס' מתחילה, כלומר מה שהכין את עצמו מבעוד מועד, וכך 'עמד במקום שעמדה' במדרגה שהכין את עצמו להתייצב מראש.

הנה במשנה (סוף יומא) דימה התנא רבי עקיבא את 'טהרת יוה"כ פ' לטהרת המקוה, וביאר ב'לקוט הגרשוני' (קונט"א ערך תשובה) שכשם בטהרת המקוה מצינו ברמב"ם (מקוואות פ"א ה"ט) שהקופץ למקוה הרי זה מגונה, כך גם לגבי טהרת יוה"כ פ נאמר כן הקופץ לטהרת זה היום ללא הכנה הרי"ז מגונה, אלא יתחיל בהכנה קודם לכן דרגא בתר דרגא, ולא 'יקפוץ' בריגעא חדא.

עוד ביאר ב'בינה לעיתים' (דרוש יא) כי כמו שבטהרת מעיין ומקוה הרי מעיין ובור מים לפניך ומ"מ לעולם לא יטהר האדם אם לא עשה תחילה איזה פעולה לטובה - שהכניס כל גופו תחת המים המטהרים, כך הוא בטהרת יוה"כ פ, אף שהקב"ה בא לטהר את בני ישראל, מ"מ על האדם לנקות ולטהר עצמו תחילה, וזהו אומרו 'לפני מי אתם מטהרין' - שמתחילה יטהר עצמו ואז ירוק הקב"ה עליו מים טהורים ויטהרו.

זה כפרתי - מנהג כפרות

נהגו ישראל במנהג הכפרות קודם יום הקדוש. וצריך להתבונן בדברי המאירי ב'חיבור התשובה' (מאמר ב פרק ח) המבאר טעם למנהג 'כפרות', שהוא כדי לעורר

נא. וכן העמיס הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע בפסוק (איכה ג א-ב) 'אני הגבר ראה עני בשבט עברתו, אותי נהג וילך חשך ולא אור, אך בי ישוב יהפוך ידו כל היום', שנרמז כאן דברים נוקבים כנגד המשכימין בערב יוה"כ ונוטלים תרנגול וסובבים אותו על ראשם כמנהג ישראל, ולבם בל עמם, דמה הועילו חכמים בתקנתו, ונרמז בקרא אני הגבר זה התרנגול הנקרא גם גבר (יומא כ), ראה איש עני במעשיו (אין עני אלא בדעת, נדרים מ). בשבט עברתו שעבר עבירה, וכדי להינצל אותי נהג וילך - סובב אותי סביב לראשו כשעדיין חושך ולא אור קודם עלות השחר בעוד שהחושך מכסה ארץ, אולם אינו מעורר את לבו לתשובה, ובכהאי גוונא שהוא חושב שאך בי ישוב - שרוצה לתלות התשובה רק בי התרנגול, אזי, אפילו אם יהפוך ידו כל היום ויאמר 'זה חליפתי' לא יועיל כלום, כי עיקר הטעם למנהג זה הוא 'מרדות אחת בלבו של אדם' - להתעורר, לחזור ולהתקרב אל השי"ת.

לאביהם שבשמים, לכן הקדימה תורה מצות אכילה בתשיעי כדי שישמח בו ואז תקבל התענית בעשירי, מפני שעניני העשירי אינו נרצה לפניו מפני שהוא בדאגה, אלא אם שמח בתשיעי אז מקבל תענית העשירי, נמצא ששמחת התשיעי הינו מעין צום ותשובת העשירי.

ביו"ב כתב ב'שערי תשובה' (שער ד ח-ט) וע"כ אמרו רז"ל (ר"ה פ.) כל הקובע סעודה בערב יום הכפורים כאילו נצמזה להתענות תשיעי ועשירי והתענה בהם, כי הראה שמחתו בהגיע זמן בפרתו, ותהיה לו לעדה על דאגתו לאשמתו, ויגונותיו לעונותיו. והשנית כי בשאר ימים טובים אנחנו קובעים סעודה לשמחת המצוה, כי יגדל וישגא מאד שכר השמחה על המצוות, כמו שנאמר (דה"א כט יז) 'ועתה עמך הנמצאו פה,

כל האוכל ושותה בתשיעי"ב מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי'.

הלבוש מבאר (תרה א) מדוע הוציא הכתוב את המצוה בלשון עינוי ולא אמרה בהדיא 'ואבלתם', כי לפום צערא אנרא, ושכר מצוה הנעשית מתוך עמל ויגיעה גדול משכר המצווה הנעשית ללא קושי, ורצה הקב"ה לזכות את ישראל ולהגדיל שכרם, על כן החשיב להם מצווה זו כמי שבאה ע"י עינוי"ג.

השל"ה הק' (יומא תורה אור, אות קלד) מביא 'לשון האלקי' מהרמ"ק בספר עבודת יום כפורים, במעם מצות אכילה בתשיעי, כי ביום הקדוש אי אפשר לשמוח מפני דאגות העוונות 'ועיני כל ישראל הם תלויים

נב. הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע ביאר מצות האכילה ביום זה, כי מטבע האדם הוא שעל ידי הצום מתמעט חלבו ודמו שנוצרו מן האכילה שאכל ביום אתמול, וכנגד זה אנו מתפללים בכל תענית (ומקורו בברכות יז.) 'שיהא מעוט חלבי ודמי שנתמעט היום, כחלב מונח על גבי המזבח לפניך ותרצני', על כן אין מן הראוי לאכול בערב יום כיפור אכילה של 'רשות', כי איך יקריב חלב ודם זה לקרבן מן המזבח, לפיכך אמרה תורה לאכול בתשיעי כדי שיווצר חלב ודם מאכילת 'מצוה', וממילא יהא חשוב כאילו הקריב חלב ודם של מצוה על גבי המזבח.

ולפי דבריו הקדושים הוסיף בנו הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע לפרש הפיוט שאומרים בסליחות בערב יום כיפור 'יִרְצָה צוֹם עִמָּךְ אֲשֶׁר דָּמּוּ לָךְ מִזֶּה, חָשׁוּב חֲלָבּוֹ כְּעֵל זֶבַח וְקִרְבָּנוֹ אֶל תִּבְזֶה, חֲתוּם עָלָיו אוֹת חַיִּים וּתְפִלָּתוֹ תִּתְקַבֵּל, מִחֵר יִהְיֶה הָאוֹת הַזֶּה, כי הצום והתענית ביום הכיפורים חשוב כהקרבת קרבן והזאת הדם על המזבח, לכן מן הראוי להחשיב את האכילה של עכשיו 'כעל זבח' שלמים, וממילא 'וקרבנו של מחר' 'לא תבזה', ויעלה לריח ניחוח אשה לה' ואז יקבל תפילתו שיתפלל למחר ביום הקדוש.

ומעתה דעת לנבון נקל שהאכילה בעיוה"כ צריכה להיות בקדושה ובטהרה, שהרי עומד להקריבה למחר לריח ניחוח... וכבר אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע שבעת אכילתו בעיו"כ יצייר בנפשו שבקשו לחנך ולהדריך זולל וסובא לאכול בדרך ארץ, על כן הושיבו אותו לאכול לפני ארי, ששם צריך לשקול ולמדוד תנועותיו, כן נמי תהא אכילתו בערב יום הכיפורים.

נג. מפורסמים דברי הטור (או"ח סימן תרד) שמביא מעשה רב בשם המדרש, 'מעשה בשוטר העיר, שאמר לעבדו קנה לי דגים ולא מצא אלא דג אחד ונתן בו זהוב, והיה שם יהודי חייט, והוסיף עליו עד שהעלהו לחמשה, ונשאר [הדג] לחייט, בא העבד אל אדונו, וסיפר לו כל המאורע, שלח השוטר אחר החייט, ואמר לו מה מלאכתך, אמר לו חייט, אמר לו ולמה קנית דג שזה זהוב - בה' זהובים, ולא עוד אלא שלקחתו מיד עבדי ששלחתיו לקנותו לי, השיב לו, והיאך לא אקננו אפילו בי' כדי לאוכלו ביום כזה, שצונו הקב"ה לאכול ולשתות, ושאנו בטוחים שהקב"ה יכפר לנו עונותינו, אמר לו א"כ יפה עשית ופטרנו והלך לשלום'.

וב'בית יוסף' הביא שכיו"ב הובא במדרש (בר"ר יא ד) ומסיים שם 'מה פרע לו הקב"ה, הלך וקרע אותו וזימן לו בתוכו מרגליות טובה, והיה מתפרנס הימנה כל ימיו'. צדיקים ביארו שכאן הוסיפו את סוף המעשה ללמדנו שהאכילה בערב יוה"כ מסוגלת שלא יחסרו לו מזונותיו כל ימיו, ויהיה לו שפע פרנסה בכבוד ורווח.

ומן הראוי להביא מה שכתב ה'פרישה' (סק"ה), דצריך לומר שהחייט הגיע יחד עם עבדו של השר אצל מוכר הדגים, דאי אמרת שבא אחריו, 'וכי שייך לומר שמפני שציוה ה' ביום הזה לאכול יסיג גבול או יגזול מיד חברו', ולמדנו מכאן, שהגם שיש לחזר לקיים מנהגי ישראל שיסודתן בהררי קודש, מ"מ מאד יש להיזהר שלא לשכוח מן העיקר, וחלילה להיכשל באיסור הסגת גבול או בשאר איסורי תורה ויתברך בלבבו לאמר שהוא מקיים עכשיו מנהג ישראל...

יום הכיפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו¹¹. ואכן נפסק להלכה (שו"ע תרו ס"א ובמ"ב סק"א) שיש חיוב בערב יום הכיפורים לפייס ולרצות את מי שפגע בו כדי שיוכל להיות נקי וזך ביוה"כ מכל שמץ עוון ואשמה¹².

שמא תאמר, אם כן ננעלו שערי תשובה, שאם ה'נפגע' אינו רוצה למחול או שמשום מה אינו יכול לרצותו ולפייסו א"כ לא יזכה לכפרת היום, אך כבר הביא ב'סידורו של שבת' (חלק א השורש הששי ענף ב) את דברי ה'חובות הלבבות' (שער התשובה פרק י) לדחות טענה זו, עפ"י מה שמבאר שבכל חטא שבין אדם לחברו אזי מלבד מה שחטא לחברו הרי חטא גם כלפי הקב"ה שאסר לפגוע בשני ובמעשיו עבר על פי ה', וצריך תשובה וכפרה על שניהם, לפיכך הנה הוא יעשה תשובה לפי בחו באמת, בזה החלק שחטא נגד המקום, וכיון ששב בכל לבבו ונפשו, בצד היותר טוב ששייך לה', וה' הטוב המוחל לו על חלקו, יודע שלבו נתן באמת לתקן העבירה, ורוצה לתקן הכל ורק שאין סיפק בידו כמבואר, על כן זאת עושה הקב"ה עמו, להיות הוא

ראיתי בשמחה להתנדב לך', ונאמר (דברים כה מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוךך בשמחה ובטוב לבב', ומפני שהצום ביום הכיפורים, נתחייבו לקבוע סעודה על שמחת המצוה בערב יום הכיפורים.

וכך אמר הרה"ק ה'בית אהרן' (דף קלא:): זי"ע ר'ק בשמחה ובישוב הדעת, כי ע"י שמחה המוח מזוכך, ועיקר התשובה ע"י מוח זך'.

וגדולה השמחה להמתקת הדינים, והעמיסו בדרך רמז בפסוק (תהלים מז ז) 'זמרו אלוקים זמרו', שעל ידי הזמר והניגון אפשר לומר ולהכרית את מדת הדין המרומז בשם 'אלוקים'.

עד שירצה את חברו - יום עזיבת קנאה ותחרות יום שימת אהבה ורעות

נודע מה ששנו חכמים בלשון המשנה (יומא פה:): עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו¹³, דרש ר' אלעזר בן עזריה 'מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו' (ויקרא מז ל), עבירות שבין אדם למקום

נד. וכבר היה נוהג הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל לעורר את הקהל בדרשתו קודם 'כל נדרי' על חובת הזהירות ב'בין אדם לחברו' בלשון הכתוב (שמואל ב' כד יד) 'נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמיו וביד אדם אל אפולה', כי על 'הנפילות שביד ה'' בעניינים שבין אדם למקום הרי רבים רחמיו, אך ביד אדם - חטאים שבין אדם לחברו אל אפולה, כי אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חברו...

נה. מובא בגמ' (ר"ה יז): שאלה בלוריא הגיורת את רבן גמליאל, כתיב בתורתכם 'אשר לא ישא פנים' (דברים י יז), וכתוב (במדבר ו כו) 'ישא ה' פניו אליך', נטפל לה רבי יוסי הכהן, אמר לה אמשול לך משל למה הדבר דומה, לאדם שנושה בחבירו מנה וקבע לו זמן בפני המלך ונשבע לו בחיי המלך, הגיע זמן ולא פרעו, בא לפייס את המלך, ואמר לו עלבוני מחול לך לך ופייס את חבירך, הכא נמי כאן בעבירות שבין אדם למקום כאן בעבירות שבין אדם לחבירו. וכלומר, שעל עבירות שבין אדם למקום הקב"ה נושא פנים ומוחל על 'עלבונו', אכן על עבירות שבין אדם לחברו אינו נושא פנים.

וביאר המהר"צ חיות, כי בחטאים שבין אדם למקום כביכול הקב"ה הוא 'התובע' והבעל דין, וממילא יש בידו למחול על התביעה, מה שאין כן כלפי בין אדם לחברו שאז כביכול השי"ת אינו 'בעל דין', שהרי הלה פגע בחברו, אלא הקב"ה הוא 'השופט' היושב על כסא דין, ואין כח לשופט למחול אלא הוא מחויב לשפוט בצדק בלא שום נשיאות פנים.

נו. נפלאות מצינו ב'ענף יוסף' (יומא דף פא: בעין יעקב) לבאר עפ"י מצוות האכילה בערב יום הכיפורים, וכמו שכתב בזה"ל, ובספר 'שפת אמת' (הקדמון) כתב וז"ל, ולי נראה כי לענין כפרת עון יותר תלוי ביום הט' מיום העשירי, כי בט' צריכין ישראל לתווך השלום ביניהם וכמו שאמר רבי אלעזר בן עזריה (יומא פה:): דעבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חברו, ומטעם זה נתן הקב"ה מצוה זו לאכול ולשתות ביום זה שיהיה לאדם לב אחד ושמח, כי קודם שיאכל האדם יש לו ב' לבבות כי אז יש לו לב רגז, ולכן אמר הכתוב (ישעיה נח ד) 'הן לריב ומצה תצומו', כי ביום הצום תתגבר המרה המחחרת כל ריב וכל נגע, ולכן צוה ה' לאכול ולשתות ולהתענג בדשן, אז לב שמח ייטיב פנים נזעמים אל פנים לחבר את האהל ויאסוף כל ישראל חברים ברגל יחף עומדים לפני ה' ע"כ.

ואף אם קשה לו הדבר יעביר על מידותיו, ועי"ז יעבירו ממנו כל פשעיו.

ואדרבה מחובת היום להרבות באהבת ישראל^ל, וכמו שאומרים בתפילת מוסף (אחר סדר העבודה) 'יום שימת אהבה ורעות, יום עזיבת קנאה ותחרות'^נ, ולהוסיף בצדקה וחסד^{נט}.

וביותר צריך להיזהר שלא יבוא לידי כעס, שהנה כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (יו"כ תרס"ב) וז"ל. הסעודה שעושים בעי"כ משום שלא היה יום טוב

בעצמו אשר בידו כח וגבורה, להעביר העבירה מן הארץ, שנותן בלב הנגול באשר הוא שם להיות מוחל לו בכל לבבו מה שגזל ולקח ממנו, ואז נתבטלה העבירה מכל וכל בחלק השמים והבריות, ואך מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו, נפלאות מלשון מכוסה, והיינו שאף מה שנמנע מכוחו של האדם יגיע לידי כך ע"י התשובה.

ולאידך צריך להשים על לב מה שכתב הרמ"א (סי' תרו ס"א) 'והמוחל לא יהא אכזרי מלמחול',

נז. באחד השנים בערב יוה"כ לפנות ערב נראה הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע מטפל ומתקן בצינור שבור של מי שופכין (ביוב) שעמד בסמיכות לבית מדרשו כשהוא כבר לבוש בקיטל וטלית לקראת 'כל נדרי', אחד העוברים שראה את המחזה הנורא... וכמעט נעתקה לשונו מרוב תדהמה שאל הלה את הרבי, רבי קדוש, מה מעשיכם כאן בזו השעה - לטפל במי שופכין בשעה שאנו עומדים על פתחו של היום הגדול והנורא. אמר לו ר' שלומ'קה, מעשיי אלו הם כמעשיו של הכהן גדול בשעה שעמד אחת בשנה לפני ולפנים ב'קודש הקדשים' (כי מסביב אותו ה'שבר' שבצינור פרצה מחלוקת בין השכנים, ולהשקיט הסערה עשה ר' שלומ'קה מה שעשה).

ואף שאיננו בדרגת איש האלוקים להתעסק בסתימת צינורות של מי שופכין אצל אחרים, אמנם, לכל הפחות נדרש מעמנו לסתום 'צינורות של מי שופכין' בבית פנימה, ועל אחת כמה וכמה להיזהר ביותר שלא לפתוח אותם, וכלישנא דגמ' (סנהדרין ז.) 'האי תיגרא דמיא לבידקא דמיא' (מחלוקת דומה לצינור מים), ודי בזה... נח. וכך כתב בספר 'לבושי בדים' (דרוש כ, דרשה שנשא בשנת תקנ"א) בזה"ל, והעיקר ביום כיפור שיסיר מלבו הקנאה והשנאה ויהיה אחדות בינינו, ואז אין שום קטרוג 'כי אין לבוא אל המלך בלבוש שק' (אסתר ד כ), שק ר"ת שנאה קנאה, וליל יוה"כ נקרא 'שער המלך' שיושב על כסא רחמים.

נט. פעם ישב הרה"ק רבי דוד בידערמאן זי"ע מעיה"ק ירושלים וערך את 'סעודה המפסקת' בעיוה"כ כשהוא מוקף בנשברי לב - חסרי בית ומשפחה חולים ונדכאים, והיה יושב ומדבר על לבם בדברי בדיחותא וניחותא - מדברים המיישבים ומשמחים את לבם. באותה שעה עבר הגאון רבי שמואל שיינקר (חתנו של הגרי"ח זאננפעלד) בדרכו לבית הכנסת ל'כל נדרי' וכולו אומר הדרת וחרדת קודש, ומבעד לחלון ראה את הנעשה אצל ר' דוד'ל, נכנס ר"ד בהר"ן ושאל את הרבי, וכי זו עת וזמן לשחוק עם אנשים אלו, אמר לו הרבי אמשול לכם משל, לתינוק שתקפוהו 'כאבי שיניים' ל"ע, מה תעשה אמו תעזוב את כל עסקיה וענייניה, תשחוק לפניו ותרקד לפניו (בכל כוחה) - להסיח דעתו מהכאב הנורא, אף אלו נשברי הלב הינם כביכול 'כאב השניים' של הקב"ה, אין לנו אלא לעמוד בכל עת ובכל זמן לרקוד לפניהם ולשמח אותם כי בזה כביכול הננו עושים רצון קוננו בשלימות...

סיפר הגאון הגדול רבי אמ"מ שך זצ"ל מה ששמע מ'הרשל'ע קאמניצער' (בחור מבוגר יחיד בעולמו), בשנה אחת כשהיה אצל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע ביום הקדוש, לאחר שכל הבחורים עזבו את בית המדרש בליל יוה"כ, נשאר הוא 'בדד' בהיכל בית המדרש, אך תוך דקות ספורות התיישב ה'חפץ חיים' בכבודו ובעצמו לימינו פתח עמו 'שיחת רעים' על דא ועל הא, והחל מגולל בפניו כל מאורעות חייו, על יתמותו הקשה, ועל נישואיו שנשא את בתו של אביו חורגו בזמן שהציעו לו שידוכים אחרים שנראו הגונים יותר, וכל זאת עשה רק משום כיבוד אם, כי היא בקשתו מאד על זה. ואכן, ברבות השנים ראה שמאת ה' הייתה זאת לטובה בלבד, כי ידידו אשר נישא לבת עשירים עזב לאחר מכן את ספסלי דבי מדרשא לטובת העסקים הרבים, ולבסוף הפסיד את ממונו ונשאר קרח מכאן ומכאן, מה שאין כן בני ביתו עוזרים ומסייעים לו בעריכת ה'משנה ברורה' ושאר ספרים, וכך שוחח עמו ה'חפץ חיים' ועודדו בדברים של מה בכך במשך כל ליל יום הקדוש עד אור בוקר. ומזה נלמד לקח, כי מי לנו גדול כה'חפץ חיים', ואין זמן 'יקר' וקדוש כמו יוה"כ, אך מכל מקום כאשר ראה את נפשו השבורה של אותו הבחור הבין את חשיבותן של 'מידות' וישב בשעות הקדושות ביותר בשנה לעודד ולחזק נפש אחת מישראל.

באר הפרשה - יום הכיפורים

עם 'נרות חיים' בידיהם, כדי להדליקם כנהוג משום סימן טוב, עיי' רמ"א תרי ס"ד), 'שכבר הגדיל המדורה מדורת גיהנם, שכל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו ע"כ. והיינו שכבר הבעיר אש להבה של מדורה וכבר אינם זקוקים עוד להדליק אור של נר, ואוי שכך עלתה בידם רח"ל.

ומי מטהר אתכם - ענין הטבילה בעיו"כ

נוהגים בכל תפוצות ישראל למבול במקוה מטהרה בערב יום הכיפורים כמו"ש ב'שור' (תרו), וב'מאירי' (בחיבור התשובה ב פ"ח) כתב שמקור טבילה זו היא 'ממנהג זקנים', ואסמכוהו אקרא (ישעיה א טו) 'רַחֲצוּ הַזָּפוּ הַסִּירוּ רֵעַ מֵעַלְלֵיכֶם מִנְּגַד עֵינַי, וברא"ש (יומא פ"ח סכ"ד) כתב הטעם, כדי שיהיו נקיים וטהורים ביום הקדוש הזה, והעיר השועה"ר (סימן תרו סעיף יא) על טעם זה [ומקורו במהר"י וויל ס' קצא], דאם כן 'אין ענין כלל לומר ויידוים במקוה', וכן אין צריך למבול אלא פעם אחת, לפיכך מביא טעמו של מהר"ל (הל' ערב יו"כ עמו שטו) 'שטעם טבילה זו הוא משום תשובה כגר המתגייר סא, ולפי זה יש למבול שלש פעמים, וזה חיזוק גדול לכל אחד ואחד, שיוכור ביוהכ"פ שמעתה נפתח לו נייר חלק וחדש, והרי הוא כקטן שנולד סב.

לישראל כיוהכ"פ שבו ניתנו לוחות האחרונות. ולפי שמתעניין ביוהכ"פ מקדימין הסעודה. ונראה דעיקר שזכו ללוחות אחרונות מכת התשובה שעשו בערב יוהכ"פ, כי בלוחות הראשונות החטיאם השטן כדי שלא יזכו אל הלוחות ביום האחרון שהי' מוכן משה רבינו ע"ה לירד מן ההר למחרת. ובודאי גם באחרונות עמד השטן בכל כוחו לעכב אותן ולהחטיאם. ואבותינו גברו עליו, ועיקר בעל תשובה באותו מקום באותו הזמן ולפי שעמדו על נפשם זכו לתשובה שלימה וזכו לקבל לוחות אחרונות. ולכן איתא שהשטן מתגבר בעיו"כ לפי שהיטב חרה לו אשר נצחו אותו ביום הזה.

וביותר מנסה השטן זה היצר הרע בהגיע העת והמועד - יוהכ"פ והיום שקדם אליו, להכשיל את ישראל במדת הכעס, שהיא אביזרייהו העבודה זרה שהרי אמרו (עי' שבת קה:) כל הכועס כעובד ע"ז, וצריך לזוהר מאד לברוח מן הכעס ביום הזה^פ.

ומצינו דברים כדרבונות שמוכיה הצל"ח (בדרשותיו לשבת שובה, דרוש כד אות יב) וז"ל. והנה מעשה שטן ביום הקדוש - ערב יוהכ"פ, רובם באים לידי כעס עבור דבר שמוות... וגם הנר אינו צריך (שהרי הכל ממהרים לביהמ"ד

ס. גם צריך זהירות יתירה שלא להיות 'קצר רוח' ולהסתובב בפנים נפולות עצבות וזעופות... וכאותו מעשה שהיה אצל הגה"ק רבי ישראל סלנט'ער זי"ע שראה אדם מישראל המהלך ברחובה של עיר בערב יוהכ"פ בפנים נפולות לרוב יגונו על 'עונותיו', והיה הלה משרה סביבותיו רוח נכאה ודכאון, אמר לו רבי ישראל 'וכי מה אשמים כל עוברי אורח שחטאת'...

אלא יש להתאזר במידת ה'סבלנות' כלפי אחרים. פעם ניגש אל הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זי"ע בערב יום הכיפורים לעיתותי ערב איש אשר היה ידוע כמאריך בשיחה... (בלשון נקיה, וכפי הנקרא בפי הבריות פעגע, טרדן) הלה דיבר ודיבר ודיבר, והרה"ק ישב והקשיב לקולו, משסוף סוף הלך לו שאלו בני הבית את הרבי, וכי לא מצא לו זמן לדבר את שטויותיו אלא בעיוה"כ ברגע האחרון, אמר להם הרבי בדברי הרמב"ן הללו - תתנהג לדבר כל דבריך בנחת לכל אדם - אפילו פעגע כזה, ובכל עת - אפילו בעיוה"כ לעת ערב...

וכבר אמר הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע לחסידיו, דעו לכם שאם ממחר אדם לבית המדרש להתפלל ולומר כל נדרי בערב יום הכיפורים, ותוך כדי הליכתו ניגש אליו יהודי ורוצה לשפוך לפניו את כאב לבו על צרותיו הפוקדות אותו ולקיים דאגה בלב איש ישיחנה, חלילה לו מלעצור בעד היהודי בכדי למהר לכל נדרי. כי הלא כל מהות כל נדרי ומהות יום הקדוש הוא הרי תשובה שלימה, ותשובה מה היא, לקיים ואהבת לרעך כמוך בהידור... כי זה כל האדם. פשיטא ואין צריך לומר שיחד עם זאת עלינו לזכור היטב היטב על יקרת הזמן הבווער באש לתוקף קדושתו, ולא יזעק 'לאחר מעשה' לומר חבל על דאבדין, אלא ימלא כל רגע ורגע... וכל ערום יעשה בדעת.

סא. ובזה ביארו אמרינו בתחילת יוהכ"פ את הפסוק (במדבר טו כו) ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם, כי אכן 'בתוכם' הוא הגר הלז, כי כל איש מישראל נחשב היום כגר שנתגייר.

סב. הרה"ק רבי יששכר דוב מבעלזא זי"ע אמר בשם הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע, שמצד הדין לא היה בידינו לברך ברכת 'שהחיינו' ביוהכ"פ מרוב פחד, כי איך יודה בשר ודם לפני מלך מלכי המלכים כשהוא מגיע במצב נורא כזה, אך מאחר שהקב"ה מטהר אותנו מכל עוונותינו, וכל אחד נעשה כברייה חדשה ממש, לכן

(ויקרא טז כט) 'תענו נפשותיכם' איננו לשון עינוי אלא התעוררות...

כתוב בתורה (ויקרא טז ב) 'ואל יבוא בכל עת אל הקודש' - שאסור לכהן גדול לבוא ולהיכנס לתוך בית קדשי הקדשים 'בכל עת'. והקשה הכלי יקר' (ד"ה ואל יבוא), שלכאורה לשון 'בכל עת' אינו מדוקדק, כי משמע שלא יבוא בכל עת רק לפרקים, ובאמת אינו כן - שהרי לא הותר לו להיכנס לשם כי אם ביום הקדוש פעם אחת בשנה.

ומבאר הכלי יקר' וז"ל. ואומר אני, כי ביום הכיפורים נמשלו כל ישראל ביום ההוא למלאכי השרת, שהם למעלה מן הזמן ואין הזמן שולט בהם, על כן דומה יום קדוש זה כאילו אינו בכלל העת והזמן, כי כל ימות השנה בכלל העת דהיינו הזמן, הוין מיום זה... על כן אינו בכלל העת של כל ימות השנה, אלא הוא עומד בעצמו נבדל מכל ימות השנה, וכשאמר 'ואל יבוא בכל עת' רמז שלא יבא כלל בשום יום שהוא בכלל העת, כי אם ביום שאינו בכלל העת, והוא ביום מחילה וסליחה שישראל נמשלו בו למלאכי השרת, שאינם נופלים תחת העת ואינו בכלל ימות השנה, עכ"ל.

כי גדול יום ה' - תוקף קדושתו ועיצומו של יוהכ"פ
כי גדול יום ה' ונורא מאד ומי יבילנו (ויאל ב יא), ודרשו חז"ל (תנחומא וישלח ב) דקאי על יום הכיפורים, והיינו שאין ביד אנוש להכיל ולהשיג גדול מעלת היום כי הוא נורא ואיום^{סי} ולמעלה מכל השגה סד.

ובך אומרים משם הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע, שקצרה בינתנו לדעת מה הוא מלאך, וכל שכן שאיננו מבינים מהו כסא הכבוד, אבל זאת ידענו, שסביב לכסא הכבוד עומדים מלאכי אש קודש ומשמשים את הקב"ה באימה ויראה ורתת וזיע, והנה, ביום הכיפורים מוריד הקב"ה את כבודו לעולם הזה, ממילא נעשה כל יהודי כאחד המלאכים האלו, וכדכתיב (ויקרא טז ג) 'לפני ה' תטהרו', שעומדים אנו כלפני ה' ממש, ולכן אומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו' בקול רם דוגמת המלאכים.

נוראות כתב ה'חתם סופר' (דרשות, ח"ב שסמ:): בהאי לישנא 'תענית יוהכ"פ איננו לענות נפש ולצער ישראל ח"ו, כי אם מחמת קדושה וקריבות ודביקות במלאכי השרת, והוא בענין מ' יום הראשונים והאחרונים שהיה משה רבינו ע"ה בהר - לחם לא אבל ומים לא שתה מדביקות וקדושה ונהנה מזיו השכינה, ודכתיב

צריך לברך 'שהחיינו', כי הוא מתחדש כבריה חדשה ממש פשוטו כמשמעו.
סג. וכנודע מה שכתב ב'בני יששכר' (תשרי ה) בטעמא דמילתא שהמסכתא העוסקת בדיני והלכות יום כיפור נקראת 'מסכת יומא' סתמא ולא 'מסכת יום הכיפורים' כשאר מסכתות ששמן מעין קדושת היום כגון שבת, פסחים, ראש השנה, סוכה, 'להורות' כי קדושת היום היא ממקום נעלם ראוי להסתירו [שהוא למעלה מן הזמן והשכל], על כן מנהג אנשי מעשה שלא להזכיר שמו כל כך בפשיטות באיזה דברים [פירוש שלא לומר 'יום כיפור'], רק כשמזכירים מעניינו לאיזה הצטרכות קוראים אותו סתם 'יום הקדוש', ודי בזה למשכיל, עכ"ל.
סד. גם אין בידינו להשיג גודל הרחמים העצומים המתעוררים בהאי יומא רבא. וכך מדייק הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מגיד תעלומה ברכות יב:): בלישנא דגמ' (שם) 'כל השנה כולה אדם מתפלל הקל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט, חוץ מעשרה ימים שבין ראש השנה ויום הכיפורים שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט וכו', אימתי ויגבה ה' צבקות במשפט אלו עשרה ימים שמר"ה ועד יוה"כ, ויש לדקדק שבסיפא דמילתא נקט 'שמר"ה ועד יוה"כ', ושלא כפי שאמרו תחילה 'שבין ראש השנה ויום הכיפורים', ומבאר שהוא 'להורות שיוה"כ גופיה הוא יום הרחמים ולא נקרא יום הדין והמשפט' [וכתב עוד, שאם כן קשה שאין 'עשרת ימי משפט', ומתרץ כי ערב יום כיפור נחשב כשני ימים, וכמו שאמרו שהאוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי].
נוראות מצינו בשל"ה הק' (יומא עמוד התשובה, סתרי יוה"כ) המבאר את הטעם שמחלל יוה"כ במזיד נענש בכרת ולא במיתת ב"ד כשבת, משום שביום הזה מתעוררים רחמים רבים (ולכן אין השטן רשאי להשטין בו) ולכן אף העונש שבו ממותק מרוב הרחמים. המתבונן בזה ישתומם, שהרי ה'עונש' בא לאדם שפל וחדל אישים כזה אשר אין לו שייכות כלל ליוה"כ ומחללו בשאט נפש, ואף הוא נכלל ברחמי השי"ת המרובים (עכ"פ להקל מעליו עונשו)...

ורק במוסף אומרים 'כתר' (ולנוסח אשכנז 'נעריצד'), ואילו ביום כיפורים אומרים בכל התפילות 'כתר' (ובני אשכנז 'נעריצד'), ומה הטעם לשינוי זה (ועיי' בלבוש שפירש בדרך הפשט שהתקינו לומר כן כדי שיאמרו 'ממקומו הוא יפן ברחמינו לעמו'), וכתב ה'מטה משה' (אות תתעב), שביום הזה מתעלה כביכול 'כסא הכבוד' על ידי תהילות ישראל (ע"ד האמור בוה"ק (ח"ג ו): 'ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים'), וכבודו עולה ונגבה ומתרומם למקום גבוה כל כך מתהילותיהם עד שאין ביד מלאכי השרת להגיע ולהשיג קדושת המקום ההוא, ולכן הם תמהים וצועקים כל הזמן 'איה מקום כבודו להעריצו', ומשום הכי אין אומרים 'נקדישך' שכתוב שם 'ממקומך' בלשון נוכח, כי המלאכים אינם יכולים לנקוט בלשון זו מפני שאין משיגים את 'מקום' הכסא, ומשום הכי חוזרים ואומרים 'ממקומו' בלשון נסתר.

הנה כתיב (שה"ש ג יא) 'צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו', ואמרו חז"ל (תענית כו: רש"י ד"ה זה מתן תורה) שעטרה לו אמו - זה יום הכיפורים. נוראות ביאר הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (נשא ד"ה ולקח הכהן), עפ"י דברי המדרש (שהש"ר ג ב) א"ר יוחנן שאל רשב"י את רבי אלעזר בן רבי יוסי, אמר לו אפשר ששמעת מאביך מהו 'בעטרה שעטרה לו אמו', אמר לו (משל) למלך שהייתה לו בת יחידה והיה מחבבה יותר מדאי והיה קורא אותה בתי, לא זו מחבבה עד שקרא אותה אחותי, לא זו מחבבה עד שקרא אותה אמי, כך היה מחבב יותר מדאי הקב"ה לישראל וקראן בתי הדא הוא דכתיב (תהלים מה יא) שמעי בת וראי, ולא זו מחבבן עד שקראן אחותי שנא' (שה"ש ה ב) פתחי לי אחותי רעיתי, ולא זו מחבבן עד שקראן אמי שנא' (ישעיה נא ד) הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו - ולאמי כתיב, עמד רשב"י ונשקן על ראשו ואמר אלו לא באתי אלא לשמוע מפיך הטעם הזה די.

והנה כתב ה'באר היטב' (תרי"ט סק"ד) ומנהג פשוט להתעטף בטלית מבעוד יום ומברכין עליו, וכך כתב האר"י ז"ל, ואם נתעטף בלילה אין לברך עליו, ועי' ספר הכוונות. עכ"ל. ברמח"ל בספרו 'קיצור הכוונות' (סדר יוה"כ) כתב הטעם לפי דרכו, כי בשעת שקיעת החמה של יום הקדוש פורס קוב"ה 'טלית' על כל כלל ישראל, ובחסדו מחביא אותנו בצל ידו תחת כנפי השכינה, ומכיוון שהדבר הזה נעשה מעצמו לכן אין מברכין עליו.

איתא ב'חתם סופר' (דרשות, ח"א עמוד טו טור ב) שאף גופו של אדם מתעלה ומתקדש ביותר ביום הזה, ומביא ראיה ממה ששינונו (יומא פב.). 'עוברה שהריחה מאכילין אותה עד שתשיב נפשה', ואיתא בגמרא (שם ע"ב) שהייתה אישה מעוברת שהריחה, אמר להו שילחשו לה באזנה שיום הכיפורים הוא, אולי על ידי כך תחלש תאוותה ולא תצטרך לאכול, ואם לא תירגע אז יתנו לה לאכול משום פיקוח נפש. ויש להקשות מדוע לא מצינו דין זה בשאר אכילות איסור, כגון כשמתאוה לאכול נבילות וטריפות, שנותנים לה ואין לוחשים לה שהתורה אסרה לאכול נבילות וטריפות. אלא הטעם, כי עובר במעי אמו יש לו קדושה נוראה בשעה שהוא לומד כל התורה כולה עם המלאך (כמבואר בנדה ל:), ואילו לא גוף עובר של אמו מקיפתו, הוא גדול יותר ממלאכי השרת, לכן בכל השנה קרוב לוודאי שלא יועיל מה שילחשו באזנה שאסור לאכול נבילות וטריפות, כי הגוף העובר מושך אותו לתאוות גשמיות וחומריות. אבל ביום הכיפורים גם גוף האם מזדכך, וממילא כאשר יזכירו לעובר שהיום יום כיפורים יתכן שיפסיק מלהתאוות עוד...^{סה}

והאמת, כי בני ישראל אינם רק במלאכי השרת אלא אף גדולים ונבוחים יותר, דהנה בכל השנה כולה אומרים בתפילות שחרית ומנחה 'נקדישך'

סה. ואף 'עביות וארציות' העולם מתעלה למאד ביום זה, כדברי הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא דפרקא אות דש) בבארו מדוע נאסר 'נעילת הסנדל' ביוה"כ, כי אמרו חז"ל 'לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו' (שבת קכט.), ומהי גודל הנחיצות שהפליגו כל כך בעד נעליים, אלא, כי מבואר בדברי הרב מהר"מ חאגיז' (משנת חכמים) בשם חכמי הרמז, שבשעה שחטא אדם הראשון נתקללה האדמה, כמו שנאמר (בראשית ג יז) 'ארורה האדמה בעבורך', ולכן ימכור אדם 'כל מה שיש לו' כדי שלא ידרוך על מקום קללה, אמנם בבית המקדש שקרקעו אדמת קודש היא, יש להשיל המנעלים ולילך יחף, ולכן 'לא יכנס אדם בהר הבית במנעלו' (ברכות סב:), כדי שלא תהא חציצה בינו

לפני ה' תטהרו - טהרת היום

כתב ה'חינוך' (מצוה קפה) וז"ל. שהיה מחסדי הא-ל על בריותיו, לקבוע להן יום אחד בשנה לכפרה על החטאים עם התשובה שישבו, שאילו יתקבצו עוונות הבריות שנה שנה תתמלא סאתם לסוף שנתיים או שלוש או יותר, ויתחייב העולם כליה^ס, על כן ראה בחכמתו ב"ה לקיום העולם, לקבוע יום אחד בשנה לכפרת חטאים לשבים, ומתחילת בריאת העולם יעדו וקדשו לכך^{סח}, ואחר שיעדו הא-ל ב"ה אותו היום לכפרה, נתקדש היום וקיבל כח הזכות מאתו יתעלה עד שהוא מסייע בכפרה^{סט}.

ומבאר ה'באר מים חיים', שהוא כדרך האב האוהב את בנו ומגביהו עד קומת ראשו של אב, ולפעמים כשמחבבו יותר יגביהו למעלה מראשו, ולפעמים מגביהו על ראשו ממש ועושהו עטרה על ראשו. והיא הבחינה והמעלה הגבוהה ביותר - שבני ישראל הם כביכול במדרגת 'אמו', שהיא גבוהה יותר כביכול מבורא כל עולמים עצמו, כאב שמרוב אהבתו לבנו יחידו מגביהו ומרימו למעלה מראשו, והוא גבוה יותר ממנו. הכי נמי כביכול מרים הקב"ה כל יהודי ומזככו ומטהרו מכל שינוף, על פי זה יבואר אומרים 'שעטרה לו אמו - זה יום הכיפורים' שבוה היום עולים אנו למדרגה זו^{סו}.

ל'אדמת קודש'. כיו"ב, ביום הכיפורים לא נהלך במנעלים, כי כל הארץ וכל החומריות שבה יוצאים היום מכלל ארור לכלל ברוך ואמרים לו 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא'.

סו. וכבר אמר הרה"ק מקאצק זי"ע, שאם היו בני אדם יודעים באיזה צמצום מתנקה נשמתם ביום הכפורים, היו נזהרים ביותר לשומרה בטהרה שלא יטנפה שוב.

סז. הרה"ק ה'עטרת ישועה' מדז"קוב זי"ע סיפר, פעם בהיותי ברחובה של עיר בווינא עיר הבירה, ראיתי היאך שאחד מנקה את הרחובות, ניגשתי אליו ושאלתיו, לשם מה יטרח כבודו כל כך, הרי ממילא בעוד כמה שעות ישוב הרחוב להיות מלוכלך כדאשתקד, ומדוע תיגע לריק, ויענני ה'מנקה', הן אמת שתוך שעות ספורות שוב יתלכלכו הרחובות, אבל, אם לא אנקה אותם תמידים כסידורן, תעלה הזוהמא עד למעלה ראש עד שלא יהא שייך להלך ברחוב...

סיים ה'עטרת ישועה' ואמר, זוהי עבודתנו בימי הטהרה, 'לנקות ולשטוף', ואין כאן כל מקום לחשבונות - הרי ממילא אשוב לקלקל לבסוף, ומה ארוויח בנקיון עצמי כעת הזאת, אין זו טענה כלל, שהרי אם לא יעמול עתה לנקות עצמו, להיטהר מכל חלאה וזוהמא, הרי הם יציפו אותו עד למעלה ראש ח"ו...

סח. הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע היה רגיל לספר ב'סעודה המפסקת' בעיו"כ את המשל הידוע, ל'בעל הבית' שהיה לו תרנגול, והיה מחבבו כבבת עינו, מאכילו ומשקהו, מלבישו ומכסהו ודואג לכל מחסורו, ויהי היום, חמד לו 'גנב העיר' לאמץ לעצמו את התרנגול, כי במה שונה הוא מרעהו בעל הבית... וממחשבה למעשה, ויהי בחצי הלילה פרץ הגנב את דלתות הבית, ועשה בתרנגול 'מעשה ליקוחין', בעה"ב הרעיש עולם ומלואו לתפוס את הגנב אך העלה חרס בידו, ובבית הגנב - הגנב לא ידע כיצד לטפל בתרנגול, ומחוסר מזון ומים נחלש התרנגול מיום ליום, בלית ברירה הלך לבית השחיטה כדי לשוחטו, בעמדו שם לפני השוחט נכנס בעל-הבית והכיר בתרנגול שלו, מיד התחיל לצעוק על הגנב שיחזיר לו את הגניבה, אולם הלה כפר במצח נחושה שלא היו דברים מעולם, והוסיף לראיה כדבריו, שהרי התרנגול שלו היה גדול ושמן ואילו התרנגול שבידו הינו כחוש וחלש, אך הבעה"ב לא ויתר וטען ששתי רעות עשה הגנב, גם נטל דבר שאינו שלו וגם הזיקו והכחישו, בראות השוחט את כל המהומה שלח את שניהם לפני רב העיר שיפסוק עם מי הצדק, מששמע הרב טענותיהם לא ידע מה להכריע, שהרי כל אחד טען טענת ברי 'כולה שלי', עד שעלה ברעיונו להוכיח את האמת מיניה וביה, שיתירו את החבל הקושר את רגלי התרנגול, ונחזי אנו למי ירוץ, ואכן כך עשו, וכמובן שהתרנגול חזר מטבעו אל בעליו הראשונים.

ובזאת סיים את דבריו בדמעות שלישי, במשך כל ימות השנה מצליח השטן זה היצר הרע לצוד את האדם ברשתו, והוא מכחישו ומורט כנפיו על ידי שמכשילו בעוונות, אולם כבוא יום הכיפורים כאשר הקב"ה זורק על בני ישראל מים טהורים ומטהרם, ונפתחים כל החבילין דמעיקין של השטן וגונדא דיליה, מיד חוזר כל יהודי ורוץ אל הקב"ה באהבה ובחזרה....

סט. וכך כתב ה'אור החיים' הק' (ויקרא כג כח) וז"ל, 'והטעם כי יום כיפורים הוא, פירוש כי עיצומו של יום מכפר וכו', והמשכיל על דבר עיצומו של יום לבבו יבין המכפר כי הוא אדון המאיר היום לסגל סגל דבר זה'.

באר הפרשה - יום הכיפורים

'האמונה והבטחון' להיות נכון לבנו בטוח בה', כי הפין חסר הוא זחנן ורחום ורב לסלוח תיכף ומיד שמבקש מחילה וסליחה מאתו ית', בלי שום ספק וספק ספיקא בעולם', וראיה ברורה לכך הוכיח ממה שמברכים ברכה על הסליחה שלש פעמים ביום בתפלת שמו"ע, ואומרים 'חנן המרבה לסלוח', והרי קיימא לן (ברכות כא. וברא"ש שם ס"ו) 'ספק ברכות להקל', ואם אין המחילה והסליחה מובטחת היה לנו להימנע מלברך ברכה זו בשם ומלכות, דאיכא למיחש משום חשש ברכה לבטלה, אלא ודאי שאין כאן בזה שום ספק כלל מאחר שבקשנו סלח לנו מחל לנו.

אשריכם ישראל - תשובה מתוך שמחה

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו^ע, עת שמחה הוא היום לנו שהקב"ה בכבודו ובעצמו מטהר אותנו מכל חטאותינו, כמו שאמרו בסוף יומא (פה:) 'אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים^ע, שנאמר (יחזקאל לו

ה'לבוש' (סימן תקפב ס"א) מבאר מה שאומרים קודם תפלת שמו"ע בליל יוהכ"פ 'כי ביום הזה יכפר עליכם... לפני ה' תטהרו', שאין בזה משום הפסק בין גאולה לתפלה, כי הכפרה והטהרה היא גאולתנו, ואין לך גאולה אריכתא יתירה מזו.

וצריך להאמין בלב שלם שהקב"ה מוחל וסולח לעוונותינו ביום הזה^ע, וכמו שהביא הרמ"א (סי' תרו ס"ו) את לשון הרמב"ם (הל' שנגות פ"ג ה"י) 'יום הכפורים אינו מכפר אלא על השבים המאמינים בכפרתו^ע וכו'. ובזה ביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקושי הרי"ם) מדוע אומרים בתפילת מעריב דמוצאי יוה"כ והוא רחום וסלח לנו, והרי עדיין לא הספיקו לחטוא אחר יוהכ"פ, ועל מה מבקשים 'סלח לנו'. אלא על הא גופא, שאין מאמינים באמונה שלימה בכפרה הגמורה יש לשוב ולבקש מחילה^{עב}.

ובאמת כבר כתב הרה"ק 'בעל התניא' זי"ע (לגבי כל השנה כולה) ב'אגרת התשובה' (פי"א) שצריך

ע. הרה"ק רבי שלמה קלוגער (חכמת שלמה תרב) נתן טעם למנהג ישראל שאין נושאים נשים בעשרת ימי תשובה (עיי במטה אפרים תרב ה), דהנה אמרו חז"ל (ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג) 'חתן מוחלין לו כל עוונותיו', לכן אינו ראוי לישא אשה מפני שנראה כאילו הוא מחפש דרכים איך לזכות למחילת עוונות, 'ובזה הוא כמרים יד במלך מלכי המלכים שהבטיח 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם' (ויקרא טז ל).

עא. עפי"ז כתב הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דבר נורא, וז"ל, לעומת ההתקרבות שמתקרב הקב"ה אלינו כביכול ביוה"כ - על האדם לטהר ולזכך עצמו לקרב עצמו לה', ואם הוא כנרדם הרי הוא ח"ו כמתרחק וכו', וכאילו ח"ו בבחינה של 'מבעט ביוה"כ' כיון שאינו מרגיש ההבדל הגדול בו נבדל יום זה מימים אחרים, ולכן יש להיזהר שלא יאבד חלילה זמן כלשהו מים זה לבטלה, שהרי כל רגע מכפר (כדאיתא בכריתות ז), ואם מאבדהו לריק ה"ז ח"ו כמבעט, והוא נורא עד מאד. עכ"ל (הובא בהליכות שלמה עמ' נא).

כמו כן הובא (שם) מהליכותיו, 'שעה ארוכה קודם תפילת שחרית העיר את נכדו הלן עמו בחדרו לאמירת תהלים באמרו 'קום קרא אל אלוקיך', כי כל רגע ורגע יקר מפז'.

עב. עד היכן מגיע הטהרה והכפרה יש ללמוד ממה שכתב ב'מטה אפרים' (סימן תרכד ס"ה) 'אחר קידוש הלכנה פוקדין איש את רעהו בשלום וברכת שנה טובה בשמחה', ומבאר באלף המגן 'והטעם כי מאחר שמכופרין לו עוונותיו ברכתו עושה פירות לכל השנה כולה', והרי שכל אחד ואחד 'מפתח הברכות' בידו להשפיע שפע ברכה לכל השנה מאחר שהוא כ'צדיק גמור'. (אגב אורחא למדנו, שגם גברא רבא דכוותיה' עדיין זקוק הוא לברכות אחרים, שהרי כל ישראל זכים ונקיים עתה מכל חטא ועון, ומכל מקום עליהם להתברך זה מזה...).

עג. וכך איתא במדרש (מדרש החפץ, הובא בתורה שלמה) לפרש מה שנאמר (במדבר י י) 'וביום שמחתכם' - זה יום הכיפורים, שנתבשרו במחילת עוונם. והרי ש'יום שמחתכם' בסתמא מכוון על יום השמחה הגדול ביותר, והוא יום הכפורים.

עד. ואם בל"ג בעומר מכרכרים ורוקדים בשיר זה בהתלהבות מפני עניינים נשגבים שיום זה מסוגל, ק"ו בן בנו של ק"ו ביום הקדוש, שאין מקרא יוצא מידי פשוטו ועיקר כוונת רבי עקיבא היא על יום הכיפורים.

מספרים על הגאון רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל משגיח דישיבת פוניבז', ששנה אחת ביו"כ ראו אותו תלמידיו בהפסקה שבין תפלת מנחה לנעילה כשהוא חוזר בהתלהבות על דברי המשנה 'אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל', כי הרגיש בטהרה ובקדושה האופפת ומאירה על נפשו.

הזבלים הוא שמח שמחה גדולה, לכך נדמה יום הכפורים שנתנו הקב"ה באהבה רבה ובשמחה. ולא זו בלבד אלא בשעה שהוא מוחל לעונותיהם של ישראל, אין מתעצב בלבבו אלא שמח שמחה גדולה, לכך נאמר (יחזקאל לו ד) 'כה אמר ה' אלוקים להרים ולגבעות לאפיקים ולגאות' וגו', בואו ושמחו שמחה גדולה שאני מוחל להם לעונותיהם של ישראל, עכ"ל ע"ו.

איתא ב'דרשות' הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ריש ה"א) לפרש הכתוב (תהלים יד ז) 'מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל, וז"ל דהנה בימים הקדושים ישלח מקודש עזרו לעורר לב כל ישראל לתשובה, וא"כ בתשובה כזאת יש לבעל דין לחלוק ולומר, כי לא עשו תשובה רק ע"י ההתעוררות מן השמים (ומי יאמר שהם מתחרטים בחרטה גמורה על העבר שלא ישובו לכסלה עוד), אמנם, משום כן, מצווה לשמח בבוא ימים אלו במצוות עשה של תשובה, ומשמחת לבנו ניכר כי שמחים אנחנו לקראת בואו, ורוצים אנחנו לשוב ולחדול מעושק ידינו. ונתברר כי שבו באמת מתוך רצונם הטוב. ונסתמו דברי המקטרגים.

וזהו שאמר נעים זמירות ישראל מי יתן מציון ישועת ישראל - כיצד תוכל הישועה לבוא לישראל, והרי בשוב ה' שבות עמו - התשובה באה רק ע"י התעוררות ממרום, ואם כן יאמרו המקטרגים שאין ישראל זכאים ח"ו לישועה, לזה מייעץ דוד המלך ע"ה יגל יעקב ישמח ישראל - שישמחו בני ישראל בתשובתם, ושמחה זו תוכיח שבאמת רוצים הם לשוב אל אביהם שבשמים

כה) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', ואומר (ירמיה יז יג) 'מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל' ע"ה.

ובפירושו אמרו בתנא דבי אליהו (זוטא ס"פ ד) ובארבעים יום האחרונים שעלה משה להר סיני להביא את התורה, גזרו [בני ישראל] יום צום ותענית, וביום האחרון שבכולם, שהוא סוף ארבעים יום, גזרו תענית ולנו בתעניתם כדי שלא ישלוט בהם יצה"ר, ולמחרתו השכימו ועלו לפני הר סיני, ישראל היו בוכים לקראת משה, והוא היה בוכה לקראתם, עד שעלתה בכייתם למרום, באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה על ישראל וקיבל את תשובתם, בישרה אותם רוח הקודש בשורות טובות ונחמות. ואמר הקב"ה לישראל, כְּנִי נִשְׁבַּע אֲנִי בַשְּׁמַי הַגָּדוֹל שְׁלִי וּבְכַסֵּא הַכְּבוֹד שְׁלִי, שְׁתֵּהָא לְכֶם בְּבִיחָה זֹו לְשִׁשׁוֹן וּלְשִׁמְחָה גְדוֹלָה, וְיִהְיֶה לְכֶם יוֹם זֶה יוֹם סְלִיחָה וּכְפָרָה וּמְחִילָה לְכֶם וּלְבָנֵיכֶם וּלְבָנֵי בְנֵיכֶם עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת.

ואף הקב"ה עצמו שש ושמח בסליחתו, ומבקש מהעליונים והתחתונים לשוב עמו משוש, וכדאיתא עוד בתנא דבי אליהו (פ"א) בארובה, וז"ל. 'ימים יוצרו ולא אחד בהם' (תהלים קלט טז), זה יום הכפורים לישראל (כי הקרי הוא 'ול' בואו, והיינו שהוא יומו של הקב"ה כביכול), לפי שהיתה שמחה גדולה לפני הקב"ה שנתנו באהבה רבה לישראל, משלו משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיו עבדיו ובני ביתו מוציאים את הזבלים, ומשליכין אותם כנגד פתח בית המלך, וכשהמלך יוצא ורואה את

עה. הנה איתא בתחילת המשנה שם 'האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה, אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים... מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל... וביאר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע שרבי עקיבא בא לחלוק על תחילת המשנה, ולדבריו אף מי ששייך לכת זו של 'אחטא ואשוב' גם כן מספיקין בידו לעשות תשובה, וכדוגמת טהרת המקוה - מה מקוה מטהר את הטמאים - אף אם כבר נטמא וטבל, ושוב נטמא וטבל וחזר להיטמא אפילו אלף פעמים מכיוון שטבל עלה מטומאתו, כך' הקב"ה מטהר את ישראל אפילו אלף פעמים.

עו. בתוספת נופך הסביר הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע את עומק המשל והנמשל, שלכאורה איזו שמחה יש לו למלך כשרואה הררי זבל מונחים מחוץ לביתו, אלא הכוונה לאב רחום שרואה את בנו מתפתל מכאבים עזים בבטנו, וממהר לדרוש ברופאים שמצאו שיש לילד תולעים במעיו, מיד נתנו סממנים שונים עד שלאחר זמן מה יצאו כל התולעים כולם מתוכו והילד נרפא לגמרי. הנה, כאשר יראה האב את התולעים בחוץ, תגדל שמחתו עד מאד, שהרי הם הציקו וייסרו את בנו ועתה ניתן לברך 'ברוך שפטרני'..., כך גם לדידן, הקב"ה שמח במחילת עוונותיהם של ישראל, כי המה מייסרים את האדם, והאב שמח ברווחת בניו אהוביו.

באר הפרשה - יום הכיפורים

כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני הקל ברוך הוא, שנאמר (במדבר ה-ו) 'איש או אישה כי יעשו... והתודו את חטאתם אשר עשו' זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה פ"א.

ה'ראשית חכמה' מבאר מדוע תקנו חכמינו ז"ל את סדר הווידוי על פי סדר אותיות הא'-ב', כי חכמי הקבלה כתבו, שהעולם נברא על ידי הכ"ב אתוון דאורייתא, וכשהאדם חוטא מהריב הוא את העולם שנברא באלו האותיות, לכן בעת שנפשו מתעוררת

- אף בלא שיעוררו אותם מן שמיא, אלא שהשאור שבעיסה מעכב ע"י...

כתב הרה"ק ה'מאור עיניים' (האוינו ד"ה איתא) כי 'תשובה הוא מצות עשה מן התורה, ולכן צריך לעשותה בשמחה' ע"ה.

והתוודה - מצוות וסגולת הווידוי

איתא בגמרא (יומא פז:) תנו רבנן, מצות וידוי ע"ט ערב יום הכפורים עם חשכה^ב, כי אי אפשר לתשובה בלא וידוי, וכמו שכתב הרמב"ם (הל' תשובה א א) וז"ל,

עז. על פי זה פירשו במה דאיתא מהקדמונים (עץ הדעת טוב למהרח"ו פר' כי תצא) כי סופי תיבות אני לדודי ודודי לי הם ד' פעמים אות י', ורומז לארבעים יום שמר"ח אלול עד יוה"כ, כי ד' פעמים אות י' הם כר"ת של יגל יעקב ישמח ישראל, ללמד שכל מעלת התשובה של 'ארבעים יום' אלו אינה אלא כשנעשית מתוך שמחה וקרבה כי אני לדודי ודודי לי.

שמא תאמר, כיצד אגיל ואשמח כשלב יודע מרת נפשו, אכן התשובה היא בדברי הכתוב (תהילים קה ג) 'ישמח לב מבקשי ה'', כי אילו היה נאמר ישמח לב עושי רצון ה', אכן היינו צריכים להיות רחוקים מ'שמחה' כי מיהו שיעיד על עצמו שהוא מאותם העושים רצונו ית', אכן בכתוב לא נאמר אלא ישמח לב מבקשי ה', והכל יכולים להיות בכלל מבקשי ה', ו'בדין' הוא שיהיו בשמחה...

עח. ועל פי זה כתב דברים נוראים אודות העבירות שנאמר עליהם בזה"ק (ח"א סט.) שאין התשובה מועלת רח"ל, כי חטא זה מביא את האדם לידי עצבות, ואי אפשר לשוב בתשובה מתוך עצבות. נמצא שתשובה הנעשית מתוך שמחה תכפר ותטהר את האדם מכל שמץ וטינוף.

עט. המנהג להכות באגרופו על הלב בשעה שאומר הווידוי, וב'אגרת הטיול' (חלק הרמז אות יט) להגאון רבי חיים בן רבי בצלאל מפרידברג (אחי המהר"ל), מבאר בדרך הלצה הטעם שמכים דווקא באגרופו, על פי הכתוב (דברים יז ז) 'יד העדים תהיה בו בראשונה', והלא אמרו בספרי (פר' האוינו סי' שז) 'כשאדם נפטר מן העולם, באים כל מעשיו ונפרטים לפניו ואומרים לו כך עשית פלוני, והוא אומר הן, והוא אומר לו חתום שנאמר (איוב לו ז) 'ביד כל אדם יחתום', נמצא שהיד הוא העד, ולכן עליו להעניש את האדם תחילה.

לאידך גיסא, ידוע המעשה באחד שהכה על לבו באמירת הווידוי, אמרו לו מה לך דופק, הבעל הבית אינו בבית... כלומר שלבו אינו ברשותו, ואל יכה לחינם אלא יקבל על עצמו על העתיד ואז יחזור הלב לרשותו.

וכך דקדק הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל (אזנים לתורה פר' נשא) בלשון הכתוב (במדבר ה ז) 'והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו וכו' ונתן לאשר אשם לו' שהוא המקור למצוות וידוי, שבתחילה פתח הכתוב בלשון רבים והתוודו, ותיכף ממשיך בלשון יחיד והשיב וכן ונתן, כי אכן רבים הם המתוודים', אך מיעוטם עוזבים את החטא ומשנים ארחות חייהם למעשה...

ובהאי עניינא אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שבמקום להכות עם היד על הלב לאחר שנכשל בחטא, יהא דופק ומכה עם הלב על היד טרם החטא, שהראש יהא שליט על הלב ולא יתן לאבריו לעשות דבר שאינו כרצון השי"ת. פ. בגשתו לאמירת 'אשמנו' יתבונן במה שאמר הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע ממה ששמע בנעוריו מפי מגידי אמת, שצריך לזכור בשעת אמירת הווידוי, שעתידי הוא להיות לבוש ב'קיסל' (תכריכים) וטלית ויתוודה (לפני ב"ד של מעלה) ולא תתקבל תשובתו, שהרי אז כבר אין מועיל הווידוי, ואילו עכשיו עדיין בידו לתקן על ידי הווידוי, וזה יעשה עליו רושם. באופן אחר אומרים משם הרה"ק רבי יעקב יחזקיהו מפאפא זי"ע בדרך הנכונה איך צריך האדם לומר וידוי, שיצייר בעיניו שהוא עומד בתוככי יער ו'שודדי דרכים' מצאוהו, וכבר הוציא הרוצח את חרבו מנדנה, והוא מתחנן לפניו שלא יהרגנו תיכף אלא ימתין דקות ספורות כדי שיוכל להתוודות קודם מותו.

פא. ה'משך חכמה' (פר' וילך לא יז) מוכיח, שווידוי הוא עיקר מצות תשובה, שהרי אין לומר שעיקר התשובה היא עזיבת החטא, דהא גם בלא תשובה אסור לחטוא מכאן ולהבא, ואם כן מה הועילה לו מצות תשובה במה

כתב הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע ב'ליקוטי שושנה' (ד"ה שאו מנחה) 'ומלמד אותנו הכתוב להתוודות בדרך הזה, שאנחנו בטוחים בחמלתו יתברך שמו שירחם עלינו וימחול לנו על חטאתינו, ולא בעצבות^{פד} שמפרש את חטאיו ומעורר דינים על עצמו, כי אם בבטחון גדול, כמאמר הכתוב (משלי כח יג) ומודה ועוזב ירוחם^{פה}, עב"ל.

לשוב אל בוראה, ובא לתקן את הפגם על ידי תשובה יש לו להתוודות בווידי המיוסד על סדר האלפא ביתא, ומוסיף, שמכל מקום מקדימים תחילה לומר 'חטאנו' אף שהוא מתחיל באות ח', כי תיבת חטאנו נצרכת לכל לראש, מאחר ובשעה שאדם עונה ואומר 'חטאתי', הרי הוא משבית מעליו את היצר הרע וקטרוניו^{פג}, ואז כשר הוא לומר את הוידוי, ללא שיקטרג עליו השמן לעילא^{פז}.

שמקבל על עצמו דבר שהוא מושבע ועומד עליו מהר סיני, אלא ודאי עיקר התשובה הוא הוידוי מעומק הלב על מה שחטא.

פב. ענין מחילת העוונות מבאר המהר"ל ב'נתיבות עולם' (נתיב התשובה פ"א) במשל לראובן שעשה עוולה גדולה לשמעון, ומדינא יש לשמעון תרעומת עליו על שהתנהג כנגדו שלא ביושר, ואעפ"כ כאשר יבוא ראובן ויפול לפני שמעון ויבכה ויתחנן לפני רגליו שיסלח לו על פשעו, ויהיו ניכרים דברי אמת שהוא מתחרט על שעשה כנגדו ומבקש ממנו מחילה, מסתברא ששמעון לא יהא אכזר ויתרצה לסלוח לראובן על מה שעשה כנגדו, וכ"ש שבשר ודם המכיר בחטאו ומבקש מבעל הרחמים שיסלח לו תקובל בקשתו.

ומוסיף עוד, שכשם שבשר ודם נופל לפני רגלי חברו בקירוב מקום ומבקש ממנו מחילה, כן נמי נדמה האדם שמתוודה ומבקש מהקב"ה שיסלח לו, וכיון שהוא נמצא אצלו יתב"ש בקרבת מקום כביכול, על כן אין המקטרגים יכולים להשטין עליו, שהרי הקב"ה מחסה וסוכה עליו בעת הזאת, ואין לך הגנה טובה יותר מזו.

פג. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע המשיל את הדבר לאחד הלווה מעות מרעהו, אם כשיבוא המלווה לתבוע את חובו, ידחה ויאמר לו הנה המתן לי עוד יום ויומיים, שבוע או שבועיים, אזי יחכה לו. אך באם יטען כנגדו איני יודע מה אתה סח לא היו דברים מעולם, תיכף ומיד יתפסהו הלה ויוליכו אל בית הדין למשפט על הכחשתו. זהו ביאור הכתוב (ירמיה ב לב) 'הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי' כי האומר לא חטאתי הרי מיד יבוא במשפט לפני מרן דבשמיא. אמנם אם יודה האדם על חטאו, אזי מודה ועוזב ירוחם.

פד. וכמו שאומרים העולם, שלכן יש 'תנועה' מיוחדת של ניגון באמירת הוידוי, כדי להזכיר שגם בעת כזאת אסור להיות בעצבות, ואדרבה יעשנו מתוך שמחה ונעימת השירה, וכמו שאומרים בשם החזן מזאסלאב שהיה מנגן פעם באמירת הוידוי ומתוך כך נענה ואמר 'רבש"ע', אם לא היו בני ישראל חוטאים, מהיכן היה לנו 'אשמנו' מתוך כזה... והאמת שאין זו מליצה בעלמא, רק יסודתה בהררי קודש בשם הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע, שהיה רגיל לומר לזכותן של ישראל, אם לא היינו חוטאים מאין היה להקב"ה 'ונסלח' כזה שאומרים בנעימה ובהשתפכות הנפש. והלימוד מזה פשוט וברור, שהוידוי חייב להיות מתוך שמחה של מצוה.

ויש שמביאים (סיפורי בעש"ט) שפעם הגיע הבעש"ט הק' זי"ע לעיר אחת לפני ראש השנה ושאל את בני העיר מה מנהגו של החזן שלהם בשעת תפילותיו בימים הנוראים, אמרו לו, הוא נוהג להגיד על חטא בניגון של ששון ושמחה, ביקש הבעש"ט להביא לפניו את החזן ושאלו לטעמו של דבר, הסביר לו החזן את הענין, עבד בזוי בשעה שהוא גורף ביבין כדי לנקות את חצר המלכות מן הזוהמה והשופכין, כלום הוא עצוב, לא ולא, אדרבה, הוא שמח מאד על שזכה להיות מקורב אל המלך ולשמש לפניו במלאכת הנקיון, אין תימה שהוא מזמר בשעת אותה העבודה ניגונים שמחים, אמר לו הבעש"ט, אם בכונה זו אתה מתפלל הלואי יהיה חלקי עמך.

הגה"ק רבי שמעון סופר זי"ע מערלוי ביאר עוד בטעם אמירת הוידוי מתוך נעימה, כי על ידי תשובה מאהבה יתהפכו העוונות לזכויות, וממילא שמחה גדולה לנו כשאנו חוזרים בתשובה שעיי"ז ירבו זכויותנו. ועוד ביאר, כי הוידוי הוא מצוות עשה מדאורייתא, ואם כן צריך לקיים מצוה זו בשמחה ככל מצוות התורה...

פה. הנה אומרים אנו בסליחות 'וסלחת לעוני כי רב הוא' (ומלשון הכתוב תהילים כה יא), והקשו המפרשים כי לכאורה מה טעם יש בדבר שמחמת שרבו העוונות על כן 'וסלחת', ואדרבה לכאורה הרי זה טעם לסתור. וביארו בזה (הגה"ק הבן איש, עוד יוסף חי דברים, ועוד הרבה) בדרך צחות ומליצה, כי נחלקו בגמ' (ב"ק עה.) לעניין 'מודה בקנס ואחר כך באו עדים', שלדעת רב נפטר מחמת שהודה מקודם, ואילו שמואל אמר שהוא חייב, שהרי סוף סוף אין צורך

ואילו מרן הבעש"ט הק' זי"ע ביאר (בעש"ט עה"ת ר"ה ויוהכ"פ כב), דהנה ידוע (יומא כ:;) דשמן לית ליה רשותא לאסטוני ביום כיפור, לכן בערב יו"כ עם חשיכה מתאמץ היצה"ר בכל כוחו לקטרג על בני ישראל, ואע"ג דאינון לא חזי מזלייהו חזי - לכן מתעורר הבכי באותה שעה...

באופן נורא ביאר הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ השלם תקלז) סיבת הבכיה בעת אמירת 'כל נדרי', כי קוב"ה ושכינתיה וכל הפמליא של מעלה יורדים לעולם הזה ביום הקדוש, ואין שום מקום בזה העולם שיוכל לסבול אותם ואת קדושתם, על כן מתעורר בכי גדול 'לשמוף' בדמעות כל זוהמת העולם. **אמנם** יוהר שהתעוררות זו לא תביא אותו לידי עצבות^{פז}, ויזכור דברי הרה"ק מקאריין זי"ע

והיה לפנות ערב - בשגב זמן כניסת יום הכיפורים בעת התקדש היום^{פז} נהגו בני ישראל לומר 'כל נדרי' - והנה הכל רועשים ומתעוררים לקראת רגעים הללו ו'בכיה' גדולה באה לעולם בזמן זה, אף שלכאורה אין בו כל 'התעוררות', ו'מה נשתנה' כל נדרי מסתם התרת נדרים, כי לא מצינו שינועו אמות הסיפים מ'התרת נדרים' שבער"ה. אמנם בזה"ק איתא (ח"ב קו:) שעל ידי תשובה אפשר לבטל גזירות רעות שיש עמם שבועה, ובשעת תפלת 'כל נדרי' נעשה עת רצון ושעת הכושר לבקש ולהתפלל להתיר ולבטל שבועות וחרמות אלו, דכיון שבית דין של מטה מתיר אותן שלא יהיו שרירין וקיימין עי"ז פועלים ומעוררים רחמים במרום וכך יהיו מותרין בב"ד של מעלה, ומשום הכי מתעוררת הבכיה באותה שעה, כי כל ערום מפשפש במעשיו וחוזר בתשובה^{פז} ומשתדל בכל כוחו לבטל כל גזירות קשות ורעות^{פח}.

להודאתו אלא ניתן לחייבו על פי העדים שבאו לבסוף, והלכתא כרב, ולזה אנו אומרים 'וסלחת לעוני' מאחר שאנו מודים עליהם... שמא תאמר, שיש 'עדים' בדבר, והרי כי 'רב' הוא - ההלכה כרב, ובדין הוא שמודה ועוזב ירוחם... אגב אורחא, הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע ביאר בדרך מליצה, עפ"י מה שאמר רב (יומא סד.) 'בעלי חיים אינן נדחין' (שבהמה שהוקדשה לקרבן, ובעודה בחיים נדחית מהקרבה מחמת פסול וכיו"ב, ואח"כ עבר בה אותו פסול שחזרת היא להכשרה הראשון), וזהו שאנו אומרים וסלחת לעוני כי רב הוא, שהלכה כרב שבעלי חיים אינם נדחים, והוא יסוד וחיזוק גדול לדופקי בתשובה, כי לעולם אין אדם 'חי' נדחה ח"ו מלחזור ולהתרוצות לפני ה', ועד יום מותו יחכה לו אם ישוב מיד יקבלו... פו. דבר נפלא כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות לה.) לבאר עניין תוספת יום הכיפורים והקדושה הנוראה הנשפעת בו ממרומים, כי הנה כל בעל תשובה צריך עזר וסיוע אלוקי שיוכל לשוב בתשובה, והדבר דומה לטמא מת שחפץ להיטהר, שאף שאינו נטהר בלתי אם טבל במקווה לטהרתו, אך צריך הוא מקודם לעזר וסיוע - שיזו עליו אחרים מאפר הפרה ביום השלישי וביום השביעי, ורק לאחר מכן יכול לטבול, אבל אם לא יזו עליו לא יועילו לו כל הטבילות שבעולם. וכך גם לעניין יוה"כ, 'הוא יום מקוה ישראל כולם נכנסים לטבול מצואת צחנת העבירות, אך לולי הקב"ה זורק מים טהורים תחלה דהיינו בשעה של תוס' יוה"כ, טרם יעלה הגרזום לדון, הקב"ה שולח התעוררות ועזר מקודש ועי"ז יכולים לשוב ביוה"כ' (עיי"ש עה"ת).

פז. פעם נכנס הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע קודם תפלת 'כל נדרי' לבית המדרש, ובהשתפכות הלב אמר לסובביו שנינו בשבת (לד.) 'שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה', עשרתם ערבתם הדליקו את הנר, והלא יום הכיפורים נקרא 'שבת שבתון', לכן צריך לומר בערב יוהכ"פ קודם חשיכה טרם תפילת 'כל נדרי', הלא עשרתם - שכבר חלפו ועברו כמעט כל עשרת ימי תשובה, ערבתם - אף 'ערב' יוה"ק עבר כבר עלינו, ואף הדליקו את הנר נשמה - שנוהגים להדליק בערב יוהכ"פ, ואכתי לא עשו תשובה, הלא אם לא עכשיו אימתני...

פח. הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות לה:) האריך בעניין הבכיה הנובעת מהבושה שעדיין לא שבנו ממעשינו ואף שכבר עברו עלינו ימי הרחמים והרצון בחודש אלול, ר"ה וכמעט כל עשיית, וביאר בזה מה שאמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים וכו' ואומר מקוה ישראל ה', כי הקב"ה הוא מטהר אותנו ומעורר לבבנו לשוב אליו, אך דימה זאת למקוה דייקא, שהוא מקום מים מכונסים ואינו נובע מחמת עצמו כמעייין אלא צריך להמשיך לו מים ממקום אחר ואם לאו הוא מתייבש, וכך היא טהרתן של ישראל, וכלשון קדשו, הקב"ה שולח עזרו מקודש בזו הרגע אם יזלו מים מעפעפינו וכו',

פט. ראיתי לחכם אחד שמביא רמז נפלא בפסוק (ויקרא טז יז) 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד ב'בואו ל'כפר ב'קודש ע'ד צ'אתו ו'כפר ב'עדו' ר"ת בלב עצוב, היינו שעם היות היום הקדוש הזה נורא ואיום לעת חיתום גז"ד אך 'כל אדם' אל יבא בלב עצוב ח"ו בהיכלא דמלכא.

תענו את נפשותיכם – סגולת התענית

ידוע שהרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע החמיר מאד בתענית של יום כיפור, ולא התיר את האכילה כי אם בשעת הדחק במקום פיקוח נפש ממש, והיה אומר שמאחר שכתוב בתורה שצריך להתענות ביום זה הרי שמצד דרך הטבע הצום והעינוי מזין את הגוף בדרך הטבע, לכן אין צורך להקל בכך, ואמר עוד, שהתענית ביוהכ"פ מסוגלת לאריכות ימים כי היא מזינה ומרפאה את כל אברי האדם^{צא}.

ובתב ב'יסוד ושורש העבודה' (פרק עשירי) 'ופשוט הוא', ששכר קיום מצות עשה זו שכרה מרובה יותר, כי צערא דגופא עדיף כידוע, הנה אחר כל ההצעות האמיתיות והכנות האלו, אחיי ורעיי, יתבונן כל אדם בשכלו כי ראוי וטוב לו לשמוח שמחה עצומה עד מאד בכל רגע בצער העינוי מאכילה ושתיה וחליצת הסנדל,

(תורת אבות, יוה"כ) שאמר לאידך גיסא, דכיון שהשמן יודע שאין לו רשות להשטין ולהכשיל את האדם ביום הקדוש, לכן הוא מעורר את הבכי בשעה כזו כדי שיבואו לידי עצבות ומרה שחורה ח"ו. על כן יזהר וישמר לצאת ידי שניהם - לבכות מתוך שמחה, ולחזק עצמו בהתחזקות ובטחון - כי ביום הזה יכפר עליכם לפני ה' תטהרו בטהרת הלב^צ.

נוראות כתב ה'אור החיים' הקדוש זי"ע אחר יום הקדוש שנת תק"ג לבני חברת 'כנסת ישראל' באיטליה, (בסיפורו על קורותיו בירושלים), ובתוך הדברים כתב 'ראיתי הארה גדולה' בשעת 'כל נדרי', וקנה לי גביר אחד מהמערב הוצאת ס"ת ד'כל נדרי', ובשעה שפתחתי ההיכל ממש היה בעיני כפתיחת שערי גן עדן בכל כך הארה שהייתה בבית הכנסת (הובא בנר מערבי עמו' ריו).

צ. וכבר פירשו במה שנאמר (איכה ב' יט) 'שפכי כמים ליבך', שדימה שפיכת הלב למים, שכשם שהמים מעיקרם מחוברים לקרקע עולם, וכשדולה בכלי הרי הוא מנתקם ממקור חיותם וחיבורם, ואילו כאשר המה נשפכים הרי הם חוזרים אל שורשם, כך על דרך זה ישפוך האדם ליבו נוכח פני ה' עד שיחזור לשורשו ולמקור חיותו האמיתי. צא. פשיטא, דהני מילי היכי דליכא הוראה מרב מוסמך ומורה צדק המתיר לו אכילתו, כי אז מחויב החולה לאכול משום (דברים ד' טו) 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', וכמו שכלל ישראל מצווה מן התורה להתענות ולצום כן מצוה על החולה לאכול ולשתות כדי להחיות את נפשו.

ונעתיק מכתב קודש שכתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע לחתנו (הובא בסוף הספר בחלק המועדים) אבל כאשר יום הכפורים ממשמש ובא, הנני להזהירך מאוד לבל תצדק הרבה בדבר הצום, וכפי אשר יאמר לך הד"ר כן תשמור לעשות אם יאמרו שדי פחות מכשיעור היינו פחות מחצי ביצה בתוך שמונה מינוט, אך באם יאמרו שגם זה לא יספיק, חלילה לך להחמיר. כי מי שציוה לצום ביום הכפורים הוא ציוה לשמוע לרופא ושלא לצום. ואל תחשוב שאין להתיר אלא לחולה שיש בו סכנה לשעתו, חלילה, אלא אפילו לספק ספיקא - כי אין הולכים בפקוח נפש אחר הרוב, ואפילו לזמן מרובה שאין האדם יכול להחמיר. וכן אמרו ז"ל (יומא פג.) אפילו החולה אומר אין צריך והרופא אומר צריך שומעין לרופא, ואפילו החולה הוא חכם בטבעיות ויודע לשער בשל אחרים, ואפילו הוא עצמו מומחה, אין שומעין לו. וכן בענין התפילה, ידוע שהש"ץ מוציא הנך דאניסי ואפילו עם שבשדות, וחשוב כמו שמתפללים בעצמם. ואם כן אם יצוה עליך הד"ר שלא תתפלל, ואתה אנוס בדבר - הש"ץ מוציאך, ולא דוקא הש"ץ דעירך אלא אפילו הש"ץ דסוף העולם, וא"כ בזה יפה כח היוצא ע"י הש"ץ, כי אי אפשר דליכא חד בסוף העולם היודע להתפלל יותר מש"ץ דעירך, והוא הוא המוציאך יד"ח.

ובכן, אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלוקים את מעשיך, וידוע שפסוק זה הוא בת קול שיצאה בימי שלמה על שאכלו ביום הכפורים בבנין הבית (עיי במדב"ר פי"ז ב').

כה אמר פעם הגה"ק החזון איש זי"ע לחולה שנצטווה לאכול ביום כיפור ואמר יש לי כאב לב מכך שלא אוכל לצום השיבו החזון"א מעולם לא שמעתי על מי שיש לו כאב לב מכך שצריך לעשות ברית מילה ביום השבת (מעשה איש ח"ד קסג). וכך השיב בעל ה'ערוך לנר' (שו"ת בנין ציון החדשות סי' כה) לאחד שהוצרך לאכול ביוה"כ מפני חשש פיקוח נפש, והיתה נפשו עגומה עליו שמא הוא נכל בכלל דברי חז"ל (סוכה כח:) לגבי ירידת הגשמים בסוכות, 'למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו', ודחה ה'ערוך לנר' את דבריו, כי האוכל ביוה"כ מפני הסכנה הרי הוא מקיים מצות עשה של 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', ואין דמיון כלל לירידת גשמים שנתבטלה ישיבה בסוכה ולא קיים בזה מצווה אחרת [ועיי"ש עוד כמה חילוקים בדבר].

באר הפרשה - יום הכיפורים

על קיום מצות עשה מן התורה שמקיים בכל רגע שסובל העינוי, ובוראי מי שתקועה בלבו אהבת הבורא יתב"ש ויתעלה - חשקו ורצונו שיתארך היום הצום הקדוש הזה בפלי כפלים, בכדי שיקיים בכל רגע בצער הענוי מצות עשה מן התורה שצוה לו יוצרו ובוראו יתב"ש ויתעלה^{צב}.

כתב הרמח"ל ב'קיצור הכוונות' (עבודת יום כפורים לתפילת נעילה), שביד כל אחד להגיע בעת בזאת להיות כאדם הראשון קודם החטא, כמו יציר כפיו של הקב"ה מרם שנפגע בחטא^{צד}.

בעת נעילת שער - תוקף זמן נעילה

איתא בספה"ק 'זרע קודש' (לעיו"כ, ובעוד ספרים), וכבר כתב בן בסידור האר"י, שנעילה הוא מלשון נעל י-ה - והוא מורה על שהקב"ה מתייחד עם בני ישראל בלחוד - 'ולא יתערב זר'^{צג}.

כתב ה'רוקח' (סימן ריו, הל' יו"ב) 'לעת ערב חותם הקב"ה, ועומדים כל צבא מרום, אלו מיימינים ואלו משמאלים, ואז כל הנשמות עומדות לפני הכסא להליין, ועומדים שני מלאכים על גלגלי רוח, זה כנפיו מסוף העולם ועד סופו וזה כנפיו כמלא עולם, אחד סופר וחותר למיתה ואחד לחיים, והקב"ה חותם אמת וכו'^{צד},

וכך כתב הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע 'זכרתי בעת שאאמו"ר זצ"ל היה חולה, והלכנו במבוכה פן לא ירצה לאכול ביוהכ"פ, אמנם הוא ז"ל בגודל צדקתו היה זריז בדבר, ותיכף אחרי 'כל נדרי' מיהר וציוה ליתן לו לאכול כפי שהיה צריך, ואמר בזה הלשון הריני מוכן ומזומן לקיים מצות בוראי כפי שאמרו חז"ל, ואכל בשמחה יתירה, כמעט לא ראינו שמחה כזאת רק בעת אכילת מצה ונטילת לולב' (נדפס בספר לקט אמ"ק ח"ה עמו" קפא).

צב. מן הראוי לעיין שם בכל דבריו הקדושים, שמאריך בכוונת העינוי ובקדושת היום כי הוא נורא ואיום, ומנהמת לבו הטהור מלהיב את לב הקורא להתכוון כראוי לקראת יום זה.

פעם קרא הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לשנים ממקורביו, וציוה עליהם להפיץ את דברי ה'יסוד ושורש העבודה' אלו, מה שלא הורגל בכגון דא, ויצא מגדרו בראותו גודל התועלת שבקריאת הדברים.

צג. הרה"ק מסאטמאר זי"ע היה נוהג בכל שנה לעלות על ציונו הק' של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע ביומא דהילולא דיליה (ז' אדר), ותמיד הגיע אל חלקת מחוקק ספון לקראת ערב סמוך לזמן השקיעה, שנה אחת הקדים לבוא לקאליב כבר בשעות הבוקר בעוד היום גדול, אך לא פקד את ה'ציון' אלא לעת ערב, שאלו משמשו מה ראה על ככה לבוא דווקא כי ינטו צללי ערב ובפרט שכבר שהה בעיר והיה בידו סיפק להגיע מקודם, נענה לו הרה"ק ואמר שבנוהג שבעולם ביום היריד 'אין די לעצטע מינוט'ן כאפט מען מציאות' (ברגעים האחרונים מוצאים מציאות גדולות...) ונתכוון לומר בדבריו שעיקר התעוררות הרחמים הוא דווקא בעת נעילת שער כי פנה יום.

הנה מצינו ביונה הנביא שביקש מה'מלחים' ומרב החובל 'שאוני והטילוני אל הים וישתוק הים מעליכם' (יונה א ח), והקשה הגה"צ רבי לייב חסמן ה'משגיח' דישיבת חברון, לשם מה הוסיף יונה לומר 'שאוני', והרי די היה באומר הטילוני אל הים, ומדוע נכתבה תיבה זו, אלא שיונה רצה שישאו אותו כדי לדחות את זריקתו אל הים בעוד רגע אחד, כי אין ערוך לרגע אחד של חיים, בו ניתן עדיין להרהר בתשובה, ויש קונה עולמו ברגע אחד (הובא במשחת שמן בראשית עמוד ט). והדברים נוקבים ללמד על חשיבותו של כל רגע בו ניתן לקנות אוצרות מלכים, ולעניינו יאמר אודות הרגעים האחרונים של האי יומא, לאחוז בהם ולנצלם כראוי וכנכון.

צד. ואולי אף בכלל זה, שבידו לבטל מעליו כל היסורים ומרעין בישין שנגזרו עליו, כי לאחר חטא עץ הדעת נתפזרו הניצוצות בכל העניינים הגשמיים, וכל יושבי תבל בכל הדורות צריכים לתקן חטא זה ולהחזיר הכל לשורשם, וגם תכלית היסורים 'קול יעקב נוהם מתהומותיך, איש איש נגעו ומכאובו' הכל הוא כדי לתקן את הניצוצות במקום עליון, ואם זוכה האדם להיות במצב של קודם החטא משמעו שיכול להסיר מעליו כל מיני פגעין ומרעין בישין, ונעשה כאדם הראשון קודם החטא, ומראשית כזאת הודעת ומלפנים אותה גילית, שביד כל אחד להיות כמו בתחילת הבריאה.

צה. נוראות מצינו בדברי ה'משך חכמה' (וילך ד"ה שובה) שאף שאמרו חז"ל (יומא פו.) 'מי שיש חילול השם בידו אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביוה"כ לכפר', אבל בעת 'נעילה' ניתן לכפר גם על חילול ה', ומבאר טעמו של דבר, כי מלכותא דרקיעא כעין מלכותא דארעא, וכמו שבארץ מתחת יש שופטים העומדים לשפוט, ומעליהם שופטים נכבדים יותר, ופעמים שמטים לכף זכות מחמת סיבה שהיא, אך מי הוא שיהיה למחול למי שפגע בכבוד

ועד עת החיתום יכול היחיד לשוב - אם ישבר לבו^{צו} סדריהם, לכן כל זמן שהאדם מתפלל תפילת נעילה בתשובה שלמה מתקבלת^{צו}. יכול עדיין לקרוע שערי רחמים אע"פ שכבר ירד הלילה.

יה"ר מלאשב"ש שנזכה לשוב בתשובה שלימה, ובזכות זה נזכה לגאולה שלימה, לרפואה שלימה בבריאות הגוף והנפש, בני מעלי חיי אריכי ומזוני רוויחי, ונחתם כולנו לחיים טובים ולשלום.

חידוש נפלא חידש ה'תרומת הדשן (סימן רעה) במוצאי יוה"כ, אין הדין והבימה מסתלקים עד שישלימו ישראל סדריהם, ואע"ג דכבר פנה היום ותוספות יוה"כ אינו אלא עשה, אלא חביבים ישראל לפני המקום, דהקב"ה מנהיג בי"ד של מעלה אחר

המלך, כך גם בשמים ממעל, כל צבא מרום ושרפי מעלה היושבים בב"ד של מעלה אין בידם למחול על חילול ה' ח"ו, אמנם בשעת נעילה, כשהקב"ה חותם את הדין, הרי הוא דן יחידי (ירושלמי ריש סנהדרין), ו'אז הוא שעת הכושר שהשי"ת יסלח מרוב טובו אחרי גודל הבכי והחרטה, כי אם הוא ימחול על כבודו מי יאמר אליו' מה תעשה (ועיי"ש שמאריך בזה).

צו. וכמו שזעק פעם הרה"ק מסאטמאר זי"ע בדרשתו קודם כל נדרי, כל השערים פתוחים עתה, אבל השער הראשון המוליך ומביא עליהם עדיין סגור - והם שערי הלב...

אולם על ידי קבלה טובה יוכל למנוע נעילת השערים, משל למה הדבר דומה למי שעומד בשערי הבית ועמדו השומרים לסגור ולנעול בפניו את הדלת, מה עשה, דחף רגלו לפנים הבית ובזה נמנע מהשומרים מלנעול את הדלת בפניו, ויכנס האיש הביתה, כך נמי, על ידי הקבלה נשאר רושם מהיום וא"א לסגור.

צז. וצריך להתאזר ולהתאמץ בכל הכוחות כדי לדפוק על שערי רחמים באותה שעה, משל למה הדבר דומה, לצייד שהלך ביער לצוד ציד להביא, לפתע החשיך לו הדרך ואימה גדולה וחשיכה נפלה עליו, ומרוב פחד היה נדמה לו כל קול עלה נידף כאילו חיה רעה עומדת לפניו ורוצה לטרפו, לפיכך היה יורה עם חציו לכל דבר חשוד שאיקלע בדרכו, אך כולם היו סתם עלים ודברים של מה בכך, ויהי כאשר נשאר בידו החץ האחרון נתגלה אריה טורף מול עיניו, וידע האיש שיש לו בידו רק חץ אחד בלבד כדי להורגו, ואם חלילה לא יקלע במטרתו להסיר את הסכנה מעליו עלול הוא להיות טרף לשיניו ח"ו, לכן בטרם זרק את החץ התאמץ בכל כוחו לקלוע את החץ שלא יחטא. וככל המחזה הזה יעלה בלב האדם בטרם תפילת נעילה, שכבר חלפו ועברו עליו ימי אלול וראש השנה ורובא דרובא מעשרת ימי תשובה, וכבר בזבז את כל החיצים על דברים של מה בכך, ועתה נשאר בידו החץ האחרון ועדיין יכול להציל את חייו וחיי בני ביתו על ידי תפלה כנה ואמיתית מעומק הלב.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת וילך - שובה תשפ"ב

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

במדרש רבה: משנסתלק עמוד הענן הלך משה אצל יהושע, ואמר לו, מה אמר לך הדיבור? אמר לו יהושע: כשהיה הדיבור נגלה עליך יודע הייתי מה מדבר עמך! אותה שעה צעק משה "מאה מיתות ולא קנאה אחת".

ולפלא הוא הדבר מדוע באמת לא רצה יהושע לגלות למשה מה אמר לו הדיבור? ברם, אותם הדברים ממש אמר השם יתברך ליהושע על מנת שיאמרם למשה, שהרי משה ביקש להישאר בחיים בתור תלמידו של יהושע, ציווה איפוא השם יתברך על יהושע לומר לו כדברים האלה, למען ירגיש היטב כמה קשה הדבר ליהפך מרבי לתלמיד כי אז כבר יסכים למות. שכן מוטב "מאה מיתות ולא קנאה אחת".

(הגר"א)

וקשה הלא היה משה העניו מכל אדם, וכיצד באה אליו מידה זו של קנאה? ביאר בזה הגה"ק מאוסטרובצא שמן השמים רצו להקל את צערו של משה על היאלצו למות, והכניסו בו במתכוין מעט קנאה, נענה משה רבינו ואמר: כל ימי טרחתי ועמלתי על תיקון המידות, וכעת, על סף מיתתי הנני מגלה בקרבי את המידה המגונה של קנאה, לכן מוטב למות מאשר לחיות חיי קנאה, "מאה מיתות ולא קנאה אחת"

(אמרי חן)

מאוצרות המגידים

הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגורן אשר בשעריך (לא, יב)

בגמרא (חגיגה ג, א) "תנו רבנן מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר (בן) חסמא שהלכו להקביל פני רבי יהושע בפקיעין, אמר להם: מה חידוש היה בבית המדרש היום? אמרו לו: תלמידיך אנו ומימיך אנו שותין. אמר להם: אף על פי כן, אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש, שבת של מי היתה? שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, ובמה היתה הגדה היום? אמרו לו: בפרשת הקהל. ומה דרש בה? הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין? כדי ליתן שכר למביאייהן. אמר להם מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני"

מה היתה כוונתו של רבי יהושע "מרגלית טובה היתה בידכם וכו"? כתב בספר משך חכמה עפ"י הגמ' ירושלמי בסוף פ"ק דייבמות (ח, ב) "ראה את רבי יהושע וקרא עליו (ישעיה כח) את מי יורה דעה, זכור אני שהיתה אמו מולכת עריסתו לבית הכנסת בשביל שיתדבקו אזניו בדברי תורה" לכן אמר ר' יהושע ובקשתם לאבדה ממני, שלו יאות המאמר כמרגלית טובה לבעליה שגם אמו עשתה כן.

בספר ציוני תורה כותב: המפרשים נתקשו במאמר חז"ל זה, שאם כוונת התורה היא כדי ליתן שכר למביאייהם בלבד, יכול היה לצוות שיביאו איתם עצים או אבנים, וגם אז יהיה שכר למביאייהם?

ועוד קשה, שהרי מביאייהם כבר מקבלים שכר על עצם ביאתם? והיה צריך לומר "לכפול" שכר, שיקבלו שכר גם על מה שהביאו את הקטנים?

ואפשר לתרץ בדרך רמז, בהקדם מאמר חז"ל (מדרש רבה שיר השירים א, כג) "בשעה שעמדו ישראל לקבל התורה, אמר להם (הקב"ה): אני נותן לכם תורתך, הביאו לי ערבים טובים שתשמרוה ואתננה לכם. אמרו: אבותינו עורבים אותנו, אמר להם הקב"ה אבותיכם יש לי עליהם, אברהם יש לי עליו שאמר (בראשית טו) במה אדע, יצחק יש לי עליו שהיה אוהב לעשו ואני שנאתיו, שנאמר (מלאכי א) ואת עשו שנאתי. יעקב שאמר (ישעיה מ) נסתרה דרכי מה'. אלא הביאו לי ערבים טובים ואני נותנה לכם, אמרו לפניו: רבש"ע, נביאינו ערבין לנו, אמר להם: יש לי עליהם, שנאמר (ירמיה ב) והרועים פשעו בי וגו', וכתבי (יחזקאל יג) כשועלים בחרבות נביאיך ישראל היו, אלא הביאו לי ערבים טובים ואתננה לכם, אמרו: הרי בנינו עורבים אותנו, אמר הקב"ה הא ודאי ערבים טובים, על ידיהם אתננה לכם, הה"ד (תהלים ח) "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז", ואין עוז אלא תורה שנאמר (שם כט) ה' עוז לעמו יתן, בשעה שהלוח נתבע ואין לו לשלם מי נתפש, לא הערב? הוי מה שנאמר (הושע ד) ותשכח תורת אלקיך אשכח בניך גם אני וכו'"

גם כאן יש להבין מה הפשט ש"בנינו ערבים לנו"? אם כפשוטו שהקב"ה מענישם כשלא מתנהגים כדבעי, אז למה לא יכול להעניש את הנביאים בעבור

ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום (לא, ב) היום מלאו ימי ועתותי, מלמד שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום (סוטה יג, א).

הגר"ח קנייבסקי (בספר טעמא דקרא) מבאר ע"פ הירושלמי (ר"ה פ"ג ה"ח) "עמלק מכשף ה', מה ה' עושה, היה מעמיד בני אדם ביום גינוסיה שלו (פ"י ביום לידתו), לומר לא במהרה אדם נופל ביום גינוסיה שלו. והיינו שביום לידתו של אדם בריא ותקיף מזלי, לכן קשה שימות באותו יום". וזה רק בסתם בני"א, שהמיתה עונש להם, אבל צדיקים גמורים, אדרבה, המיתה טובה להם, שהולכין מיד לג"ע, א"כ אדרבה משום דביום לידתן בריא מזולן - לכן נפטרין ביום לידתן. ע"כ (ועיין בספר חומת אנך להרב החיד"א על קהלת ג, שכבר קדמו ברעיון זה).

ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק (לא, ז)

כתב בספר "משך חכמה" "על דרך צחות, כי גם המלך נצטווה לבלי רום לבבו (לעיל ס"פ ז), ויהושפט מלך יהודה כשהיה רואה ת"ח כו' (מכות כד) מחבקו ומנשקו כו' אבי אבי כו', וזה רק בצנעה, אבל לעיני העם 'מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול' (כתובות יז), ומצינו שמפני מה נעשו שאול? על שמחל על כבודו (יומא כב, ב), וזה מה שאמר לו משה רבינו ליהושע: אם קטן אתה בעיניך, וירא וחרד מפני כל, ונמוך בדעתך לכבד כל אדם, אבל בכל זאת, "לעיני כל ישראל חזק ואמץ", לא תתנהג בענוה ולא תראה להם מורך, רק היה קשה כבדול וגבור כארי נגד העם.

והיה כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות (כא, לא)

בגמרא חגיגה (ה, א) "רבי יוחנן כי מטי להאי קרא בכי: 'והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות' עבד שרבו ממציא לו רעות וצרות תקנה יש לו!"

בעל ה"קול אריה" ביאר את הפסוק "הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם וכו' כן עינינו אל ד' אלוקינו עד שיחננו", כך: בדרך כלל אם אדון מרים את ידו להכות את עבדו הריהו בורח, אבל אם עבד חכם הוא, הרי הוא נותן את שיניו או את עינו כדי שיפגע בו האדון, וזהו יצא לחופשי. וזה מה שאמר דוד המלך הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם שהעבדים נותנים את עיניהם כדי שיפגע בהם יד אדוניהם כן עינינו אל ד' אלוקינו עד שיחננו שאחרי הצרות יוציאנו לחופשי ויפדנו מגלותנו.

כעין יסוד זה, ביאר בספר "הר צבי" את דברי רבי יוחנן: שהנה אם האדון מכה את עבדו והוציא לו שן ועין, העבד יוצא לחירות, אבל אם האדון ממציא לו מכות ע"י ששולח אחד שיכה את עבדו, אין העבד יוצא לחירות.

ועל זה בכה רבי יוחנן, שעבד שרבו "ממציא" לו צרות הרי אין לו מזה שום תועלת שאינו יוצא בזה לחירות. וכאן שהפסוק אמר לשון של "תמצאן אותו", שיהיה כאילו שמוצא את הצרות לבדו ויתלה זאת בדרך מקרה, ולא יבין שהוא בשביל מטרה לגואלם, על דא קא בכי.

(ציוני תורה)

כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ (לא, ז)

כתב רש"י "משה אמר ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך, הכל לפי דעתן ועצתן, אבל הקב"ה אמר ליהושע "כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם" תביא על כרחם, הכל תלוי בך, טול מקל והך על קדקדן, דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור".

הקשה ר' אלחנן וסרמן היאך שינה משה רבינו בדבריו ליהושע את לשון הדברים שנמסרו לו מפי הגבורה? והוא משיב על כך: באמת שני הדברים צודקים. כי זה ודאי שמנהיג הדור צריך לשמוע דעתם ועצתם של הזקנים והחכמים, ואסור לו להסתמך מראש רק על דעתו בלבד. אולם אחרי ששמע את כל הדעות של יועציו צריך שתהא ההכרעה למעשה מסורה בידו לבד! אחרת תשתרר אנדרלמוסיה בעם ואיש הישר בעיניו יעשה.

(מעיינות הנצח, הובא באמרי חן)

ויאמר ה' אל משה הן קרבו הן למות קרא את יהושע והתיצבו באהל מועד ואצונו וילך משה ויהושע ויתיצבו באהל מועד: (לא, יד).

אם זוג נעלים שמייצר הסנדלר יקרות יותר מאלה המיוצרות בבית החרושת, הרי שהסנדלר צריך להיות עשיר יותר מבעל בית החרושת. האם אכן כך הוא המציאות? הוסיף ה"חפץ חיים" ושאל.

לא. השיב השד"ר, בעל בית החרושת עשיר יותר, הואיל ובבית החרושת מייצרים כמות נעלים גדולה פי כמה וכמה מאשר מייצר הסנדלר, ולכן בסופו של חשבון מרוויח הסנדלר פחות.

אם כך הוא הדבר, הסכת ושמע, אמר לו הסבא קדישא רבן של ישראל לשד"ר, אם הינך רוצה לעשות לעצמך - להפסיק את עבודתך כשד"ר ולחיות חיי שלווה, הרי אמת ונכון הדבר שראשך יהיה פנוי יותר והמחשבות הזרות המטרידות בזמן התפילה יפחתו, תפילותיך תעמודנה בדרגה גבוהה יותר, ואף במעלות לימוד התורה תוכל לעלות יותר, אבל, אם תסתכל על עבודתך בגיוס כספים עבור הישיבה במבט רחב יותר, ותחשוב כמה בחורי ישיבה יכולים ללמוד ולהתפלל כהוגן בזכות עבודתך כשד"ר, אז תבין שבעבודתך הנוכחית הינך עושה הרבה יותר לתורה ויראת שמים מאשר בזמן שלימודך ותפילותיך יהיו בשקט ובשלווה, אמנם כל תפילה לעצמה תהא גדולה יותר, אבל היום בתפילת הרבים ובלימוד התורה של הרבים זכותך גדולה ביותר, על כן מן הראוי והרצוי שתמשיך בתפקידך כשד"ר, זכות הרבים תלויה בך, ושכרך מן השמים גדול.

זוהי מה שאמרו חז"ל והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה (אבות ב' א') (חיים שיש בהם)

אחת לשבע שנים נצטוינו במעמד "הקהל": כל ישראל, אנשים נשים וטף, עולים לבית המקדש לשמוע קריאת ספר דברים מפי המלך, ולמדו ליראה את ה' אלקיכם כל הימים" (דברים לא, ב). ושאלו בגמרא (חגיגה ג, ב): אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע טף למה באים, הלא אינם מבינים את הנאמר. ותוצו, כדי ליתן שכר למביאייהם. והשכר הוא שיהיה חינוכם קל, כי בכך ילמדו ליראה את ה' כל הימים (כביאור "אור החיים" הק). ומדוע, וכיצד. אלא כשהאדם - אפילו ילד קטן - רואה ציבור כה עצום ורב, ויודע שהוא חלק ממנו, אין לנו מושג איזה חינוך זה נותן. וככתוב: ולמדו ליראה את ה' אלקיכם כל הימים" השראת יראה לכל החיים!

אספר סיפור ששמעתי בנעורי, ועוררני למחשבה.

כשהייתי מפשיסחא זצ"ל נפטר, התפלגה העידה. החלק הגדול נהא אחרי השרף מקוצק זצ"ל, לפיד האש ועמוד היראה, והחלק האחר הכתיר את הצדיק רבי יצחק מוורקא זצ"ל, ריעו וחבירו של השרף מקוצק, והנהגתו שונה בתכלית, בשובה ובנחת, סבלנות וננוחות.

יום אחד הלך הרבי מוורקא ברחוב, ועצרה לידו עגלה גדושה בחסידים נלהבים, הנוסעים לקוצק. אחד, עז פנים, הורה לעגלון לעצור. פנה אל הרבי בהתרה: "רב איטשע, וואס מאכסטו זיך נאריש, שפילט זיך א רעבע - מה אתה משתטה, משחק את הרבי. פשוט את הגלימה ובוא איתנו לקוצק!" הנוסעים נדהמו מהחוצפה, המתינו לתגובה.

אבל הרבי מוורקא נותר נינוח כשהיה. בחיוך ענה: "האמת, מעולם תמהתי שלושה חברים קנו כרטיס פיס במשותף, וזכו בפרס הגדול, מאה אלף רובלים -

יחלקוהו ביניהם, ולא ידעו מה לעשות בהון העצום שנפל בחלקם, די והותר להם ולבניהם אחריהם! ובכל זאת, מעולם לא שמענו שיפנו לחבר רביעי ויזיעו לו להתחלק עימם בזכיה, למרות שיש בה די לכולם.

אז מדוע, כשיש לאלף חסידים רבי -

והרבי הלא עסוק בשלו, בתפילותיו, ולימודו, התעלותו ודבקותו, כמה זמן יכול הוא להקדיש לכל אחד מהם -

למה שוקדים הם לצרף חסידים נוספים, להגדיל את החסידות? הלא מזיקים הם לעצמם, מטילים יותר עומס על רבם, ויהיה לו פחות פנאי עבורם!" בני החבורה שמעו בענין. מעולם לא חשבו על כך. אכן, שאלה!

המשיך הרבי ואמר: "אבל אגלה לכם את התשובה.

החסידים עצמם אינם בטוחים במעלת רבם. האומנם מורם מעם הוא, איש אלוקים קדוש, אשר רוח ה' דיבר בו ומלתו על לשונו. מבקשים הם חיזוקים, הסכמות. אם יצטרפו חסידים נוספים, יתנו גושפנקא לרבי, ואהיה בטוח שטוב בחרתי..."

שמע נא, וינגערמאן. אני מכיר את רבך מזה שנות דור. קבל את עדותי שהוא קדוש וטהור, מרומום ונשגב. יכול אתה לנסוע איליו בלב שקט, מבלי לצרף חסידים שיחזקו..."

ופני אותו חצוף חפז...

איני יודע האם הוציא את שנתו, היום ודאי אינו חי, והסיפור יפה, והתשובה כה נוקבת. אבל כמדומני שהתשובה האמיתית אחרת -

מדוע משתוקקים החסידים להגדיל את החסידות, הלא תהיה לכל אחד פחות תשומת לב מרבו. אמת ויציב. אבל לעומת זאת איזו התחזקות תהיה לו

זה, ולמה מייאן הקב"ה לקבלם כעריבים? הרי מצינו שגדולי הדור אכן מסתלקים בעון הדור.

ואפשר לבאר, שדרך אנשים, כשהאדם בימי בחרותו, אין לו שום חשבון ומעצור לדרכיו, גם כשנושא אשה, עדיין אין לו מעצור להשיג הנאותיו, אמנם, כשב"ה יש לו כבר צאצאים, והם מתחילים לגדול, מעתה יש לו "שומר" על דרכיו, כל מה שעושה יודע שבנו רואה ולומד ממנו, ומי אינו רוצה שבנו יגדל לירא שמים? ועל כרחו נמנע מללכת למקומות שאינם הולמים, מלדבר דיבורים שאינם הגונים, ובכל מה שעושה מחשב עשרה פעמים מה יחשוב בנו כשיראנו...

ואולי זה הפשט, הקב"ה ביקש לדעת מי יהיה הערב שישמור שאכן נקיים את המצוות ולא קיבל שום הצעה שיוכל לסמוך על זה, שכן האבות אינם רואים כל הזמן וגם הנביאים, אבל כשאמרו "בנינו עריבים לנו" מיד הסכים הקב"ה.

בפרשת הביכורים, כתוב "וענית ואמרת" וברש"י מהגמ' שיש לומר בקול רם. מסופר שאצל אחד הצדיקים באו אצלו קהל גדול לראש השנה, והיה רעש גדול, פתח ואמר, שכעת מבין למה היה צריך לומר את פרשת הביכורים בקול רם כיוון שכשכולם באו להביא ביכורים, הרי לא נתראו כבר הרבה זמן ופטפטו הרבה והיה צריך לצעוק כדי שישמעו שאומר את פרשת הביכורים...

ולעניינינו, מצוות "הקהל" היה אחת לשבע שנים, וכשנתראו שם אחרי כל כך הרבה זמן, היה צריך לשמוע את המלך שהוא קורא בתורה, ואיך ישמעו כשיהיה רעש כזה? והרי יכול האדם לבוא ולא ישמע ואז לא יקבל שכר? לכן אמרה התורה תביא איתך אף את הטף, ויהיה לך "שומר" שישגיח שלא תדבר באמצע קריאת התורה של המלך, ותזכה להתעורר לתשובה, וכך תקבל שכר על ביאתך, וזהו אומרו "ליתן שכר למביאייהם" ולא אמר "לכפול", כיוון שרצה שאתה תקבל את השכר ע"י שתאזין כדי שבינך יתלמד ממך האיך להתנהג...

ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם (לא, יט)

בענין לימוד תורה לאחרים וזכותם של "מזכי הרבים", מובא בספר "בדרך עץ החיים" ח"ב:

רבי יצחק רוזנטל מנהל כולל "מדרש בני ציון" בא פעם אל הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל וסיפר לו שלאחרונה הוטב במקצת מצבו הכספי, ולכן הינו שואל את דעתו אולי כדאי שיתפטר מניהול הכולל כדי שיוכל להקדיש את רוב מרצו וזמנו להתעלות בתורה, הקשיב רבי איסר זלמן לדבריו בתשומת לב כדרכו תמיד, והשיב לו: עשה כפי הבנתך, אבל לפני שתחליט ברצוני לספר לך מעשה שהיה.

מעשה ביהודי תלמיד חכם שהיה שד"ר (שלוחא דרבנן, משולח) של ישיבת סלוצק במשך שנים אחדות. הוא החליט להפסיק את עבודתו זו, ולקבל עליו משרת רבנות, לא היה נעים לו לשד"ר לשוחח אתי על כך, המשיך רא"ז וסיפר, ולכן נסע לדבר בענין עם ה"חפץ חיים", הוא הסביר לו שבעבודתו כשד"ר הוא מתעייף מהליכתו במשך כל היום, קשה לו להתרכז בשעת התפילה, ולעתים אף קורה שבאמצע התפילה הוא חושב על נדיב פלוני או אלמוני, ואף אין באפשרותו ללמוד כפי שצריך, לכן ברצונו לכהן כרב באחד הכפרים כדי שיוכל להתפלל וללמוד כבשנים שעברו, לפני שקיבל עליו את התפקיד הקשה והמייגע של שד"ר..

ה"חפץ חיים" שמע את דבריו, והשיב לו "שיהיה בהצלחה". הודה לו השד"ר ופנה אל עבר הפתח. כאשר השד"ר הגיע לדלת קרא לו ה"חפץ חיים", ושאל אותו, אולי ידוע לך כמה עולה זוג נעלים?

- אינני יודע מה הוא בדיוק מחיר זוג נעלים היום, שכן עבר זמן רב מאז קניתי נעלים חדשות, אבל דומני שהמחיר הינו בערך כך וכך.

לאחר שענה על שאלתו זו, נפרד ממנו לשלום, ופנה פעם נוספת לעבר דלת היציאה. משגגיע לדלת, חזר ה"חפץ חיים" וקרא לו ושאל: איזו הוצאות יש לסנדלר על זוג נעלים ומה הרווח שנשאר בידו על כל זוג שהינו מייצר? אין לי כל מושג, השיב השד"ר, הרי מעולם לא הייתי סנדלר.

בכל זאת, אמר לו ה"חפץ חיים", אולי נאמוד ביחד, ננסה לשער כמה מרוויח הסנדלר על כל זוג נעלים שהוא מייצר, ומה הן הוצאות.

עמדו שניהם וחישובו במשוער את חשבון הוצאה והרווח של הסנדלר על כל זוג נעלים. ולאחר מכן פנה השד"ר אל הדלת על מנת ללכת לדרכו. משגגיע לדלת, חזר ה"חפץ חיים" קרא לו ושאל אותו:

אמור נא לי בבקשה האם יש רק נעלים אשר מייצר הסנדלר או שישנן כאלה שמיוצרות אף ע"י אחרים?

אכן יש שמיוצרות על ידי סנדלרים ויש שמייצרים בבתי החרושת, השיב השד"ר.

ואיזה יקרות יותר? הוסיף ה"חפץ חיים" ושאל.

הנעלים שמיוצרות על ידי הסנדלר יקרות יותר מאלה אשר מיוצרות בבית החרושת. השיב השד"ר.

מעוצמת החבורה, מגודל העידה! מאוירת היחד, הליכוד, הגבוש. איזו חויה זו, איזו עוצמה!

וזו מעמד הקהלה!

ילד שיחווה זאת, ילמד "ליראה את ה' כל הימים!"

"כל הימים", גם אם ישוב לעירו וישונו, גם אם יקלע לבדידות ויהיה לבדו, ידע שהוא חלק מציבור ענק ומלוכד, וזה יתן לו כח ועוצמה.

ואמרו בנובהרדוק, שזוהו שאמרו (ברכות לא, ע"א) שהנפטר מחבירו וכן יפטר אלא מתוך דבר הלכה. והגר"א היה רגיל לומר ממנו ההלכה שיחיד ורבים הלכה כרבים ("תורת גבריאל" ויצא, וכן הוא באוהב ישראל לקוטים וכן ב"אגרא דפרקא" עיי"ש) והענין, שכשהיו שנים ויותר, היו חבורה וקל היה להתחזק. וכעת נפטר מחבירו והולך ביחידות, יזכור שהוא חלק מהחבורה, וימשיך להתחזק!

(והגדת)

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת וילך. הפרשה הראשונה שנקרא השנה. השבת נקראת 'שבת שובה' על שם ההפטר שנקרא בשבת זו – (הושע יד, ב) **שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך: {ג} קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו.**

נעמוד היום על נק' קטנה בפרשת השבוע, וממנה נגיע ליום הכיפורים:

פוחתת הפרשה: {דברים לא, א} **וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל.**

שואלים המפרשים – לאיפה בדיוק הלך משה?

כותב התרגום יונתן בן עוזיאל – ואזל משה למשכן בית אולפנא.

אומר המבאר על התרגום יונתן – "הלך להוכיחם".

כותב הרמב"ן – הלך ממחנה לוי אל מחנה ישראל לכבדם כמי שירצה להפטר מחבירו ובא ליטול רשות ממנו.

בא **האזנים לתורה**, ולא מבין מדוע היה צריך משה רבינו לצאת ממחנה לוי כדי לדבר עם עם ישראל, שהרי בשביל זה נתן לו הקב"ה חצוצרות;

אומר **האזנים לתורה** – למה לא קרא את בני ישראל אליו ע"י החצוצרות, שנאמר "והיו לך למקרא העדה?" ע"ז תרצו חז"ל שאין שלטון ביום המות ומכיון שמת באותו היום לא קרא אותם אליו ע"י חצוצרות, כמנהג המלכים {ספרי בהעלותך, ב"ר צ"ו, קה"ר}, וגנזם הקב"ה באותו יום. אבל למה לא קרא אותם אליו ע"י שלוחים וכנאמר להלן: "הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם..." {פ' כ"ח}, ולמה הלך הפעם אל העם? ולמה הלך אליהם יחידי ואפילו את יהושע ומשרתו לא לקח עמו, שהרי נאמר אח"כ: "ויקרא משה ליהושע" {פ' ז'}? ומה היתה מטרת הילוכו הפעם? ונ"ל עפ"י דברי חז"ל, אין מעמידין פרנס על הציבור אלא א"כ נמלכין בציבור {ברכות נ"ה}, וכשבא הקב"ה למסור לבצאל את מלאכת המשכן, אמר הקב"ה למשה הגון עליך בצלאל? ואח"כ צוהו לשאול שאלה זו את בני ישראל. עאכ"כ כשבא משה במצות ה' למסור את רסן ההנהגה על בני ישראל ליהושע, שהוכרח לשאול את בני ישראל, אם הגון עליהם יהושע? ולא רצה משה לשאול אותם בפני יהושע, שמא יש להם בלבם טינא עליו ויתביישו לאמר בפני יהושע ולפיכך הלך בעצמו, ויהושע לא מש מתוך האוהל, ואמר לבני ישראל שמהיום "לא אוכל עוד לצאת ולבא וה' אמר אלי לא תעבר את הירדן הזה" וה' רוצה להעמיד תחתי את יהושע וצוה לשמוע מכם אם הוא הגון עליכם. ומשלא עליכם. ומשלא מחה שום איש על מינויו של יהושע, אז ויקרא משה ליהושע (שנשאר עד עתה באוהל) ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ... ואתה תנחילנה אותם". וסרו כל הקושיות, וגם מטרת ההילוך ברורה...

אפשר לראות כמה גדולה ענותנותו של משה רבינו, שלא שלח את יהושע (שלטובתו הלך אל העם) לאיזה מקום, בשעה שרצה לשאול את העם אם הגון עליהם יהושע להמליכו אחריו, אלא טרח א"ע ביום פטירתו (והוא בן ק"כ שנה ורבן של ישראל) ללכת אל כל ישראל, והנער יהושע משרתו נשאר באוהל... האם אפשר למצוא דוגמת העניות הזאת אצל מלכי או"ה, מבריאת העולם ועד היום?!

פירוש הדבר, 'וי' לך משה' – הלך ממחנה לוי למחנה ישראל, שכל מטרתו היתה להיוועץ בבני ישראל אם הם מוכנים לקבל עליהם את יהושע למנהיג, ולכן הלך לבדו ללא יהושע.

בא **הכלי יקר** בפרשת השבוע, ואומר שמה רבינו הלך להוכיח אותם ולהורות להם דרך תשובה;

כותב הכלי יקר – שרצה הפעם לזרום על התשובה אשר עיקרה בדברים, כמ"ש (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים ושובו אל ה'. לכך נאמר וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל. ומדקאמר אח"כ ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום. אם כן דבור ראשון להיכן אזל, אלא שהוא דבור קשה של מוסר ולכן אמרו אל כל ישראל, לומר כל מי שיש לו להשיב יבא וישיב כמו

שפירש"י על מ"ש אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל (דברים א.א). וכן כאן אמר לכולם ענין התשובה התלויה בדברים, ולפי שאין אדם רואה חובה לעצמו לעולם וכל חוטא ורב מרי לעולם לא ילך הוא אל החכם הרופא לבקש תרופה למחלתו בחלי הנפש והלואי שישמע בקראו אליו החכם ההולך אליו ומדבר על לבו לפתותו ע"ד התשובה, ע"כ אמר וילך משה שהוא הלך מאהל לאהל אל כל אחד מישראל והיה מדבר על לבו את הדברים האלה היינו עניני התשובה התלויה בדברים והוא מוסב על מ"ש למעלה כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך. דהיינו ענין קחו עמכם דברים.

ואולי הוא ענין השלום, שדרשו על פסוק בקש שלום ורדפהו (תהלים לד, טו) כי השלום אינו כשאר המצות כי כל שאר המצות כציצית ומזוזה וחלה אם תבא לידך אתה מחויב לעשותה אבל אין אתה מחויב לחזר אחריה אבל השלום אתה מחויב לחזור אחריו (ויק"ר ט.ט.ט) ויש ליתן טעם בדבר מה נשתנה השלום יותר מכל שאר מצות שבתורה, ויבא על נכון אם נאמר שלום זה הוא לעשות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים ע"י התשובה, וע"כ אתה צריך לחזר אחריו משני צדדים אם מצד שהחוטא לא ישים אשם בנפשו לעולם ואינו רואה חובה לעצמו לעולם כמו שאתה רואה חובתו ע"כ צריך אתה לחזור אחריו כי לא יחזר הוא אחריו, אם מצד שאתה צריך אל זה השלום כי כל ישראל ערבים זה בעד זה. ורז"ל אמרו (יומא פו): גדולה תשובה שאפילו בזמן שיחיד עשאה מוחלין לו ולכל העולם כולו שנאמר (הושע יד, ה) ארפא משובתם כי שב אפי ממנו. אם כן שלום זה הוא להנאתך דין הוא שתחזר אתה אחריו.

ואף אם השלום כפשוטו בין איש לרעהו, מ"מ יש בו צורך גדול אל התשובה כדי שיהיו השבים רבים כי בכל ימות השנה אין הקב"ה מקבל כי אם תשובת הרבים ויחיד אימת בעשרת ימי תשובה דווקא ע"כ נאמר (ישעיה נז, ט) שלום שלום לרחוק ולקרוב. כי מי שהוא רחוק ונתקרב צריך לשני שלומות אלו הן שלום בינו ובין אלהיו, הן שלום בינו לרעהו, ואז אמר ה' ורפאתיו. וכמו שלום זה המסבב התשובה חייב כל אדם לחזר אחריו כך עשה משה, זה"ש וילך משה כי הוא הלך אחריהם וזרום על התשובה ועל הדרכים המסבבים התשובה דהיינו השני שלומות שהזכרנו ושניהם נכללו באמרו וידבר את הדברים האלה. הן דברי וידוי בין אדם למקום, הן דברי פיוס בין אדם לחברו, כי על שניהם נאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה'.

אם ככה, משה זרום לתשובה והשבת היא 'שבת תשובה' ולכן הייתי רוצה לדבר היום על ענין אחד מעניני יום הכיפורים, וממנו נבין יסוד בעבודת ה' שלנו:

ביום הכיפורים, נאמר בע"ה עשרה וידויים בסדר של 'אשמנו, בגדנו וכו'. **כותב הלבוש {ס' תר"כ, א}** – ומכוונים לומר לפחות עשרה וידויים ביום זה כנגד עשרה פעמים שהיה מזכיר כהן גדול את השם ביהו"כ.

אומר המהרי"ל – ועשרה וידויים הם ביום הכיפורים, שנים בליל כפור, אחד לצבור בתפילת הלחש, ואחד לשליח צבור (בקול רם), וביום, ארבעה לצבור (בתפילת הלחש), וארבעה לשליח צבור (בחזרת התפלות בקול רם, שחרית, מוסף, מנחה, נעילה, וכן כתוב באו"ח, כנגד עשרה קדושין שמקדש כהן גדול את עצמו במקדש ביום כפור, וכנגד אלו הקדושין יכוין כל אדם להשלים העשרה וידויים, בין אלו שאומר בינו לבין עצמו בלחש, ובין אלו שאומר עם השליח צבור.

כותב המהרי"ל ווי"ל {ס' תצ"א} – דיו"כ בעשור לחודש, דעשור הוא קודש קדשים.

בא הכלבו ומביא דברי מדרש בפרשת כי תשא:

אומר המדרש {שמות רבה, פרשה מד, אות ד} – כיון שעשו ישראל אותו מעשה {חטא העגל} היה האלקים כועס עליהם, התחיל אומר הקדוש ברוך הוא (דברים ט, יד): הרף ממני ואשמידם, אמר משה רבון העולם על מה אתה כועס על ישראל, אמר בשביל שבטלו עשרת הדברות, אמר לו יש להן מהיכן לפרע, אמר לו מנין, אמר הזכר שנסיית אברהם בעשרה נסיונות, ויצאו עשר בעשר, הוי: זכר לאברהם ליצחק ולישראל.

כותב הכלבו – וכנגד זה אנו מתוודים עם השליח צבור עשר פעמים בו ביום. סדר הוידוי, בנוי עפ"י סדר האל"ף – ביי"ת – ולמה?

אומר הבן איש חי – לפי שבו ברא הקב"ה את העולם.

אומרת הגמרא {מסכת מנחות כט, ב} – מאי דכתיב מה פירוש הפס' {ישעיה כו-ד} בטחון ביי' עדי עד כי ביה יי' צור עולמים? אמר ליה רבי אמני: כל התולה בטחונה בהקב"ה, הוי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא. אמר ליה רבי יהודה נשיאה לרבי אמני: אנא הכי קא קשיא לי כששאלתי את שאלתי, זה מה שהיה קשה לי: מאי שנא מהי הסיבה דכתיב בפס' "ביה" ולא כתיב "יה" בלי הבי"ת? הרי הפס' היה יכול לומר פשוט "כי יה" (ה') הוא צור העולמים". אמר רבי אמני: התשובה לשאלתך היא כדדרש ר' יהודה בר ר' אילעאי: שתי אותיות אלו בשם 'יה' מקבילות לשני עולמות שברא הקב"ה בהן, אחד בה"י ואחד ביו"ד. והפס' נדרש כך: "כי ביה" באותיות יו"ד וה"י, ה' צור עולמים, יצר ה' את שני העולמות. והנה מפס' זה בלבד איני יודע אם העולם הבא נברא ביו"ד והעולם

הזה בה"י אם העולם הזה ביו"ד והעולם הבא בה"י. אולם, כשהוא אומר בפס' אחד (בראשית ב-ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם שניתן לדורשו: אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם, כלומר: באות ה"י ברא אותם, את השמים ואת הארץ (הוי אומר שהעולם הזה נברא בה"י והעולם הבא ביו"ד) ומפני מה נברא העולם הזה בה"י? מפני שה"י פתוחה למטה, בדומה לאכסדרה המוקפת משלש רוחות ופתוחה ברוחה הרביעית. הפתח הרווח שבאכסדרה מאפשר את הרוצה לצאת ממנה לעשות כן בנקל. וכן עולם הזה ניתנה לאדם בחירה חופשית כדי שכל הרוצה לצאת ממנו לתרבות רעה – יצא.

יש אומרים, שגם מגילת איכה נכתבה עפ"י סדר האל"ף – ב"ת כיון שכל חטא שאדם חוטא משפיע בכל העולמות ומעכב את בנין הבית.

היודי הוא המצוה המרכזית ביום הכיפורים. אמנם אנחנו מתענים בחמשה עינינו, אבל הדבר המרכזי שעושים ביום הכיפורים, הוא היודי.

כותב הרמב"ם {הלכות תשובה פ"ב ה"ז} – יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל. לפיכך חיבים הכל לעשות תשובה ולהתודות ביום הכפורים. ומצות ודוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קדם שיאכל שמא יחנק בסעודה קדם שיתודה. ואף על פי שהתודה קדם שיאכל חוזר ומתודה בליל יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית ובמוסף ובמנחה ובנעילה. והיכן מתודה. יחיד אחר תפלתו ושליח צבור באמצע תפלתו בכרכה רביעית.

עוד כותב הרמב"ם {שם פ"א ה"א} – כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר (במדבר ו-ו) 'איש או אשה כי יעשו' וגו' (במדבר ז-ז) 'והתודו את חטאתם אשר עשו' זה ודוי דברים. ודוי זה מצות עשה. כיצד מתודין. אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובשתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה. וזהו עקרו של ודוי. וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משבח.

את המלים "הרי זה משבח", אנחנו מכירים מליל הסדר – "וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח".

מהמילים האלה אפשר ללמוד שחובת היום היא להרבות בוידויים; בני אדם אומרים 'י פעמים' אשמנו – בגדנו, ו' פעמים' על חטאי. ב'אשמנו בגדנו' ישנן כ"ד תיבות (וידויים). לאחר מכן יש לנו פעמיים כ"ד 'על חטאי'; אצל בני עדות אשכנז חוזרים על כל אות פעמיים, ואצל בני עדות ספרד אומרים פעם אחת מאל"ף לת"ו ופעם אחת מת"ו לאל"ף – סכ"ה מ"ד אותיות – וביום כיפור חוזרים על זה עשר פעמים = 440 פעם! ואם נוסיף עוד 'י פעמים' אשמנו בגדנו' = עוד 240 פעם! – בסכ"ה 680 וידויים!

עלינו לדעת, אדם שדופק על החזה – 'אשמנו בגדנו וכו' ולא מבין מה הוא אומר, הוא יכול גם לדפוק על החזה ולומר 'דם צפרדע כינים' – אין הבדל! אדם שהולך לבקש סליחה, חייב לדעת על מה הוא מבקש סליחה!

אם תבוא למישהו ותאמר לו: "סליחה..."

"על מה אתה מבקש ממני סליחה?!"

"לא יודע... אמרו לי להגיד לך סליחה – אז אני אומר" – מי היה מקבל סליחה כזאת!?"

היום ב"ה יש ספרים/חוכרות וכו' עם ביאורים – מזה 'אשמנו' מזה 'בגדנו' וכו' ואיזה עבירות נכללות בכל סעיף – אתה מבין ככה על מה אתה מתודה – אתה מבין כל פרט ופרט! א"א לבוא ולהתודות, כשלא מבינים על מה בדיק אנחנו מתודים!

בפרשת נשא, עוסקת התורה בגזל הגר: {במדבר ה, ו} דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם למעל מעל בה' ואשמה הנפש ההוא: {ז} והתודו את חטאתם אשר עשו וגו'.

נשאלת השאלה – למה כתבה התורה את מצות היודי, דוקא בפרשת גזל הגר?

כותב רבינו יונה {שערי תשובה, שער א', א} – מן הטובות אשר היטיב השי" עם ברואיו כי הכין להם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם. ולנוס מפח פשעיהם. לחשוך נפשם מני שחת ולהשיב מעליהם אפו. ולמדם והזהירם לשוב אליו כי יחטאו לו לרוב טובו וישרו כי הוא ידע יצרם שנאמר - (תהילים כה) טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך. ואם הרבו לפשוע ולמרוד ובגד בוגדים בגדו לא סגר בעדם דלתי תשובה שנאמר (ישעיה לא) שובו לאשר העמיקו סרה. ונאמר (ירמיה ג) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם ...

{ב} ודע כי החוטא כאשר יתאחר לשוב מחטאתו יכבד עליו מאוד ענשו בכל יום. כי הוא יודע כי יצא הקצף עליו ויש לו מנוס שמה. והמנוס הוא התשובה. והוא עומד במרדו והנו ברעתו. ובידו לצאת מתוך ההפכה. ולא יגור מפני האף והחמה. ע"כ רעתו רבה (ועי' במדרש קהלת משל על זה).

עם ברואיו כי הכין להם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם. ולנוס מפח פשעיהם. לחשוך נפשם מני שחת ולהשיב מעליהם אפו. ולמדם והזהירם לשוב אליו כי יחטאו לו לרוב טובו וישרו כי הוא ידע יצרם שנאמר - (תהילים כה) טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך. ואם הרבו לפשוע ולמרוד ובגד בוגדים בגדו לא סגר בעדם דלתי תשובה שנאמר (ישעיה לא) שובו לאשר העמיקו סרה. ונאמר (ירמיה ג) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם ...

{ב} ודע כי החוטא כאשר יתאחר לשוב מחטאתו יכבד עליו מאוד ענשו בכל יום. כי הוא יודע כי יצא הקצף עליו ויש לו מנוס שמה. והמנוס הוא התשובה. והוא עומד במרדו והנו ברעתו. ובידו לצאת מתוך ההפכה. ולא יגור מפני האף והחמה. ע"כ רעתו רבה (ועי' במדרש קהלת משל על זה).

עם ברואיו כי הכין להם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם. ולנוס מפח פשעיהם. לחשוך נפשם מני שחת ולהשיב מעליהם אפו. ולמדם והזהירם לשוב אליו כי יחטאו לו לרוב טובו וישרו כי הוא ידע יצרם שנאמר - (תהילים כה) טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך. ואם הרבו לפשוע ולמרוד ובגד בוגדים בגדו לא סגר בעדם דלתי תשובה שנאמר (ישעיה לא) שובו לאשר העמיקו סרה. ונאמר (ירמיה ג) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם ...

{ב} ודע כי החוטא כאשר יתאחר לשוב מחטאתו יכבד עליו מאוד ענשו בכל יום. כי הוא יודע כי יצא הקצף עליו ויש לו מנוס שמה. והמנוס הוא התשובה. והוא עומד במרדו והנו ברעתו. ובידו לצאת מתוך ההפכה. ולא יגור מפני האף והחמה. ע"כ רעתו רבה (ועי' במדרש קהלת משל על זה).

עם ברואיו כי הכין להם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם. ולנוס מפח פשעיהם. לחשוך נפשם מני שחת ולהשיב מעליהם אפו. ולמדם והזהירם לשוב אליו כי יחטאו לו לרוב טובו וישרו כי הוא ידע יצרם שנאמר - (תהילים כה) טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך. ואם הרבו לפשוע ולמרוד ובגד בוגדים בגדו לא סגר בעדם דלתי תשובה שנאמר (ישעיה לא) שובו לאשר העמיקו סרה. ונאמר (ירמיה ג) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם ...

עם ברואיו כי הכין להם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם. ולנוס מפח פשעיהם. לחשוך נפשם מני שחת ולהשיב מעליהם אפו. ולמדם והזהירם לשוב אליו כי יחטאו לו לרוב טובו וישרו כי הוא ידע יצרם שנאמר - (תהילים כה) טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך. ואם הרבו לפשוע ולמרוד ובגד בוגדים בגדו לא סגר בעדם דלתי תשובה שנאמר (ישעיה לא) שובו לאשר העמיקו סרה. ונאמר (ירמיה ג) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם ...

ועויו ופשעו לפניך. ידענו ה' רשעו ועון אבותינו. בשנו ונכלמנו להרים פנינו אליך כבשת גנב כי ימצא... – שוב פעם גנבים! ☺

שאלתי את עצמי – מה קרה, למה קוראים לנו רבותינו בשם 'גנבים'! חשבתי שגמרנו? בואו נקרא דברי מדרש:

אומר המדרש {ילקוט שמעוני, תהילים, רמז תשי"ח} – אשרי נשוי פשע. אתה מוצא ביום הכיפורים בא שטן לקטרג את ישראל והוא פוטר עונותיהם ואומר: רבון העולמים, גנבים הם ישראל. והקב"ה פוטר זכויותיהן של ישראל... אם ככה, גם השטן מצטרף לחבורה וקורא לנו 'גנבים'.

אם אלה הדברים, בואו נתקדם:

ביום הכיפורים, נקרא בפרשת 'אחרי מות' על עבודת הכהן הגדול; אחד משיאי עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים היה הקרבת שני השעירים – שעיר אחד לה' ושעיר אחד לעזאזל. הדבר הנוסף, כניסת הכהן הגדול, פעם אחת בשנה, לפני ולפנים לקדש הקדשים עם כף ועליה קטורת.

במנחה, נקרא בע"ה ג"כ בפרשת 'אחרי מות' – אבל בסוף הפרשה, פרשת העריות.

נשאלת השאלה – מה פתאום ביום הכיפורים קוראים פרשת העריות?!

אומרת הגמרא {מסכת מגילה לא, א} – ביהו"כ קורין {ויקרא טז-א} אחרי מות, ומפטירין {ישעיה נז-טו} כי כה אמר רם ונשא, ובמנחה קורין בעריות...

אומר רש"י – קורין בעריות. שמי שיש עבירות בידו יפרוש מהן לפי שהעריות עבירה מצויה שנפשו של אדם מחמתן ויצרו תוקפו.

אומר תוספות – במנחה קורין בעריות. לפי שהנשים מקושטות בשביל כבוד היום לפיכך צריך להזכירם שלא יכשלו בהן ובמדרש יש שלכך קורין בעריות לפי שישראל עושין רמז להקב"ה שכשם שהזהיר אותם שלא לגלות ערוה כך לא תגלה ערותם בעונותם.

ממשיכה הגמרא ואומרת – ומפטירין ביונה.

נשאלת השאלה – מדוע מפטירים דוקא ביונה?

כותב האבודרהם {סדר תפילת יום הכיפורים} – והטעם להפטר זה, ללמד לבני העולם שאין אדם יכול לברוח מפני השם, אם עבר עבירות.

כותב שער הציון {סימן תרכ"ב סק"י} – וביאר החפץ חיים, כי האדם חושב כמה פעמים לייאש את עצמו שאין יכול לתקן בשום אופן, וע"כ יתנהג תמיד באופן אחד ואם יגזור עליו הקב"ה למות ימות, אבל טעות הוא שסוף דבר יהיה כל מה שהקב"ה רוצה מנפשו שיתקן מוכרח הוא לתקן ויבוא עוד פעם ופעמים לעולם הזה ובע"כ יוכרח לתקן וא"כ למה לו כל העמל, למות ולסבול חיבוט הקבר ושאר צרות ולחזור עוד הפעם. וראיה מיונה, שהקב"ה רצה מאתו שילך וינבא והוא מיאן בזה ונס לים מקום שלא ישרה עליו עוד השכינה לנבאות כידוע, וראינו שנטבע בים ונבלע בדג והיה שם במעיו כמה ימים ולפי הנראה בודאי לא יוכל להתקיים דברי הש"י ומ"מ ראינו שסוף דבר היה שרצון הש"י נתקיים וילך וינבא, כן הוא האדם בעניניו, וזהו שאמרנו באבות "ואל יבטיח יצרן שהשאלו בית מנוס לך שע"כ אתה נוצר וכו'".

כותב המחזור ויטרי {אות שני"ה} – מפטיר ביונה, משום תשובת אנשי נינוה.

נשאלת השאלה – למה שלח הקב"ה את יונה לנינוה, מה היה העוון המרכזי שלהם?

גזל, כמ"ש {יונה ג, ח} וישבו איש מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיהם. אומרת הגמרא {מסכת תענית טז, א} – מאי ומן החמס אשר בכפיהם? אמר שמואל: כך צוה מלך נינוה: אפילו אדם שגזל מריש קורה ובנאו בבירה וקבע את הקורה במגדל שבנה, ואין דרך לעקור את הקורה מבלי להרוס את כל המגדל, מקעקע כל הבירה כולה ומחזיר מריש לבעליו חייב הגזלן להרוס את המגדל כדי שיוכל להחזיר את הקורה.

פירוש הדבר, אנשי נינוה עשו תשובה שאפילו קורות הבתים שהיו גזולות, פורקו והחזירו לבעליהם!

אומר הירושלמי {מסכת תענית פ"ב} – א"ר יוחנן: מה שהיה בכף ידיהם [בבית] החזירו. מה שהיה בשידה תיבה ומגדל [שקבעו בקירות] לא החזירו.

אם נסכם, בשחרית קוראים על עבודת הכהן הגדול, שאחד מהעבודות שלו היה שילוח השעירים – הא' לה' והשני לעזאזל. ומי היה נמצא בעזאזל?! שני המלאכים שחטאו בעריות – עוזא ועזאל. מכאן רמז ג"כ לעריות. ואז במנחה שוב פעם עריות, ובתוספת לזה קוראים גם על הגזל.

לכאורה, כל אחד שואל את עצמו – בכל היום אמרת עשרה וידיים, ובמנחה אמרת עוד שתיים – זה לא ניגמר כאן. הגעת לתפילת הנעילה, אתה מוסיף קטע נוסף בענין הגזל – "למען נחלד מעושק ידינו".

מאיפה לומדים את כל הדינים, לוידי ביום הכיפורים?! מגזל הגר!

בהפטרות שקוראים ב'שבת חזון', אומר הנביא: {ישעיה א, טו} גם כי תרבו תפלה אינני – ולמה? כי "ידיכם דמים מלאו"

נשאלת השאלה – מה פירוש "דמים מלאו"?

בפשטות – רצח. אבל יש לזה פירוש נוסף:

כותב הגאון מוילנא {אדרת אליהו, ס' ישעיהו} – ידיכם דמים מלאו. דמים תרתי משמע – גזל ושפיכות דמים.

ביום הכיפורים, אנו מוסיפים תפילה אחת נוספת – 'תפילת הנעילה';

בעל תשובה עושה קידוש ה', בכך שאומר: "לא טוב לי, אני לא רוצה להיות במצב הזה" – זו המעלה הגדולה ביותר של אדם שעושה תשובה. הוא מוכיח כלפי חוץ, כמה לא טוב לו להיות במצב הזה.

נביא משל נוסף לענין הזה:

אתה פוגש אדם, שנשפך לו על החליפה סיד – "אדון משה, כנראה התלככת מהסיד. כל החליפה שלך כתם"

"ראיתי תודה. אני כבר בדרך הביתה"

כל מי שפוגש אותו בדרך מעיר לו על זה. אתה מבין שבעוד שעתיים הוא מגיע הביתה, ומחליף את החליפה. אבל מה קורה, אם אחרי שבוע אתה פוגש אותו ורואה אותו עם אותו כתם על החליפה?

"משה, מה זה ???"

"מה, זה לא יפה?!" ☺

מה אתה למד מההתנהגות שלו? אם הוא אומר לך: "בסדר, אני הולך להחליף" – אתה מבין שהמצב הזה רע לו. אבל אם הוא נישאר עם זה – זה אומר שטוב לו עם זה! טוב לו להיות בתוך הלכלוך! על זה מגיע לו עונש!!!

אומר לנו רבינו יונה – על זה מגיע לו עונש. יש לו אפשרות לנקות את עצמו, אבל הוא לא רוצה!

בשנה שעברה, ביום הכיפורים, למדתי את השערי תשובה ושאלתי את עצמי שאלה – למה אותו בעל משל, בחר דוקא משל של כת של ליסטים? מיד עניתי לעצמי תשובה, כי אם אותו בעל משל היה כותב 'כת של מרגלים', הייתי שואל 'למה דוקא כת של מרגלים' – אבל זה לא ניגמר, כי לרבינו יונה יש ספר נוסף שנקרא יסוד התשובה. שם הוא אומר, שכאשר מתחיל האדם את דרך התשובה שלו, עליו לשים מאחור את כל 'הלכלוך' מהעבר ולא להתעסק בו, כי אם הוא יתעסק בו, לעולם הוא לא יעשה תשובה;

כותב רבינו יונה – ביום ההוא ישליך מעליו כל פשעיו אשר עשה, ויעשה עצמו כאילו אותו היום נולד ואין בידו לא זכות ולא חובה. וזה היום תחילת מעשיו ואז ישום דרכיו ויפלו אורחותיו ולא ינועו מעגלותיו מדרך הטוב. ומדה זו תביאנו לשוב בתשובה שלמה, כי אם לא יעשה עצמו כמשליך גילוליו, כובד העונות ועוצם החטאים אשר עשה יבהילוהו ולא יניחוהו לשוב כי יבוש מחטאיו. [בא אלי יהודי השבוע לאחר השיעור, ואמר לי: "הרב, אתה יודע כמה עבירות עשיתי בחיים שלי?! אין לי אפילו מקום בגיהנום!", אמרתי לו: "אל תדבר כך! אל תתעסק בעבר. תתעסק בתורה והיא כבר תכפר!"; אמנם אומרים וידיים על העבירות שעשיתי, אבל לא לחשוב על העבירות כל הזמן, כי אם נחשוב לא נוכל לשוב בתשובה. לאחר שבעל תשובה מיישב את עצמו בתורה, רק אז עליו להתחיל בדרך התשובה – אה, עשית עבירות? אין שום בעיה! תקבל על עצמך להתענות שני וחמישי... תקבל על עצמך 'תענית הראב"ד' וכו'.] ולא יוכל להעיז פני ולשוב, כי יאמר בדעתו הן חטאתי עויתי ופשעתי וכזאת וכזאת עשיתי, עברתי ושניתי ושלשתי עד אין ספורות. ואיך אבוא עוד לפניו כבושת גנב כי ימצא. כי בושתי לעמוד לפניו. וללכת בדרכיו ולדבקה בו ואף איך ארמוס חצרו ואיך אספר חוקיו. והמסיר היושב במפתחי הלב [ברכות סא, א] המתחדש בכל יום. וצופה ומבקש להכשילו [קידושין ל, ב] משיא לבו לעצה הרעה הזאת, ומניא אותו מדרך הישר והטוב, ולכן טוב לו להשליך כל פשעיו ולעשות לו לב חדש.

רבינו יונה לא אומר "כבושת רוצח" או "כבושת מרגל", אלא נוקט בלשון "כבושת גנב".

לבני עדות אשכנז, ישנה תפילה שאומרים אותה לפני כניסת היום הקדוש – קודם תפילת 'כל נדרי', בשם 'תפילה זכה'. וידי נורא שהנהיג החפץ חיים. שם בוידוי הזה, מתוודה האדם על כל חטאיו; לוקח האדם את גופו – מרראש ועד הרגליים, ועובר איבר – איבר, ומוכיח לעצמו שאין לו איבר בגוף שהוא לא חטא בו – פחד פחדים!

בואו נקרא קטע אחד:

"ולא די לי שלא קדשתי את איברי אלא טמאתי אותם. בראת בי מח ולב ובהם חוש המחשבה לחשב מחשבות טובות והרהורים טובים ולב להבין דברי קדשך ולהתפלל ולברך כל הברכות במחשבה טהורה. ואני טמאתי אותם בהרהורים ומחשבות זרות. ולא די לי בזה אלא שעל ידי הרהורים הרעים באתי לידי טמאה פעם ברצון ופעם באנס בטמאה המטמאת את כל הגוף. ומהם בראתי משחיתים ומחבלים הנקראים נגעי בני אדם.

אוי לי כי תחת המחשבות הטובות שיכלתי לברא על ידי זה מלאכים קדושים שיהיו סנגורים ופרקליטים טובים עלי, תחתיהם בראתי משחיתים לחבל את עצמי כמו שכתוב והוכחתי בשבט אנשים ובנגעי בני אדם. בראת בי עינים ובהם חוש הראות לראות בהם מה שכתוב בתורה ולקדש אותם בראית כל דברים שבקדשה והזהרת בתורתך ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. אוי לי כי הלכתי אחרי עיני וטמאתי אותם להסתכל בכל דבר טמאה. בראת בי אזנים לשמע דברי קדשה ודברי תורה. אוי לי כי טמאתי אותם לשמע דברי נבלה ולשון הרע וכל דברים האסורים... – וכך עוברים איבר איבר – "מששתי את כל איברי ומצאתי אותם בעלי מומין. מכף רגלי ועד ראשי אין בי מתום..." – לאחר שאתה מסיים להתחנן, אתה אומר: "באנו לפניך בלב נשבר ונדכה כעניים ודלים ורשים לבקש ממך מחילה סליחה וכפרה על כל מה שחטאנו

נשאלת השאלה – מאיפה לקחו אנשי כנסת הגדולה מקור, שביום הכיפורים צריכים להוסיף תפילה נוספת?

המקור לכך, מופיע בירושלמי במסכת תענית;

אומרים חז"ל ירושלמי מסכת תענית פ"ד ה"א – ומניין לנעילה מי תיקן ומדוע תיקן נעילה בתענית? ניחא שחרית מנחה וערבית סמכו על האבות, אבל נעילה, מניין? ועונה א"ר לוי: זה שנאמר {ישעיה א, טו} גם כי תרבו תפלה אינני שמע פס' זה נאמר לאחרי שנגזרה, ואומר שלאחרי הגזירה איני שומע, אבל לפני שנגזרה גזירה – תפילה מועילה. לכן קבעו בתענית תפילה נוספת – היא 'תפילת נעילה'. מיכן שכל המרבה בתפילה נענה.

כותב ר' יוסף ענגיל {תפארת יוסף, פרשת בראשית, מאמר 'שורש כל החטאים – לשה"ר גזל עריות} – הנה, שורשי כל החטאים הם ג', והם לשון הרע וחמדה ותאוה, כי שורש כל החטאים הם חטא עץ הדעת, שהיה החטא הראשון בעולם, דהראשון הוא תמיד שורש לכל הבא אחריו כמו שאמרנו כבר, ובחטא עץ הדעת מצינו אלו הג', לשון הרע' בנחש שדיבר לשון הרע על בוראו, וכמבואר במדרש {ב"ר כ, א}: איש לשון, זה הנחש שאמר לשון הרע על בוראו, ובש"ס תענית {ח.} על הכתוב {קהלת י, יא} אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון ע"ש, ו'חמדה' ו'תאוה' כדכתיב {בראשית ג, ו} וכי תאווה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל, ועל כן אלו הג' לשון הרע וחמדה ותאוה, להיותם יחד בחטא אחד – חטא עץ הדעת, זה מורה כי יש להם שייכות זה לזה, וקשורים בקשר אחד.

ועל כן מצינו בהם שהם נחשבים יחד, כי חמדה ותאוה הם גזל ועריות, וכלשון המשנה מכות {כג:} גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן מחמתן, והיינו דגזל הוא חמדה, דעל ממון נופל לשון חמדה שחומד ממון חבירו, ועריות הוא תאוה – תאות המשגל, ועל כן מצינו שנחשבים יחד אלו הג' – לשון הרע וגזל ועריות, ובש"ס בבא בתרא {קסה.} רוב בגזל' ומיעוט ב'עריות' והכל ב'לשון הרע' כו', וכן כתוב בתהלים {נ, יח} נאמר – אם ראית גנב ותרץ עמו ועם מנאפים חלקך: {יט} פירך שלחת ברעה ולשונך תצמיד מרמה: {כ} תשב באחריך ודבר בנך אמך תתן דפי; הרי גם כן אלו הג' – גזל ועריות ולשון הרע.

ובזה יובן, הא דיום הכיפורים מכפר על כל החטאים שבתורה {עייני יומא פה:}, כי מצינו בו בפרטות כפרת וסילוק אלו הג', וזה, כי גזל ועריות דהם חמדה ותאוה נתכפר, כי היות דמדריגת יום דיום הכיפורים הוא נגד דיבור דלא תחמוד {שמות כ, יג}, כמבואר מדברי התנא דבי אליהו {זוטא פרק כב} וז"ל: מפני מה נתנה קורת רוח בעשרה ימים מראש השנה ועד יום הכיפורים כו', כנגד עשרת הדברות שקיבלו ישראל בסיני כו' עכ"ל, והיינו דעשרת ימי תשובה הם נגד עשרת הדברות. ועיני ביערות דבש {ח"ב דרוש א' ד"ה ולכן עשרת כו'} דכתיב כן מסברא דנפשיה, נכתב שם דב' ימי ראש השנה הם יומא אריכתא {ביצה ד:}, והיינו משום דהם נגד ב' דברות הראשונות – אנכי ולא יהיה לך {שמות כ, ב} דדיבור אחד נאמר {כמבואר ברש"י מכות כד.}, ועל כן גם ב' הימים הם יומא אריכתא ודו"ק, עד כאן תוכן דבריו ע"ש. ועל פי זה נמצא, דמדריגת יום הכיפורים הוא נגד דיבור דלא תחמוד ולא תתאו, אם כן מדריגת היום כיפור הוא נגוד וביטול החמדה והתאוה, ועל כן בכוחו לכפר עליהם.

וזהו הענין, שקורין במנחה דיום כיפור בפרשת עריות, ומפטרין ביונה {עייני מגילה לא.} דכתיב ביה {יונה ג, ח} וישבו איש מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיהם, הרי שהוזכר גזל בפרט. וכן מצינו עוד כפרה ביום הכיפורים על עריות בפרט, בשעיר המשלח דכתיב ביה {ויקרא טז, ח} לעזאזל, ודרשינן ביומא {סז:} לכפר על מעשה עוזה ועזאל, פירוש על עריות {מלאכי חבלה שירדו לארץ בימי נעמה אחות תובל קין, ועליהם נאמר – להלן ו, ב – ויראו בני האלהים את בנות האדם, כלומר על העריות מכפר, רש"י}, וגזל גם כן נזכר ביום כיפור בפרט, בתפלת נעילה: "למען נחלל מעושק ידינו". והנה לשון הרע מצינו בו כפרה ביום כיפורים – בקטורת דלפני ולפנים.

ואם כן נמצא, דביום הכיפורים יש כפרת וסילוק אלו הג' – לשון הרע וחמדה ותאוה, היינו 'לשון הרע' בקטורת דיוה"כ דמכפר ומסלק אותו לגמרי, ו'חמדה' ו'תאוה' בכח מהות היום דהוא דיבור דלא תחמוד ולא תתאוה כנ"ל, ועל כן מפאת שמכפר ומסלק אלו הג' – דהם שרשי כל החטאים וכנ"ל, לכן מכפר ומסלק ממילא כל החטאים שבעולם, כי בהסתלק השורש מסתלק הכל, ודו"ק היטב כי הדברים נכונים בס"ד.

עד כאן דבריו.

לאחר ההקדמות הללו, הייתי רוצה לומר יסוד אחד נפלא וממנו להגיע למסקנה:

כותב השפת אמת {פרשת נשא מאמרי תרל"ג} – אא"ז מו"ר ז"ל אמר על מה שכתוב מצות תשובה והתוודו בגזילה, כי כל עבירה בכלל גזל, שמי שמחזיר כל הדברים לה' יתברך שהוא המחיה הכל והוא בעלים של כל הנבראים ומי שיודע זה אינו חוטא בודאי.

בא נכדו של השפת אמת ומוסיף על דבריו;

אומר העבירא דדשא {שבת תשובה} – והנה לאו דלא תגנוב יש לו שייכות לכללות ענין התשובה, כי הלאו אינו רק העוון הפרטי של לא תגנוב במובן הגשמי בלבד, אלא כולל את כל העבירות, וכדברי החידושי הרי"מ זי"ע שלכן נכתב פרשה של תשובה – 'והתוודו' אצל עבירה דגזל, משום שכל עבירה כולל בגזילה, שאינו יודע ומכיר שחיות הכל הוא מהש"י, כי כשאין אדם יודע זאת הכל גזל, ולהיפך כשיודע זאת בהכרה ברורה שהש"י הוא המחיה את הכל והוא בעלים של כל הנבראים, בודאי אינו חוטא.

ויש להוסיף דנאמר דייקא אצל גזל הגר, כי בכל גזל מלבד העבירה של בין אדם למקום יש גם עבירה של בין אדם לחבירו שהנגזל או יורשיו תובעים את הגזלן, אך מגזל הגר אף שבשעת הגזילה עבר נגד הגר, אך עתה אין יורשים שתובעים, רק הקב"ה תובעו כדאייתא בגמרא {ב"ק קט:} 'קנאו השם ונתנו לכהנים', על כן דייקא בו נכתבה פרשת תשובה לרמז שכן הוא בכל החטאים שהם גם כן גזלן כלפי שמיא בלבד.

והמכוון בזה הוא שעל האדם להתבונן היטב שהרי כל כוחותיו קיבל בפקדון מאת הבורא ית"ש, ולהכיר שהוא הנותן לו כח לעשות חיל, ובבואו לעולם העליון יתבע אותו בעל הפקדון היכן פקדוני האיך שמרת עליו, וכשאין האדם מנצל הכוחות שקיבל מהש"י כראוי לעבודתו ית"ש, אלא עוד מעיז פניו לעשות ההיפך מרצון ה', להשתמש במתנות כנגד נותן המתנה – הבורא ית"ש, הרי הוא גונב את הכוחות לצורך עצמו, וזהו עיקר העבירה דגניבה, 'גזלן אביו ואמו'.

עכ"ד.

לאחר שחטא אדם הראשון ואכל מעץ הדעת, אף אילן לא הסכים לתת לו את עליו כדי להתכסות בהם מלבד התאנה;

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה טו, אות ז} – בשעה שאכל אדם הראשון מאותו האילן, טרדו הקדוש ברוך הוא והוציאו חוץ לגן עדן, והיה מחזור על כל אילנות ולא היו מקבלין אותו, ומה היו אומרים לו, אמר רבי ברכיה הא גנב דגנב דעתיה דבריה שגנבת דעת הבריות! הדא הוא דכתיב {תהלים לו, יב}: אל תבואני רגל גאווה, רגל שנתגאה על בוראו, {תהלים לו, יב}: ויד רשעים אל תגדני, לא תיטב ממני עלה. אבל תאנה שאכל מפרותיה, פתחה דלתיה וקבלתו, הדא הוא דכתיב {בראשית ג, ז}: ויתפרו עלה תאנה.

אומרת הגמרא {מסכת ב"ק עט, ב} – שאלו תלמידיו את רבן יוחנן בן זכאי: מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מגזלן? אמר להן: זה השוה כבוד עבד לכבוד קונו וזה לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו, כביכול עשה עין של מטה כאילו אינה רואה ואוזן של מטה כאילו אינה שומעת.

פירוש הדבר, הגזלן לא מפחד לא מהקב"ה ולא מבני אדם. אבל הגנב מפחד מבני אדם ולא מהקב"ה. לכן צעקו האילנות לאדם הראשון "גנב" ולא גזלן – כי מהקב"ה הוא לא פחד!

כשהשטן בא לדבר ביום הכיפורים, אומר המדרש בתהילים, הוא פותח ישר במילים "עם ישראל גנבים" – מה פירוש גנבים?!

אומר השטן – "ריבוננו של עולם, נתת להם גוף עם נשמה ותראה מה הם עשו בו – השתמשו בו נגדך!"

גם רבינו יונה משתמש בביטוי 'גנבים', וכך גם המדרש שהוא מביא 'משל לכת של לסטים'; שאלנו – למה דוקא לסטים, למה לא מרגלים או שודדים?

התשובה פשוטה מאד. עוד לפני שאתה מדבר איתי על עבירות אחרות: לשון הרע, שמירת העיניים וכו' – דבר ראשון, הקב"ה נתן לך גוף ונתן לך הוראות איך להשתמש בגוף הזה!

משל למה הדבר דומה? פלוני מבקש ממך את המשאית כדי להעביר דירה מקום למקום. מאוחר יותר התברר לך, שלא רק שהוא לא לקח את המשאית שלך כדי להעביר את הדירה שלו, אלא הוא לקח לך את המשאית כדי לעזור למתחרה שלך! – כך החוטא, לוקח את הגוף שנתן לו הקב"ה ומשתמש בו לטובת הסיטרא אחרא – לחטאים!

עפ"י הדברים האלה, יש לנו פשט נפלא:

נמצאים בעשרת ימי תשובה – ימים שבהם קרבת ה' היא הגדולה ביותר. אבל כגודל מעלת הימים הללו – כך גודל התביעה!

מספרת הגמרא {מסכת יומא פז, א} – רב הוה ליה מילתא בהדי הוא טבחא רב היה לו דבר תרעומת על טבח אחד שחטא לו. לא אתא לקמיה לא בא הטבח אליו לבקש ממנו מחילה במעלי יומא דכפורי בערב יום הכיפורים. אמר איהו רב: איזיל אנא לפיוסי ליה אלך אני אליו כדי להתפייס איתו פגע ביה פגש אותו רב הונא בדרכו לטבח. אמר ליה לרב: להיכא קא אזיל מר לאן הולך מר? אמר ליה רב: לפיוסי לפלניא להתפייס עם פלוני. אמר רב הונא: אזיל אבא למיקטל נפשא אבא {כלומר רב} הולך להרוג את הנפש! אזל וקם עילויה הלך רב ועמד על יד הטבח. הוה יתיב וקא פלי רישא הטבח ישב ושבר עצמות של ראש של בהמה. דלי עיניה וחזייה הרים הטבח את עיניו וראה אותו. אמר ליה

לר: אבא את אתה אבא, זיל לית לי מילתא בהדך לך! אין לי דבר אתך. בהדי דקא פלי וישא בהיותו שובר עצמות ראש הבהמה, אישתמיט גרמא ומחיייה בקועיה וקטליה נשמטה עצם, והכתה את הטבח בגרגרתו והרגתו.

נשאלת השאלה – מאיפה לקח רב את ההלכה, שאדם שפגע בחברו צריך להמציא את עצמו אל החבר כדי שימחל לו?! מישוהו פגע בי, אז אני צריך ללכת אליו בעצמי כדי שהוא יבקש ממני מחילה?!

הרי ידועה האמרה 'הרוצה את הרב – יבוא אליו'; אם אתה פגעת בי – תבוא אתה אלי ותבקש מחילה!

שאלה נוספת – אם מגיע לו עונש מוות על מה שהוא עשה לרב, מדוע הוא לא נענש בשעת המעשה? מדוע המתין הקב"ה עד עכשיו?!

בא ר' איצ'לה בלאזר בספרו **כוכבי אור**, ומבאר את הדברים:

רב הלך אל הקצב, כי למד מהנהגתו של הקב"ה, שנאמר {דברים כח, ט} **והלכת בדרכיו** – מה הוא רחום אף אתה רחום. מה הוא חנון אף אתה חנון.

התבונן רב – "אנחנו פוגעים בקב"ה והוא בא להתפייס איתנו – איפה מצאנו דבר כזה?! ואם כך נוהג הקב"ה, על אחת כמה וכמה שאנחה כמותו!" – והלך אל הקצב כדי להתפייס איתו.

אומר ר' איצ'לה בלאזר – למדנו מכאן דבר נורא. אם רב הגיע אל הקצב כדי להתפייס איתו, והקצב מצדו אומר לו: "לך מכאן, אין לי עסקים איתך!" – העונש הוא מיידי – לא מאריכים אף. אומר הקב"ה: "אני בא להתפייס איתך ואתה אומר לי 'לך מכאן'?!" – התביעה היא עצומה ונוראה!

אם ככה, נותרו לנו עוד כמה ימים ליום הגדול בשנה – יום הכיפורים – כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם" – יום שבו רוחץ אותנו הקב"ה מכל עוונותינו, כמ"ש הנביא {ישעיה ד, ד} {אם רחץ ה' את צאת בנות ציון ואת דמי ירושלם ידח מקרבה ברוח משפט וברוח בער.

אסביר את דברי הנביא, עפ"י מה ששמעתי ממורי ורבי הגאון ר' ראובן קרלנשטיין זצ"ל:

ניקח לדוגמא ילד קטן שישן בלול – פתאום בשעה 6 בבוקר הוא צועק: "אמא!!! – והאמא ישנה, לא שומעת כלום – אמא!!!" – ושום דבר...

הילד עשה את הצרכים וזה שורף לו, אז הוא מוריד את הטיטול ומורח את עצמו מכף רגל ועד ראש – כולו מטונף!!! ☺

עוברת אחותו ורואה את המראה: "פייז איזה סירחון!!!"

האמא מתעוררת – חשבה שכבר קרה משהו – "מה קרה???"

"תראי מה מויש'לה עשה – איזה גועל נפש!!!" – והאמא כולה חום ואהבה – "בוא מויש'לה שלי, אני מצטערת שלא שמעתי אותך" – מכניסה אותו לאמבטיה ומקלחת אותו – "ופי מויש'לה – איזה חמוד אתה! עכשיו אתה זך כבדולח!" – מרימה אותו ושמה אותו על המגבת... מורחת אותו בד"ר פישר – "תן חיך לאמא!" ☺

עוונות זה כמו צואה! זה סירחון!

אומר הנביא: "רחץ ה' את צאת בנות ציון" – הקב"ה רוחץ אותנו ביום הכיפורים מכל העוונות שלנו!!! – פתאום יש ריח טוב!!!

אם יוצא אדם אחרי תפילת נעילה, ואומר: "תגידו, יש עוגת גבינה???" – שידע, שלא עבר עליו יום כיפור! אבל מי שמרגיש: "אחח, התרחצתי – אני נקי! אני כמו חדש!" – זה נקרא שעבר עליו יום כיפור!

יזכנו הקב"ה לשוב בתשובה שלימה, ויחתום את כולנו בספרם של צדיקים גמורים, לשנה טובה ומוצלחת – שנת גאולה וישועה ב"ב אמן ואמן!!!

(ברוך שאמר)

🌸🌸🌸

שבת שובה

אף מי שאינו נזהר מפת של כותנים, בעשרת ימי תשובה צריך לזוהר. ויש לכל אדם לחפש ולפשפש במעשיו ולשוב מהם בימי תשובה וספק עבירה צריך יותר תשובה

(שו"ע סימן תר"ג)

נשאלת השאלה. כתוב בהלכה כי מי שבכל ימות השנה אינו מחמיר מלאכול פת פלטר וחמאת עכו"ם, בימים אלו – של עשרת ימי תשובה. ראוי שיחמיר וימנע מלאכלם. והשאלה, מה ההבנה בהלכה זו, כל השנה אני אוכל ולפתע עשרה ימים אני נמנע, וכי יש לכך משמעות?!

אמשול לכם משל וביאור:

מי שמבקש להנפיק תעודת זהות במשרד הפנים, מצטלם ומגיש להם תמונה והיא זו שנחתמת בתוך התעודה לשנים הבאות.

לא איכפת להם אם הוא מצטלם עם חליפה שלו וכובע שקנה בחנות או שמצטלם עם קפלוטי"ש של השכן. מה שכן חשוב להם, ובעיקר לו, שהתמונה תהיה ברורה ויפה, כי זו תשאר.

כביכול הקב"ה נותן לנו ג"כ אפשרות כזו, הדיינו?
בעשרת ימי תשובה, בימים הללו מצטלמים, לפני ה' החותם אותנו בתעודה לכל השנה. תמונה זו תישאר, איך שמצטלמים כעת.

רבותי הבה נצטלם ביופיינו לפני בורא העולם. וזה סוד ההלכה של עשי"ת להחמיר בפת פלטר. כי אם בימי הדין זכה האדם ונגע במטרה, אם השכיל והרצון שלו עמוק ואמיתי יש לו סיכוי להינצל מהדין הקשה (כמו שנאמר: "באשר הוא שם").

כח ציבור
תדעו לכם עוד. כי עשרת ימי תשובה הם ימים קדושים מאד. בכל הזדמנות אני אומר את המשל דלהלן:

בארץ ובעולם קיימת מערכת של תחבורה ציבורית, רבים נוסעים בה, אך לפעמים נאלץ אדם לנסוע במונית ספיישל. הנסיעה במונית נקבעת לפי מונה, שהמחיר בו מופיע על מסך קטן מול הפנים של הנהג והנוסע. כל כמה שניות של נסיעה הסכום עולה ועולה, עוד חצי שקל עוד ועוד, השעון דופק ועמו הלב... אך אין מה לעשות, כאשר נוסעים באופן פרטי – משלמים ביוקר.

והנה, המרחק מהארץ עד השמים הוא לא קטן כלל. מתפללים מידי יום שלוש פעמים ומעוניינים שהתפילה תגיע בשלום עד כסא הכבוד, אזי, אם נוסעים בתחבורה ציבורית: "תפילת ציבור" לא מוכרחים לשלם ביוקר כדי להגיע למטרה, כי תפילת ציבור כוחה רב, אבל כאשר מתפללים ביחידות נזקקים לזכויות מיוחדות כדי שהתפילה תתקבל. כך כל ימות השנה.

אך בימים אלו של עשרת ימי תשובה, כידוע, כל תפילת יחיד היא כתפילת ציבור. אם אני מרים עיני לשמים באמצע היום ומבקש אבא! טאטע! "הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך" "אל תזכור לי עוונות ראשונים" "וטהר ליבי לעבדך באמת" תפילה זו חשובה היא, כתפלה של ציבור.

א"כ כמה אנו צריכים לנצל את אלו הימים.
להפוך מידת הדין

נדע כי שתי דרכים יש להפוך מידת הדין למידת הרחמים (א) "המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו" אם מוותר ראובן לשמעון ושמעון לראובן שכן לשכנו איש לאשתו ואשה לבעלה - מידה כנגד מידה גם להם יוותרו.

(ב) "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים". מביטים מהשמים מה קורה איתך אם מישוהו בא אליך להתחנן לרחמים כיצד אתה מתנהג באותה שעה.

הייצר מבלבל אותנו שנעשה דברים שלא יועילו, כל מיני מעשים שלא מביאים רחמים [דרך אחת בלבד יש: "תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה"] ועלינו לחזק בימים קדושים אלו דברים שיש בהם תועלת, כמו: להעביר על המידות.

הכבשה חסרת הדעת

"וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון" ככבשים הנכנסים לדיר ומעשרים אותם אחד אחד - העשירי נותנים לו עם שוט על גבו בצבע אדום, והוא המיועד לשחיטה.

אמר רבי ישראל מסלנט "כל באי עולם עוברים כבני מרון" כאותם כבשים - אילו היתה לנו שיחה משותפת עם כבשה זו שגבה צבוע אדום: "מה קרה לך בגב?" היינו שואלים.

"קיבלתי מכה עם שוט".

"כואב לך?"

"לא, הכאב עבר חלף, שכחתי ממנו" והשיחה עם הכבשה תסתיים. אילו הכבשה היתה מבינה שהצבע שעליו מדברים - הוא גורלה הרע, היתה ניגשת לנהר להתרחץ והכל יבוא על מקומו בשלום, ואז כשבעל הבית יחפש אותה לא יידע מי היא... אבל, אינה מבינה. אין לה מידע על גורלה הנחרץ.

יש בכוחו של אדם להתרוצץ ולנקות את הסימן שנגזר עליו בראש השנה. עבודתנו בימים אלו של עשרת ימי תשובה - ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את הצבע האדום - את רוע הגזירה. וזה מה שנותר בידינו כי חוץ מזה, שום דבר לא בידי האדם, מאומה לא יועיל לו, פרנסה לא ייקח לבד. בריאות לא נוטלים בכח, כי רק הוא הקב"ה לבדו פועל גבורות עושה חדשות בעל מלחמות וזרע צדקות - הכל. ומה אנו כן עושים בעולם? ותשובה ותפילה וצדקה - כח הבחירה לבחור בטוב "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים".

אם נעשה את המוטל עלינו אין ספק כי אבינו אב הרחמים המכיר אותנו ואת מצבנו "זכור כי עפר אנחנו" הוא מדע את מאובינו וכוחותינו, וירחם עלינו כרחם אב על בנים.

בשל מי הסער הזה?
ברצוני לסיים.

מלאך המות בא להקב"ה בטענה: רבוננו של עולם, כולם יקללו אותי על המות שבא לעולם בגיני. יש בעולם מלאכים טובים ועלי נגזר להיות המלאך

הרע, אמר לו הקב"ה: אל דאגה, אין לך לפחד לא יזכירו אותך בכלל, מי יחשוב על מלאכים, כאשר אחד ימות ישאלו, ממה הוא מת?

היה לו סרטן.

ממה נפטרו?

מהתקף לב.

איפה מלאך המות? הוא לא בשטח של המחשבה. טועים, לא יודעים כי אין סרטן ואין מחלות, הללו רק שמות. הכל משמים בכל מיני צורות.

לכן כאשר שמענו לאחרונה מקרים קשים עלינו להתעורר. "כי בשלי הסער הזה!". ה' אוהב אותנו, ובא לעוררנו. "מאהבת ה' אתכם". חז"ל אומרים "חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם" מקרי העולם המתרחשים בעיר ובארץ הם מחמתי ולצורכי... בשבילי נבראו מקרים אלו. ואם אדם שוכח מאמר חז"ל זה, אינו זוכה להתעורר.

יהי רצון שבאמת נזפה לחתימה טובה ולגאולה קרובה ונאמר אמן.

(להגיד)

החלום של השוחט - רבי שלום שבדרון זצ"ל

בני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי חזא להו בחלמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי. עשיניהו שקל מיניהו לצדקה... חזא להו בחלמא במוצאי יום הכיפורים (רש"י בבא בתרא דף י')

באחד הספרים שיצאו לאור בירושלים עיר הקודש מספרים בני המחבר על אביהם עובדה, מעשה שהיה.

אבא, היה ירא שמים מאד. ושימש כשוחט בעיירה. ויהי היום בוקר אחד, ותפעם רוחו, סיפר לבני הבית על חלום נורא שחלם:

חלמתי כי סיימתי את חיי, והנה אני מגיע למשפט לפני בית דין של מעלה. במקום ניצב מלאך חבלה וטענתו בפיו, כי הוא נברא מעבירה שעשיתי. וכי אין לוותר עליה - עבירה! ומה היא?

בערב שבת קודש בעודי עוסק בהכנות לשבת, באה אלי אלמנה ובקשתה בפיה: "עדיין לא בישלתי לשבת, רק עכשיו השגתי עוף אחד, אבקש שתבוא לשחוט". השבתי לה כי הסתיים זמן השחיטה, כמו כן אני טרוד לקראת שבת, עדיין לא הלכתי לבית המרחץ וכו', לכן אין לי אפשרות לשחוט לה! (כמי שאומר, השבת תאכלו מאכלי חלב) לא שחטתי.

מעבירה זו נברא מלאך דין קשה. והוא תבע שיענישו אותי.

פסקו בבית דין: כיבוס וטיהור בגיהנום שלושים יום, או לחזור לעולם הזה ושם לתקן את העבירה. ביקשתי לסבול גהינום העיקר לא לשוב לעולם. הובילו אותי לגהינום וככל שהתקרבתי הרגשתי חום רב ונורא עד שלא הייתי מסוגל לעמוד בו - צער רב. בקשתי בתחנונים לשוב לבית הדין ולבחור בבירה השנייה.

אני בחלומי מתחנן למלאך. המלאך מיאן.

התחננתי עוד, עד שנאות להשיבני לפני בית דין של מעלה.

אמרתי לפני בית הדין כי אני חוזר בי, ובוחר לרדת לעולם הזה. הסכימו איתי. אבל, יצאה הוראה להעניש את המלאך, מדוע? כיון שלא מילא את שליחותו כהוגן, "מי הרשה לך להשיבו?!, השבת אותו ללא ציווי". הענישו אותו במכת שוט אש - פולסא דנורא. הזדעזעתי מאד מהעונש שביקשו להעניש אותו ותוך כדי הפחד וזעזוע של מכת אש צולבת, התעוררתי.

ע"כ החלום.

ותפעם רוחו.

הוא התיישב לבדוק את ימי חייו עד הנה, ולא נזכר במקרה שהיה לו עם אלמנה, (אך 'אינו זוכר' לא ראייה. כיון שבהחלט יכול להיות ששכח, אולי הפטיר פעם ברחוב תשובה מתחמקת לאלמנה, המשיך לדרכו ואפילו לא מודע לצער שגרם לה, מניין שיזכור) ישוב שוב וניסה בכל זאת, להעלות על דף את פירוט כל חייו כשוחט, לא מצא בעצמו שום פגם בתפקידו כשוחט, (כי אכן היה ירא שמים) חישב לעצמו שבועות וחודשים לאחור והגיע למסקנה כי תמיד

התייחס כראוי לבקשות אנשים יהיה מי שהיה וקל וחומר לאלמנות. בצר לו נכנס לרב העיר. הרב שמע את כל הפרטים והרגיע את רוחו:

"אם אכן לא קרה לך כדבר הזה מה לך כי תדאג?!"

כיון שרוחו עדיין לא שבה אליו הלך לדפוק על פתחי חכמים וצדיקים. הכל אמרו לו כי אם אינו זוכר מעשה כזה, מסתבר שמדובר בחלום של דברים בטלים.

ברבות הימים, אט אט רוחו שבה אליו, הוא נרגע, ודבר החלום החל להישכח מתודעתו.

חלפו שנים רבות - כעשרים שנה. והחלום נשכח כליל.

ויהיה ערב שבת קודש אחד. בדרכו למקווה. הלכה למולו אלמנה ובידיה עוף "אין לי עוף לשבת בבקשה תשחט לי את העוף הזה".

"סיימתי את כל השחיתות, בשעות הבוקר המוקדמות, עכשיו ממש אין לי זמן", השיב בהתנצלות רבתי, "אני טרוד מאד" והמשיך בדרכו, והתיק בידו - לטבול במקווה לכבוד שבת.

הוא שב מהמקווה הכין את שאר עיני הבית, השבת התקרבה. הוא יצא לבית הכנסת לאמירת שיר השירים וקבלת שבת, כדרכו, בדביקות.

התפלל מעריב ושב לביתו, שורר "שלוש עליכם מלאכי השרת". התיישב ליד השולחן למזוג יין. ולפתע...

ולפתע ניתר ממקומו בצווחה: "הוי! הוי! אוי! אוי! ווי!". הוא נזכר בחלום.

הבהלה שאחזה אותו היתה איומה, אהה! אהה! גנח ופרס את ידיו בחרדה, וי, וי, ונפל מתעלף. העירו אותו.

הוא אזר כוחות וביקש לבני ביתו: "מהרו לשלוח לאלמנה פלונית, מגש עם דגים, מגש עם בשר, כפי יכולתנו! אחריהם הלך גם הוא לפייס את האלמנה.

היא מחלה לו בלב שלם, וגם אכלה מהמטעמים ששלחו לה.

רוחו שבה אליו. שב לביתו קידש על היין בקול אדיר של התרגשות: "יום השישי ויכולו השמים והארץ!" דמעות של שמחה וקדושת שבת התערבבו יחד ונפלו לתוך הגביע. אח"כ סעד את סעודתו. בירך ברכת המזון בשמחה ובהודאה לה'. והלך לישון. בבוקר לא ניעור.

הוא השיב את נשמתו לבוראו. עם תיקון מעשהו.

בהלווייתו שהתקיימה במוצאי שבת, הילכה השמועה הנ"ל בין המלווים. ובספר שיצא לאור לעילוי נשמתו, הסכימו בניו לספר את המעשה כצורתו.

עלינו להתחזק עלינו לדעת. כי יש דין ויש דיין. אין מעשה שנאבד. כי על כל מעשה יביא האלוקים במשפט, אם טוב ואם רע. את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם. ונזכה כולנו לכתיבה וחתימה טובה אמן.

(להגיד)

בדרך הדורש

יודע שעתידיים לחטוא ואם כן מוכח תחית המתים מאהרן כנזכר לעיל: (הנוכת התורה) הן בעודי חי עמכם היום מורים היתם עם ה' ואף כי אחרי מותי (לא, כז) שמעתי מהרה"ג ר' אלכסנדר ברלין ששאל מה ק"ו הוא זה שיאמרו אחרי מותו, הרי גנמי (סנהדרין לו, א) איתא שכיני דר' זירא סמכו כל ימי חייו עליו שיבקש רחמים עליהם ואחר שמת אמרו מה יא עמנו מי יבקש עלינו והורו בתשובה. הרי אף שבחיי חיותו חטאו, שבו לאחר שמת, וא"כ שמוא בני נמי אחר מות משה שוב לא יחטאו ולא ימרו את פי ה' בגלל שמת משה ומי יבקש רחמים עליהם כמו שכיני דר' זירא. אלא הק"ו הוא מחטא העגל שסבורים היו בני"י כי משה מת ואף שבאמת היה חי וחטאו וא"כ ק"ו אחר מותו וזהו הן בעודי חי וגו'. (כרם חמד) והותירך ה' אלקיך בכל מעשה ידך בפרי בטןך וכו' לטובה כי ישוב ה' לשוש עליך לטוב כאשר שש על אבותיך. (ל, ט)

א] אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והק"ו קיימת לעוה"ב, דהק"ו קיימת לעולם הבא ופירותיהם בעולם הזה אלו הפירות שבר משכר כהנ"ל. וכל זה מפני שה' שש עלינו להטיב לנו לאהבתו אותנו כאב השש להטיב לבנו. ולכן אמר כי ישוב ה' לשוש עליך לטוב כאשר שש על אבותיך, ותקבל בעולם הזה רק פירות משכרך הצפון בעולם הבא וק"ל: (כתב סופר)

וקם העם הזה ונהג איתא בגמרא במסכת סנהדרין דף צ' ע"ב שאלו רומיים את רבי יהושע בן חנניה מניין שהקב"ה מוחה מתים יודע מה שעתידי להיות אמר להו תרווייהו מן המקרא הוא וקם העם ונהג וכו' אמר להו נקוטו מיהו פלגא בידיכו דידוע מה שעתידי להיות עד כאן שייך עין שם. וקשה וכו' שייך לישאל אם הקב"ה יודע עתידות הלא כל הנביאים אמרו עתידות. וגם למה מביא ראה דוק מהדין קרא. ועוד מה קאמר נקוטו מיהו פלגא. ויש לפרש דהנה איתא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים דצדיק ורשע לא קאמר. אם כן יש לומר דשאלתם היה מניין שיוודע עתידות דהיה קשה להם כקושיית הרמב"ם ז"ל וכל הראשונים דהידיעה והבחירה סותרין זה את זה משום הכי שאלו על זה. אבל על מה שבירו לא שייך לישאל. ולכן הביא הפסוק וקם העם ונהג דהנה איתא שם בגמרא דתחית המתים מוכח מדכתוב לתת תרומת ה' לאהרן ובניו וכו' אהרן לעולם קיים ופירש רש"י הלא אהרן לא לקח תרומה מעולם דהא לא בא לארץ ישראל אלא על כרחך דמיירי לאחר תחית המתים וכו' עיין שם. והשתא לפי זה על כרחך צריך לומר אם אמרין חס ושלוש שאינו יודע עתידות אם עתיד לעשות אים חטא אם כן אין מוכח כלל תחית המתים מאהרן דדלמא לא ידע חס ושלוש שחטא במי מריבא אם כן סבר שביבא לארץ ישראל בחייו ויתנו לו תרומה. על כן אמר נקוטו מיהו פלגא שיוודע עתידות דזה מוכח מן הקרא דקם העם הזה ונהג. אם כן

ורכב ואמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

פניני אמן ותפלה על הפרשה

פניני אמונים

לאחר מכן מבקשים: "החזירנו בתשובה שלמה לפניך". לכאורה היה עלינו לפתח בבקשה שנוכח לשוב על חטאינו הרבים, ורק לאחר מכן לבקש לזכות להתקרב לתורה ולעבודת ה'?

ויש לומר כי כדי שנוכל לשוב מחטאינו עלינו לדעת תחלה את חצי התורה ואת סדר עבודת ה', שאם לא כן נשוב ונחטא פעם אחר פעם מבלי דעת. רק לאחר שיודע האדם את הדרך שבה עליו ללכת, יכול הוא לשוב בתשובה שלמה על חטאי וליצאת לדרך חדשה של יראת שמים ויראת חטא.

ליסוד זה רמז הכתוב באמרו: "ישמעו ולמדו - ליראה את ה' אלקיכם"; כדי להיות 'ירא ה' על האדם תחלה לשמע וללמד את דברי התורה, שאם לא כן כיצד ידע מה טוב ומה רע, מה אסור ומה מותר.

צ"ח רכב'

חיוב מיוחד ובקשה מיוחדת

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדוה את בני ישראל שימיה בפייהם" (לא יט)

מהו פשר הלשון 'שימיה בפייהם', הלא כשפולח האדם את זולתו הרי הוא שם את הדברים באזניו ולא בפיו?

כלל גדול למד מן רבי משה סולובייצ'יק משו"ן: בשונה מכל המצוות שהאדם מצוה לקיימן בעצמו, אולם אינו מצוה לדאג שאף אחרים יקיימו אותן [מלבד החיוב הצדדי הנובע מחמת חיובים אחרים כמצוות התוכחה], שונה היא מצוות למוד התורה הכוללת בחובה חיוב מיוחד - ללמוד לאחרים, כדי שלא תשכח תורה מישראל.

יסוד זה מתבטא אף בברכה היחודית שתקנו על מצוות למוד התורה, שבה נוספה בקשה מיוחדת על זולתנו: "והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפנינו ובפניות עמך בית ישראל ונהיה אנחנו וצאצאינו... וצאצאי עמך בית ישראל..."

לפיכך צוה הקדוש ברוך הוא את משה בלשון: "שימיה בפייהם", ובכך רמז לו שעליו ללמד את התורה לישראל עד שתהיה 'בפייהם' ולא רק באזניהם, כלומר: שיוכלו ללמוד לאחרים, ובכך יקיימו את מצוות למוד התורה בשלמות.

והאיש משה'

חמרת הזלזול באמן

"וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתי פני מהם והיה לאכל ומצאהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על פי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה" (לא יז)

דרש רבי אברהם קסלר שליט"א בעל הנוטרי אמן:

כאשר יראו ישראל את הצרות הרבות הבאות ומתרגשות עליהם, לבטח יפשטו במעשיהם ויבדקו על מה התרגשה ונבאה עליהם הרעה הזאת. מסקנתם תהיה: "על - כי אין" - ונעשנו: "כי אין" בקרבנו "על" [בגימטריה מאה] ברכות שהיה עלינו לברך מדי יום בתיקנת חקמים. מלבד זאת, תבות 'כי אין' הן בגימטריה צ"א בגימטריה של 'אמן', ומכאן שהזלזול באמירת מאה ברכות ובעניית אמן הוא הגורם ל: "מצאוני הרעות האלה", ורמזא לילצלו (ראה וקום סי' שכ; זתר וילך רפה ב).

אהרן היתה עתידה להתגלגל בעזרא הסופר שזכה לעלות לארץ. לעמת זאת משה לא היה עתיד לשוב בגלגול לעולם הזה, על כן בקש להכנס בתינו.

ג. "ה' אלקיך הוא עבר לפניך" - ידוע כי העולם מנהג בשתוף של מדת הרחמים [שם הוי"ה] ומדת הדין [שם אלקים] (ראה רש"י בראשית א א). משה ידע כי אלו היה נכנס לארץ היה העולם מתנהל במדת הרחמים בלבד, ומשום כך פה הפציר להכנס.

ד. "הושע הוא עבר לפניך" - אהרן יכול היה להתנחם בכך שבניו ימלאו את מקומו בארץ ישראל, ואלו בניו של משה לא מלאו את מקומו, כי אם תלמידו הושע, על כן בקש להכנס לארץ בעצמו.

בגד' אהרן' [פרנקפורט תע"א]

ידיעת התורה נחוצה כדי לשוב בתשובה

"ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלקיכם כל הימים" (לא יט)

דרש רבי יצחק מגילד מחכמי בגדד:

ידועה השאלה מדוע אנו פותחים את ברכת התשובה בבקשת: "השיבנו אבינו לתורתך..." ורק

הליכות הצדיק עושות רשם

"וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל" (לא א)

רבי משה זאב פרידמן, רבה של יפו, העיד כי האדמו"ר רבי דוד משה מקרטשיניף היה רגיל לומר כי רק מראית אביו האדמו"ר רבי אליעזר זאב מתפלל בהתלהבות את תפלת 'נשמות' היה נתן לקבל יראת שמים יותר משנתן היה לקבל משמיעת דרשות ודברי מוסר.

בהקשר לכך הוסיף רבי משה זאב כי שמע מהאדמו"ר רבי יעקב אלימלך פאנט מדעש הי"ד, שהפסוק שלפנינו בא ללמדנו שהתנהלותו של הצדיק משפיעה על הצבור, כאלו היה מדבר בפניהם; "וילך משה" - הליכתו והתנהגותו של משה השפיעה כמו: "וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל".

קרבן משה' ח"א עמ' רפא

רק משה התפלל להכנס לארץ

"ויאמר אלהים בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד ליצאת ולבוא וה' אמר אלי לא תעבר את הירדן הזה; ה' אלקיך הוא עבר לפניך הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך וירשתם; הושע הוא עבר לפניך כאשר דבר ה'" (לא ב-ג)

לכאורה יש להבין את ההקשר בין הפסוקים, הכוללים את דברי משה לישראל לפני פטירתו?

רבי אהרן תאומים, רבה של ורמזא, פרש כי בדברי אלו בקש משה להסביר לבני ישראל מפני מה רק הוא הפציר בתפלה לזכות להכנס לארץ, לעמת אהרן אחיו שאף עליו נגזרה הגזרה אולם הוא לא התפלל על כך. ולא רבעה הסברים רמז:

א. "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום"; האר"י הקדוש באר (ראה מדרש האתמר"י דרוש כג) שמשנה רבנו, מבחר המין האנושי, היה בבחינת 'תרומתו של עולם', ולפיכך חי מאה ועשרים שנה, שזוהו חלק אחד מחמשים ביחס לששת אלפי שנות העולם, כשעור קמצע של תרומה. וכיון שהתרומה היא אחת מהמצוות התלויות בארץ, על כן בקש להשלים תרומת שנותיו דוקא בארץ.

ב. "לא אוכל עוד ליצאת ולבוא" - האר"י הקדוש גלה עוד במדבר קדמות' א יט) כי נשמתו של

"שחרר אבקשך צורי ומשגבני"

"אבינו מלכנו מלא אסמינו שבע"

בעניית אמן נפתח המקור העליון ונשפע שפע טוב לכל העולמות (של"ה מסכת תמיד אות פ).

"פתח שעדי שמים לתפלתנו"

בעניית אמן נפתחים שערי תפלה ומתקבלות התפלות (זוה"ק וילך רפה ב).

יהודי יקר! השתדל בכל מאדך להקדים לבוא לבית הכנסת לאמירת ברכות השחר בתכרותא, ובכך תזכה שיפתחו בפניך שערי תפלה וברכה ויגנים כך מאמר הכתוב: "ותריקתי לכם ברכה עד בלי די" (מלאכי ג).

כל נדררי מול קהל של איש אחד

ככל שנה, כמה ימים לפני ראש השנה, ממריא החזן הנודע ר' צ. ג. מארץ ישראל לנרמניה. ר' צ. משמש כחזן בבית הכנסת הגדול של העיר פרינקפורט בירת גרמניה, ולשם כך עליו לשהות בפרינקפורט עד למחרת יום הכפורים. הקהלה המקומית דואגת לו למקום לינה בבית מלון מפא"ר הממקם במרחק הליכה מבית הכנסת ולארחות קשורות למחדרו לו ולכל הנלוים אליו.

ר' צ. חונן במתנת שמים כפולה - קול געים, גבוה וצלול ורגש פנימי מיוחד. משקף לא פלא אפוא כי תפלותיו הנעימות והפרגשות מושכות קהל רב לבית הכנסת, קרובים כרחוקים. אלו גם אלו זוכים בסימו של יום להתקרב עוד צעד אל אביהם שבשמים.

היה זה לפני כמה שנים, במוצאי יום כפור. במשך היום הקדוש כלו עמד על רגליו כמעט ללא הפסקה בתפלות היום הקדוש, בעודו שרוי בצום כמצוות היום, כשהוא מניע בקולו את התפלות וסוחף ברגשות לבו את אלפים המתפללים שגדשו את ההיכל הענק של בית הכנסת.

בסימו של יום, לאחר תפלת ערבית, היה ר' צ. מתש ועיף עד שלא היה מסוגל אף ללכת ברגליו לבית המלון כדי לשכור את רעובו.

לאחר ההבדלה שנגררה בבית הכנסת כנהוג, הלכו כל המתפללים לביתם לקיים את מצוות הכתוב (קהלת טו):

"לך אכל בשמחה לחמך ויתנה בלב טוב יגך כי כבר רצה האלקים את מעשיך", ואלו ר' צ. התישב לפוש על ספסל שעמד בכניסה האחורית של בית הכנסת, מתוך מחשבה שלאחר מנוחה קצרה ינסו בו הכחות הנדרשים לשוב לבית המלון ולסעד על לבו.

האורות כבר היו כבויים, הנצאי נעל את הדלת הראשית והגיף את השערים הקדמיים של חצר בית הכנסת. לאחר מנוחה קצרה יצא ר' צ. מהדלת הצדדית והפתח לראות מולו איש מברג ובלתי מוכר שפפת צמר לבנה ומישת היתה מנחת בראשו על רגמת שעריו הלבו.

ר' צ. מיד הבחין בחושי המחדדים שסבר פניו של האיש משדר מצוקה. הוא נסה להכנס לבית הכנסת ומשלא הצליח היה נראה אבוד. מתוך תחושת ערבות הודית נגש ר' צ. לאיש, הניח ידו על כתפו והתענגו בעדינות: "האם אוכל לעזר לך?"

האיש היה נראה מתסכל ומבלבל, ונמקום תשובה הוא ירה מפיו ציור של שאלות: "מה קורה איתך? איפה כל המתפללים? מדוע שערי בית הכנסת נעולים? האם הערב הוא לא ליל כל נדררי?"

"צר לי לאכזב אותך, אך לא ליל כל נדררי היה אתמול", השתתף ר' צ. בצערו של האיש, "לפני כמה ציט השערה סימנו את תפלת ערבית של מוצאי אצום".

לשמע התשובה נשבר לבו של האיש: "אני לא מבין איך זה קרה לך, קרא באכזבה, איך עשית טעות שכזו? איך

העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דינו של שבועים שנה". (שומר אמונים מאמר פתחו שיערים פ"א).

האביר יעקב מבאר שעל הבטחת קריעת גזר דין זו הודה דוד המלך באומרו (תהלים קיח כא): "אודך כי עניתני ותהי לי לישועה". עניתני מלשון עונה. מודה אני לפניך ה' על שבועינת אמן הגזר מושיעני וקורע גזר דיני.

בהקשר לכך יש לצנן כי המשגיח רבי אליהו לופיאן, כתב דברים מרטיטי לב בענין זה, ואלו דבריו:

"יש לו עצה שהתורה בעל פה נותן לו, ואם הוא מאמין בתורה שבעל פה מדוע לא יעשה?! ובפרט בעת כזו אשר אנו חיים, שהדין יתוחה על כל העולם, עניים שחרים תלויים חס ושלום בעתיד, יפחד האדם אם לא יעשה עצה קלה קטנה בלא בטול זמן ולא חסרון כסף ולא טרחה קשה, אלא להטות אזנו לשמע היטב ולענות כראוי..."

שערי תשובה [לר' אבוחצירא] אפן כב; קנטרס 'שומר אמונים' (ניו יורק תש"ג) עמ' 24

עניית אמן ממתקת הדינים

לפני תקיעת שופר אנו נוהגים להקדים ולומר המזמור (תהלים מז): "למוצא לבני קרח ממור... המסתים בפסוק: נדיבי עמים נאספו... כי לאלקים מנגי ארץ מאד נעלה".

ראשי התבות: "ארץ מאד נעלה" הם 'אמן'. רמז לכך שאלו המתנדבים ומתאספים לענות אמן בכונה, ממתיקים את הדינים שאליהם רומז שם 'אלקים', ובכך הם מגנים על יושבי הארץ.

שערי תשובה [לר' אבוחצירא] אפן כב

המקטרגים נאסרים בכבלי אמן

כך דרש האדמו"ר בעל 'שומר אמונים' את הפסוק (דברים לב ט): "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו".

נקט הכתוב לשון: "יעקב חבל נחלתו", ללמדך שכאשר יזע יעקב מקפדיים על עניית אמן כאיש אחד בלב אחד, נארג מך פניו 'חבל' הקושר את המקטרגים ובלב שטינו על ישראל. ככתוב (תהלים קסט ח): "לאסר מלכיהם בזקים" [אזיקים], ואף בתפלת מוסף של יום הכפורים אנו מבקשים: "משטיין - בכבל אסר".

המקטרגים מבקשים בל העת לנתק מעליהם 'חבל' זה המונע בעדם מלקטתם בכך שהם מרפים את ישראל מפצות עניית אמן, פנרמן בפסוק (שם ט): "וננתקה את מוסרותימו" [חבל] - ראשי תבות אמן. ואולם על ישראל לזעזע, כי אם יזכו להתגבר עליהם בכך שימסרו נפשם על עניית אמן, יזכו אף שימנעו הקטרוג מעליהם.

שומר אמונים' מאמר פתחו שיערים פט"ו

עשר פעמים אמן

מדי דברנו בענין הקשר שבין עניית אמן לזימים הנוראים ראוי להביא שרבי אברהם דב מאביריט, בעל 'הבת עין', כותב כי הגימטריה של שם החדש שבו חלים ימים קדושים אלו - 'תשרי' - הוא בדיק כחשבון עשר פעמים 'אמן'. 'בת עין' נצבים

אוצר אמרות על גדל עניית אמן בימים הנוראים

רק הוא לבדו מלך ואלקים באמת אמרו חכמים (שבת קט"ב): "מאי אמן? אמר רבי חנינא: א-ל מלך נאמן"; שלוש אותיותיה של הפלה 'אמן' הן ראשי תבות: "א-ל מלך נאמן". ופרש רש"י (שם) שהעונה אמן 'מעיד על בוראו שהוא א-ל מלך נאמן', והוסיף התוספות (שם ד"ה אמר רבי) שיש להרהר בתבות אלו בשעת עניית אמן.

את עמקו של שבח זה, שבו מתאר הקדוש ברוך הוא בשני תארים: א-ל ומלך, באר המהרש"א: בכל ימות השנה אנו חותמים: ה-א-ל הקדוש, ואלו בימים הנוראים אנו חותמים: ה-א-ל המלך הקדוש. בעניית אמן אנו מכריזים שרוב כלפי הקדוש ברוך הוא הפנויים א-ל ומלך הם נאמנים ואמתיים שאין מלכות ואלקות אמיתית אחרת מלבדו. שלא כמו, להבדיל אף אפי הבדלות, בבואה זרה שנקטר בה 'אל', כפתוב (שמות לד ט): "לא תשתחוו לאל אחר", וכן מלך בשר ודם המכנה 'מלך', שאלו כנויים משאלים ואינם נאמנים ואמתיים.

מהרש"א שבת קט"ב

מלאכים ושלחים למשתוקקים לברך בשלמות

זמן מה קדם הסתלקותו ספר הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג לסובביו:

כידוע לכם, דרפי היתה מאז ומקדם להזהר שלא לברך ברכה מברכת המצוות או ברכת הנהנין, אלא במקום שיש שומע שיכול לענות אחרי 'אמן'. כיון שמהברכה נבדא מלאך, ולא תשלם יצירתו אלא באמירת אמן.

פעם אחת הזמין אותי בעל בית עשיר לאחת העירות. בקש הלה לכבדני בסנדקאות בברית מילה שיערך לבנו, ולשם כך שלח אלי עגלה רתומה לסוסים שהיתה נוהגה על ידי עגלון 'יהודי' ריק ופוח. באמצע הדרך כאשר בקשתי לברך 'אשר יצר' הבנתי לחרדתי שאין מי שיכול לענות אחרי אמן, כיון שהעגלון הלו היה גם ומגשע עד כדי שלא היה מקום לצרפו לשום דבר שבקדשה.

לא ידעתי לשיט עצות בנפשי. לפתע כמו מאי שם הופיעו מן היער שני אנשים בעלי צורה נוראה ונעמדו בסמוך אלי. לאחר שברכתי באזניהם את הברכה ענו הם אמן במתיקות והתלהבות לא מצויה ומיד נעלמו. עמדתי שם נרעש ונפחד, עד שהבנתי שמלאכי אלקים נשלחו אלי מן השמים כדי לענות אמן אחר ברכתי.

באותו מעמד דרש רבי שמעלקא את לשון הכתוב באיוב (כ"ג ט): "והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש", אשר בנסח תפלות ראש השנה אנו מסמיים אותו במלים "נורא וקדוש".

כידוע עניית אמן משלימה את דברי המברך. אם כן, מה יעשה אדם שגאלץ לשבת ביד בביתו או שהוא הולך לבד בדרך ואין מי שיבנה אחריו אמן? על כך אומר הכתוב: "והוא באחד" - כאשר האדם מברך ביחידות, "ומי ישיבנו" ואין מי שיבנה אחריו אמן, אזי אם "ונפשו אותה" אם הוא משתוקק וברכותו תשלם בעניית אמן, כי אז "ויעש" - נורא וקדוש" - יש בידו לחולל נוראות בכך שישלחו לו מלאך מן השמים, אשר יענה אמן אחר ברכתו.

אהל יצחק' עמ' לה

עניית אמן קורעת גזר דין

במסכת שבת (קט"ב) מובא: "אמר רבי יהושע בן לוי: כל העונה אמן, יהא שמה רבא מברך בכל כחו - קורעין לו גזר דינו". ואולם בזה הקדוש מבטחת קריעת גזר דין לכל העונה אמן. ואלו דוקא לעונה 'אמן', יהא שמה רבא. שכתב מובא

shay יציע

ר"ת	יציאה	כניסה
20:07	19:27	18:16
20:04	19:29	18:31
20:05	19:28	18:24
20:06	19:28	18:36

ירושלים
תל אביב
חיפה
באר שבע

חוט של חסד

בס"ד בר"ה

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

פרשת וילך | שבת שובה • ה' תשרי תשפ"ב • גליון 738

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 • ת.ד. 50226 • טל: 02-5812210
פקס: 02-5812252 • מייל: al5308000@gmail.com

שתי שאלות - תשובה אחת

בסייעתא דשמיא, ברצוני לומר לכם מה כן יעזור. וזה לא רק תשובה לשאלה תיאורטית. אלא זו אמת פשוטה של כל החיים. השאלה הזאת היא המפתח לגאולה השלימה. כי באמת כלנו רוצים לדעת מה יכול לעזור לעם ישראל כולו להגיע לתיקונו ולתכליתו.

בעם ישראל כבר היו הרבה תורה, הרבה תפילות הרבה חסדים, כבר היו הרבה צדיקים וישיבות וחסידויות וקבוצות של עובדי ה' - אבל הגאולה עוד לא הגיעה, כי את תיקון וטיפול השורש עוד לא עשינו. אם כל זה לא עזר - אז מה כן יעזור?

ותשובה אחת עונה על שתי השאלות:

מה שכן יעזור זה תפילה יסודית על עם ישראל שיזכו לאהבת ישראל ושיזכו לתיקון כל העבירות שבין אדם לחברו.

אם הייתי צריך לבחור רק דבר אחד בשביל הבן שלי, מה שהייתי בוחר הוא שבני יזכה להתפלל לפחות חצי שעה בכל יום על עם ישראל במסירות נפש שכל עם ישראל יזכו לאהבת ישראל, שיזכו לשלום ואהבה, שיתבטלו המחלוקות והלשון הרע והשנאת חיים מעם ישראל, שכולנו יזדהר בתכלית הזהירות במצוות שבין אדם לחברו.

התכלית של כל התורה והמצוות היא להגיע לאהבת ישראל, להגיע לשלימות במצוות שבין אדם לחברו. זו התכלית של העולם והתכלית של האדם. כל התיקון של עם ישראל תלוי בזה. כל החורבנות והשוואות באו בגלל שנאת חיים, בגלל מחלוקות ומריבות בעם ישראל. זה השורש העמוק של הכול. וכל התיקון מתחיל משם ורק משם. כל הגאולה השלימה תלויה בזה.

התקווה היחידה

אם הבן שלי יאחז באהבת ישראל אמיתית במסירות נפש - אני יכול להיות סמוך ובטוח שהוא לתכלית המשך בעמי 3

מאמר ראש הישיבה

אחת שאלתי מאת ה'

לא קלה - מה נבחר ברוחניות?

גם אם נבחר שהבן יהיה מתמיד בתורה שעליה נאמר "ותלמוד תורה כנגד כולם" זה עדיין לא מבטיח לנו שהוא יהיה דבוק בתכלית. היו לנו בהיסטוריה לא מעט רשעים מפורסמים שהיו גדולים מאוד בתורה ובכל זאת נזכרים לדיראון עולם.

וכך למעשה כל מצווה וכל הנהגה. הכול באמת חשוב וטוב ויפה, אבל אפשר לעשות הכול ולהיות נגוע בעניינים שבין אדם לחברו ובעצם לפספס את כל התכלית.

אפילו קרבה לצדיקים גדולים לא עוזרת. ואדרבא, לפעמים היא יכולה גם להזיק כשאדם מחליט שהוא "זכה" לראות את אור האמת וכולם סביבו בחושך או שהוא מחליט שהרב שלו הוא האמת וכל האחרים צבועים ורשעים, ובשם ה"אמת" המעוותת שלו הוא יוצא למלחמות ולמחלוקות ושונא את כל מי שלא חושב כמוהו...

יוצא שאין לנו עצה, כי כל מה שנבקש הוא חרב פיפיות: זה יכול להיות טוב ומועיל אבל זה גם יכול להזיק ולהרחיק מהתכלית.

גם כל מצווה פרטית עם כל מעלתה העצומה היא רק מצווה אחת פרטית והיא לא נותנת לי את הביטוח שהבן שלי יגיע לתכליתו.

ובאמת אני לא מזלזל בשום דבר טוב ובשום מצווה, אבל אם אני צריך לבחור דבר אחד, אז אני רוצה לבחור דבר שהוא יהיה מפתח לחיים של משמעות ושל קשר עם התכלית הנצחית.

אז אם תורה לא עוזרת וקרבת הצדיקים לא עוזרת מה כן יעזור?

מה תעשה עם משאלה אחת?

כולנו רוצים עבור הילדים שלנו את כל הטוב שבעולם. בגשמיות וברוחניות. שיהיו בריאים ועשירים, צדיקים ומתמידים, חכמים ונבונים, שיהיה להם שלום בית וילדים טובים, ושיהיו להם מידות טובות.

אנחנו יודעים שלא תמיד אפשר לקבל הכול, אבל אפשר צריך לבקש הכול.

אבל נשאל שאלה תיאורטית: אם היו נתנים לך לבחור רק דבר אחד שבטוח יהיה לבן שלך, איזו מידה, מעלה, הנהגה, מתנה - במה היית בוחר?

בואו ונחשוב ביחד. אני מקווה שאתם מסכימים אתי, שאם היינו צריכים לבחור דבר אחד שבטוח יהיה - אף אחד לא יבחר את הגשמיות, נכון?

אם אני כבר יכול לתת לילד שלי דבר אחד, אז אני אתן לו דבר עם משמעות, דבר שיעזור לו באמת - מה הכסף יעזור לילד שלי? וכך גם כל הדברים הגשמיים.

אפילו בריאות היא לא מטרה בפני עצמה.

שהרי בסך הכול אנחנו חיים בעולם הזה לא כדי להיות בריאים, אלא כדי למלא את שליחותנו ותפקידנו ותכליתנו. מה זה יעזור לי שיהיה בריא ורשע? ומה טוב בזה שיהיה עשיר וחוטא? ומאותה סיבה בדיוק גם זוגיות טובה וילדים זו לא התכלית ולא זה מה שהייתי בוחר לבן שלי.

אם הייתי יכול לבחור רק דבר אחד, הייתי בוודאות בוחר דבר רוחני שיקרב את הבן שלי אל התכלית.

הדילמה הרוחנית

אז נשארנו רק עם הרוחניות. אבל גם ברוחניות הדילמה

ה' יתברך תמיד אוהב אותי
ותמיד יהיה לי רק טוב
(הרב שלום ארוש שליט"א)

אמונה =

מוסר הפרשה חידושים לכרשת שבוע

פנינים חסידות ברסלב

היו אומרים חסידים בְּרִסְלָב בְּלִשׁוֹן הַדָּדִי שְׂאֵנִי מְתוּנִים וְאֹמְרִים בְּדָדִי שֶׁל רַבְּנֵנוּ נָסִים "אֵת אֲשֶׁר הִחְמַרְתָּ הַקְּלִיטִי וְאֲשֶׁר הִקְלַתְּ הַחֲסִדִּי", שְׁלֵכְאֹרָה מִה עוֹן יֵשׁ בְּזֶה שֶׁהִחְמִיר עַל עַצְמוֹ בְּדָבָר הַפְּתִיר לוֹ, וְאִמְרוּ שֶׁהַדָּדִי הִתְרַטָּה שֶׁבְּדָבָר הַאֵל, עַל הַפְּרִסָּם וְהַגָּאֹת, שֶׁמָּא הִחְמִיר עַל עַצְמוֹ בְּדָבָר הַפְּתִיר, בְּפְרִסָּם וְרַעַשׁ גָּדוֹל, אֲגִידִי לְהַתְיָהֵר וְלְהַתְגָּאוֹת. (שיש"ק ד-קב)

חֲסִידֵי בְּרִסְלָב שֶׁהֵיוּ מְדַבְּרִים מְשֻׁבָּח מַעֲלָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרֵי"ת זְכָרֵנוּ-וְלִבְרָכָה, אִמְרוּ וְהַדְּגִישׁוּ, שְׂאֵפִי עַל פִּי שֶׁכְּתִב דְּבָרֵי תוֹרַת הַרְבֵּה מְאֹד, וְהִיא עֹסֵק מְאֹד בְּעֵבֻדַת הַיָּדָע, אֵפִי עַל פִּי כֵן לֹא מִנַּע אֵת עַצְמוֹ מִלְדַבֵּר עִם אֲנִי"שׁ בְּעֵבֻדַת ה' יִתְבָּרַךְ, וְהַקְדִּישׁ הַרְבֵּה מְזִמְנֵוֹ לְדַבֵּר עִם כָּל שׂוֹמֵל וְמִכְבֹּשׁ עֲצָה בְּעֵבֻדַת ה' יִתְבָּרַךְ. (שם ד-קה)

עַל הַסּוּבָא בְּסִפְרֵים בְּעֵינֵינוּ גָּדֵל הַחַיִּב שֶׁל לַפֶּדֶס הַקְּבֵלָה אִמְרוּ חֲסִידֵי בְּרִסְלָב הַזְּקֵנִים, שֶׁשְׂאֵלָה שְׂאֵינִים מְסֻגְלִים לָזֶה, וְיִצְאִים יְדֵי חוֹבְתָם בְּלַפֶּדֶס בְּפִשְׁטוּת בְּסִפְרֵי הַזְּהָרָה וְסִפְרֵי רַבְּנֵנוּ. (שם ד-קה)

אדם מתקבלת בימים אלו לרצון מלפניו יתברך מאחר ותשובתו של אדם היא מאהבה, שזו דרגת התשובה הגבוהה והעילאית ביותר.

תשובה מאהבה !!!

"שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ"

זהו אשר מרומז בסוף הפסוק "אִמְרוּ אֵלָיו כָּל תְּשֻׂא עוֹן", היינו מי שרוצה שה' ימחל לו על עוונותיו עליו לקיים את הנאמר: "יִקַּח טוֹב" היינו התורה הנקראת לקח טוב וכן את עבודת התפלה, שהיא במקום עבודת הקרבן, כמו שנאמר בסוף הפסוק: "וְשִׁלְמָה פְּרִים שְׂפִתַינִי", וראיה לדברינו ממה שפירש המלבי"ם על פסוק זה עיי"ש, וזה לשונו: "מוסיף עוד (הפסוק) שאחר שתגיעו עד ה' ותהיו קרובים אצלו אז תוסיפו להטיב מעשיכם להבא ולעשות תשובה מאהבה עד שתקחו עמכם דברים - היינו ענינים שהם ידברו ויליצו יושר עליכם וילמדו עליכם זכות, שהוא מצוות, ומעשים טובים שתעשו, ושוב - שנית אל ה' - והיא התשובה מאהבה, שלא ייחשבו הזדונות לשגגות, רק לזכויות, ואז לא תהיה הסליחה בעבור שיוחשב אונס ומוטעה, רק תהיה הסליחה ע"י שיראה זכויותיהם וצדקותיהם שייקחו עימהם לדבר זכות עליהם, ובזה יסלח להם הגם שיוחשב שחטאו תחלה במזיד, בראותו שאחרי שפשעו נגדו שבו לאהבתו ועבודתו בכל לב ולא מיראת העונש רק מאהבה" וגם כדברי חז"ל שהעונן עצמו יתהפך לזכות ויעשה מן העונות זכויות, עד שהעונן יתהפך לטוב. עכ"ל.

עומדים אנו בשבת שובה שהיא השבת שבין ראש השנה ליום הכיפורים, ומעלתה של שבת ראשונה של השנה, גדולה במיוחד מאחר שבה האדם נמדד אם תשובתו היא היתה רק מיראה או גם מאהבה, ומעלת התשובה מאהבה גדולה עד מאד, וזה אשר אמר הנביא הושע (י"ד) "שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעוֹנֶךָ", היינו שכל אדם אם רק יעשה תשובה כראוי ויתחרט באמת מכל ליבו על מעשיו אזי הוא מגיע עד ה' ממש, כי הרי מה המבדיל בינו ובין ה' רק החטאים והעוונות שהם מפילים את האדם מהקרבה אליו יתברך, ואחר שעושה תשובה מאהבה אזי ה' אוהב אותו ביותר, כי הרי גם זדונותיו נעשים זכויות.

ולכן עלינו לדעת לנצל את הימים הנשגבים הללו הנקראים עשרת ימי תשובה שבהם עם ישראל עושה תשובה מאהבה, כי הרי ימי הדין כבר עברו ואנו כבר נמצאים לידי המלך ממש מחמת שזכינו כבר לשוב בתשובה בראש השנה, ודוקא משום כך שאנו בדרגה עילאית זו עלינו לקיים את הנאמר בהמשך הפסוק: "קָחוּ עִסְקְכֶם דְּבָרִים וְשׂוּבוּ אֵלַי", "דְּבָרִים" לשון רבים, היינו הן את דיבורי התפלה, והן את דיבורי התורה, שהם שני הענדים והסגורים של האדם.

נמצא כי הימים הם ימי רחמים ביותר ותשובתו של

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה "חוט של חסד"

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"
קו ההלכה הספרדי: 3030*

מנהג הכפרות שעושים בימים אלו

הסליחות, שהוא עת רצון גדול מאד בשמיים, ובשעה זו יכול להכניע המקטרגים והמטשטנים. כך מובא בשער הכוונות (דף ק' עמ' א') מועד לכל חי (סימן ט"ז אות א'), וכן איש חי (שנה א' וילך הלכה ב') וקדוש בציון (פרק ב' הלכה ג').

מנהג אשכנז לומר "זה חליפתי, זה תמורת, זה כפרתי" ומנהג הספרדים לומר "זה חלפתי, תמורת, כפרתי" שהם ראשי תיבות חת"ך, והוא השם המסונה על החיים, וחותר חיים לכל חי, ומסובב סביב ראשו היפך כיוון השעון, ויעשה כן שלש פעמים, ובכל פעם שמסובב אומר הנוסח הזה כולו.

טוב שיקדים לסבב הכפרה על עצמו תחילה, קודם שיעשה כן לבני ביתו, כמו שנאמר אצל כהן גדול, וכפר בעדו ובעד ביתו, כדי שיבא זכאי ויכפר על החייב. קיצור השל"ה וכוונות יאיר והביאם כף החיים (סימן תרה סעיף קטן ט"ז).

מעוברת שאינה יודעת את מין הולד העומד להיוולד, תיקח תרנגול ותרנגולת, ותעשה שתי כפרות על הולד רמ"א (סי' תרה סעי' א') ומשנה ברורה (שם סעיף קטן ג'), אמנם אם על ידי אולטרא סאונד אמרו לה את מין הולד, יכולה לעשות כפי מה שאמרו לה. אף שבש"ת קנה בושם (חלק ב' סימן כ') כתב שאין לסמוך על זה וצריך לעשות ב' כפרות, אמנם דעת הגר"ש אלישיב המובא בספר אשרי האיש (חלק ג' פרק י"ז אות יב) והגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי תשרי עמ' לג הערה ו') שכיום שהרפואה התפתחה מאד ובדרך כלל אין טעויות, ניתן לסמוך על כך, ובמקום מנהג יש להקל.

עוון, ועל ידי שהוא מדמה כך בנפשו ומהרהר בתשובה, ה' יתברך אשר ימיו פשוטה לקבל שבים מוחל לו, ותהי לו נפשו לשלל. שו"ת מהרי"ו (סי' קצא).

נהגו בכל תפוצות ישראל לעשות כפרות בערב יום הכיפורים, לשחוט תרנגולים לכל בני הבית. כן איתא שו"ת חמדה גנוזה (סימן צ"ג) ובמקום שיש דוחק בשחיטה בערב יום כיפור, עדיף להקדים שחיטת הכפרות כמה ימים קודם לכן. פרי מגדים (אשל אברהם סימן תרה אות א') ושיבו"ל הלקט (סימן רפ"ג).

כמה טעמים נאמרו בפוסקים מדוע נוהגים לעשות לכתחילה דווקא על תרנגול:

- א. בטור (סימן תרה) משום שהתרנגול מצוי בבית יותר מכל בהמה חיה ועוף.
- ב. טעם נוסף משום שהתרנגול מובחר משום ששמו "גבר", כמו שמובא בגמ' (יומא כ').
- ג. כדי לעורר את לב האדם לחזור בתשובה, ויחשוב בליבו שכל מה שעושה בעוף של הכפרה היה ראוי לעשות בו, שזהו גם כן טעם הקרבנות הבאים לכפר

מכיון שיש הרבה מכשולות בשחיטה, מחמת ריבוי השחיטה, רבו התקלות והמכשולות בשחיטת העופות, וכמה פעמים שהרבנים באו לבדוק הסכין ומצאו אותה פגומה, ובפרט בזמננו מה שיש במקומות המרכזיים שפעמים שהשוחטים אינם מרוכזים דיים במלאכת השחיטה, לכן אם אין לו אפשרות להזמין השוחט אליו לביתו, או שידוע שהשוחט אינו מרוכז דיו, עדיף לעשות כפרה על כסף. עיין בנסת הגדולה (יורה דעה סימן י"ח הגהות ב"י אות נח). ובספר יפה ללב (חי' ס"י ס"ב) כתב שהגימטריא של תיבת 'כסף' במילוי, 'כ"ף סמ"ך פ"ה' היא 'כפרה'.

הזמן המובחר לעשות הכפרות הוא בליל תשיעי בתשרי, וטוב אם יהיה קודם עלות השחר ולאחר

סיפור לשולחן שבת

מאמר ראש הישיבה -המשך-

עצם הזכרת היום הקדוש

הבעל שם טוב ותלמידיו התפללו מנחה ולאחר מכן ישבו לאכול. לפתע הבעל שם טוב החל לחפור גומה בקרקע שפך לתוכה יין שרף ואמר: "לחיים", מעשה זה היה מוזר לתלמידיו

עצם הזכרת שמו של היום הגדול והקדוש בשנה, בכוחו לגרום גם למומר הרחוק ביותר לשוב בתשובה, ועל דרך תיקונו השלם של השומר איך וכיצד?

מלומד בניסים הבעל שם טוב הקדוש כך זה היה דבר שבשגרה שהיו לו קפיצת הדרך, או הגעה ליעד בלתי ידוע כדי לסגור מעגלים. באותו היום נסע הבעל שם טוב עם תלמידיו בדרך לא סלולה אלא הסוסים דהרו לבדם דרך שדות ויערות, באמצע היער נעמדו הסוסים וזה היה סימן שעליהם לשהות במקום. הבעל שם טוב ותלמידיו התפללו מנחה ולאחר מכן ישבו לאכול. לפתע הבעל שם טוב החל לחפור גומה בקרקע שפך לתוכה יין שרף ואמר: "לחיים", מעשה זה היה מוזר לתלמידיו, ומשכך, הוא החל לספר להם סיפור:

לסוחר עשיר הייתה בת יחידה כאשר הייתה צריכה להתחתן מצא עבורה בן תורה. האברך ואשתו לא חסרו מאומה והוא ישב ולמד תורה. לאחר שחותנו הלך לעולמו השאיר את כל הונו לבתו וחתנתו. הבת ניהלה את החנות והמסחר כמקודם ובעלה המשיך לשבת וללמוד תורה.

בסביבתם היה כומר שניסה להסית יהודים לקבל את דת הנוצרים ובמיוחד חיפש בני תורה, כששמע הכומר על האברך החל לחשוב איך ללכודו ברשתו, החל לבוא לעיתים קרובות לחנותו ולקנות מה שצריך ולא צריך עד שנעשה לקוח קבוע, פעם סיפרה האישה לכומר שבעלה חולה והוא השתתף בצערה וביקש לבוא ולבקרו בביתו, שוחח עם האברך בעניינים שונים וראה שהוא אכן דג ששם עבורו. כעבור זמן מה האברך שוב חלה, הכומר ביקרו שנית והחלל לפתותו "יש לי דירה טובה עם אויר מצוין וסביבה עצי פרי, אתן לך את הדירה, קח משרתת שתבשל עבורך אוכל כשר ואכנס מדי פעם לשוחח איתך."

הצעתו נתקבלה והידידות בין האברך לכומר העמיקה, הכומר שיחד את המבשלת שתיתן לו בשר טריפה ונבלה שיגרמו לטמטום מוחו וליבו עד שדיבורי הכומר פעלו עליו וכעבור זמן הסכים להתעצר, התחתן עם גויה ועזב את אשתו. הכומר נתן לו סכומי עתק שסעורו את עיניו, במשך הזמן קנה פרדס עם בית ונכנס לגור בו.

בתוך הפרס

גר שומר זקן בשעה שהמומר

אשתו הנוכחיה בפרדס מהצריך של השומר, הוא נכנס אל השומר ושאל מדוע הוא בוכה השומר אך הוא לא ענה ודחה אותו בתירוצים שונים, בפעם אחרת כאשר שמע שוב את בכיתו לא נתן לו הדבר מנוח, הוא התחנן אליו שיגלה לו מה הסיבה, השומר הזקן לא יכול היה לסרב והחל לספר "אני יהודי מאנוסי ספרד ובליבי נשארתי נאמן לאלוקיי, אצל היהודים יש יום אחד בשנה שנקרא יום כיפור שהוא יום תשובה וסליחה ולכן אני בוכה כי היום יום כיפור."

בשמעו את סיפור השומר, התעוררה אצל המומר רוח טהרה ותשובה לשוב אל ה' וגילה את כל לבבו לשומר, השומר אמר לו שהוא יכול כעת לנדוד למדינה אחרת ולחזור להיות יהודי בגלוי, נכנסו הדברים כחץ בליבו והוא ברח למרחקים והפך לבעל תשובה גדול.

כאשר אשתו ראתה שבעלה נעלם לא ידעה מה לעשות, עלה בדעתה שהשומר יודע אודותיו, לא נתנה לו מנוח עד שסיפר לה את כל האמת, בראותה את גודל התקיפות של אמונת ישראל גמרה בליבה להתגייר, מכרה את כל רכושה ונסעה למדינה אחרת והתגיירה. השומר הזקן אמר בליבו: "מה יהיה איתי? גרמתי לכך ששני אנשים התגיירו ואני יושב פה? עד מתי?"

החליט ללכת מעיר לעיר ברגל עד שיגיע למחוז חפצו. הוא הלך בדרכים ובשדות אך באמצע הדרך מת, כשנשמחו עלתה לעולם העליון היו מליצי יושר שאמרו "כיוון שמחשבתו הייתה טובה והתחיל ללכת כדי לחזור ליהדותו צריך להכניסו למקום הקדושה, ואילו המקטרגים אמרו: "לא כיוון שבפועל לא עשתה תשובה".

כך שוטטה נפשו עד כה מבלי למצוא מנוח, ועכשיו בעקבות תפילותיו ואמירת ה"לחיים" נתקנה נפשו והכניסוה למקומה הראוי, סיים הבעל שם טוב את דבריו והורה לעגלון להמשיך בדרך...

כבר יגיע.

וכך גם כל עם ישראל. אם כל עם ישראל יזכו להתפלל על עם ישראל שיזכו לאהבת ישראל - אני בטוח שהגאולה תגיע באותו רגע ממש. וזה לא רק שזה בטוח יעזור, אלא שזה הדבר היחיד שבטוח יעזור ושום דבר אחר לא יכול לעזור, כי שום דבר אחר לא נוגע בשורש של השורש של הקלקול והתיקון.

אם תרצו, זה בדיוק מה שאמר הלל הזקן לגוי שבא להתגייר: אם אתה רוצה רק דבר אחד, אז תתחיל עם "מה ששנא עליך אל תעשה לחברך" - ואתה כבר תגיע לכל התורה כולה.

מה איתי?

באחד השיעורים שאל אותי יהודי יקר: אם כך, עד שאני מתפלל על כל עם ישראל שיזכו לאהבת ישראל - כבר אתפלל על עצמי שאני אהיה נקי משנאה וממחלוקת ומלשון הרע ומהקפדות, שאני לא אעכב את הגאולה. כל עוד אני בעצמי כל כך רחוק - מה יש לי להתפלל על עם ישראל?

ואכן זו שאלה מאוד יפה וחשובה. וברור שהאדם צריך להתחיל את התיקון של העולם מהתיקון של עצמו. אבל אף על פי כן יש מעלה אחרת לגמרי בתפילה על עם ישראל. התפילה על עם ישראל היא עצמה אהבת ישראל, היא עצמה אכפתיות גדולה ודאגה לשלום כל עם ישראל ולהצלחת כל העולם ולשמחתו של בורא עולם.

ובנוסף, התפילה על עם ישראל מועילה לך ברמה האישית יותר ממה שתתפלל על עצמך, כי המתפלל על חברו נענה תחילה וכל שכן המתפלל על כל עם ישראל.

אנחנו עומדים כעת בערב היום הקדוש, יום הכפורים. אנחנו רוצים להתחיל שנה טובה ומתוקה, שנה שנזכה בה לעשות רצון ה' ולהיות מחוברים ודבוקים בתכלית שלנו.

לא לחינם נהגו כל עם ישראל לבקש מחילה זה מזה בערב יום הכיפורים. הלב היהודי יודע את מה שמלמד הלל הזקן: העיקר זה בין אדם לחברו. מה שתעשה בעבודת ה' - אם אין לך את העיקר, אין לך כלום.

אם רוצים להיכתב לחיים טובים באמת, המפתח זה אהבת ישראל במסירות נפש.

ה' ארך אפיים ורב חסד והוא מוחל וסולח, ועל כל המצוות שבין אדם למקום - מועילה תשובה; אבל על בין אדם לחברו שום דבר לא מועיל עד ששירצה את חברו. לכן נקבל על עצמנו להתפלל בכל יום חצי שעה על עם ישראל שיחזרו בתשובה שלימה ובפרט על העוון החמור ביותר שהוא שנאת חיים ועל המצווה החשובה ביותר שהיא אהבת ישראל.

ובזכות זה נזכה לסליחה ומחילה וכפרה, ונזכה לשנה טובה של דבקות בה' ובתכלית הנצחית.

בברכת שבת שלום ומבורך

להתפלל על כל צעד ושעל

תעזר לי בורא עולם, תהיה אתי. אני לא יודע כלום.

ולדבר עם בורא עולם, זה הדבר הכי פשוט. רק פותחים את הפה ומדברים עם בורא העולם בשפה שלך, לפני כל דבר ודבר! על כל צעד ושעל - תדבר עם ה'.

על כל דבר בחיים, לפני כל פגישה, ובכל ענין: על חנוכה הילדים; שלום בית; רפואה; פרנסה; וכי וכי - שהכל יהיה על פי ה'; הכל יהיה בתפלה; ששום דבר לא יהיה עם ה'אני" שלך, אלא הכל יהיה עם ה'.

בפגוש, שכל אהד מבין, שהוא לא יכול לעשות שום דבר בלי ה', בזה אין שום חדש לכאורה. אלא, האדם לא יודע איך להיות תקיף עם ה', שזה דבר מאד פשוט - לדבר אליו בלי שום הקנות סידורים. פשוט לפתח את הפה ולדבר, בכל מקום ובכל זמן, במלים הפשוטות שלו - וזה הוא עם ה'.

לדגמא: לפני שאדם נכנס לביתו ותפיל: רבוננו של עולם, תעזר שיהיה שלום ביני לבין אשתי, שתהיה בינינו אהבה גדולה מאד, כבוד הדדי, שמחה. תעזר לי בורא עולם, לדעת איזו מלה להגיד ואיזו לא להגיד.

תהיה אתי. אני לא יודע כלום. אתה צריך לעשות לי את השלום.

כשאדם עושה בכל יום התבודדות, הוא זוכה לעוד מתנה נפלאה: הוא מתרגל לדבר עם ה' על הכל! וזה הוא מתחיל לדבר עם ה' כל היום, ולהתעצב איתו על כל דבר לפני שעושה, ולהודות לו על כל דבר שזכה, ולבקש מסגוד ולהתפלל על כל פרט ופרט בחייו וכי וכי. וזה נקרא שהוא חי עם ה'.

כי ישנן חמש מלים שהן כוללות את כל העולם הזה. בלי - תפלה - זה - בלי - ה'. בלי תפלה זה בלי ה'! או במלים אחרות: עם תפלה זה עם ה'. כי ה' - זה תפלה. כל דבר שאדם עושה עם תפלה, הוא עושה אותו עם ה'. כל דבר שהאדם עושה בלי תפלה, הוא עושה אותו בלי ה'. האדם מתפלל - ה' איתו. לא מתפלל - ה' לא איתו. כי אם האדם לא מתפלל הוא נמצא עם ה'אני" שלו; עם הגאון שלו; עם השקר שלו; עם הכפירה שלו; עם הכחיתו ועצם ה' שלו.

ובשביל שלא יהיה פה, צריך האדם לדבר על כל דבר עם ה', וכל תנועה - לעשות עם תפלה - עם ה'. וזה החיים נעשים מתוקים מאד ונקיים מאד. כי מה יותר קל מאשר לדבר עם ה', שהוא בעל הכחות כלם? ומי שמדבר עם ה', הוא מפעיל את כל הכחות של העולם, שבוואו לעזרתו ויהי לטובתו.

התבודדות ומעלת התפילה הספר של הרב שלום ארוש 052-2240696

ר' יצחק אריה וורמסר - הבעל שם ממיקלשטאט ד' תשרי

לאורם נלך
הילולא דצדיקיא

קו האמונה
02-6444250

'ההפלאה'. בשני רבנים אלו ראה רבי יצחק אריה את רבותיו המובהקים ומורי דרכו. מלבד עלייתו במעלות התורה קיבל על עצמו רבי יצחק אריה קבלות והנהגות רבות, בגיל ח"י שנים קיבל הוא על עצמו שלא ליהנות מכל דבר היוצא מן החי ועד לפטירתו הקפיד הוא על קבלה זו. בנוסף היה רבי יצחק אריה עורך צומות וסיוגופים על מנת להרגיל את עצמו להסתפק במועט ולא ליהנות מהעולם הזה. מלבד קבלות אלו הרבה רבי יצחק אריה בצדקה וחסד והיה אהוב ויקר אצל כל מודעיו ומכיריו. רבי יצחק אריה נאלץ לעסוק בפרנסה לשם כך הוא החל מגדל יחד עם אשתו אגסים מן זעקיל לייב' שנודעו באיכותם ובמתקנותם. גם בעת שעסק לפרנסתו לא נטש רבי יצחק אריה את לימוד התורה והיה גורס בעל פה דברי תורה שזכר. למרות גדלותו בתורה נמנעו בני מיקלשטאט למנות את רבי יצחק אריה לרבם בעקבות התנגדותם של כמה מראשי הקהילה שלחמו ברבי יצחק אריה והתנגדו להנהגותיו הקבליות אותן קיבל מרבו רבי נתן אדלר. זמן קצר אף ישב רבי יצחק אריה בבור הכלא בעקבות הלשנות מצד מתנגדיו כי הוא עוסק כביכול בכישוף, רק כעבור שלושים שנה בשנת ה'תקפ"ב כשהיה רבי יצחק אריה בן חמישים ושלוש שנה הוא התמנה לרבה של מיקלשטאט. בקשות רבות לישועה ובכרה נשלחו אל רבי יצחק אריה מקצות ארץ, גם גדולי ישראל רבים ביניהם ה'חתם סופר' וה'חידושי הרי"ם' שלחו אליו יהודים על מנת שיפעל להם ישועה. ביום ד' תשרי נלבי"ר ר' יצחק אריה, לפי המסורת אמר הבעל שם ממיקלשטאט לפני פטירתו כי כל העולה על קברו ומבקש ישועה הוא יפעל בעדו בשמים שתתמלא בקשתו, לפיכך קברו מהווה היום מוקד משיכה להמוני יהודים הפוקדים את המקום ומבקשים ישועה וברכה. דעות יגן עליו אמן.

ר' יצחק אריה וורמסר המכונה הבעל שם ממיקלשטאט נולד לאביו ר' מתתיהו אביו היה יהודי פשוט ותמים טרם נולד לאביו את ר' יצחק אריה נולדו לו ששה בנים שכולם נפטרו ביולדותם והוא זכר לזרע של קיימא. בחג שמחת תורה של שנת ה'תקכ"ח התנהלה בבית הכנסת הגדול של מיקלשטאט מכירת הכיבודים והמאצות לחג עצמו ולכל השנה, אחד מהכיבודים היה כיבוד 'החיפוש', מי שזכה בכיבוד זה היה מגיע בכל ערב שבת אל בית הכנסת וגולל את ספר התורה עד לפרשת השבוע המתאימה לכל שבת, באותה מכירת כיבודים חפץ ר' מתתיהו בכיבוד החיפוש והציע הון רב בעבורו אך לבסוף הציע אחד מעשירי העיר סכום גבוה ביותר שר' מתתיהו לא יכול היה להתמודד מולו והזכות ניתנה לאותו הגביר, רבי מתתיהו הצטער על הכיבוד שנמנע ממנו אך לא נתן לדבר לפגוע בשמחת החג. בסעודת החג ישב רבי מתתיהו בביתו כשעל שולחנו מסבים אורחים עניים אותם אירח ר' מתתיהו ביד רחבה, אחד מהאורחים ניגש לר' מתתיהו וזוגתו הודה להם על האירוח ושאל במה יוכל לברכם, ללא מחשבה אמרו מיד ר' מתתיהו וזוגתו כי רצונם הוא בן זכר זרע של קיימא, האורח ברך את הזוג כי ייוולד להם בן זכר בתוך שנה שיגדל ויהיה לגדול בישראל ואחר שסיים את ברכתו פנה ללכת, לשאלת ר' מתתיהו מה שמו ענה האורח כי הוא עונה לשם אליהו, וילך. ואכן באותה שנה נולד לרבי מתתיהו בן זכר, בהיכנסו בבריתו של אברהם אבינו ניתן לרך הנוול השם יצחק אריה זעקיל לייב מתתיהו מי שנודע לימים בתואר 'הבעל שם ממיקלשטאט', כעבור שנים לאחר שבגר הילד נוסף לשם משפחתו על פי צו השלטונות השם וורמסר זכר לסבו זקנו רבי אליהו בעל שם שהיה דיון בעיר ורמיזא. ר' יצחק אריה למד תורה מפי הגאון רבי נתן אדלר זצ"ל. ואצל הגאון רבי פנחס הלוי הורוביץ זצ"ל בעל

שובה ישראל עד ה' אלוקין

החפחח לכניסה ליום הדין הוא, אהבת חינוס.

"אין יום הדין מכפר עד שירצה את חברו"

להזמנת מוצרי אני אוהב: 050-9931931

אני אוהב כל יהודי

”ושמחת בחגין
והיית אח
שמח”

האחים שלנו - לפני הכל

הנתינה שלך = סל למשפחה לחג

רגע לפני החיתום אוספים עוד זכויות
וזוכים לשנה טובה

צלצלו עכשיו: 02-5308000

ביננו מבחוץ להשיב אל הלב

"ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"

הקב"ה יודע מה יהיה בעתיד, שהטבע ובני האדם, והגוף שלנו עם הקשיים היום יומיים שלו, מסתירים לנו את הרחמים שלו, שבאמת הכל טוב, רק שזה טוב מוסתר.

משל אחד שבא חבר שלו מאמריקה אל ידידו בארץ ובי עם תחפושת של דב, אבל משהוא נראה אמיתי, דופק בדלת, כולם פותחים, וכולם כמובן נבהלים, ואח"כ שומעים את הקול של החבר ומתחילים כולם לצחוק. אבל רק הילדים עדיין מפוחדים, ולא מתקרבים, למה? כי לילדים אין את הדעת של המבוגרים לכן הם פוחדים. כך גם אדם עם דעת, הוא לא מפחד ולא מתרגש מהניסיונות שעוברים עליו. כי הוא יודע שגם הניסיון הוא רק הסתרת הרחמים, אבל באמת הכל טוב, כי הכל זה רחמים. אל תגיד הכל טוב חוץ מהניסיון שעובר עליי, תבקש מה' דעת, שאתה מגיע לתפילת שמונה עשרה, תחזור על המילים אתה חונן לאדם דעת. ותכוון תן לי דעת שהכל זה אתה, ושאתה פה איתי, ולא עוזב אותי שנייה אחת, אתה תמיד איתי, כמו צל שלא עוזב את האדם, אתה בתוך הניסיון, בתוך הענן, והכל זה רחמים, רק אין לי דעת, אם אין לי דעת, זה לא אומר שזה לא טוב, שזה לא רחמים, או שה' לא אוהב אותי, רק אין לי עדיין דעת. וזה הצער הכי גדול של הבורא, שאתה לא מתאמץ בניסיון וחושב שהוא עזב אותך, ולא עומד בניסיון של האמונה, לגלות את הרחמים של ה'. ותדע שכמה שהניסיון יותר ויותר לא נתפס בשכל שזה טוב ושזה רחמים, יש לך פה הזדמנות לעלות, נפתח לך שער לעלות לדרגות גבוהות, כי שאתה למרות כל ההסתרה הרבה, כן מחזיק באמונה, הדרגה שלך יותר גבוהה, פשוט אתה קופץ

במעלות ההתקרבות לבורא. כי כל מצווה שאדם עושה הוא עולה דרגה, אבל שאדם מחזיק בניסיון של אמונה זה זינוק במעלות של הקדושה והתקרבות לבורא. כי רבי נחמן אמר איפה שנפסק השכל שם מתחיל האמונה. ואם יש הסתרה גדולה הרבה שבכלל לא מבינים בשכל שזה הרחמים של ה' ובכל זאת קמים ומתחזקים באמונה, וכמובן מבקשים אמונה מה', יכולים להגיע דרגות גבוהות, ושכר יותר גדול מאחד שיש לו ניסיון אבל יכול להבין אותו בשכל שזה טוב, הכל לפי כמות ההסתרה. כמו שיוסף הצדיק שנזרק לתוך בור בלי תורה בלי כלום, ולא היה אפילו קמצוץ שכל להבין שזה טוב, היה הסתרה מוחלטת, כי הוא עוד ברח מעברה, אבל הוא רקד וה' עשה אותו אחד משבעת הרועים שזה מעלה גבוהה ביותר, וכן דוד המלך ששמעי בן גרא קילל אותו ודוד זרק את השכל לגמרי ואמר זה רק ה', הוא גילה את ההסתרה, ואז זכה להיות רגל רביעית במרכבה של ה', ראש לכל האבות. כי הניסיונות הכי קשים זה שרואים בן אדם מול העניים, בפרט שאתה רואה שהרשעים מצליחים, פה השכל נגמר לגמרי, יש יותר הסתרה, ושאתה מתחזק ומתאמץ לחפש את ה' בתוך ההסתרה, מתהפכת לך הירידה לעליה רצינית. יוצא שאם יש לך ניסיון שאתה בכלל לא מבין בשכל תדע שאם תעמוד בניסיון שכזה בשמחה, תגיע לדרגה גבוהה, והשכר שאתה מחזיק באמונה יותר גדול מאחד שעומד בניסיון שמבין אותו קצת.

מישהו שאמא שלו נפטרה ר"ל, אמר לי: "שהנה האדם שהכי הרבה אהב אותי באמת מת", וחשבתי לעצמי, רגע אבל באמת ה' אוהב אותי באמת, ויותר מאמא שלו, וה' הביא לך אמא אוהבת, שקצת קצת תבין כמה ה' אוהב אותך. והבורא הוא זה שהמציא את האהבה האמיתית.

הרב שלום מזור
מהמרצים הבכירים
של
"חוט של חסד"
058-4180994

חיזוקון

מתחזקים בשמירת שבת

כבוד ועונג השבת

"יכל מזונותיו של אדם קצובים לו מתשרי ועד תשרי, חוץ מתשריי שהם: תורה, שבתות, ראשי חדשים וימים טובים. שבאלו אם יבזבז יותר- יקבל יותר, ואם יבזבז פחות- יקבל פחות (בהלכה ובאגדה)

לקבלת מטרים מחזקים 052-6672221

אהבת ישראל במסירות נפש זה הדגל שלנו!

זכות גדולה
להפיץ במליונים

052-2240696

ילדון חידודון

רוצה לזכות בפרס? שלח לנו סיפור תודה בעל תוכן ייחודי ותזכה בפרס ללא הגרלה
al5308000@gmail.com | 02-5812252

ילדים מספרים תודה

בדרך התודה

שלוש פעמים ברכת חיזוק לעתיד, מופיעות בפרשתנו היכן וכלפי מי הדברים נאמרו?

תשובה פרשת כי תצא: תשובה: רמז למדו חז"ל מהנאמר אצל בן סורר ומורה (דברים כא טא) ובערך הקרע מקרפף וכל ישראל ישמעו ויקרא:

הזוכה: יצחק גליק, בני ברק.

al5308000@gmail.com | 02-5812252

חסד | תשרי

גם עם עצמו צריך אדם ללכת במידת החסד.
(א.ב. של החיים)

לקבלת מסרים מחזקים - 052-6672221

שלום, קוראים לי איילה, ואני בת 9.

הסיפור תודה שלי קרה ממש לא מזמן.

זה התחיל ביום ראשון, היה לי ולאחים ממש משעמם, שיכנענו את ההורים שלנו לבקר אצל הדודים שלנו שגרים מחוץ לעיר אך לא רחוק ממנו - הדודים שאנחנו כל כך אוהבים.

לאחר מחשבה קלה- הם הסכימו.

שמחנו מאוד, ונסענו אליהם באוטו. הגענו לשם, היה נפלא, צחקנו, שיחקנו, נהגנו מאוד. ואז הגיע הזמן כבר לחזור הבייתה, כולנו היינו כבר עייפים, ורצינו רק לישון.

אבי התחיל בנסיעה, ואנחנו מצאנו את התנוחה המתאימה ביותר כדי להניח את הראש ולהירדם.

לפתע- אבי מבחין שהמנוע של האוטו מתחיל להתחמם, אבי לא ידע מה לעשות, ראיתי על

פניו שהוא אפילו לחוץ קצת.

בכל אופן - אנחנו באמצע הדרך בלי יכולת להמשיך לנסוע ובלי עזרה או מכונאי באיזור.

ואז בדיוק נזכרתי בכל הסיפורי תודה שאני קוראת בעלון "חוט של חסד", ובשקט בשקט אמרתי תודה לה' על שנתקענו ועל זה שאנחנו כבר עייפים ורוצים לחזור הביתה, וגם על כל הדברים הטובים והנחמדים שהיה לנו אצל הדודים.

ואפילו הבטחתי שאני יגיד כל יום מזמור לתודה. ואז אבי העלה רעיון- הוא התקשר לדודים, וסיפר להם שנתקענו, והדודים היקרים בלי לחשוב אפילו אמרו לנו שייקחו אותנו הבייתה בשמחה.

ולגבי האוטו- מייד אחרי שלקחו אותנו הביתה, אבי הזמין מכונאי שיוכל לסדר את הבעיה.

אמרת תודה וחזרנו לשלום הבייתה.

עצמואלון

פתרונות יש לשלוח למייל: al5308000@gmail.com
או לפקס: 02-5812252 | יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

תשבץ פתור

התשבץ שלפניכם מלא, עליכם למצא את המשבצות השחורות

ח	ק	ד	צ	ט	ד	ד	י	ח	ח	נ
ח	ר	ק	ב	ת	ו	ק	ד	ז	ר	ב
ס	נ	ג	נ	צ	י	ל	א	מ	ש	ל
ד	ד	ר	א	ו	ד	ג	ר	ו	ש	נ
ב	ה	ד	ו	ה	ו	ש	ג	ר	ד	ז
ש	ו	פ	ר	ק	נ	ח	ל	נ	ז	כ

רוחב:

שירות העברת מכתבים
יחידות זמן של 60 שניות
מאבני החושן
מוקיון
בקר זכר, פר
תאריך שבת שעברה (ביצבים)
תחושה פנימית, חויה
מים שקפאו
חיבור תוים למגינה
רפואה שלמה (ר"ת)
אמר תודה
השחזר, יצר חוד
התרחשות על טבעית
בן, לשון ארמית
כוכב לכת גדול

אורך:

גפה תחתונה בגוף האדם
דיבר, אמר
אלומת אור

נקי, טהור
גפה עליונה בגוף האדם
מעשה טוב
שיח ריחני- שימש לקטורת
___ מלך ישראל חי וקיים

כלי מיתר
פרשה אחרי תרומה
רבי שלום שרעבי (ר"ת)
אדיר ו___

ניסה להשיג
אנחת צער
עובי קטן, צר
עץ התמר

זוכה פרשת כי תצא: תמר קרול, בני ברק.

בדיחות הדעת

חירש, עיוור וקמץ נכה מטיילים בשדה. לפתע מתגלה אליהם מלאך.

המלאך נוגע בחירש, והוא מתחיל לצעוק: "תודה להשם אני שומע! אני שומע!"

המלאך נוגע בעיוור, והוא מתחיל לצעוק: "תודה להשם אני רואה! אני רואה!"

מתקרב לקמץ הנכה והקמץ צועק: "אל תיגע ביי אני מקבל קצבה מהביטוח הלאומי..."

העלון מוקדש

שרה בת רות

מאור בן חנה

להצלחה בכל ובנים צדיקים

להקדשת העלון: 02-5308000

להתפתח ולהשיג את המטרות שלשם ה' שם אותו דווקא אצלכם. שום ילד ה' לא נותן להורים "בטעות" ח"ו, וכל דבר מושג ומדוקדק מאיתו יתברך ולכן אל לו להורה לִרְטוֹן: "איפה טעיתי", "במה נכשלתי", "למה ה' מעניש אותי בילד כזה".

ניסיון של אמונה

באמת ילד קשה הוא ניסיון גדול מאוד שום דבר לא הולך איתו בקלות, ולפעמים צריך ממש מסירות נפש גדולה והרבה מאמץ כדי לראות תוצאות חיוביות, עד שאמרו רבותינו "נוח לו לאדם לגדל לגיון של זיתים בגליל ולא לגדל תינוק אחד בארץ ישראל". אבל אסור לשכוח שה' שם אותו דווקא אצלנו כי רק כאן הוא יגיע לשלמות שלו. בקיצור, השלב הראשון- להאמין שהכול מכוון מה'. לכל ילד ה' נתן תכונות ואופי שונה- כי יש לו תכלית, מטרה ויעוד שונים. לא כל הילדים שווים ובוודאי "לא כולם אתרוג" צריך להכיר את תכונות האופי של כל ילד בנפרד ולהתאים לו "תוכנית עבודה המתאמת לאופיו"

עם הילד הקשה, צריך עבודה שבעתיים, אבל אל לנו לשכוח שזה ניסיון וצריך לעמוד בו בגבורה ובתפילה.

השיטה היא: אמונה ותפילה, אהבה והכלה, יעוץ והדרכה מקצועיים ועבודה ממושכת...

הרב אבוחצירא- יועץ, מאבחן ומטפל לליעוץ טלפוני ללא תשלום בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב נייד: 054-8434435

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירא

כל ילד והחינוך שלו

הורים יקרים, עומדים אנו בפתחה של שנה חדשה, תשפ"ב. ובתפילה לה' יתברך, שנזכה לחנך את עצמנו ואת ילדינו בדרך התורה והמצוות.

רבים מאיתנו ההורים, שהתאמצנו כל כך לחנך את ילדינו הראשון, הבכור, ובאמת ב"ה הצלחנו, אך כאשר התחלנו עם השני והשלישי אנו מרגישים קצת תקועים. כל מה שהלך די בקלות עם הבכור לא מסתדר כלל עם הבאים בתור. אנו מתוסכלים ולא מבינים מה קרה כאן: "עד שסיגלנו שיטת חינוך שעבדה באופן יוצא מן הכלל עם הבכור, פשוט לא מסתדר הלאה". ובאמת צריך להבין איפה נוצר השוני, למה הילד השני לא מוכן לקבל את ההדרכה ושיטת החינוך של הוריו, הרי אצל הבכור השיטה הייתה ממש "סיפור הצלחה".

הילד הראשון שלי היה מה שכולם מכנים "התינוק המושלם" רגוע, שקט, שלו, פשוט תענוג! המציאות טפחה על פנינו באופן מפתיע כאשר נולד הילד השני, שנטה להתעצבן במהירות, היה בעל מצבי רוח משתנים, רגיש מאוד, ובאופן כללי- ילד קשה! אותו הטכניקות שבהן השתמשתי בגידול הילד הראשון די בהצלחה, נחלו כישלון חרוץ עם הילד השני! אחר כך הגיעו

"ילד מספר שלוש", "ארבע", "חמש" ו"שש" כשלכל אחד מהם אופי שונה ונבדל מאחיו. לאחר שהתייעצתי רבות באנשי חינוך הבנתי שאהיה אם מוצלחת הרבה יותר, אם במקום לכפות על ילדי דרישות להתנהגות אחידה, התחלתי להבין את השוני בניהם ואת המיוחדות שבכל אחד מילדי ולחנך אותו את אותו החינוך בדיוק לתורה ומצוות, אבל על פי טבעו. הגישה החדשה, אפשרה לי לזהות את תכונות האופי המיוחדות של כל אחד מילדי על מעלותיו וחולשותיו, וכך נתאפשרה לי לבעות ציפיות מציאותיות עבור כל אחד מילדי.

לנער הזה התפללתי

כולנו חולמים פעמים רבות ומדמיינים שיהיה לנו בע"ה "ילד מסוים" הוא מהסיפורים והאגדות. בחלומות הלילה, האם המאושרת כבר מאכילה את בנה הפעוט, היא משחקת איתו ושרה לו שירים, בחלומה היא קושרת סרטים וורידים על הצמות של בתה החייכנית... אך כאשר נולד הילד, פעמים הוא ממש אינו עונה על הציפיות של ההורים, בבחינת לא "לנער הזה התפללתי"!!! אם גם אתם מרגישים כך דעו לכם שאתם נמצאים בניסיון גדול של "אמונה".

עליכם להבין, שאת הילד ה' נתן במיוחד בשבילכם, לפי הכוחות שיש לכם ודווקא אצלכם הוא יוכל לגדול,

השקפה של תורה

תורתנו הקדושה היא "תורת חיים" חכמים הקדושים למדו אותנו: "כְּשֶׁמֶשׁ יֵצֵא וְיָצְאוּ הַיְּתוּמִים וְדָמִין זֶה לְזֶה כָּךְ אִין יִדְעוּן שְׁוִין זֶה לְזֶה, אֶלְמָא כָּל אֶחָד יֵאָחַד יֵשׁ לוֹ דְעָה בְּפִנְי עַצְמוֹ" (מדרש רבה במדבר פרשה כא).

או כפי שאומרים העולם "כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות". כשם שאנו מבינים שיש הבדל מהותי בין ילד בגיל שנה לילד בגיל שש. וכשם שאי אפשר לצפות מילד בגיל שנה שידע לאכול לבד בלי ללכך את סביבתו, כך צריך להבין שישנם ילדים עם אופי שונה וטבעים שונים. אף אצל יעקב אבינו מצאנו שבשיחה עם בניו קודם פטירתו קרא לכל שבט ושבט בשם שונה וכינה כל בן בתכונות אחרות כגון נפתלי- איילה- דן- נחש. יששכר- חמור וכו'. ולכל בן גילה יעקב אבינו שה' נתן לו תפקיד אחר ומשימה אחרת בעולם לפי הטבעים והתכונות שלו.

השוואות לא אצל הילדים!

ולכן, אין כל תועלת בהשוואה בין הילדים. השיטה שהצלחתם בה בחינוך ילד אחד אינה ערובה לכך שתצליח גם בילד אחר. עלינו לדעת, שהקב"ה טבע בכל נשמה ונשמה כוחות וטבעים שונים. ולכל אחד נתן מטרות ויעודים אחרים שאותם הוא צריך להגשים

יחדש הדרך זיוי

סודות מכבשונו של עולם

'אזור לזיו'

כראשונה ספרו על התורה של המקובל האלוקי רבי יהודה זאב ליבוזיץ זיע"א מכתבי ידו הקדושים, בחידושים מופלאים שעין לא שופתם!

ניתן להשיג בטלפון 1-800-5000-27 או ברשת חנויות יפה נוף.

הביאו היום ברכה אל ביתכם!

המפי שנתה חזו נעמנו על התורה חדש!

מבוקס BAR

פרשת וילך שבת שובה - יום הקדוש

~ שבת שובה ~

**בשעה שחכם יושב ודורש, אני מוחל ומכפר
עוונותיהם של ישראל (מדרש משלי)**

רבי יעקב יוזיף זצ"ל היה תלמיד ותיק של רבי ישראל מסלנט זצ"ל, והיה הראשון מבין גורי האר"י אשר יסד ישיבה על פי רוחו ושיטתו של רבו, אבי תנועת המוסר. בשנת תרמ"ח נתמנה ר' יעקב יוזיף לרב הכולל של ניו יורק, הוא עזב את עבודתו בוילנה ונסה לגור בארה"ב, כאשר מגמת פניו להפיץ את תורת המוסר והיראה.

תקותו לעשות רבות למען היהדות הנאמנה בניו יורק התנפצה כזכוכית עלי סלע, יהודי ארה"ב היו עסוקים ראשם ורובם ב"לעשות כסף", בהגדלת רכושם ובחיי מותרות.

מרוב אכזבה ועגמת נפש הוא נפל למשכב וסבל משיתוק. למרות מחלתו ומצב בריאותו הלקוי, ביקש ב"שבת שובה" שיביאו אותו על כסא לבית הכנסת, כדי שישא את דרשת "שבת שובה", כפי מנהגו עשרות בשנים.

עם התפרסם הידיעה כי הרב יישא דרשת "שבת שובה", התכנסו ובאו לבית הכנסת אלפי אנשים לשמוע את דרשת ר' יעקב, אשר זמן רב לא השמיע את דרשותיו עקב מחלת השיתוק.

אחרי שהעלוהו על הכסא לעבר הבימה, התחיל לדבר בקושי ובקול רפה: הרמב"ם אמר בהלכות תשובה... לפתע נוכח לדעת כי הוא שכח את דברי הרמב"ם.

שוב פתח ואמר: הרמב"ם.. ושוב נשתתק, כי שכח אשר רצה לדרוש, לאחר שתיקה ארוכה ולאחר מאמצים, נוכח כי אכן הדברים נשכחו ממנו לחלוטין.

התאמץ הרב בשארית כוחותיו, ובקול בוכים אמר בקול רם: שכחתי את הרמב"ם... אנכי שהייתי מפורסם ובקי בכל חדרי התורה, שכחתי מה שהרמב"ם אומר בהלכות תשובה, ראו מה סופו של האדם!... הריני דוגמה חיה לפניכם, קחו ממני מוסר לחזור בתשובה בעוד מועד, בעוד בכוחכם לעשות תשובה ולתקן, עד שלא יגיעו ימים, אשר תרצו להיזכר מה אתם רוצים ולא תזכרו מאומה!!.. הרב התרגש מאוד ופרץ בבכי מר, גם קהל האלפים שהיה באותו מעמד נסחף לבכי גדול, והיתה התעוררות עצומה לתשובה.

אמרו: יותר מה שפעל ר' יעקב כל ימי חייו - פעל בשבת שובה האחרונה לחייו.
(אוצרות התורה)

~ פרשת וילך ~

**"הקהל את העם האנשים והנשים והטף... ולמדו
ליראה את ה' אלקיכם כל הימים" (לא, יב)**

אם אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין? כדי ליתן שכר למביאייהן. (חגיגה ג, א)
תמה הרה"ק רמ"מ מקוצק: הרי אם האנשים והנשים עזבו את בתיהם ועלו לירושלים, בוודאי שהוצרכו ליטול עמהם את ילדיהם הרכים!

אלא, שאלת הגמרא היא, מדוע כתבה התורה במפורש, שגם הטף יבואו למעמד של "הקהל", הרי זה מובן מאליו, שלא ישארו הפקר בבתיהם! והתשובה היא "ליתן שכר למביאייהם", כדי לזכות את ההורים המביאים את ילדיהם לקיום מצות "הקהל" בשכר מיוחד שבכך; שהרי בכך הם בבחינת מצווים ועושים, ו"גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה".

שאל פעם ילד את הרה"ג ר' שלמה זלמן אוירבך זצ"ל: אם הקב"ה רצה לזכות את ישראל מדוע נתן להם תרי"ג מצוות? היה נותן להם שבע עשרה או שמונה עשרה מצוות, ולא יותר?

ענהו ר' שלמה זלמן, בוא ותראה, להתלבש בבוקר - חייבים, לנעול נעליים - חייבים, לאכול - אין ברירה, חייבים, אמר הקב"ה: תתלבש כמו שאני אומר, תאכל מה שאני מאפשר לך, ותעשה ברכות לפני ואחרי ותקבל על זה שכר.

"הקהל את העם האנשים הנשים והטף" (לא, יב)

"האנשים - ללמוד. והנשים - לשמוע. והטף - למה באו, לתת שכר למביאייהם" (רש"י).

לכאורה, יש להבין מפני מה טרחו חז"ל לבאר שהאנשים באו ללמוד והנשים באו לשמוע. הרי ברור הדבר שאם התאספו כולם לשמוע קריאת הקהל - מי שיש בו דעת הגיע כדי ללמוד או לשמוע.

מבאר בספר 'אמרות השם' בדרך דרש: אמרו חז"ל (יבמות סד.) "אין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות מישראל", והיה מקום לומר שישראל הביאו את טפם כדי שיהיו במקום ב' רבבות וב' אלפים מישראל ועל ידי כך יזכו להשראת השכינה.

לכך דקדקו חז"ל: אם האנשים באים ללמוד, הרי יש השראת השכינה בשל הלימוד עצמו, ושוב קמה השאלה "והטף - למה באו?" ועל כך משיבים חז"ל: "לתת שכר למביאייהם"... (במחשבה תחילה)

לעי"נ הרה"צ
ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

פרשת וילך שבת שובה - יום הקדוש

~ יום הקדוש ~

במהלכה העלו נקודות המשותפות לעבודתם, שכן צדוק זה - אף הוא בעל מכולת.

השיחה התגלגלה ואז עלה שמו של חיים, המסכן שמתגלגל ממקום עבודה אחד לשני ואינו מצליח להביא פרנסה לביתו. "אין לי מושג איך הוא ממשיך לחיות", הפטיר שמעון.

"מה זאת אומרת?" התפלא צדוק, "אני מעניק לו מדי שבוע מצרכים בהקפה". "ואיך חושש?" עכשיו היה תורו של שמעון להתפלא. "לפני כשנה

סירבתי להעניק לו

יותר בהקפה משום ששלושה חודשים לא שילם לי. מאז באמת לא ראיתי אותו שוב. אתה כבר שנה שלמה נותן לו בהקפה".

"אני רואה מה הוא קונה", שטח צדוק את משנתו, "הוא לא מגיע לקנות מותרות ותפנוקים. בסל

הקניות השבועי שלו אין שוקולד, אפילו לא לכבוד שבת. בסך הכל הוא קונה מינימום שבמינימום - לחם וחלב, מעט מוצרי חלב בסיסיים,

תפוחי אדמה ובצלים וגריסים. "מדובר פה באוכל של משפחה שלמה. אין לי לב להפסיק לתת לו בהקפה. אם לא יהיה מי שייתן לו גם את זה - מה יעשו הוא ומשפחתו?

"סלח נא לעוון העם הזה כגודל חסדך"
בתפילות יום הכיפורים אנו מזכירים את מליצת הזכות שלימד משה בעד ישראל: "סלח נא לעוון העם הזה כגודל חסדך, וכאשר נשאת לעם הזה ממצרים ועד הנה". פסוק זה נאמר לאחר חטא המרגלים, כאשר נגזרה כליה

על עם ישראל ומשה עמד בתפילה לפני ה' ופעל לרצות את הבורא שיסלח לעם ישראל. הקב"ה נתרצה לתפילותיו של משה: "ויאמר ה' סלחתי כדברך".

וצריך להבין: אם נדרשת כאן סגוריה בעד החוטאים, טוב ויפה שמבקשים מהקב"ה "סלח נא... כגודל חסדך", אולם מה מקום יש להזכיר את כל הסליחות שכבר נסלחו לישראל מאז יציאתם ממצרים ועד עתה, אולי אפילו תתעורר קטגוריה שהקב"ה סלח להם כל כך הרבה והם עדיין ממשיכים לחטוא?

***

הוא עזב את החנות בבושת פנים. כמה התחנן לשמעון, בעל המכולת, שייתן לו עוד אוכל בהקפה. אולם שמעון, ככל שרצה לעזור, הסביר שהוא לא יכול להקיף בלי גבול. בשלב מסוים הוא חייב לקבל לפחות חלק מהחוב כדי שיוכל להמשיך ולתת לו בהקפה. שנה שלמה עברה. שמעון וצדוק נפגשו לשיחת רעים,

"אָדָם יְסוּדוֹ מַעֲפָר... וְסוּפוֹ לַעֲפָר..."

עֲזָרָא הַסּוֹפֵר אָמַר עַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה "לָכוּ אֲכָלוּ מִשְׁמָנִים וְשִׁתּוּ מִמֵּתִיקִים וְשִׁלְחוּ מְנוֹת לְאִין נִכּוֹן לוֹ כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לְאֲדֹנָינוּ וְאֵל תַּעֲצְבוּ כִּי חֲדוֹת ה' מְעֻזְכֶם" (נְחֻמִּיה ח, י).

בְּתַפִּלַּת יוֹם הַכְּפוּרִים אָנוּ אוֹמְרִים "וַיּוֹם טוֹב הֲיָה עוֹשֶׂה לְאוֹהֲבָיו בְּצֵאתוֹ בְּשָׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ".

שׂוֹאֵל הַרִ"ק מְרוֹפְשִׁיץ, מָה יֵשׁ לְשִׁמּוֹחַ? מָה כָּל כֶּף מְשֻׁמָּח אוֹתָנוּ? הֲרֵי בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבָר - הָאָדָם יְסוּדוֹ מַעֲפָר וְאֵף סוּפוֹ לַעֲפָר, מָה בְּדִיוֹק מְשֻׁמָּח אוֹתָנוּ בְּשֵׁהַסּוֹף הַמֵּר יְדוּעַ מֵרֵאשׁ? וְעוֹנֶה שְׂדוּקָא הִיא הַנּוֹתֵנָת! הַשְּׁמֻחָה הָאֲמִתִּית הִיא דְּוָקָא בְּגִלְלֵי ש-אָדָם יְסוּדוֹ וְסוּפוֹ בַּעֲפָר!

כִּי אִם נִתְאַר לַעֲצֻמְנוּ שִׁיסוּד הָאָדָם הֲיָה לְצַרְךָ הַעֲנֵן מִן הָב, וְסוּפוֹ לַעֲפָר... זֶה - מַעֲצִיב! זֶה - מֵתְסַכֵּל! זֶה - נוֹרָא!

אָבֵל אִם יְסוּדְנוּ מַעֲפָר, וְגַם סוּפְנוּ לַעֲפָר - וּבְאֲמֻצַּע עֲשִׂינוּ סְבוּב, וְגַם שְׁתִּינוּ אִיזוֹ כּוֹסִית 'מִשְׁקָה' טוֹבָה? הוּ, עַל זֶה יֵשׁ לְשִׁמּוֹחַ... וְהַכְּנָנָה הִיא, אָדָם הַבְּטוּחַ שֶׁהוּא - כָּל כָּלוּ זָהָב, כָּל כָּלוּ הַצְּלָחוֹת וְחֵן וְכֶחַ, הֲרֵי בְּכָל יוֹם שֶׁלֹא הוֹלֵךְ לְפִי תַכְנִיּוֹתָיו בְּמֵאֵת הָאֲחוּזִים, זֶה הֲרֵי סִבָּה לַעֲצֵב נוֹרָא... אָבֵל אָדָם הַיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא, מָה הוּא, בְּסֶךְ הַכֵּל עֲפָר! יְסוּדוֹ מֵהַדְּבָר הַזּוֹל וְהַפְּחוֹת בְּיוֹתֵר, כָּל רוּחַ קֶטֶן שְׁלוֹ, כָּל הַצְּלָחָה, כָּל כּוֹסִית 'מִשְׁקָה' טוֹבָה - הַכֵּל מְשֻׁמָּח אוֹתוֹ, מַחְבֵּר אוֹתוֹ לְבוֹרֵא וְגוֹרֵם לוֹ לְהוֹדוֹת לְהֵשֵׁם יוֹם וְלִלְיָה!

(נְקֻדוֹת שֶׁל אוֹר - סְפִינְקָא)

יגועו ברעב?!

"חוץ מזה, יש לי פה גם שיקול כלכלי קטן. תראה מה קרה אצלך: הפסקת לתת לו בהקפה ויותר לא ראית אותו..."

חוב של שלושה חודשים אבד בתהום הנשייה. "אצלי אמנם מדובר בשנה שלמה שהוא לא משלם", צדוק לקח נשימה ארוכה מהנאום הקטן

לעי"נ האשה החשובה
מרת מרים יוכבד ב"ר צבי
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשון תשפ"א

פרשת וילך שבת שובה - יום הקדוש

וכי מה שייך לומר "דברי" על עוונות, הן לא מדובר רק בעוונות התלויים בפה.

וביאר על פי דברי המדרש (פתיחה לאיכה רבה, ל): "ארבעה מלכים היו, מה שתבע זה לא תבע זה. ואלו הן: דוד ואסא ויהושפט וחזקיהו. דוד אמר 'ארדוף אויבי ואשיגם'... עמד אסא ואמר 'אני אין בי כוח להרוג להם, אלא אני רודף אותם ואתה עושה (-הורג בהם)... עמד יהושפט ואמר 'אני אין בי כוח לא להרוג ולא לרדוף, אלא אני אומר שירה ואתה עושה'... עמד חזקיהו ואמר 'אני אין בי כוח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר

שירה, אלא אני ישן על מיטתי ואתה עושה'..."

דורנו כה חלוש הוא - המליץ הגר"ש קלוגר בעד כל קהל ישראל - עד ש"דברי עוונות", אפילו להתוודות בפה על מה שחטאנו - "גברו מני", אין בנו כוח אפילו להתוודות. לכן מבקשים אנו ריבוננו של עולם: "פשעינו - אתה תכפרם..." (במחשבה תחילה)

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" (ויקרא טז, ל)

"אמר רבי עקיבא: אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין, ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים. שנאמר 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם'" (יומא פרק ח, משנה ט).

הרה"ק רבי שמואל אליהו מזוואלין ביאר את לשון הפסוק "כי ביום הזה יכפר עליכם" על פי דברי חז"ל ש"כפרה" היא מלשון קינוח וניקוי.

שלו, "אבל פה ושם הוא מגיע עם כמה שקלים שהוא מצליח להשיג. ביום שירווח לו - אני בטוח שהוא יבוא וישלם את החוב שרשום בפנקסים ולא הולך לשום מקום".

* * *

בספר 'אלף המגן' הביא משל נפלא זה לבאר את התפילה שהתפלל משה רבנו ובה הזכיר את כל ה"חובות" שנמחלו להם לישראל: קודם כל, ביקש משה, "סלח נא לעם הזה כגודל חסדך" - לא מדובר כאן במותרות. מה שהם מבקשים זה המינימום

הנדרש - בריאות, פרנסה, ביתים, איתנים וילדים טובים. בלי זה אין קיום ויישוב הדעת ליהודי. מלבד זאת, ריבוננו של עולם, אם אחרי כל החסדים והניסים שעשית עמנו ממצרים ועד הנה, כעת תפסיק לתת לנו ב'הקפה' - לא תסכים גם בשנה זו להתפייס עמנו ולסלוח לנו - הרי כל מה שכבר נתת לנו עד עתה ילך לאיבוד ושוב לא תראה, כביכול, פרוטה. אם כן, חנון המרבה לסלוח, כדאי לך לסלוח לבניך אהוביך, ככה תהיה להם הזדמנות נוספת לתקן ו'להחזיר לך את החוב'.

"שֶׁטֶן בְּיוֹמָא דְכַפּוּרֵי לִית לֵהּ רְשׁוּתָא לְאַסְטוּנִי" (יומא כ, א)
בְּאֶמְצַע הָרְחוּב מְרִגִּישׁ פְּתֹאוֹם הָאָדָם צָמָא, וּבְהִשְׁגָּחָה פְּרֻטִית מְמַשׁ הוּא מְגַלֵּה לְיָדוֹ מְכוּנָה לְקִנְיַת מִשְׁקָאוֹת. הוּ, מְצִינָן!
הוּא מְשַׁלְּשֵׁל לְתוֹךְ הַמְכַשִּׁיר מְטַבֵּעַ שֶׁל חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים, וּבוֹחֵר לְעֲצֻמוֹ שְׁתִּיָּה מֵתוֹקָה, מוּגָזָת וּקְפוּאָה.
הַמְכוּנָה מְגִיבָה בְּהִתְעַלְמוֹת מִפְּגָנָת.
מָה הוּא עוֹשֶׂה? לוֹחֵץ חֶזֶק יוֹתֵר, כְּמוֹכֵן. לוֹחֵץ שׁוֹב וְשׁוֹב וְשׁוֹב. אָבֵל הַמְכַשִּׁיר בּוֹחֵר לְסַפֵּג אֶת הַלְחָץ, לְאַגֵּר בְּדוּמְיָה וְלִשְׁתֵּק. פְּחִית הַשְׁתִּיָּה לֹא יוֹצֵאת.
נֹו, אִם אֵין מְתוֹק מוּגָז וְקָר? יִתְפָּשֵׁר וְיִשְׁתַּה 'עֲדִין בְּטַעְמִים'... אָבֵל גַּם אוֹתוֹ 'עֲדִין' לֹא מְרָאָה נְכוֹנֹת לְהִיּוֹת עֲדִין וּבְתַכְנִיּוֹתָיו אֵין הַשׁוּרָה שְׁמוּרָה לוֹ לְצֵאת לְאוֹר.
בְּצַר לוֹ, הוּא מְנַסֶּה מִשְׁקָה חָם, אוֹ לְפָחוֹת מִים צוֹנְנִים, אָבֵל כְּלוּם, גְּרִנִּישׁוֹ, הַמְכוּנָה לֹא מְשַׁחֲרֶרֶת אֶפְלוֹ תְּגוּבָה קְלָה!
מְהֵרַע אֶל הָרַע פָּחוֹת, אִם שְׁתִּיָּה לֹא תִצָּא מִכָּאן... לְפָחוֹת יוֹאִיל הַמְכַשִּׁיר בְּטוֹבוֹ לְהַחְזִיר אֶת הַמְטַבֵּעַ הַכְּסוּפָה...
הוּא לוֹחֵץ עַל לְחֻצָן ה'עוֹדֵף', גַּם כָּאן הַמְכוּנָה מִתְעַלְמָת... מָה עוֹשֶׂה אָדָם כְּזֶה בְּדֶרֶךְ כָּלָל? נְכוֹן מְאוֹד, מִתְחִיל לְהַכּוֹת עַל הַמְקַרֵּר, דְּפִיקוֹת חֲלָשׁוֹת שֶׁהוֹלְכוֹת וּמִתְעַצְמוֹת, עַד שֶׁהֵיָדִים כְּבָר כּוֹאֲבוֹת וְהוּא מְחַלֵּט לְהַמְשִׁיךְ בְּדֶרֶכוֹ, מְאֻכָּזֵב וּמְרָמָה... לְמְכוּנָה הַזֹּו, הוּא כְּבָר לֹא יִחְזֹר בְּקָרוֹב...

(במחשבה תחילה)

"דברי עוונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם" (תהלים סה, ד)

באחת הפעמים שהמליץ הגה"ק רבי שלמה קלוגר מברודי טוב על ישראל, שאל על הפסוק בתהלים: "דברי עוונות גברו מני",

לעי"נ האשה החשובה מרת
צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר
שיחי' יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

פרשת וילך שבת שובה - יום הקדוש

שמא זהו אריה או חיות טורפות אחרות. שיגר חץ לעבר אותו המקום אך דבר לא זו, אט אט התקרב ונוכח לדעת כי היה זה שיח יבש, אך לפתע שמע שוב קולות והפעם מאחריו, במהירות הבזק שיגר חץ נוסף שתעה בין העצים, היה זה כנראה רשרוש העלים.

מרוב פחד על כל רשרוש קטן שלח חץ נוסף, ולאחר זמן נוכח לדעת שנותר בידו חץ אחד בלבד! ואז לפתע נשמעה שאגת אריה מקפיאת דם. אריה נמצא בסביבה!! לבו פועם בחוזקה הוא מחזיק את הקשת בידו ויודע כמה צריך להיזהר, כי בחץ זה תלויים כל חייו. הנמשל הוא: ארבעים ימי הרחמים נמצאים מאחורינו, ימי התשובה עומדים להסתיים, ירינו חיצים, התפללנו ושיווענו, העתרנו והתחננו, אמנם מי יודע האם פגענו ועתה לא נותר בידינו אלא חץ אחד שהוא "תפילת נעילה" שחינו תלויים בה, ספרי חיים ומתים פתוחים עדיין.

עלינו לירות בכל עוצמת הכח, לכונן

ולדקדק במחשבותינו, ולבקוע שערי רקיעים, ולא ליגע לריק!

והנה דרך העולם היא שהמשרתת או האומנת הרוחצת את הילד ומנקה אותו לאחר שטינף את עצמו, מנקה אותו בכוח ומקרצפת ומשפשפת עד שיבהיק עורו. אין היא מרחמת על בכיו של הילד, שכן היא חפצה רק בהשגת המטרה שיהיה נקי.

אולם כאשר אמו של הילד היא זו שרוחצת אותו, אף שלא תשאיר אותו אפילו עם מעט לכלוך, עם כל זאת היא דואגת למרק את בשרו בעדינות רבה, משגיחה שלא יכאב לו ולא יצטער תוך כדי הניקוי. על כך התבטא רבי עקיבא בשבחם של ישראל: "לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם", מאחר ש"אביכם שבשמים" הוא המטהר אתכם מכל לכלוך ופגם, הרי שהוא יעשה זאת כמו אם המנקה את פעוטה, בעדינות רבה ובלי לגרום לכם ייסורים.

(במחשבה תחילה)

"פתח לנו שער בעת נעילת שער"

המגיד מלובלין המשיך משל למצב בו אנו נמצאים

קודם תפילת הנעילה: מעשה בצייד אחד שתעה בלכתו ביער והוא כולו חרד, והנה לפתע הוא שומע משהו מתנועע בין העצים, כמובן שקשתו דרוכה בידו מהפחד

והנמשל... הסטרא אחרא 'בונה' עליך! היצר הרע יודע שאם רק תקנע לגחמות שלו, אם תסכים לחטא, או להשתעבד לחרדות ולעצב - זה יחיה אותו! כי כל הדברים האלו הם שמעניקים לו חיות. אחרת - הרי אין שום דבר בעולם שיכול להתקיים בלי חיות מהבורא! ולכן רק אנחנו נותנים כוח לסטרא אחרא - על ידי הכניעה אליו ולדרישותיו...
לכן הסטרא אחרא שולח לך מטבע בסופה, עלבון, שמועה מפחידה, תאנה בלשהי, כי הוא צמא! הוא חזב קצת חיות! משהו!
אבל יש לו דרישה, תמורת המטבע, הוא דורש משקה מרענן, עברה או מעשה רע, ואם אנו נכנעים אליו - הוא יתפך ללקוח קבוע ומרצה שלנו...
אם נבחר לראות את הבורא, להאמין בו ולהחזיק בו, לא להתפתות למטבע הכסף ששגר אלינו, הוא יכעס, ינסה ללחץ פה ושם, ידגדג את הרגשות, את המצפון, ואת האגו... הוא ינסה להוציא ממך משהו, אפילו קטן - העקר משהו לשתות!
הוא גם ידפק ויאים - עד שייכאבו לו הידים, והוא יתנאש ממך, לפחות ברגע הזה...
אנחנו חושבים שאם נכנע לרגשות - הם ירגעו. זו טעות! אם לא נפרנס אותן - הם יעלמו ויחפשו פרטנר אחר!
ביום הכפורים, אין לו לשטן רשות לקטרג, מטרתנו היא שבכל ימות השנה לא נשקה אותו ולא נפרנס אותו.
(נקודות של אור - ספינקא)

"ויום טוב היה עושה לאוהביו בצאטו האוס מן הקדש, אע"י האם שככה או אע"י האם שה' אוקיו"

גמ' מגיאה טובה